รายงานการวิจัย

เรื่อง

บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

Roles of Adolescents in Candle Festival: Refections on Gops Between The Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province

โดย

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต,ผศ.ดร.

พระศิวเดชน์ ญาณวโร

นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

นายกวีพล ศรีหะมงคล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS610758021

รายงานการวิจัย

เรื่อง

บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

Roles of Adolescents in Candle Festival: Refections on Gops Between The Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province

โดย

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต,ผศ.ดร.

พระศิวเดชน์ ญาณวโร

นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

นายกวีพล ศรีหะมงคล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

พ.ศ.๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS610758021

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Roles of Adolescents in Candle Festival: Refections on Gops Between The Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province

By

Dr. PhrabaidegaSupotTabaselo

Asst.Prof.Dr. Phrakru Wutthidhambundit

Phra Siwadet Yanawaro

Mr.Chaiyasit Udomchokenamorn

Mr.Kawepoon Srihamongkon.

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversityUbonrachataniCambas

B.E. 2558

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS610758021

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้วิจัย: พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร., พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต,ผศ.ดร. พระศิวเดชน์ ญาณวโร, นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน, นายกวีพล ศรีหะมงคล
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ปีงบประมาณ: ๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี และศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

๑. บทบาทของเยาวชน ด้วยความสำนึกในอดีตจึงถือเสมือนว่าเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตในสังคมทุกคนในสภาวะที่ คนในสังคมเก่า สร้างความเป็นผู้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในชุมชนลูกหลานเยาวชนมีความหนักแน่น และมีพลังมากกว่า จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นกับอดีต ดังจะเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ถูกประสาน ร้อยรัด เชื่อมโยงคนในรุ่นอดีตกับสังคมที่ในอดีตที่ผ่านมายาวนาน แต่ไม่ได้ ผ่านเลยไป จิตวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นได้รับการสืบทอดด้วยความเคารพยำเกรง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น จนกลายเป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอดีตกับปัจจุบันกลายเป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของนิรันดรกาลซึ่งจะหวนกลับคืนมาทุกครั้งที่เริ่มประเพณีใหม่ นั้นคือการหวนกลับคืนมาของอดีต เป็นปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ความเก่าแก่ของงานประเพณีในชุมชนท้องถิ่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้ถูกทำให้เลือนหายไปจากความสำนึกของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นเก่า หรือคนรุ่นใหม่ เพราะเท่าที่ผ่านประสบการณ์มายาวนานสำนึกในอดีตยังตราตรึงแน่นอย่างลึกซึ้งกับ วิถีชีวิตและแนวความคิดของคนในชุมชน

๒. ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจาก “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็งประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีจึงเชิดชูเทิดทูน ๓ สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงจิรัฐิติกาล หลอมใจถวายเทียนพรรษา น้อมบูชาพระรัตนตรัย ศรัทธาธรรมนำชาติไทย ถวายไท้มหาราชัน ชาวอุบลราชธานีต้องนึกคิดไว้ว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคม ที่บรรพบุรุษสั่งสมนับร้อยปี มีจิตวิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสู่สากลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องยึดมั่นแก่นแท้ของเทียนพรรษาเป็นสิ่งสำคัญ แล้วผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กลมกลืนกันอย่างลงตัว ไม่ขัดเขินในลักษณะ

“อนุรักษ์ของเดิม ก่อนส่งเสริมของใหม่” จึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวเมืองอุบลที่ต้องอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีเทียนพรรษายืนยงคงอยู่คู่อุบลราชธานีตลอดไป

๓. ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าคุ้มวัดและชุมชนเป็นแหล่งศูนย์รวมสร้างต้นเทียนพรรษาและให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว เยาวชนต้องจะอยากจะทำ เพราะเยาวชนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้ แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในของเยาวชนกับวัดและชุมชนได้ในที่สุดนโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้เยาวชน เข้าวัดทำเทียนร่วมมีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์รวมในการให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาประเภทต่างๆ ให้มีการถ่ายทอดวิชาการในการติดพิมพ์และการแกะสลักเทียนทุกขั้นตอน ให้เด็กได้เรียนรู้ และมีการถ่ายทอดต่อๆไป ตลอดจนหาวิธีการทำให้เทียนพรรษาอยู่ได้นานในสภาพการณ์ปัจจุบัน และอยากให้หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการผู้ใหญ่เข้ามาส่งเสริมอย่างยั่งยืน

๔. ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์พลังแห่งความทันสมัยและผลกระทบต่อค่านิยมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์,สมานฉันท์,กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ,ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น จงนึกคิดอยู่เสมอว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นทุนทางสังคมที่สะสมนับ ๑๐๐ ปี มีจิต วิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี ที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่เมืองอุบลราชธานีการพัฒนาจะสามารถทำให้คนได้รับความสุข ความสบายมากกว่า จึงมองไม่เห็นใน ความสำคัญที่จะอนุรักษ์ในงานประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้อีกต่อไป จิตสำนึกในการสร้าง บุญกุศลการสืบทอด อนุรักษ์งานประเพณีจึงเป็นเพียงการรื้อฟื้นอดีตที่ผ่านมาให้กลับมาใหม่ โดย ไม่ได้ใส่ความรู้สึก การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในงานประเพณีเช่นดังเดิม งานประเพณีจึงเป็นเพียงการจัดกิจกรรมการร่วมกันของคนในหมู่บ้านที่สมาชิกทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ โดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ เป็นการเฉลิมฉลองที่บุคคลภายนอกและทุกคน ก็จะสามารถเข้าร่วมในงาน ได้โดย ไม่รู้สึกแตกต่างไปจากคนอื่นในงานประเพณี นอกจากนี้การเข้ามามีอำนาจของฝ่ายปกครองท้องถิ่นยังได้ฟ้าให้ชุมชนสูญเสียอำนาจในการต่อรอง การตัดสินใจของตนเองไปการจัด ประเพณี เพื่อตอบสนองชื่อเสียง สาระความบันเทิงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนเท่าทันระบบการคิดของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีการคิดในรูปแบบเดียวกัน ประเพณีไม่ได้ตอบสนอง ความรู้สึกร่วมกันของชุมชนเป็นเพียงวัฒนธรรมความบันเทิง ที่เผยแพร่ออกไปสู่สังคมอื่นที่สามารถจัดสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ได้ ความสนุกสนาน ความ

ครึกครื้นอาจกลายเป็นแบบอย่าง เป็นด้นแบบที่สร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่นเอาอย่างที่เหมาะสม ถูกต้อง ฟ้าให้ความเป็นท้องถิ่นบันได้สูญหายไป

Research Title: Roles of Adolescents in Candle Festival: Refections on Gops Between The Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province

Researcher: Dr.PhrabaidegaSupotTabaselo,
Asst.Prof.Dr..Phrakru Wuttitharmmabundit
Phrasiwadat Yanavaro, Mr.Chaiyasit Udomchokenamorn,
Mr.Kawepoon Srihamongkon.

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Ubonratchathani Campus.

Fiscal Year: 2015

Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the Roles of Adolescents in Candle Festival: Refection's on between the Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province study the process of social change. The local cultural economy on the way of life and the traditional values of the candlelight traditions of the Ubon Ratchathani community. And study the cultural learning process of the candlelit candle tradition. In Ubon Ratchathani youth

1. The role of youth in the past with gratitude. Therefore, it is considered as the cornerstone of life in every society. Old people Creating a conscious collective of the Lutheran community of their youth with the Company's tighter and more powerful of the relationship of the community's day to the past can be seen from the traditional rituals are all being. The link between the people in the past and the society in the past has been sliced for a long time, but has not gone through. The ancestral spirit is inherited. With respect to the relationship of course a factor in this. Into a unified one, the former Augustinian current becomes just a part. Of eternity which will come back to this at all Crutcher start a new tradition at this terminal is to come back to the methods of the past are present once again. The ancient traditions of the local community at the Lent Candle Festival. Of Ubon

Ratchathani Not dissolved from the consciousness of the community. Be it an old man or new generation because as far as passing. The projected long-realization in the imprinted deeply and firmly. The way of life and ideas of people in the community.

2. Traditional Candle parade The "wisdom" continue to be "local" cause "power landscape city" build a strong community. The community is solid. Issue of national importance in a "landscape Strength" Ubon Ratchathani Candle Festival honoring emulated. 3 Topmost institutions Is nation Religion King Maintain dynasty To offer a candle. Worship the Buddha Faith of Thai nationality Taichung King Ideally, the Ubon Ratchathani to as "Candle Festival is social capital. The ancestors accumulated hundreds of years. The spirit and uniqueness of Ubon Ratchathani. Bringing the candlelight to the world to promote tourism. It is important to adhere to the essence of the candle. Then blend the original wisdom to harmonize perfectly. Do not be timid in nature, "the conservation of the original. Before promoting the new "It is the duty of the sons of Ubon to conserve and preserve the traditional candle endure forever remain an Ubon Ratchathani.

3. Educating and publishing tradition. The annual tradition of candles parade in Ubon Ratchathani. It is the inheritance of wisdom and contributes to the preservation of traditional folk culture. The rainy season of Ubon Ratchathani because the temple is worthwhile and the community is the center of candles and candles. Youth must want to do. Because the youth are important. Succession will take place, there must be faith to be done, there is a regional mind, how to show the importance of youth this point. The inheritance will happen because of the love and concern for the cooperation of the youth with the temple and the community. Finally, the state policy must be consistent and support the activities of the candlelit candles. To be able to inherit the wisdom of candle making in Ubon Ratchathani, the youth to the temple to do candles play a great role in the center of knowledge in the candlelit candles. Provide technical instruction in printing and carving candles at all stages. Let the child learn. And there is a relay. As well as find ways to make candles live long in the current situation. And wanted a government agency or an adult civil servant. To promote sustainable

4. Problem solving in conservation. The power of modernity and the impact on work values. Candle parade the candle festival is many. Especially in the contest too. Should compete creatively, harmony, goodwill. By classifying the contest began to spread out development with a chance of winning, mixed together. How to solve this budgetary task? Each year there are problems to find a way to fix it over the years. There should be a fund to develop a candle festival. Solid concrete for example, "the Fund tents. Hakim baht apiece conservation candles in tents, "and so on. But that thought is always "Candle Festival. Is a cumulative social capital. 100 year Have mental the spirit and uniqueness of Ubon Ratchathani. To be preserved to survive the city of Ubon Ratchathani. Development will be able to make people happy. More comfort so invisible in the importance of preserving the cultural heritage of the village is no longer a concern. Consciousness to create Merit inheritance Conservation of traditions is just a reintroduction of the past to come back without feeling. The consciousness is created in the same tradition. So tradition is the only event the share of people in the village where all groups can participate. Without caste it celebrates the outsiders and everyone. They will be able to participate in the event does not feel different from others in the tradition. In addition, early morning came the power of the local government also gave the sky to the community lost the power to bargain. Making their own decisions goes to organizing the traditions to meet the celebrity. Entertainment, tourism and cultural community as the pace of change in the community. Have the same idea. Tradition does not respond. Common sense of the community is just a culture of entertainment. To be released into another society that can be re-created. Fun, jolly, may become a role model. It is a way to create understanding for the villagers. Young group the right teenagers are right, the sky is so local, and they are lost.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, พระเทพวราจารย์ ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี , พระครูสารกิจโกศล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานี เขต ๓ เจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม (พระอารามหลวง), พระครูกิตติคุโณภาส ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, พระครูถิรธรรมสิริ เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓ เจ้าอาวาสวัดศรีประดู และผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน ที่ช่วยให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณพระสังฆาธิการและผู้นำชุมชน เยาวชน คณะช่างเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล ดร. และคณะวิจัย

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

บทคัดย่อไทย..... ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ง
กิตติกรรมประกาศ..... จ
สารบัญ..... ฉ
อักษรย่อชื่อคัมภีร์..... ซ
บทที่ ๑ บทนำ..... ๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... ๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... ๖
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย..... ๗
๑.๔ กรอบแนวคิดการวิจัย..... ๘
๑.๕ นิยามศัพท์..... ๘
๑.๖ ทบทวนเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... ๙
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย..... ๑๓
๑.๘ ประโยชน์ของการวิจัย..... ๑๗
บทที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชน..... ๑๘
๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบทบาทเยาวชนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม..... ๑๘
๒.๑.๑ ชนิดและความหมายของวัฒนธรรม ประเพณี..... ๑๙
๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม..... ๒๒
๒.๒ อิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อเยาวชน..... ๒๔
๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง..... ๒๕
๒.๒.๒ ทฤษฎีและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม..... ๒๗
๒.๓ ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงประเพณีท้องถิ่นต่อการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น..... ๓๒
๒.๓.๑ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น..... ๓๓
๒.๓.๒ กระบวนการเรียนรู้เพื่อการสืบสานประเพณีท้องถิ่น..... ๓๗
บทที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี..... ๔๑
๓.๑ ความเป็นมาของวันเข้าพรรษาของประเทศไทย..... ๔๑
๓.๑.๑ วันเข้าพรรษา..... ๔๑
๓.๑.๒ ความสำคัญของวันเข้าพรรษา..... ๔๒
๓.๑.๓ พิธีทางศาสนา..... ๔๓
๓.๒ ประวัติวันเข้าพรรษา และความเป็นมาของวันเข้าพรรษาในพระพุทธศาสนา..... ๔๔
๓.๓ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น..... ๔๖
๓.๔ ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี..... ๕๐
๓.๔.๑ วิวัฒนาการจัดทำต้นเทียนพรรษา ๕๕

๓.๔.๒ ขั้นตอนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี..... ๕๗

บทที่ ๔ ผลการวิจัย..... ๖๕

๔.๑ ชื่องานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปี..... ๖๕

๔.๒ ประเภทของต้นเทียนพรรษาที่คุ้มวัดและชุมชน ที่เยาวชนได้มีบทบาทในการสร้าง..... ๗๐

๔.๓ บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี..... ๗๒

๔.๓.๑ ด้านการสร้างต้นเทียน..... ๗๒

๔.๓.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา..... ๗๖

๔.๓.๓ ด้านการให้ความรู้และเผยแพร่ประเพณี..... ๗๘

๔.๓.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา..... ๘๓

๔.๓.๕ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ..... ๘๗

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... ๘๘

๕.๑ สรุป..... ๘๘

๕.๑.๑ ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีฯ และเยาวชนมีบทบาทในการสร้าง..... ๙๒

๕.๑.๒ บทบาทเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี..... ๙๖

๕.๑.๒.๑ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา..... ๙๗

๕.๑.๒.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา..... ๙๘

๕.๑.๒.๓ ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี..... ๙๙

๕.๑.๒.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์พลังแห่ความทันสมัยและผลกระทบต่อค่านิยมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา..... ๙๙

๕.๒ อภิปรายผล..... ๑๐๑

๕.๓ ข้อเสนอแนะ..... ๑๐๖

บรรณานุกรม..... ๑๐๘

ภาคผนวก ก บทความวิจัย..... ๑๐๙

ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์..... ๑๒๕

ภาคผนวก ค ประวัติผลงานผู้ให้สัมภาษณ์..... ๑๒๖

ภาคผนวก ง ภาพประกอบการเก็บข้อมูล..... ๑๒๙

ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์..... ๑๓๙

ภาคผนวก ฉ รายนามผู้ให้สัมภาษณ์..... ๑๔๒

ภาคผนวก ช หนังสือบันทึกขอเปลี่ยนตัวหน้าหน้านักวิจัย..... ๑๔๔

ภาคผนวก ซ สรุปโครงการวิจัย..... ๑๔๕

ประวัติผู้วิจัย..... ๑๔๓

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

อักษรย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

งานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาซึ่งใช้ข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา – ปกรณวิเสส ผู้วิจัยสามารถใช้พระไตรปิฎก ฉบับใดเป็นเอกสารอ้างอิงก็ได้ แต่มีเงื่อนไขว่าให้ใช้ฉบับนั้นอ้างอิงตลอด และต้องระบุเอาไว้ให้ชัดเจนว่า ใช้ฉบับสยามรัฐหรือฉบับมหาจุฬาฯ โดยบอกรายละเอียดไว้ในคำชี้แจงการใช้อักษรย่อในงานวิจัย เช่น อักษรย่อในงานวิจัยฉบับนี้ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา ภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์ธมฺมปทฏฐกถา และอรรถกถาภาษาไทย ใช้ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกทุกฉบับที่ใช้อ้างอิง ให้ใช้อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์เป็นระบบเดียวกันหมด ตามที่ทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์กำหนด การอ้างอิงให้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น **ที.สี.** (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, **ที.สี.** (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวคฺคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาเตปิฏกํ ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย สีลักขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

การอธิบายบอกอักษรย่อในรายงานการวิจัย ให้ทำเฉพาะที่อ้างอิงในรายงานการวิจัยเท่านั้น ไม่ต้องบอกอักษรย่อคัมภีร์ (พระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา) ทั้งหมด

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น หลายสิ่งหลายอย่างในท้องถิ่นแต่ละภาคมีลักษณะเหมือนกันคล้ายกัน แต่บางลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะของสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา ซึ่งความหลากหลาย ทางด้านของวัฒนธรรมหรือระบบคิดถือเป็นสิ่งปกติ เป็นธรรมชาติโดยที่รากฐานด้านความคิดแบบดั้งเดิมของสังคมไทยมีลักษณะปรากฏเด่นชัดคือระบบความคิดที่เชื่อว่าในโลกที่มีความหลากหลายเป็นสิ่งที่มีความปกติ มีความสมดุลเพราะสิ่งใดก็ตามที่ไม่มีความหลากหลายก็ไม่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่ไม่เป็นปกติไม่มีความสมดุล สังคมไทยนั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นสังคมชาวพุทธ โดยที่ประชาชนในประเทศนับถือพระพุทธศาสนา ที่มักจะมองว่า มนุษย์กับธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกันมีความเป็นมิตรกัน ไม่เบียดเบียนกัน การปฏิบัติต่อธรรมชาติของคนในสังคมไทย ก็มักจะกระทำด้วยความมีเมตตา มีความกตัญญูในยุคที่พระพุทธศาสนามีอิทธิพลในสังคมไทยโดยเฉพาะชุมชนในท้องถิ่นสภาพแวดล้อมไม่เปลี่ยนแปลงไปมากมายนัก เนื่องจากการเข้าแทรกแซงจากรัฐและอิทธิพลจากสังคมตะวันตกยังเข้ามาไม่ถึงระบบคิดของคนในสังคมไทย ส่วนใหญ่จะอยู่ในกรอบของความเชื่อความเข้าใจในตัวความรู้ที่ได้จากศาสนา จากการสัมผัสความเป็นจริงในการปฏิบัติร่วมกันในสังคมลักษณะเช่นนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่น[๑] อันเป็นภูมิปัญญาประเพณีชาวบ้าน ก็ยังคงดำรงอยู่ได้เพราะผู้คนสามารถนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องเหมาะกับสภาพสิ่งแวดล้อมขณะนั้น ต่อมาเปลี่ยนแปลงรากฐานของภูมิปัญญาไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อสังคมไทยได้เอาคติเรื่องการพัฒนาเข้าสู่ประเทศไทยโดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ กระแสในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ และความทันสมัยได้รับการส่งเสริมอย่างแข็งขัน เริ่มตั้งแต่นั้นมาการเปลี่ยนแปลงระบบคิดและรากฐานภูมิปัญญาของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากส่งผลกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงระบบคิด รากฐานภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นด้วยอย่างชัดเจนในช่วงนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่นำเอารากฐานของภูมิปัญญาจากสังคมอื่นเข้ามาแทนที่ภูมิปัญญาของไทยที่มีอยู่ก่อน[๒] ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนและพัฒนาขึ้นมาจากรากฐานภูมิปัญญาที่มีอยู่ของสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงระบบคิดแบบนำเข้าจากสังคมอื่นปลูกฝังลงในสังคมไทยโดยผ่านกลไกของรัฐ เช่น ระบบการศึกษา ระบบการสื่อสาร เข้ามาทำลายรากฐานภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของสังคมไทยได้สูญหายไปอย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในเรื่องระบบคิดของคนไทยอย่างมากในยุคปัจจุบัน แม้ว่าการลอกเลียนหรือหยิบยืมองค์ความรู้และแนวคิดที่เกิด

---

[๑] มูลนิธิภูมิปัญญา, **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๗), หน้า ๕๗.

[๒] กาญจนา แก้วเทพ, **มรดกวัฒนธรรมและศาสนา : พลังสร้างสรรค์ในชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สื่ออักษร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๖.

จากบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะไม่ใช่สิ่งที่ไร้ประโยชน์ แต่การที่ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาจากพื้นฐานจากสังคมและวัฒนธรรมแท้จริงของสังคมไทยขึ้นมาได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ละทิ้งรากฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีมานานนับร้อยปี นับพันปี นั้นย่อมเป็นการสร้างความสูญหายให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากความเสื่อมคลาย ความเจือจางของประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมในหลายๆด้านของสังคมไทย เช่นการทอผ้า ซึ่งได้เริ่มมีการฟื้นฟู ส่งเสริมสนับสนุนขึ้นมาให้นิยมมากขึ้น

ภูมิปัญญาเป็นระบบการคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลกและสิ่งทั้งหลายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่ามนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ ในลักษณะของการเข้าถึงทางธรรมชาติ การมองปรากฏการณ์ต่างๆ และการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ในธรรมชาติต่างๆ สมาชิกในชุมชนสังคมใดที่มีทัศนะในเรื่องดังกล่าวต่างกัน รากฐานของภูมิปัญญาย่อมแตกต่างกันไปด้วยทัศนะระบบความคิดล้วนถูกควบคุม และถูกหล่อหลอมมาจากความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ จาการที่มนุษย์มีปะทะสัมพันธ์กัน (Interaction) กับสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้ดำรงอยู่ สิ่งเหล่านี้สังเกตได้จากการที่สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปแนวคิดและโลกทัศน์ของมนุษย์ในสังคมนั้น ย่อมจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยระบบความคิด จึงถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของภูมิปัญญาด้วย[๓] ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีวิถีชีวิตหลายประการ ล้วนแต่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะการนำเอาระบบความคิดอย่างใหม่เข้ามาแทนที่ระบบความคิดแบบดั้งเดิม ความพยายามในการที่จะปรับปรุงระบบความคิดและแนวทางปฏิบัติ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น หากพิจารณาโดยถ่องแท้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของคนในสังคมเองมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดโดยวิธีคิดเสมอ[๔] ระบบคิดเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ ความเชื่อ ระบบคุณค่าที่คนในสังคมนั้นยึดถืออย่างแนบแน่น การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อม ล้วนมาจากระบบคิดที่ไม่ได้อยู่บนรากฐานภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของไทยเป็นระบบคิดที่อยู่บนรากฐานสังคมตะวันตกแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในอนาคต ระบบคิดของคนในสังคมไทยจะถูกปรับเปลี่ยนจากรากฐานเดิม หันไปรับรากฐานภูมิปัญญาตะวันตกมากขึ้น ในขณะเดียวกันนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมที่สืบทอดต่อกันมายาวนานจะถูกละเลยปล่อยให้สูญหายไปในที่สุด

ดังนั้นกระแสความเคลื่อนไหวในสังคมไทยที่หันมาสนใจกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การสนับสนุน ซึ่งความสนใจแบบฉาบฉวยนั้นอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากวัฒนธรรมที่หลั่งไหลและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลานั้น มีทั้งวัฒนธรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับเยาวชนไทย ดังนั้นความสามารถในการคัดกรองจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เยาวชนต้องได้รับการให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบหรือเกิดน้อยที่สุด แต่การเปลี่ยนแปลง

---

[๓] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๕), หน้า ๖๐ – ๖๑.

[๔] สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์, **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียน สโตร์, ๒๕๕๔) หน้า ๖๗.

ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา[๕] ต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อย่างชัดเจน จะต้องช่วยให้คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าการที่มีการเปลี่ยนระบบคิด ระบบคุณค่าและรากฐานของภูมิปัญญาในสังคมไทย ด้วยการนำเอาระบบความคิดจากสังคมอื่นเข้ามาแทนที่ระบบคิดและรากฐานของภูมิปัญญาของสังคมไทยอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมไทยโดยเฉพาะท้องถิ่นอย่างมหาศาล เพราะความคิดแบบใหม่ที่นำเข้ามาและรับการปลูกฝังลงบนพื้นแผ่นดินไทยนั้น ทำให้คนไทยตกเป็นทาสทางปัญญาของคนในสังคมอื่นอย่างถอนตัวแทบไม่ขึ้น ถ้าปล่อยให้ยาวนานไป สังคมไทยจะเหลือสิ่งใดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ลูกหลานไทยในข้างหน้า ยิ่งในสภาพสังคมไทยปัจจุบันการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาพื้นบ้านนั้นเปลี่ยนไปด้วยกลไกต่างๆ ของรัฐจากการแทรกแซงและการชี้นำจากพนักงานของรัฐที่มุ่งจะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า อันแสดงถึงการพัฒนาความเจริญของประเทศ ดังเช่นการเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการรักษาพยาบาลพื้นบ้าน โดยมีการพยาบาลรักษาตามความเชื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสมุนไพร ความเชื่อด้านคาถาอาคม พฤติกรรมการรักษาโรคกระดูกด้วยแผนโบราณ หมอพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ตั้งอยู่บนรากฐานสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ล้วนถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นการเชื่อมต่อรากเหง้า ปรับตัวให้เข้ากับภาวะปัจจุบันรวมทั้งมองไกลไปสู่อนาคต ระบบคุณค่าดั้งเดิมถือเป็นหลักสำคัญที่ต้องเน้นให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้สะท้อนออกมาในชีวิตประจำวันด้วยลักษณะต่างๆ การเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจิตสำนึกให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เคารพบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้เฒ่า ผู้แก่ในชุมชน ผู้นำชุมชน ประเพณีวิถีปฏิบัติต่างๆ รวมถึงเคารพตนเองมากขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้แก่ตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น การรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคม อันเนื่องมาจากความศรัทธา เชื่อมั่น ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นเดิมของชาวบ้านที่มีอยู่นั้นถูกทำลายลงไปทำให้ขาดความมั่นใจในการที่จะพัฒนาตนเองและท้องถิ่น ดังนั้นการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคมว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ มีคุณค่าต่อความเป็นสมาชิกของชุมชน มีความหมาย การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการที่จะเรียนรู้ การเข้าไปแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง จึงนับเป็นสิ่งสะท้อนความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่คงเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้นตลอดจนความพยายามที่จะศึกษาเรียนรู้ ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งวิธีชีวิตชาวบ้าน กระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาของชุมชนในท้องถิ่นดั้งเดิมล้วนเป็นความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจและความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างความมั่นคงแข็งแกร่งแก่ชุมชน ด้วยการใช้ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นเองเพื่อช่วยลดช่องว่างแก่สังคม ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสถาบันการศึกษา

การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคนอีกทั้งยังส่งผลให้วิธีการคิดซึ่งพัฒนาขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนและชุมชนกับธรรมชาติ เป็นวิธีการคิดที่มีระบบมีหลักเหตุผล ผ่านการตรวจสอบและพิสูจน์ในชีวิตจริงเป็นเวลาช้านาน การพูดถึงการคิดของชุมชน

---

[๕] ชมพูนุช ลิลิตมงคล และดร.อุบลวรรณ หงส์วิทยากร, **กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม**, (วารสารทางการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔.

เช่นความคิดในเรื่องบาป บุญ กุศล ความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้านความคิดนี้จึงไม่ใช่เป็นเพียงการที่จะกล่าวอ้างอย่างเลื่อนลอย หากเป็นวิธีการคิดที่พัฒนาขึ้นมาจาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพธรรมชาติเป็นเวลานาน ได้มีการพัฒนาการและพลวัตในตัวของมันเอง[๖] การมองภูมิปัญญาท้องถิ่น ในลักษณะของวิธีการคิดของชาวบ้านทำให้สามารถมองความเชื่อในบางประการของชุมชนในท้องถิ่นว่าไม่ได้เป็นเพียงระบบคุณค่า หรือค่านิยมที่ใช้เหตุผลแต่เป็นวิธีการคิดที่สะท้อนเห็นถึงอุดมการณ์และอำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่ให้มีการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับธรรมชาติเป็นความเชื่อพื้นฐานของการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับจารีตประเพณีต่างๆ อุดมการณ์ อำนาจในรูปแบบความเชื่อการผลิตซ้ำ ผ่านสมาชิกชุมชนรุ่นหลังรุ่นแล้วรุ่นเล่า มีการปรับเปลี่ยนและการประยุกต์ใหม่ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้การมองภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะวิธีการคิดยังเป็นมุมมองทางวัฒนธรรมที่ให้ความเคารพแก่ศักดิ์ศรีอัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธ์ต่างซึ่งมีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและประเพณีระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ใช่สิ่งที่ตกค้างทางด้านประวัติศาสตร์หรือโบราณวัตถุหยุดนิ่ง[๗]แต่ในทางตรงกันข้ามตราบใดที่มนุษย์ยังคงเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของยุคสมัยตามบริบททางสังคมด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเช่นเดียวกับส่วนอื่นๆ ของระบบส่งผลให้เกิดการปรับระบบความคิดของคนในสังคมท้องถิ่น นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในท้องถิ่นทำให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังเรียนรู้ภาษาถิ่นน้อยลง เด็กรุ่นใหม่สื่อสารกับคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนอย่างเคารพ นอบน้อม น้อยลงการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาเดิมไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไปจึงทำได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้คนรุ่นใหม่ยังถูกยัดเยียดค่านิยมใหม่ ที่เน้นความเป็นสังคมตะวันตกความเจริญความทันสมัยจนดูถูกภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมของตนเอง มองดูปู่ – ย่า, ตา - ยาย ที่ไม่ได้เรียนหนังสือว่าไม่ฉลาดไม่มีการพัฒนามองวิถีชีวิตแบบเดิมว่าล้าหลัง การปลูกฝังทัศนคติดังกล่าวเอื้อต่อกระบวนการเข้าสู่ระบบทุนนิยม แต่ในขณะเดียวกันทำลายวิธีการคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมที่ได้รับการสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานการขยายกลไกของตลาดเข้ามาในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของพืชพาณิชย์ เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิต การจัดการทรัพยากร การเพาะปลูก ในลักษณะที่มีหลากหลายถูกแทนที่ด้วยการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธ์และชุมชนบทบาทมากมายหลายแห่งถูกดูดซึมเข้าหากระแสโลกาภิวัฒน์ ระบบเศรษฐกิจของโลกกำลังเข้าสู่กระบวนการทันสมัยและกำลังกลายเป็นส่วนสำคัญที่สร้างปัญหาให้กับระบบนิเวศของถิ่นไปด้วย

สืบเนื่องจากสภาพสังคมวัฒนธรรมในชนบทในท้องถิ่นปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปภาวะทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน แบบพึ่งพาตนเองแบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ช่วยเหลือกันเริ่มสูญหายไปพร้อมกับการเริ่มที่จะเปลี่ยนจิตสำนึกของคนในชุมชน แบบแผนวิถีการดำเนินชีวิตที่แต่เดิมเรียบง่าย

---

[๖] ประเวศ วะสี, **การศึกษาของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙.

[๗] เพ็ญศรี ดุ๊ก, ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปิยนาถ บุนนาค และวราภรณ์ ทินานนท์, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๗๑.

ผูกผันกับธรรมชาติ ถูกรูปแบบสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทุนนิยมเข้ามาจัดการโดยอำนาจรัฐเพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวใหม่โดยอาศัยความเข้มแข็งของระบบทุนนิยมเข้ามาดำเนินการเป็นผลทำให้ความสัมพันธ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การรวมกลุ่มของชุมชนเป็นไปโดยหละหลวมเพียงชั่วคราวเพื่อให้งานใดงานหนึ่งเสร็จสิ้นไปแล้วเลิกลาไปและคนหนุ่ม-สาว เริ่มทิ้งถิ่นฐานเพื่อออกไปขายแรงงานทั้งแบบชั่วคราวและแบบถาวร การหายไปขอคนหนุ่ม-สาวเหล่านี้ทำให้ชุมชนเริ่มขาดพลังและวามเชื่อมโยงจากอดีต ปัจจุบันไปสู่อนาคต ความรู้เดิมเริ่มหดหายไปพร้อมกับการผลิตแบบดั้งเดิมเสื่อมไป ภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นแบบดั้งเดิมปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนในชุมชนเริ่มมีวิธีคิดแบบเชิงเดี่ยว หรือวิธีการมองว่าวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์เท่านั้นที่เป็นความรู้แท้ เป็นเหตุเป็นผล ดังเช่น สังคมของชุมชนที่ในอดีตสภาพความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่เคยมีพร้อมกับวิถีชีวิตแบบชาวนาชาวบ้าน เศรษฐกิจชุมชน ที่มีชีวิตผูกพันกับเรือกสวน ไร่นา เริ่มจางหายไป จนกล่าวว่าแทบหมดไป ภาพชาวนาเดินไปทำงานในทุ่งนาเป็นกลุ่มๆทุกเช้า การทักทายสอบถาม ตะโกนไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบนั้น ไม่ปรากฏให้เห็นระบบจิตใจ เป็นคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไประบบการผลิตแบบดั้งเดิม แลกเปลี่ยนแรงงานในชนบทลดน้อยลง ปรับเปลี่ยนไปเป็นระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราเข้ามาแทนที่ ทั้งสภาพการเดินทางเปลี่ยนจากการใช้เกวียนเป็นการบรรทุกด้วยรถยนต์เป็นพาหนะความจำเป็นในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนทุกันนี้ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตที่เคร่งเครียดตึงเครียดและมีความเปราะบางทางอารมณ์มากขึ้น สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันล้วนเป็นผลมาจากความเจริญของสังคมและการไหล่บ่าของวัฒนธรรมทุนนิยมทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ได้ทำให้เศรษฐกิจชุมชนลดความสำคัญลงไป ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆที่ยังคงมีอยู่ในหมู่บ้านปัจจุบัน ก็สักแต่ว่าเป็นเพียงประเพณีเท่านั้นหาได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชน ซึ่งจากผลกระทบเหล่านี้ล้วนมาจากการเปลี่ยนแปลงต่อแก่นสารทางสังคม Social Issue[๙] การเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาใช้ เป็นทัศนคติที่มีผลกระทบต่อการปรับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ส่งผลต่อประเพณีท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมาช้านานตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ล้วนแสดงถึงจิตสำนึกในชุมชนร่วมกัน เพื่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ความผูกพันในกลุ่มเครือญาติความลักษณะของครอบครัวสังคมไทยในท้องถิ่นนั้น ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับแนวคิด ระบบความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีผลต่อความผาสุกร่มเย็นต่อสภาพจิตใจของชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่เดิมจนตราบทุกวันนี้ ในสภาพการณ์ปัจจุบันการเสื่อมคลายในความเชื่อ ศาสนาตลอดจนศูนย์กลางของชุมชนเปลี่ยนจากวัดเป็นตลาด ร้านค้าในชุมชนและในขณะเดียวกันผู้อาวุโส ผู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ลดความหมายวามสำคัญลง จากการเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือ แสดงให้เห็นถึงสังคมของคนในยุค

---

[๙] บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข, **รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒), หน้า ๖๒.

เก่าเสื่อมคลาย ความเจริญทันสมัย กระแสสังคม ภาวะเศรษฐกิจเข้ามาปรับเปลี่ยน เป็นตัวกำหนดคุณค่าของประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนทดแทนปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ คุณพ่อประดับ ก้อนแก้ว[๙] แสดงทัศนะต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบันว่า “ในแง่ของงานประเพณีในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากอดีตนั่นคือการจัดการประกวดแข่งขันมีเงินรางวัล ทำให้รูปแบบของเทียนพรรษาเปลี่ยนแปลงไป หากเดิมนั้นเราทำเทียนก็เพื่อรักษาประเพณีแต่ปัจจุบันรวมถึงอนาคตอันใกล้ การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังคงเน้นความสำคัญของการแข่งขันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมากกว่า” ทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความเชื่อ แนวคิดการทำเทียน การจัดขบวนแห่การจัดการและการสืบสานวัฒนธรรม ทำให้ชาวบ้านปัจจุบันมีความเชื่อความศรัทธาในประเพณีแห่เทียนพรรษาน้อยลง ทำเทียนเพื่อการประกวดเป็นเชิงธุรกิจ ผู้ร่วมขบวนแห่มิได้ร่วมด้วยใจ ใช้เทียนไม่ตรงกับความเชื่อดั้งเดิมทางศาสนาและกระบวนการสืบสานไม่ได้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง

ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่มีคุณค่ามีความหมายในสังคมอุบลราชธานีไม่ได้เป็นเพียงอดีตที่เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนในรุ่นก่อนแล้วผ่านเลยไป แต่ประเพณีจะย้อนกลับมาดำเนินการใหม่เมื่อถึงช่วงเวลาจากการที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาปัจจุบันถูกปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปโดยเยาวชน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดดำเนินการการปฏิบัติประเพณีในกลุ่มจึงเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของงานประเพณีที่เน้นความสนุกสนาน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีจึงเป็นประเพณีที่คนทุกกลุ่มทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม และเข้ามากำหนดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างโดดเด่น กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่นต่างใช้งานประเพณี เป็นเวทีแสดงพลังความสามารถในการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดแก่กลุ่มตนเองจากผลการปรับเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป การเสื่อมคลายด้านความเชื่อทางศาสนา ความสนใจต่อเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ลดน้อยลง งานศักดิ์สิทธิ์ลดบทบาทลงไป ไม่ได้คงอยู่อีกต่อไป มุมมองจากคนภายนอกนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเพียงงานสนุกสนานโดยไร้ประโยชน์เท่านั้น ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานีจะเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งใหม่ให้แก่ความเป็นตัวตนของชุมชนเพื่อท้าทายการพัฒนาจากภายนอกชุมชนนั่นเอง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี

---

[๙] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๑.๒.๒ ศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา: บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี” มีขอบเขต ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย พื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วย อำเภอเมืองอุบลราชธานี, อำเภอวารินชำราบ, อำเภอพิบูลมังสาหาร, อำเภอเดชอุดม และอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้

๑) เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นเอกลักษณ์ ได้จัดกระทำต่อเนื่องกันมายาวนาน เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ที่ยังคงสืบทอด อนุรักษ์ ภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นได้อย่างมั่นคงอย่างผสมกลมกลืน

๒) เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีการจัดขบวนแห่ของประเพณีแห่เทียนพรรษา อันสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นสังคมชาวพุทธ ที่ยังคงปฏิบัติ ยึดถือตามแบบประเพณีเพื่อสืบทอดความศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา

๓) เป็นชุมชนใหญ่ที่มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมสืบทอดอันดีงามต่อเนื่องกันมายาวนานโดยไม่สูญหาย

๔) เป็นชุมชนที่น่าสนใจ เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ชุมชนเหล่านี้ยังคงสามารถรักษาประเพณีเก่าแก่คงไว้สืบทอดต่อไปโดย การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน

๑.๓.๒ ขอบเขตของเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษาคือภูมิปัญญาประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการเลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนที่มีผลกระทบต่อค่านิยมการศึกษาของชุมชนในท้องถิ่น การวิจัยโดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยครอบคลุมดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิด รูปแบบและความเป็นมาในอดีต ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ที่ถือว่าสามารถจักกระทำได้ต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ด้วยคุณลักษณะที่มีสิ่งเชื่อมโยงตามหลักฐานการจัดงานประเพณีแต่ดั้งเดิม

๒) ภูมิหลังทางสภาพแวดสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมชุมชน ที่สร้างความเข็มแข็งในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น

๓) ทัศนคติ ความเชื่อทางด้านศาสนาของท้องถิ่น และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้คนชุมชน

๑.๓.๓ ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบุคคล (Informants) ผู้มีประสบการณ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และเป็นผู้มีความรู้อยู่ร่วมในชุมชนทราบประวัติ ความเป็นมาของงานประเพณีในชุมชน ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้กำหนดนโยบาย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น จำนวน ๕ คน

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนสนับสนุน เช่น พระสงฆ์, สถานศึกษา, ปราชญ์ชาวบ้าน, ช่างแกะสลักต้นเทียน จำนวน ๑๐ รูป/คน

กลุ่มที่ ๓ ผู้มีส่วนร่วม เช่น เยาวชน, นักเรียน, นิสิต ,นักศึกษา จำนวน ๒๐ คน

๑.๔ กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดที่ได้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย ได้ดังนี้

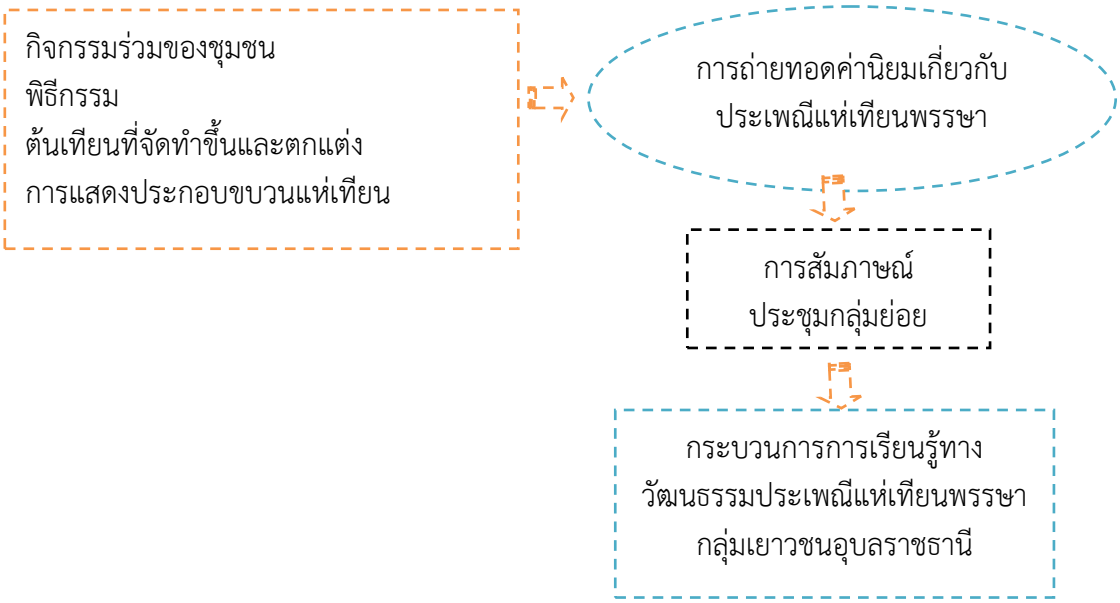

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๕ นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้มีศัพท์เฉพาะที่ใช้ความหมายและขอบเขตจำกัด ดังต่อไปนี้

ประเพณีการแห่เทียนพรรษา เป็นรูปแบบการจัดพิธีกรรมของชาวอุบลราชธานี โดยจัดให้มีการจัดทำเทียนพรรษาขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เป็นวันกำหนดนัดหมายขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละหมู่บ้านจะต้องแห่ นำขบวนเทียนพรรษาที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามเพื่อที่จะนำไปถวายวัดในชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกย่างที่คนในชุมชนคิดเองทำได้เองนำมาใช้ เพื่อมุ่งเกิดประโยชน์ในชุมชนด้านใดด้านหนึ่ง เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดที่มีคนในท้องถิ่นคิดได้เองทำได้โดยอาศัยศักยภาพชองคนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดสร้างขึ้นเพื่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้รูปแบบ แนวทางการปฏิบัติประเพณีท้องถิ่น ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนประเพณีแห่เทียนพรรษาให้สืบทอดอย่างยั่งยืน

บทบาทเยาวชน หมายถึง คนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพเณีท้องถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อชุมชนในลักษณะต่างๆ นั้น ผู้วิจัยสรุปและรวบรวมได้ดังนี้

นิธิ เอียวศรีวงศ์[๑๐] ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน : บุญบั้งไฟต้องรับใช้ชาวยโสธรไม่ใช่ชาวยโสธรรับใช้บุญบั้งไฟ งานศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ประกอบศิลปะ ความเชื่อ พิธีกรรม และวิทยาการ ซึ่งสังคมหนึ่งๆได้มีการสร้างสรรค์หรือปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งศิลปะ ความเชื่อหรือประเพณีต่างๆเป็นเครื่องมือในการจัดความสัมพันธ์กันเองและสัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อม เมือโครงสร้างของความสัมพันธ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับระบบเศรษฐกิจการเมือง หรือสังคม เครื่องมือของระบบความสัมพันธ์เช่น พิธีกรรม ศาสนา วิทยาการ ศิลปะ ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งจะถือได้ว่าวัฒนธรรมเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมผันแปรกันไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจัยต่างๆเหล่านั้นเพราะต่างก็มีปฏิสัมพันธ์อย่างสลับซับซ้อนอยู่ตลอดเวลา งานที่ได้ศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ อันสลับซับซ้อนของประเพณีพิธีกรรม ศาสนา วิทยาการ และศิลปะ ฯลฯ ที่เป็นผลทำให้โครงสร้างความสัมพันธ์หนึ่งๆต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งย่อมทำให้เครื่องมือของระบบความสัมพันธ์หรือวัฒนธรรม ส่วนที่เป็นรูปธรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยจุดมุ่งหมายของการศึกษางานท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสานมีสามประการที่สำคัญ

๑) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนระหว่างปัจจัยต่างๆ และการท่องเที่ยวในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม

๒) ประเมินว่าการท่องเที่ยวมีส่วนอย่างไรในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

๓) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดในการวางนโยบายของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันในท่ามกลางข้อจำกัดการท่องเที่ยว อาจมีบทบาทในการสร้างสรรค์ได้เช่นเดียวกันการศึกษาในลักษณะนี้ต้องสำรวจว่าบทบาทดังกล่าวจะทำได้อย่างไร

การวิเคราะห์ในลักษณะโครงสร้างและหน้าที่ของงานบุญบั้งไฟ ถือเป็นงานบุญที่ช่วยให้สำนึกในความเป็นปึกแผ่นของชุมชนเข็มแข็งขึ้น ในยามฤดูทำนากำลังจะมาถึง การเชื้อเชิญหมู่บ้านอื่นมาร่วมงานเป็นการเชื้อเชิญไปตามเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ และการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเท่ากับเป็นการส่งเสริมความร่วมมือ ในเครือข่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของชาวบ้านพร้อมกันด้วย นอกจากนี้งานศึกษายังชี้ให้เห็นว่าบุญบั้งไฟจึงเป็นพิธีกรรม ที่เน้นความสำคัญของผู้ชายซึ่งจะ

---

[๑๐] นิธิ เอียวศรีวงศ์, **ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟอีสาน : บุญบั้งไฟต้องรับใช้ชาวยโสธรไม่ใช่ชาวยโสธรรับใช้บุญบั้งไฟ**, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๗), หน้า ๓๑.

รับผิดชอบในการทำนา แม้แต่จุดหมายว่าเพื่อจะขอฝนก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำนาจึงเท่ากับเป็นพิธีกรรมที่ช่วยยืนยันบทบาทเด่นชัดในกิจกรรมผลผลิตข้าวในสังคมที่ผู้ชายมีสถานะด้อยกว่าหญิง อย่างไรก็ดีความหมาย รูปแบบ และเนื้อหาของงานบุญบั้งไฟ ก็เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมอีสานด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อราชการเข้ามามีบทบาทในการจัดงานดังกล่าวนอกจากจะกลายเป็นงานบุญระดับชุมชนไปเป็นกิจกรรมระดับจังหวัด ไปอยู่ในเวทีของทางราชการระดับประเทศ รวมทั้งการตอบสนองต่อนโยบายการท่องเที่ยวระยะต่อมา ปรากฏว่ามีกลุ่มคนระดับต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องกับระดับงานบุญบั้งไฟน้อยลงไปกว่าเดิม กลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องในงานบุญบั้งไฟในปัจจุบันได้แก่ ชาวคุ่ม ชาวตลาด กลุ่มชนชั้นนำตามจารีตเดิม กลุ่มของข้าราชการ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรวมทั้งนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้ชายต่างมีผลประโยชน์จากการเข้าร่วมในงานบุญบั้งไฟ และต่างฝ่ายก็เข้ามากำหนดหน้าตาของงานบุญบั้งไฟตามทรรศนะของตน นิธิ เอียวศรีวงศ์ สรุปได้ว่าในสภาพความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ ที่แวดล้อมงานบุญบั้งไฟนี้ทั้งนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว ทำให้เวทีทุกกลุ่มเขามาเล่นนี้ขยายวงกว้างออกไป เวทีการแสดงที่กว้างขึ้นนี้สมประโยชน์แก่ทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมเข้ามาเชื่อมโยง และชี้ให้เห็นความหมายบุญบั้งไฟที่มีต่อคนกลุ่มต่างๆที่แวดล้อม ได้ทำให้เข้าใจความหมายและการเปลี่ยนแปลงของงานบุญบั้งไฟมากยิ่งขึ้นยังชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างวัฒนธรรมส่วนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปกับโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่เช่นระหว่างการจัดงานบุญบั้งไฟแบบใหม่ จังหวัดยโสธรกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆ ในเมืองยโสธรปัจจุบัน ซึ่งจะพบว่างานบุญบั้งไฟแบบใหม่ไม่น่าพอใจเพราะไม่ได้ทำหน้าที่อย่างที่ทำมาแก่ชุมชนหรือโครงสร้างความสัมพันธ์ในอุดมคติหรือในอดีต งานบุญบั้งไฟแบบใหม่มีหน้าที่ตอบสนองโครงสร้างความสัมพันธ์ของชุมชน คือเมืองยโสธร โครงสร้างความสัมพันธ์อาจไม่น่าพอใจเท่ากับโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เคยมีในหมู่บ้าน เพราเปิดโอกาสให้ครอบงำกัน มีการเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้นโดยมีกลไกสำหรับควบคุมพฤติกรรมเช่นนั้นไม่มี หรือถึงมีอาจไม่มีประสิทธิภาพพอเหตุผลเพราะกลไกวัฒนธรรมเก่าหมดสภาพที่จะควบคุมประพฤติมนุษย์ ในโครงสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ในขณะที่กลไกใหม่ยังไม่พัฒนาขึ้นได้ทำนทีที่จะเป็นระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรมที่ศักดิ์สิทธิ์พอจะควบคุมพฤติกรรมมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพในช่องว่างทางวัฒนธรรมจึงได้เกิดขึ้นกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกือบทุกแห่ง การจะรักษากลไกของวัฒนธรรมเก่าไว้ให้คงเดิมเป็นไปไม่ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปลูกฝังกลไกใหม่ให้มีในวัฒนธรรมเดิมให้ได้รวดเร็วจนเกิดกลไกใหม่ที่มีประสิทธิภาพปัญหาที่พบ กลไกในวัฒนธรรมเก่าถูกเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีโอกาสปรับตัว สำหรับเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างจนทำให้หมดพลังในแง่ของการเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

ในทำนองเดียวกันประเพณีแห่เทียนพรรษาจัดเป็นประเพณีที่มีการดำเนินพิธีกรรมอย่างเป็นขั้นตอนมีแบบแผนในการปฏิบัติ มีการจัดแยกหน้าที่ตามภาระงานของกลุ่มผู้เข้าร่วมเน้นในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในลักษณะการเรียนรู้จากภายนอกที่ค่อยๆรุกคืบเรียนรู้จากผู้อาวุโสผู้รู้ในชุมชน จนสามารถปฏิบัติได้ด้วยกลุ่มของตนเองต่อไป ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับธรรมชาติ โดยที่กลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน ศรัทธาในวัดเดียวกัน ขณะเดี่ยวกันการเข้ามาดำเนินการด้วยการสนับสนุนของจังหวัด

อุบลราชธานีเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมเอกลักษณ์ สร้างความเข้มแข็งให้แก่งานประเพณีตลอดจนส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นการเข้ามาดึงเอางานประเพณีแห่เทียนพรรษาเข้ามาเป็นกลุ่มตนเองให้ปรากฏ โดยทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมงานประเพณีในชุมชนได้อย่างเดียว

สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ[๑๑] ได้ศึกษาประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว : จุดเปลี่ยนของระบบความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการศึกษาเชิงชาติพันธ์วรรณา โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคล การสังเกตในการจัดงานประเพณีปอยส่างลองที่จัดขึ้นที่วัดจองคำและที่ชาวบ้านจัดขึ้นที่บ้านผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พิธีปอยส่างลองเป็นพิธีกรรมที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาของชาวไทยใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการสร้างบุคลากรเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นพิธีงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของกลุ่มชนชาวไทยใหญ่ บุคคลใดที่ได้ช่วยพิธีกรรมนี้ไม่ว่าจะด้วยการร่วมแรงร่วมกายหรือแรงทรัพย์ ถือได้ว่าได้อานิสงค์แห่งผลบุญอันยิ่งใหญ่นี้ด้วยกันทุกคนการจัดงานจึงเกิดขึ้นมาจากความศรัทธา ความพร้อมของคนในชุมชน ผู้เป็นเจ้าภาพได้รับการยกย่องนับถือ ได้รับเกียรติอย่างสูงสุดทั้งก่อนการจัดงานและหลังการจัดงานเพราจะต้องเป็นคนที่คนในชุมชนให้การยอมรับ หลังเสร็จสิ้นงานเจ้าภาพใหญ่ยังได้รับการยอมรับจากสังคมโดยเรียกด้วยคำนำหน้าว่าพ่อส่างแม่ส่าง

แต่ในปัจจุบันประเพณีปอยส่างลอง ได้ถูกนำเสนอในรูปแบบสินค้า การท่องเที่ยวซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมแก่การเป็นสินค้าที่จะนำกำไรมาสู่ชุมชน ได้คุ้มค่ากับการลงทุน เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบพิธีการให้เหมาะสม และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้หน่วยงานของรัฐที่ต้องเข้ามาดำเนินการในฐานะของผู้ประสานงานในการจัดพิธีการเข้ามาของรัฐเป็นจุดเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงาน เพราะรัฐนั้นมีสถานการณ์เป็นเจ้านานในสายตาประชาชน การมอบหมาย การสั่งการเป็นระเบียบขั้นตอน ได้ทำลายระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนลง การเข้ามามีส่วนร่วมในงานเกิดขึ้นจากระบบการจ้างแรงงานการสั่ง การขอความร่วมมือในการดำเนินงาน การจัดพิธีกรรมจึงเป็นเพียงการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชม โดยที่มีจุดประสงค์การจัดงานพิธีเปลี่ยนไป เด็กๆ ที่เข้าพิธีไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในอดีต หากเป็นเพียงเด็กที่ได้ชื่อว่าผ่านพิธีกรรมมาแล้ว เพราส่วนใหญ่จะสึกในวันรุ่นขึ้นหลังจากพิธี การศึกษานี้ได้นำเสนอ ในผลกระทบอย่างหนึ่งต่อการจัดกิจกรรมประเพณีเพื่อตอบสนองการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในประเด็นที่เกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน เพราะขณะการเปลี่ยนรูปแบบประเพณี เพื่อการท่องเที่ยวได้ทำลายความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเดิมให้หมดไป ได้สร้างระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่โดยเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นผลดีต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนและไม่มีผลดีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านต่างๆ เป็นระบบที่คนในชุมชนห่างเหินกันมากขึ้นเป็นระบบที่คนจะต้องคิดคำนวณทุกครั้งก่อนที่จะตัดสินใจร่วมกิจกรรมใดๆ ทางสังคมว่าการมีส่วน

---

[๑๑] สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ, **ประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว : จุดเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางสังคม**, (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ :เจริญวิทย์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๐.

ร่วมนี้ตนเองจะได้ประโยชน์คุ้มหรือไม่ และใครจะได้ประโยชน์มากกว่า ซึ่งหากระบบคิดคำนวณเช่นนี้เกิดขึ้นเรื่อยๆ เป็นเรื่องยากที่จะรักษาวัฒนธรรมประเพณีใดๆ ไว้ได้อย่างสมบูรณ์

เชื่อมโยงกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาพบว่าเป็นพิธีงานบุญที่สำคัญของคนอุบลราชธานีในอดีต โดยมีความเชื่อบุคลาธิษฐาน ที่เกี่ยวกับการสร้างกุศลเพื่อภายหน้า เช่นเดียวกับงานประเพณีปอยส่างลอง ที่เน้นความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาของชาวไทย เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของผู้เข้าร่วมงานสิ่งที่ทำให้งานบุญงานประเพณีปรับเปลี่ยนไปโดยการเข้าแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเทศบาล จากการสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีการกำหนดจัดให้ประชุม กำหนดรูปขบวนแห่ การประกวด ให้รางวัลหมู่บ้านชนะการประกวด ที่สร้างเอกลักษณ์ได้อย่างโดดเด่น ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้ามากำหนดโดยรัฐผ่านเทศบาล ความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องงานประเพณีน้อยลง การเรียนรู้ประเพณีดั้งเดิมที่ไม่ได้รับการสนับสนุน

อาริยา เศวตามร์[๑๒] ในงานวิจัยเรื่องผ้าป่าขาว : บทสะท้อนวิธีคิดของชุมชน เป็นการศึกษาในการให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชน จากมุมมองชาวบ้าน และการให้ความหมายของการพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชน ว่าแตกต่างหรือสอดคล้องกับชาวบ้าน รวมทั้งได้ศึกษาการให้ความหมายที่ต่างกันของคนกลุ่มต่างๆ ว่าอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันโดยผ่านพิธีผ้าป่าข้าวในงานการพัฒนาบริบทที่ชุมชน ชนบทเผชิญกับผลกระทบจากกระบวนการพัฒนาของรัฐ ในความพยายาม ที่จะเข้าไปเลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบทุนนิยมและขยายอำนาจของรัฐลงสู่ชนบทในรูปโครงการพัฒนาต่างๆที่ทำให้ชนบทต้องสูญเสียการควบคุมการจัดการทรัพยากรของตนเองไปโดยที่มีพึ่งพาการตัดสินใจจากภานอกมากขึ้น ซึ่งในหมู่บ้านพบว่าการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์นั้นได้ มีผลกระทบกับคนจนที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินน้อยขาดต้นทุนในการผลิตมากกว่าคนมีฐานะดี และปัญหาที่คนจนพบคือการตกข้าวเขียว เนื่องจากต้องกู้ยืมทุนมาก่อนเหตุเพราะปัญหาข้าวไม่พอกิน เนื่องจากถูกหักค่าเช่าที่นาและดอกเบี้ยจากการกู้เงินมาลงทุน เพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์ทำให้ชาวบ้านต้องตกเป็นหนี้สินมีความจำเป็นที่ต้องใช้เงินสดกันมากขึ้น มีส่วนผลักดันให้เกิดการอพยพแรงงานไปทำงานนอกท้องถิ่นมากขึ้น ผลกระทบตามมาคือการติดเชื้อเอดส์ของผู้ใช้แรงงานในสังคมเมือง ในชุมชนยังพบปัญหาผลกระทบระบบนิเวศน์ เนื่องจากการทำลายป่า เพื่อบุกเบิกที่ดินทำกินสำหรับการผลิตเชิงพาณิชย์ ผลการศึกษาการให้ความหมาย เกี่ยวกับชุมชนในกระบวนการผ้าป่าข้าว พบว่าการให้ความหมายชุมชนมีความหลากหลายทั้งการผสมผสานและการขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้าง เป็นการต่อสู้ช่วงชิงการให้ความหมายทั้งในกลุ่มชาวบ้านกันเอง และระหว่างนักพัฒนากับชาวบ้านความหมายในส่วนของชาวบ้านนั้น ผ้าป่าข้าวเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นดีงามแบบดั้งเดิม คือการที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในส่วนผู้นำชุมชนและนักพัฒนานั้นให้ความหมายผ้าป่าข้าวนั้นเชื่อมโยงกับบุญ และอำนาจศักดิ์สิทธิเพื่อสร้างสังคมพระศรีอาริย์ให้เกิดขึ้นในชาตินี้ มีความหมายให้สังคมที่เท่าเทียมกัน เป็นการสร้างสังคมยุติธรรมเข้าไว้ด้วยกันข้าวเป็นวัตถุถูกทำให้เป็นนามธรรมมีจิตวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อผ่านพิธีกรรมหรือการที่

---

[๑๒] อารยา เศวตามร์, **ผ้าป่าขาว : บทสะท้อนวิธีคิดของชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

ข้าวถูกทำให้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เมื่อมีการใช้เงินในการทำบุญมากขึ้น เงินที่นำมาใช้ร่วมพิธีกรรมผ้าป่าข้าวถูกให้ความหมายว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกัน จากการศึกษา ได้พบว่าการทำงานพัฒนาในกระแสวัฒนธรรมชุมชน โดยผ่านกระบวนการรื้อฟื้นของพิธีกรรมผ้าป่าข้าวในระบบทุนนิยมที่ข้าวแลกเงิน เป็นวัตถุที่ใช้ตอบสนองต่อความต้องการของปัจเจกชน มาเป็นของส่วนรวมที่ใช้ร่วมกันในชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงสังคมของชาวบ้านที่ต้องการผูกผันกับตลาดและรัฐอย่างแยกไม่ออกนอกจากนี้เป็นชุมชนของชาวบ้านโดยผ่านกระบวนการผ้าป่าข้าวบุญคุณค่าการช่วยเหลือกันไม่ได้เป็นเป้าหมายในตัวเอง แต่เป็นการสร้างใหม่ในความเป็นชุมชนซึ่งแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของชาวบ้านในการท้าทายการพัฒนาของรัฐจากภายนอก

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่คนทุกกลุ่มทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม และเข้ามากำหนดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างโดดเด่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต่างใช้งานประเพณี เป็นเวทีแสดงพลังความสามารถในการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดแก่กลุ่มตนเอง จากผลการปรับเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป การเสื่อมคลายด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความสนใจต่อเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาน้อยลง งานศักดิ์สิทธิ์ลดบทบาทลงไป ไม่ได้คงอยู่อีกต่อไป มุมมองจาคนภายนอกนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเพียงงานสนุกสนานโดยไร้ประโยชน์เท่านั้น เช่นเดียวกับผ้าป่าขาว ความร่วมมือบนคุณค่าของการช่วยเหลือ ไม่ได้เป็นเป้าหมายสำคัญเช่นเดิม แต่กลับเป็นการสร้างความเข้มแข็งใหม่ให้แก่ความเป็นตัวตนของชุมชนเพื่อท้าทายการพัฒนาจากภายนอกชุมชนนั่นเอง

ที่ผ่านมาจะเห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันเป็นผลกระทบต่อการศึกษาของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้นโดยตรงแล้ว น่าจะพอมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการอื่นๆอยู่บ้างในลักษณะของการศึกษาในรูปแบบการถ่ายทอดและการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ตามบริบท (Context) นั้นๆ ของสังคม การนำเสนอผลงานจึงเป็นไปรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคมวิทยา และได้นำเอาความรู้ทางด้านมานุษวิทยาเข้ามาประยุกต์เป็นกรอบคิด แต่ไม่ได้เน้นถึงรูปแบบของกาศึกษาและเก็บข้อมูลที่มีความลึกและลักษณะเฉพาะของข้อมูล ผู้วิจัยสนใจจะนำเสนอรายละเอียดในรูปแบบของข้อมูลการศึกษาแนวคิดของคนในชุมชน และนำเสนอรูปแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ให้รายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนได้มีแนวทางในการศึกษาในเชิงการวิจัยคุณภาพ ในรายละเอียดที่ลึกและการแฝงเร้นในการแสดงออกของปรากฏการณ์ต่างๆ ในชุมชนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานวิจัยที่ดีต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จุดประสงค์ เพื่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมในประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นการศึกษากระบวนการเรียนรู้ และผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในอุบลราชธานี โดยใช้กรอบแนวคิดในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีชุมชน แนวคิดสร้างสรรค์นิยมในเรื่องชุมชนการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาบทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งจาก

การศึกษาและสื่อความรู้อื่นที่เผยแพร่เข้ามาส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนในรูปแบบประเพณี เพื่อการดำรงอยู่ต่อไปมีการปรับพฤติกรรมของคนในชุมชน ที่ต้องเปลี่ยนไปตามยุค ตามสมัยการเรียนรู้มากขึ้น จากการศึกษาวิจัย สังเกตการณ์ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด พฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มเยาวชน ในช่วงที่มีการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อให้ได้ภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สามารถครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อเท็จจริงที่เป็นปรากฏการณ์ของชุมชน วิเคราะห์ปรากฏการณ์ในชุมชน ช่วงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในขณะนั้นมีการจัดเตรียมการณ์ วางแผนเพื่อทำการศึกษาวิจัยอย่างมีระบบขั้นตอนอย่างครบถ้วน

จากการที่ผู้วิจัยได้เลือก อำเภอ ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ อำเภอเดชอุดม อำเภอบุณฑริก และอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้พบว่า การจัดประเพณีแห่พรรษา ได้มีการดำเนินการโดยการรวมกลุ่มของหมู่บ้านต่างของชุมชนที่มีการจัดการรวมกลุ่มของกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านเหนียวแน่นมีพลังกลุ่มสูงที่โดดเด่นนั้นมาและมักจะได้รับรางวัลในการจัดประกวดอยู่เกือบทุกปี ความรู้ความเข้าใจในบริบทของหมู่บ้านและคนในหมู่บ้าน สามารถได้รับข้อมูลและการช่วยเหลือได้รับความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนให้ข้อเท็จจริงได้มาก อีกทั้งการทำงานที่อยู่ร่วมกับคนในเขตชุมชนและมีประสบการณ์ร่วมประเพณีแห่เทียนพรรษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๑. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสารจากตำนาน บันทึกเรื่องราว

๒. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้กำหนดนโยบาย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น จำนวน ๕ คน

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนสนับสนุน เช่น พระสงฆ์ สถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้านช่างแกะสลักต้นเทียน จำนวน ๑๐ รูป/คน

กลุ่มที่ ๓ ผู้มีส่วนร่วม เช่น เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวน ๒๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การเตรียมตัวภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานวิจัยได้เข้าดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยเอกสารงานค้นคว้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษา เนื่องจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมต้องจัดแยกประเภทข้อมูลเป็นระบบที่เหมาะสม ชัดเจน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงได้

ในการรวบรวมขอมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการหลากหลายในการเก็บข้อมูลเช่น การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสนทนากลุ่ม ตลอดจนการศึกษาเอกสารโดยมีขั้นตอนการเก็บการรวบข้อมูลดังนี้

๒. การสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูลจากผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักหลังจากนั้นมีการสืบค้นอย่างต่อเนื่องกับบุคคลอื่น บางครั้งให้มีการบันทึกข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ในชุมชน โดยที่ข้อมูลที่ผู้วิจัยจัดรวบรวมครั้งแรกถือว่ายังไม่ได้มีการขัดเกลา ตรวจสอบให้มีความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นข้อเท็จจริงของชุมชนจากการสั่งสมเป็นความรู้ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

๑) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลกรอกแบบสัมภาษณ์ในกรณีที่เห็นว่าควรจะได้รายละเอียดที่ลึกซึ้ง เป็นความคิดเห็นในเชิงลึก และผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์จะถ่ายทอดข้อมูลให้เป็นลายลักษณ์อักษรนอกเหนือจากการพูดคุยและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

๒) สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยใช้ลักษณะเช่นนี้ค่อนข้างมากกว่าการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนอกจากผู้ให้ข้อมูลจะเป็นผู้จัดกรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์แล้วยังต้องให้ข้อมูลด้านความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลอีกหลายประการในเรื่องความรู้ความเชื่อในงานประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทของผู้ให้ข้อมูลในส่วนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในหมู่บ้านที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมให้การส่งเสริมสนับสนุนงานประเพณี ในขั้นตอนนี้ผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องใช้เวลานาน หาวิธีดึงผู้ให้ข้อมูลดึงกลับมาสัมภาษณ์ในเรื่อที่สัมภาษณ์ที่ยังไม่แล้วเสร็จ ในขณะเดียวกันหากมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมล ในบริเวณถานที่จัดเตรียมทำขบวนแห่เทียนพรรษาจะมีความสะดวกและเป็นกันเองมากกว่า เพราะจะสัมภาษณ์ได้ยาวนานเหมาะสมกับบรรยากาศได้ดีกว่า แต่ควรระมัดระวังในด้านการสัมภาษณ์ข้อมูลในลักษณะข้อมูลย้อนกลับกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้เพราะอาจก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อผู้วิจัยก็ได้ ผู้วิจัยควรใช้เทคนิคการฟังมากกว่าพูดคุยอย่างระมัดระวังการใช้ถ้อยคำพูด การเงียบใจเย็น เพื่อรอคอยคำตอบจากผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

๓) อุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บข้อมูลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์ต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยเก็บ รวบรวมข้อมูลในงานวิจัย เพราะต้องการข้อมูลที่มาจากการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เมือมีการบันทึกรายละเอียดเหตุการณ์ ข้อมูลที่ไม่สามารถจดบันทึกได้ การเล่ารายละเอียดปลีกย่อยซึ่งต้องใช้การขัดเกลาสำนวน คำพูดจึงต้องใช้เครื่องมือเหล่านี้เข้าช่วยได้แก่ เทปบันทึกเสียง อุปกรณ์บันทึกภาพทั้งผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

ในการตรวจสอบข้อมูลการทำวิจัยได้กระทำพร้อมกับเก็บข้อมูล มีการตรวจสอบทันทีในสนามว่าข้อมูลได้มีการบันทึก และการเก็บรวบรวมสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่อย่างไรโดยทุกครั้งหลังการเก็บข้อมูล จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้ขอให้ผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เป็นผู้ช่วยตรวจความถูกต้องให้ ตรวจข้อมูลซ้ำจากการสอบถาม พูดคุย สัมภาษณ์ซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลเดิมแต่เปลี่ยนสถานที่ ช่วงเวลาการให้ข้อมูลจากการศึกษาเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ การพูดคุย และการศึกษาค้นคว้า ทั้งจากเอกสาร โดยมีความสอดคล้องของเรื่องซึ่งถือความสำคัญในการตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ครบถ้วน เป็นระบบระเบียบตามที่ได้จัดประเด็น ตั้งจุดประสงค์ในการวิจัยไว้และเห็นว่าข้อมูลเมื่อมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้จัดแยกแยะ

ข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อรางานการวิจัย โดยการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยนั้นได้ใช้วิธีวิเคราะห์ตามประเด็นการศึกษาต่อไปนี้

๑.การวิเคราะห์เกี่ยวกับบริบทชุมชนคนทำเทียนจังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ทำไปพร้อมกันตลอดเวลาที่ดำเนินการวิจัย กล่าวคือในแต่ละวันหลังจากเก็บ รวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะกลับมาที่พักเพื่อเขียนบันทึกอย่างละเอียด และมีการถอดเทปที่ได้มีการบันทึกเสียงไว้ให้เป็นข้อมูลเอกสาร หลังจากนั้นจัดหมวดหมู่ข้อมูลออกเป็นด้านต่างๆได้แก่ ข้อมูลสภาพทางกายภาพของอำเภอและท้องถิ่น โครงสร้างทางสังคม และองค์กรต่างๆในชุมชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็น และมีการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นในบทบาทของเยาวชน ในประเพณีแห่เทียนพรรษา บทบาทส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ และสืบสาน วัฒนธรรมท้องถิ่นชาวจังหวัดอุบลราชธานี

๒. วิเคราะห์ข้อมูล ในบทบาทของเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น การวิเคราะห์ใช้วิธีจัดแยกประเด็นที่สำคัญ เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ใช้ตารางการวิเคราะห์เพื่อหาภาพองค์รวมข้อมูล เสร็จแล้วค่อยแยกประเด็นที่เป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงงานประเพณีตลอดจนความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ ทีมีบทบาท สัมพันธ์เชื่อมโยงต่องานประเพณีหน้าที่แต่ละกลุ่มการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน จนสามารถทำให้เกิดประเพณีได้ บทบาทของกลุ่มเยาวชน ศูนย์รวมความศรัทธาที่ปรับเปลี่ยนไป ตลอดจนการศึกษาในท้องถิ่นที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นที่ถูกต้อง ชัดเจน

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ภาครัฐได้เขามามีบทบาทในท้องถิ่นมากขึ้น ระบบการศึกษาได้ดึงเยาวชน เข้าสู่การเรียนรู้แบบสังคมตะวันตก ตลอดจนสร้างค่านิยมเป็นสังคมบริโภคให้เกิดขึ้นใหม่ในกลุ่มเยาวชน และระบบการศึกษาไม่ได้เน้นการสร้างความเป็นชุมชน หรือท้องถิ่น เยาวชนห่างเหินจากท้องถิ่น ปรากฏการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดคำถามว่าการผลิตซ้ำของความศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ก่อผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนรุ่นใหม่อย่างไรบ้าง โดยใช้พิธีกรรมการแห่เทียนพรรษาเป็นภาพที่สะท้อนต่อกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงงานประเพณีดังกล่าว พิธีกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของคนในชุมชนอุบลราชธานี การดำเนินประเพณีแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในชุมชนลักษณะใดบ้าง มีสิ่งสำคัญประการใดที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนประเพณีผลกระทบของการปรับเปลี่ยนงานประเพณีที่มีต่อคนในชุมชนทั้งในด้าน การดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการศึกษาในท้องถิ่นได้มีบทบาทต่องานประเพณี ที่ถือเป็นเอกลักษณ์ที่ได้สืบทอดกันมาอย่างยาวนานความสัมพันธ์ในบทบาท หน้าที่ การจัดกลุ่มได้เชื่อมโยงให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษายังคงเป็นศูนย์รวมแห่งการปฏิบัติ การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่าย และเปิดโอกาสให้คนนอกท้องถิ่นได้เข้ามากำหนดเอกลักษณ์งานประเพณี อีกทั้งงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังเป็นศูนย์รวมความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มของคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันของคนทุกกลุ่ม ได้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ปฏิบัติพิธีกรรม ลักษณะเป็นพลังของคนรุ่นใหม่เพื่อจัดสร้างความมายใหม่ของประเพณี

ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของคนในสมัยก่อนโดยได้มีการจัดระเบียบ สร้างแบบแผนการปฏิบัติให้เหมาะสมกับยุคสมัย การปรับเปลี่ยนรูปแบบ การดำเนินในพิธีกรรมปัจจุบันทำให้การแสดงถึงการสืบทอดต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน ต่างปรับเปลี่ยนเป็นไปในแนวทางใด ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนและเอื้อต่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน ที่มีต่อประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานีได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติการจัดดำเนินพิธีกรรมไปในแนวทางใด

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการถ่ายทอดการดำรงอยู่ ของภูมิปัญญาประเพณีทองถิ่น “ประเพณีแห่เทียนพรรษา” ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและการปรับเปลี่ยนสภาพสังคม วัฒนธรรมปัจจุบัน

๒. เพื่อให้เข้าใจถึงแบบแผน ภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นประเพณีแห่เทียนพรรษาอันสืบเนื่องมาจาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชน ที่ส่งผลถึงการปรับวิถีการดำเนินชีวิตและค่านิยมทางการศึกษาของชุมชนในท้องถิ่น

๓. นำผลที่ได้จากการศึกษานำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาเรียนรู้ในลักษณะการจัดหลักสูตรการศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเพื่อให้เยาวชน เกิดความตระหนักสร้างจิตสำนึกในการเรียนรู้ มีความเข้าใจถึงรูปแบบประเพณีการเรียนรู้รากเหง้าประเพณีของตนเอง

๔. เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในโอกาสครั้งต่อไป อันเกี่ยวเนื่องกับลักษณะชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่นของสังคมไทย

๕. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการศึกษาถึงผลขอการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ที่มีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีดำเนินชีวิตและค่านิยม การศึกษาในชุมชนท้องถิ่น

บทที่ ๒

กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชน

กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนของประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีเป็นประเพณีหนึ่งที่ส่งเสริมคุณค่าทางพระพุทธศาสนาเป็นการสอนพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาสอดแทรกในภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี การทำเทียนจึงเป็นสิ่งที่ซึมซับหรือการพยายามสอดแทรกเอาคำสอนของพระพุทธองค์การกระทำเช่นนี้นับเป็นอุบายอย่างหนึ่งที่สามารถนำเอาแง่คิด คติคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความหมายและแนวทางการอนุรักษ์เพื่อสืบสานสู่กลุ่มเยาวชนเพื่อให้ประเพณีแห่เทียนจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนของสังคมโลก ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบทบาทเยาวชนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

๒.๑.๑ ชนิดและความหมายของวัฒนธรรมประเพณี

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

๒.๒ อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อเยาวชน

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง

๒.๒.๒ ทฤษฎีและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม

๒.๓ ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงประเพณีท้องถิ่นต่อการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒.๓.๑ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๓.๒ กระบวนการเรียนรู้เพื่อการสืบสานปะเพณีท้องถิ่น

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบทบาทเยาวชนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การที่มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบสุข ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เกิดจารีต-ประเพณี ระบบ กฎเกณฑ์และพิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกของชุมชนทั้งปัจจุบัน และรุ่นต่อไปได้ถือปฏิบัติและสั่งสมต่อกันมาเกิดเป็นภูมิปัญญา หรือวัฒนธรรมของกลุ่มในสังคม ทั้งนี้ได้มีการนิยามความหมายของวัฒนธรรมไว้หลายประการ ดังเช่น อมรา พงศาพิชญ์[๑] นั้น กล่าวว่าเมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น จำเป็นต้องมีระบบ ระเบียบมาขึ้น ต้องมีการตกลงกันว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำข้อตกลงต่างๆเกี่ยวกับวิถีชีวิตเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อจึงเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์อาจเรียกรวมๆ กันว่าวัฒนธรรม

---

[๑] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

๒.๑.๑ ชนิดและความหมายของวัฒนธรรม ประเพณี

วัฒนธรรม (Cultural) เกิดจากความสามารถของมนุษย์ในการสร้างและใช้กระบวนการคิดเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Conceptualization) ได้อย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ได้มีผู้นิยามไว้หลายความหมาย[๒]นิยามวัฒนธรรมว่าหมายถึงส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อนอันประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรมจรรยา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถ และนิสัยอื่นใดที่มนุษย์ได้มาในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ [๓] นิยามวัฒนธรรมว่า หมายถึง การรวมอย่างมีระเบียบของปรากฏการณ์ต่างๆเช่น การกระทำ(แบบแผน พฤติกรรม) วัตถุ (เครื่องมือ) และสิ่งที่ทำขึ้นโดยใช้เครื่องมือ ความคิด ความรู้สึก (ความรู้ ทัศนคติ และค่านิยม) และสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการใช้สัญลักษณ์

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ [๔] นิยามวัฒนธรรม หมายถึงระบบของสัญลักษณ์ และทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของมนุษย์ที่ต้องอาศัยสัญลักษณ์

จากความหมายต่างๆ ของวัฒนธรรม[๕] ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรม ได้ดังนี้

๑) วัฒนธรรมเป็นสิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้นและปรับปรุงจากธรรมชาติ และมนุษย์จะเรียนรู้วัฒนธรรมกันและกัน

๒) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบต่อเนื่อง เป็นมรดกทางสังคมที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากทั้งที่ตายไปแล้ว และยังที่มีชีวิตอยู่โดยได้รับความรู้นั้นไว้เป็นมรดกตกทอดเป็นลำดับ

๓) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีลักษณะเพิ่มพูน หรือขยายตัวโดยการค้นพบสิ่งใหม่ๆ การประดิษฐ์และการแพร่กระจายเพื่อจะสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา และประสบการณ์ของมนุษย์จะถูกสะสมเพิ่มพูนมากขึ้นเรื่อยๆ

๔) วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวมของกลุ่มหรือ สังคม มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

๕) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วก่อนบุคคลจะเกิดและมีชีวิตในสังคมวัฒนธรรมจะยังคงอยู่ต่อไปหลังจากบุคคลนั้นตาไปแล้ว

นอกจากลักษณะสำคัญดังกล่าวแล้ว วัฒนธรรมยังมีลักษณะอื่นๆ ที่สำคัญอีก ๒ ประการ[๖]

๑) วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะของวัฒนธรรมจะค่อยๆผ่านรูปแบบวัฒนธรรมหนึ่งไปเป็นอีกอย่างหนึ่งตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงมีการเกิดขึ้นสม่ำเสมอแต่อัตราเร็วหรือช้าจะแตกต่างกันออกไปตามช่วงเวลาต่างๆ กัน

๒) วัฒนธรรมมีหน้าที่แต่ละส่วนไม่ว่าลักษณะทางวัฒนธรรม (Cultural Trait) ซึ่งเป็นส่วนที่เล็ก และมีลักษณะง่ายที่สุดของวัฒนธรรม หรือระบบกลุ่มของวัฒนธรรม อันเป็นการรวมลักษณะ

---

[๒] วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อ, ๒๕๕๐), หน้า ๘๑.

[๓] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๘๙.

[๔] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๙๑.

[๕] สนิท สมัครการ, **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๕๓.

[๖] ทัศนีย์ ทองสว่าง, **สังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๓๐.

ของวัฒนธรรมหลายอย่างไว้ กลายเป็นวัฒนธรรมซับซ้อนหรือสถาบัน (Institution) ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมซับซ้อนหลายๆ อย่าง ต่างก็ทำหน้าที่ลักษณะในตัวของมันเองอย่างสมเหตุสมผล และจำเป็นในขอบข่ายวัฒนธรรมซึ่งสิ่งนั้นๆ เป็นส่วนประกอบอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น

กาญจนา แก้วเทพ[๗] ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม และสามารถสรุปได้ว่าหมายถึงวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้ปฏิบัติสั่งสมกันมารวมทั้งความคิดต่างๆที่คนได้สร้างสะสมถ่ายทอด และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติและความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของอันเกิดจากการคิดและการกระทำของมนุษย์ เมื่อพิจารณาในแง่นี้วัฒนธรรมคือความรูสึกนึกคิดและการปฏิบัติของมนุษย์เองไม่ใช่อะไรอื่น นอกจากชีวิตเราเองเป็นส่วนรวมของมนุษย์ ในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาจากชีวิตของเขา จึงพอจะกล่าวได้ว่า ชีวิตของวัฒนธรรมหมายถึง “ชีวิตมนุษย์นั้นเอง” และในแง่มิติครอบคลุมถึงวิธีชีวิตนั้น วัฒนธรรมจะครอบคลุมถึงชีวิต การทำมาหากินและระบบเศรษฐกิจการที่มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่าวัฒนธรรมของชุมชนก่อตั้งขึ้นมาจากการต่อสู้ เพื่อให้ทุกคนมีอยู่มีกินและจากการที่ต้องอยู่รวมสัมพันธ์กันเป็นชุมชน เพื่อการมีอยู่มีการก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการผลิตขึ้น โดยเฉพาะการผลิตแบบกสิกรรมที่ทำให้เกิดการคิดค้นและการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ การอยู่รวมกันเป็นชุมชนจำเป็น ต้องมีการจัดระบบสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุคนอยู่กันได้อย่างสงบสุข เกิดจารีตประเพณี ระบบกฎเกณฑ์ และพิธีกรรมต่างๆ ในสังคม

สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์[๘] ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างวัฒนธรรมของชุมชนว่ามี ๓ ประการคือ

๑. ระบบการผลิต หรือระบบทำมาหากิน

๒. ระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์ประกอบด้วย เครือญาติ ชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

๓. ระบบความเชื่อ ประกอบด้วยศาสนา คุณค่า และพิธีกรรม

ทัศนีย์ ทองสว่าง [๙] ให้ความหมายของประเพณี (Traditional) กับขนบประเพณี (Custom) คือความประพฤติที่สืบต่อกันมาเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ในหมู่คณะเป็นนิสัย สังคมซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ต้องเอาอย่างบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบๆ ตน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงแบบของความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบ แบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่างๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่ได้กระทำมาแต่อดีต ลักษณะสำคัญเป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติ มีการเชื่อถือกันมานานจนกลายเป็นแบบอย่าง ความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่จนถึงปัจจุบัน

ประเพณีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความเชื่อในอำนาจของสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เหนือมนุษย์ในขณะสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ ดังนั้นลักษณะเช่นนี้ประเพณีจึงถือได้ว่าเป็นความประพฤติขอคนส่วนรวมที่ถือเป็นธรรมเนียมหรือประเพณีแบบแผน (Tradition) และได้สืบทอดต่อกัน

---

[๗] กาญจนา แก้วเทพ, **สื่อส่องวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐.

[๘] สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์, **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒ – ๑๓.

[๙] อ้างแล้ว. **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**, หน้า ๑ – ๒.

มาจนเป็นลักษณะเดียวกันและสามารถคงอยู่ได้ เพราะสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่เสมอและสามารถผสมกลมกลืนเข้ากันได้ดี จึงทำให้ประเพณีเดิมยังคงรูป มีชีวิตต่อไปได้โดยคนในสังคมที่เป็นเจ้าของประเพณีไม่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีอยู่ทุกยุคสมัย เพราะเป็นลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป ทีละน้อยโดยไม่รู้ตัวแต่จะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย แล้วแต่ความเป็นไปทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม[๑๐] นอกจากนี้ประเพณีเป็นสิ่งที่มีกันในทุกชาติ ทุกภาษาส่วนลักษณะแตกต่างกันไปจะมากน้อยเพียงใด ก็แล้วแต่ลักษณะหรือสถานะภาพบางประการแต่ละท้องถิ่นแต่ละสังคม แม้แต่สังคมเดียวกันอาจมีประเพณีที่เหมือนกันและต่างกัน หรือคล้ายกันได้ โดยอาจแบ่งประเพณีตั้งแต่เกี่ยวกับชีวิตในครอบครัวเช่นการเกิด การบวชเรียน การแต่งงาน การตาย ประเพณีเกี่ยวกับการทำบุญและสนุกสนานรื่นเริงของส่วนรวม อันเนื่องมาด้วยเทศกาลตรุษสารเช่นสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา อาสาฬหบูชา[๑๑]

ประเพณีท้องถิ่น หมายถึงนิสัยสังคมของคนไทยในท้องถิ่น ซึ่งไดรับมรดกตกทอดมาแต่ดั้งเดิมและมองเห็นในทุกท้องถิ่นทุกภาคของสังคมไทยชนิดของประเพณี แบ่งตามลักษณะของความเข้มงวด ในการที่จะต้องปฏิบัติตามเป็นเกณฑ์มี ๓ชนิดดังนี้

๑. จารีตประเพณี (Mores) ได้แก่ ประเพณีที่สังคมถือว่าใครฝ่าฝืนงดเว้นไม่กระทำตามถือว่าเป็น ความผิด ความชั่ว จารีตประเพณีนั้น เกี่ยวข้องกับศีลธรรมของคนส่วนรวมในสังคมและเห็นได้ในสังคมไทย เช่นการแสดงกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อพ่อแม่ ยามแก่ชรา ถ้าใครไม่ดูแลสังคมจะลงโทษว่าเป็นผู้มีความอกตัญญู ถือเป็นความชั่วไม่มีใครอยากคบหาด้วย เด็กจะถูกอบรมมิให้ล่วงเกิน พ่อ แม่ ทั้งกาย วาจาและใจ

๒. ขนบประเพณี (Custom) บางครั้งเรียกว่าระเบียบประเพณี หมายถึงประเพณีที่ตั้งขึ้นเป็นแบบแผนไว้อย่างชัดเจนว่า ควรจะประพฤติปฏิบัติเป็นขั้นตอนกันอย่างไร เช่นประเพณีการแต่งงาน ต้องเริ่มตั้งแต่การหมั่นการแต่งงาน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีพิธีมากมายสำหรับคู่บ่าวสาวจะต้องปฏิบัติ ซึ่งถ้าหากไม่ปฏิบัติตามก็อาจถูกติสินนินทาให้เกิดความอับอาย

๓. ธรรมเนียมประเพณี (Tradition) หมายถึงประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวันไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณีและไม่มีผิดถูกศีลธรรมเหมือนจารีตประเพณี เป็นแต่เพียงว่าเคยมีคนเขาประพฤติปฏิบัติกันมาอย่างไร ก็นิยมปฏิบัติอยู่อย่างนั้น จนเกิดความเคยชิน ผู้ที่ปฏิบัติไม่เกิดความเดือนร้อน หรือรำคาญที่จะปฏิบัติตาม ถ้าหากมีการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีไปบ้างก็ไม่ถือเป็นเรื่องผิดร้ายแรงอะไรมากนัก นอกจากจะเห็นว่าเป็นผู้เสียมารยาทเท่านั้น ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาทในการยืน เดิน นั่ง นอน ตลอดจนการกิน การพูดจา การแต่งกาย การเข้าสังคม ธรรมเนียมประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ บางอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งๆ ที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม และประเพณีเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกใน

---

[๑๐] เสรี พงศ์พิศ, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : รากฐานการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญา, ๒๕๕๓), หน้า ๙๑.

[๑๑] ส. พลายน้อย, **แลไปข้างหน้า**, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๓๐), หน้า ๘๙ – ๙๐.

รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนัก มีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเผยแพร่และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่าความหลากหลายของศิลปะและวัฒนธรรมไทย ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเป็นไทย ในปัจจุบันวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่น้อย เช่น การแต่งกาย ภาษาพูด รวมทั้งประเพณีและวิถีชีวิตที่ดีงาม ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ วัฒนธรรม ได้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หากมรดกทางวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างหลากหลายกันในพื้นที่ ไม่ได้รับการสืบสานและอนุรักษ์ฟื้นฟูรวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคมและจิตใจทำให้คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยไปจนแทบจะสูญหาย วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมองค์ความรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ในแต่ละพื้นที่มีภูมิปัญญาหลากหลาย ควรที่จะได้รับการถ่ายทอดเยาวชนรุ่นหลังสืบไป การอนุรักษ์เป็นหนทางหนึ่งที่ยั่งยืน ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ในท้องถิ่น

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมไทยก็เหมือนกับสังคมมนุษย์ทั้งหลายในโลกที่ไม่หยุดอยู่นิ่งๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมอื่นๆ ในระดับเดียวกันแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนคนส่วนใหญ่ ในสังคมปรับตัวเองไม่ทัน จนเกิดปัญหาทาง วัฒนธรรมที่ต้องมีการแก้ไขกันตลอดมา ทั้งนี้ก็ เพราะแต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทที่มีการทำนา และการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลัก การผลิตแต่ เดิมก็เป็นแต่เพียงให้พอมีพอกิน ไม่ได้ผลิตอย่าง ใหญ่โตเพื่อส่งออกไปค้าขายกับต่างประเทศ จึงไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี แต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนมาเป็น สังคมอุตสาหกรรมที่มุ่งหวังผลิตสิ่งต่างๆ เพื่อส่งออกไปขายนอกประเทศ การผลิตผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งแต่เดิมผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง ด้วยเทคโนโลยีง่ายๆ แบบดั้งเดิม ก็เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเป็นจำนวนมากโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยเข้ามาช่วย มีการลงทุนและ การใช้ที่ดินอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการใช้ ที่ดินก็มีการขยายเขตการเพาะปลูกพืชพันธุ์ นานาชนิดไปตามบริเวณต่างๆ โดยเฉพาะที่ดอน และที่ตามป่าเขาก่อให้เกิดการรุกล้ำป่าสงวน และการทำลายสภาพแวดล้อมอย่างกว้างขวาง การผลิตแบบที่เป็นแบบเกษตรอุตสาหกรรมที่ ชาวบ้านธรรมดาทั่วไปซึ่งไม่มีศักยภาพทั้งใน ด้านเงินทุน กำลังคน และเทคโนโลยีจะทำได้ จึง เป็นเรื่องของบุคคลร่ำรวยที่เป็นนายทุน

สิ่งที่ควบคู่กันไปกับการเกษตรอุตสาหกรรมคือ การขยายตัวทางอุตสาหกรรม เกิดโรงงานอุตสาหกรรมที่นำทรัพยากรต่างๆ ของประเทศมาผลิตสินค้าประเภทต่างๆ อย่างมากมาย ทำให้เกิดย่านอุตสาหกรรม และย่านพาณิชยกรรมขึ้นตามเมืองต่างๆ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคมากมาย เหล่านี้ล้วนมีผล ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คน ในท้องถิ่นต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มีทั้งการย้ายจากถิ่นหนึ่งไปอีกถิ่นหนึ่ง เช่น ในภาคอีสานไปอยู่ ทางภาคกลาง และภาคใต้ เป็นต้น กับการย้ายจากท้องถิ่นในชนบทเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือทำงานเป็นกรรมกรในเมือง ซึ่งการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานดังกล่าวนี้ มีผลกระทบ ทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในชนบท และในเมืองเป็นอย่างมาก ในสังคมชนบทนั้น แต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่ายในกรอบของประเพณี ที่มีจารีต

และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นคอยควบคุม ให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข ปัจจุบันเมื่อคนรุ่นหนุ่มสาวย้ายออกไปทำงานที่อื่น โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวขาดหาย ไปเป็นเวลาหลายๆ เดือน ทำให้สภาพครอบครัวขาดความสมบูรณ์ เด็กไม่มีความอบอุ่น ในขณะที่คนรุ่นใหม่ ก็หมดความเชื่อถือ ในความรู้ ความสามารถต่อการเป็นผู้นำของคนรุ่นก่อน เพราะตนได้เล่าเรียนความรู้ใหม่ๆ จากในเมือง มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ พร้อมกันนั้นก็รับเอาความทันสมัยหลายๆ อย่างมาจากภายนอก จึงทำให้หมดความเลื่อมใส และเชื่อถือในสิ่งที่เป็นจารีตและประเพณีของ ท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทในการสร้างและควบคุม ความสัมพันธ์ทางสังคม ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้น เรื่อยๆ โดยเฉพาะในบางแห่งที่มีกลุ่มชนกลุ่ม ใหม่เข้าไปขยายที่ทำกินและตั้งถิ่นฐาน จนทำให้ เกิดลักษณะบ้านแบบใหม่ๆ เช่น บ้านจัดสรร ขึ้น นั้น เกือบจะทำให้ความเป็นสังคมท้องถิ่นแต่ เดิมล่มสลายลงไปก็ว่าได้ ทั้งนี้เพราะคนใน ท้องถิ่นปรับตัวไม่ทัน ความเรียบง่าย และการอยู่ร่วมกัน ที่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องของชนชั้นก็หมดไป สังคมใหม่ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ เป็นสังคมที่ซับซ้อนแบบมีชนชั้น และความรู้สึกในเรื่องการเป็นปัจเจกบุคคล ก็มีปรากฏทั่วไปในชนบท

ส่วนในสังคมเมืองนั้น ภาวะความแออัดเพิ่มขึ้น จนยากแก่การควบคุม ความเป็นสังคมเปิดที่ทำให้ติดต่อกับภายนอกได้อย่างสะดวกสบายนั้น เป็นผลให้คนได้แต่รับอิทธิพลวัฒนธรรมที่หลากหลายจากภายนอกเข้ามา โดยไม่มีความรู้ความเข้าใจว่า สิ่งที่รับเข้ามานั้นเหมาะสมหรือไม่ กับบ้านเมืองของตน เข้ากันได้กับสิ่ง ที่มีมาแต่เดิมเพียงใด เมื่อไม่มีการกลั่นกรอง ความขัดแย้งก็เกิดขึ้น การยึดมั่นถือมั่นในลักษณะ การปกครองแบบประชาธิปไตยที่หยุดนิ่งอย่าง เป็นอุดมคติก็ดี นโยบายทางเศรษฐกิจทุนนิยม แบบเสรีที่เป็นการส่งออกของรัฐบาลก็ดี ล้วนเป็นสิ่งที่ชักจูงคนในสังคมรุ่นใหม่ให้หันไปเห็นความสำคัญทางวัตถุ และความเป็นปัจเจกบุคคล ตลอดเวลา ทำให้สังคมมีความซับซ้อนทาง เศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้นจนยากแก่การควบคุม เกิดกลุ่มอาชีพกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายจนเป็นชนชั้นที่มีความแตกต่างกันมากมาย โดย เฉพาะช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน จน กล่าวได้ว่าปัจจุบันผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ เท่านั้นที่มีอิทธิพลในเรื่องการเมืองการปกครอง ของประเทศ และการรักษาผลประโยชน์ส่วนตัว ก็ดี หรือผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มแต่ละเหล่า ก็ดี มีผลนำไปสู่การละเมิดกฎหมายอยู่เนืองๆ

การเน้นในเรื่องอุตสาหกรรม ทำให้เมืองมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากรจากภายนอกเข้ามา โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายของพวกชาวนาในชนบทที่เข้ามาเป็นกรรมกรตามโรงงานอุตสาหกรรม กรรมกรทำงานก่อสร้าง ตลอดจนคนงานลูกจ้างด้านบริการต่างๆ นั้น ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างมากมาย อย่างเช่น ปัญหาชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรม ปัญหา เรื่องการลักขโมย ปล้นจี้ ซึ่งรวมไปถึงปัญหา ทางโสเภณีและการว่างงานด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ นำมาสู่ปัญหาของความไม่มั่นคงภายใน ที่เป็นส่วนรวม ถ้ามองให้กว้างกว่าเมือง ออกไปถึงบริเวณชานเมืองรอบนอก ที่แต่เดิมเป็นชนบท ก็จะพบว่าหลายๆ แห่งทีเดียวที่เปลี่ยนแปลงจาก สังคมชาวนามาเป็นสังคมกรรมกร เพราะผู้ที่ เป็นชาวนาแต่ก่อนเคยมีที่ดินทำการเพาะปลูก ด้วยตนเองนั้นมีเป็นจำนวนมาก ที่ขายที่ดินให้กับนายทุน เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หรือไม่ก็เพื่อทำการเพาะปลูกพืชไร่ ในลักษณะที่เป็นเกษตรอุตสาหกรรม จึงต้องเปลี่ยนสภาพและ ฐานะตนเองเป็นกรรมกรรับจ้าง ทำงานให้กับ กิจการทางอุตสาหกรรมเหล่านั้น นับเป็นการ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากรูปแบบหนึ่งมาสู่อีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งการปรับตัว- เองเข้าสู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่

แบบใหม่นี้ไม่ใช่ ของง่าย ผู้ที่ประสบความล้มเหลวอาจกลาย เป็นคนยากจนที่มีความเสื่อมทางด้านจิตใจและ ศีลธรรม ที่จะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมนานัปการได้

เมื่อสรุปเป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทยโดยทั่วไปในขณะนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม มาเป็นสังคมอุตสาหกรรมก็ดี หรือการเปลี่ยนแปลงจากสังคม ชาวนามาเป็นสังคมกรรมกรก็ดี เป็นไปในลักษณะ ที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวไม่ทัน เพราะ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีค่านิยมทาง วัฒนธรรมที่เน้นการทำตัวเองให้กลมกลืนกับ จักรวาล และการสร้างดุลยภาพระหว่างความ ต้องการทางวัตถุกับทางจิตใจ ที่มีผลทำให้ผู้คน ต้องพึ่งพากันเอง และร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมาเป็นสังคมสมัยใหม่ ที่มีแต่ความต้องการทางวัตถุและ การเป็นปัจเจกบุคคล แล้วสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เน้นการควบคุมจักรวาลแทน ผล ที่เห็นในปัจจุบันก็คือ การใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เพื่อการผลิตผลิตผลทางเศรษฐกิจ จนเกินความจำเป็น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่พอจะเหลือไว้ ให้คนในรุ่นหลังๆ ได้ดำรงอยู่อย่างราบรื่นนั้น หมดสิ้นไปโดยไม่จำเป็น

๒.๒ อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อเยาวชน

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ เป็นรากฐานความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจชาติที่มีวัฒนธรรมอันดีงานมสืบทอดความเป็นชาติอันยาวนานจึงมีศิลปะวัฒนธรรมอันมากมายที่ต้องอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบทอดให้คงความเป็นมรดกคู่ชาติประเทศไทยนั้น รัฐบาลแต่ละสมัยได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง ส่วนในเรื่องค่านิยมนั้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก เพราะค่านิยมจะทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของประชาชนในสังคมไทยถูกแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือด้านลบ เช่น การนิยมพิธีการและการทำบุญเกินกำลัง การนิยมความฟุ่มเฟือย การขาดระเบียบวินัย และด้านบวกหรือค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น การใช้ชีวิตสอดคล้องธรรมชาติ การนิยมคุณงามความดี ความมีน้ำใจ ค่านิยมลบย่อมนำมาแต่ความเสื่อมเสีย ส่วนค่านิยมบวกนั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อสังคมการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าไปยังสมาชิกใหม่ของสังคม เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการเลี้ยงดูเด็กและการขัดเกลาทางสังคม เริ่มต้นจากพ่อ แม่ ญาติ เพื่อน และสื่อต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนทางสังคมที่ทำหน้าที่ปลูกฝังถ่ายทอดปลูกฝังวัฒนธรรม เริ่มจากการเป็นแบบอย่างให้เด็กเลียนแบบจนเป็นความเคยชินซึมซับจนกลายเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของเด็กโดยไม่รู้ตัวสิ่งเหล่านี้จะช่วยกล่อมเกลาเด็กให้เกิดการเรียนรู้และรับถ่ายทอดวัฒนธรรมรวมทั้งค่านิยมที่ผิดๆ ไปด้วยวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบันซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปในสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของคนขึ้นอยู่กับสังคมนั้นๆและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่สังคมเพราะในวัฒนธรรมจะมีทั้งความศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน เป็นต้น

ส่วนในปัจจุบันนั้นค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นอาจจะมีทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่เป็นประโยชน์นัก การรับเอาวัฒนธรรมที่ผิดๆ จากทางต่างประเทศบ้างการทำลายวัฒนธรรมเก่าๆ ของสังคมไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่ต้องได้รับการ

แก้ไขและการทำความเข้าใจที่ถูกต้อง การรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาตินั้นมิได้มีแต่ด้านลบเสมอไป หากเรารู้จักการนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยนั้นก็มีประโยชน์มากมายเช่นกัน ส่วนมากนั้นเยาวชนในสังคมปัจจุบันรับเอาค่านิยมที่ผิดๆ ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมทำให้เกิดความเดือดร้อนเกิดพฤติกรรมที่ผิดๆค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ถึงอย่างไรก็ตามวัฒนธรรมไทยยังแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติไทยรวมถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยสืบเนื่องต่อมาและควรแก่การอนุรักษ์รูปแบบของวัฒนธรรมเดิมมากกว่าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมเสีย

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสังคมมนุษย์ และเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม นอกจากนั้นวัฒนธรรมยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม หรือความประพฤติของมนุษย์ในแต่ละสังคมด้วย ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม อาจแปรเปลี่ยนไปตามภูมิหลังของผู้ให้คำนิยาม ดังที่ Kraeber and Kluckhohn นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันในบทความเกี่ยวกับวัฒนธรรม[๑๒] ได้กล่าวไว้ว่าความหมายของคำว่า Culture นั้น ได้ให้คำจำกัดความไว้มากถึง ๑๕๖ อย่าง ซึ่งเขาได้รวมไว้ใน ๖ หมวดด้วยกัน คือ การให้คำนิยามในความเชิงพรรณนา (descriptive) เชิงประวัติศาสตร์ (historical) เชิงบรรทัดฐาน (normative) เชิงจิตวิทยา (psychological) เชิงโครงสร้าง (structural) และเชิงประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมมิได้เป็นเพียงศิลปะชั้นสูงหรือมารยาทชั้นสูงที่บางคนมักจะกล่าวว่าบุคคลผู้นั้นมีวัฒนธรรม เนื่องจากการแต่งตัวดี มีมารยาทดี และบุคคลผู้นั้นไม่มีวัฒนธรรม เพราะแต่งตัวสกปรก พูดจาไม่มีกาลเทศะ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้คำว่า วัฒนธรรมในความหมายของประเพณีนั่นเอง การให้ความหมายของวัฒนธรรมนั้นหากไปติดอยู่กับความหมายที่ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งของ ที่ขึ้นอยู่กับองค์กรนั้นองค์กรนี้ เราจะมองไม่เห็นอะไรที่แตกต่างจากการให้คำนิยามแบบเดิมๆ ดังนั้น จึงมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่าวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป ดังเช่น Harrison and Stokes[๑๓] ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมในแง่ของอำนาจ บทบาท ความสำเร็จหรือการค้ำจุน[๑๔] กล่าวถึงวัฒนธรรมอย่างน่าฟังว่า “วัฒนธรรมตามความหมายของวิชามานุษยวิทยา ได้แก่ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในส่วนรวมของสังคมจะคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร ก็แสดงออกให้ปรากฏเห็นเป็นรูปภาษา ประเพณี กิจการงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนเป็นสิ่งต่างๆ ที่คนในส่วนรวมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิตและการครองชีพ มีเรื่องปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ เหล่านี้เป็นต้น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อที่สำแดงออกให้ปรากฏเป็นสิ่งต่างๆ . . . แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วคน มีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ ปรับปรุงสิ่งเก่าให้เข้ากัน . . . นี่คือ ความหมายของวัฒนธรรม”

---

[๑๒] เพ็ญศรี ดุ๊ก,ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปิยนาถ บุนนาค และวราภรณ์ ทินานนท์, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**, (โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

[๑๓] อ้างแล้ว, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**, หน้า ๕๑.

[๑๔] สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ, **ประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว : จุดเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางสังคม**, (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เจริญวิทย์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒.

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรม คือ พิมพ์เขียว (รูปแบบที่กำหนดไว้) สำหรับชีวิตความเป็นอยู่ที่สังคมมนุษย์ต้องมีส่วนร่วม ทั้งนี้รวมถึงเรื่องของสัญลักษณ์ ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มีลักษณะดังนี้ คือ

๑. เป็นแบบพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้งนี้รวมถึงด้านทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ วัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งอาจมีรูปแบบแตกต่างกันไป

๒. เป็นสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน

๓. เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๔. เป็นสิ่งที่สร้างความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์ได้

๕. เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้

๖. เป็นสิ่งที่เป็นผลรวม หรือการผสานทางวัฒนธรรม

๗. เป็นรูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติที่ต้องปฏิบัติตาม

๘. เป็นลักษณะเหนืออินทรีย์

ประเภทของวัฒนธรรม ในสังคมของมนุษย์อาจแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาพูด ระบบความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น บ้านเรือน วัด ศิลปกรรม ตลอดจนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ลักษณะของวัฒนธรรม ในสังคมมนุษย์หนึ่งๆ หากเป็นสังคมเล็กอาจประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เดียว วัฒนธรรมเดียว มีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน แต่ในสังคมใหญ่ย่อมมีความสลับซับซ้อนไปด้วยหลายชาติพันธุ์ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน วิถีชีวิตที่เป็นรูปแบบเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ของตน สังคมใดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่เป็นเจ้าของพื้นที่ วัฒนธรรมของพวกเขาก็จัดว่าเป็นวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีคนจำนวนน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ในถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ก็จัดว่าเป็นอนุวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมรอง เช่น ประเทศไทยมีชาวไทยเป็นชนกลุ่มใหญ่เป็นเจ้าของประเทศ วัฒนธรรมของชนชาติไทยจึงจัดเป็นวัฒนธรรมหลัก ภาษาที่ใช้ในราชการ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรม จึงถือของชนชาติไทยเป็นหลัก ส่วนวัฒนธรรมจีน ชาวมุสลิม ชาวลาว เขมร กุย เป็นต้น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทย ล้วนถูกจัดเป็นวัฒนธรรมรอง เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเป็นชนกลุ่มน้อยนั่นเอง แต่เนื่องด้วยชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนานและร่วมกันช่วยพัฒนาประเทศชาติ จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมบางอย่างที่หลายกลุ่มชนหลายเชื้อชาติได้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เช่น ภาษาที่ใช้ มารยาทในการเข้าสังคม การจัดงานร่วมกันของทางราชการ การปฏิบัติและข้อห้ามข้อควรทำต่างๆ ล้วนจัดว่าเป็นวัฒนธรรมสากลได้ ดังนั้นในสังคมขนาดใหญ่ วัฒนธรรมที่ประกอบกันอยู่นั่น คือ วัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมรอง และวัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง เพราะวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการต่างๆ ที่เข้ามากระทบ การที่วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในด้านใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ว่าได้เปิดรับสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามากระทบได้มากน้อยเพียงไร หรือจะปิดกั้นไม่ยอมรับเลยแล้วปล่อยให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปเองอย่างช้าๆ ในกรอบที่ขีดกั้นไว้ ซึ่งการจำกัดขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจออกกฎหรือการจำกัดด้วยข้อห้ามก็ได้ วัฒนธรรมยังหมายถึง ผลผลิตและสิ่งของด้วย

วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่กว้างลึกครอบคลุมวิถีชีวิต บรรทัดฐาน คุณค่า จารีตประเพณี ความเชื่อ ระบบความคิดของสังคมมนุษย์ ดังนั้นการวิเคราะห์เรื่องวัฒนธรรม จึงจำต้องมุ่งไปในรายละเอียดทุกแง่ทุกมุม และต้องมองวัฒนธรรมแบบองค์รวม ทั้งนี้โดยไม่ลืมที่จะดูสิ่งแวดล้อมในสภาวะและสถานการณ์ของช่วงนั้นๆ ว่ามีผลกระทบต่อวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด และทำให้วัฒนธรรมนั้นๆ แปรเปลี่ยนไปในรูปใด ทั้งนี้เพราะการจะเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสังคมหนึ่งๆ อย่างถ่องแท้นั้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากดังที่France Boas แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ผู้วางรากฐานมานุษยวิทยาวัฒนธรรมได้ให้ความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมไว้ ซึ่งต่อมาก็มีศิษย์เอกอีกหลายคนสืบต่อความนึกคิดนี้เช่น Ruth Benedict และ Margaret Mead สำหรับรูธนั้น เธอกล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นคำเรียกทางสังคมวิทยาที่เรียนรู้ทางพฤติกรรมที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด โดยเรียนรู้จากผู้ใหญ่ของยุคสมัยนั้นๆ[๑๕]

๒.๒.๒ ทฤษฎีและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลง (change) หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่งซึ่งยังคงตัวอยู่ได้[๑๖] ในปัจจุบันไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าทุกสิ่งในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีสภาพมั่นคง หากแต่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สังคมและวัฒนธรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ไม่มีสังคมและวัฒนธรรมใดหยุดอยู่กับที่ โดยแท้จริงตลอดเวลามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมออันเป็นลักษณะธรรมดาของสังคมมนุษย์

หากพิจารณาถึงความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละเรื่อง อาจเกิดขึ้นในส่วนย่อยหรือส่วนใหญ่ของความสัมพันธ์ทางสังคมก็ได้หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนเล็กน้อยหรือใหญ่โตเพียงไรก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งย่อมจะมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ในทางปฏิบัติแล้วยากที่จะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ท้ายที่สุดการเปลี่ยนแปลงผลกระทบถึงสองลักษณะดังกล่าวเสมอ[๑๗] สิ่งที่เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วนั้นก็คือ การปรับตัวตามกระแสสังคมโลกนั่นเอง

การปรับตัว หรือการดัดแปลงตัวของมนุษย์ (adaptation) ตามสารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา หมายถึง กระบวนการที่คนกระทำตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกายภาพให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของตนเอง มีการดัดแปลงตัวเป็น ๔ ประเภท คือ (๑) การดัดแปลงทางกายภาพ(physical adaptation) (๒) การดัดแปลงทางอารมณ์ (emotional adaptation) (๓) การดัดแปลงทางสติปัญญา (intelligence

---

[๑๕] สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ, **ประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว : จุดเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางสังคม**, (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เจริญวิทย์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓.

[๑๖] เสรี พงศ์พิศ, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : รากฐานการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญา, ๒๕๕๓), หน้า ๓๐.

[๑๗] สนิท สมัครการ, **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐) หน้า ๓ – ๕.

adaptation) และ (๔) การดัดแปลงทางอุดมคติ (ideal adaptation) ผู้ที่ดัดแปลงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ ย่อมมิอาจจะดำรงชีวิตอยู่เป็นปกติสุขได้[๑๘]

เช่นเดียวกับพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า Adaptation คือการดัดแปลง ซึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวให้เหมาะสมที่จะมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ โดยทั่วไปจะใช้กับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางกายภาพของร่างกาย แต่อาจใช้ในความหมายถึงการดัดแปลงเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เหมาะกับสิ่งแวดล้อมเฉพาะของมนุษย์ได้ด้วย[๑๙]

การปรับตัว มักใช้ในความหมายของการปรับเปลี่ยนส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนเพื่อให้ความสัมพันธ์ลงตัว[๒๐] การปรับตัวเกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์ต้องการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาวะแวดล้อมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของตัวเองและให้บรรลุถึงสิ่งที่ตนต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ[๒๑]

การปรับตัวทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปรับตัวของมนุษย์ในด้านต่างๆ เนื่องจากการพัฒนาบุคลิกของชนแต่ละชาติพันธุ์มีผลต่อการที่บุคคลรู้สึกต้องการติดต่อกับผู้อื่นวัฒนธรรมอื่นๆ ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ หรือการแยกตัวออกหรือความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม[๒๒]

การปรับตัวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Cohen[๒๓] เสนอข้อคิดว่า ข้อหนึ่ง การศึกษาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมควรพิจารณาองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม และสังคมวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต ความเชื่อข้อสอง องค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมเรียงร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นองค์รวม มีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมวัฒนธรรม ข้อสาม การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียงหรือการค้นพบสิ่งใหม่ภายในสังคมตนเองจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อการคงอยู่ของสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ข้อสี่วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ องค์ประกอบแต่ละส่วนมีความหมายและสื่อความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวางกว่าข้อเท็จจริง ข้อห้า การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรมเป็นการปรับเปลี่ยนในกลุ่มมากกว่าในระดับปัจเจกบุคคล การสืบทอดวัฒนธรรมต้องถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นกลุ่ม การปรับตัวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการปรับเปลี่ยนของกลุ่ม ข้อหก พฤติกรรมของมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ไม่มีพฤติกรรมใดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้เลย และข้อเจ็ด การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมีกระบวนการและขั้นตอน

---

[๑๘] เอกวิทย์ ณ ถลาง, **เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้นแอนด์พับลัชชิ่ง ๒๕๕๐), หน้า ๔๑.

[๑๙] เพ็ญศรี ดุ๊ก,ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปิยนาถ บุนนาค และวราภรณ์ ทินานนท์, **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘) หน้า ๑๗.

[๒๐] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

[๒๑] อ้างแล้ว, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๕ – ๖.

[๒๒] อ้างแล้ว, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๑๘๒.

[๒๓] อ้างแล้ว, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๑๗ – ๑๘.

จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันมีส่วนส่งเสริมให้การปรับตัวเป็นไปได้ดี และเร็วขึ้น เช่นเดียวกับทัศนคติที่ดีของผู้ไปอยู่ใหม่ต่อสถานที่ไปอยู่ก็มีผลต่อการปรับตัวและยอมรับสังคมได้ดีด้วย[๒๔] ศึกษาการผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนหลากหลายเชื้อชาติที่เกิดการยอมรับในกลุ่มที่ต่างกัน พบว่า ชาวยุโรปสามารถปรับตัวมีวิถีชีวิตในประเทศอเมริกาได้ดีกว่าในประเทศแถบเอเชีย อาฟริกา หรือ อเมริกา เช่นเดียวกับ Ward & Kennedy[๒๕] ศึกษาพบว่า นักศึกษาชาวจีนที่ไปอยู่ในประเทศสิงคโปร์สามารถปรับตัวได้ดีและง่ายกว่าเมื่อย้ายไปอยู่ที่ประเทศนิวซีแลนด์ เนื่องจากการมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

การได้รับคำแนะนำด้านวัฒนธรรม การให้ความรู้ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมแก่ผู้ที่จะย้ายไปอยู่ในประเทศใหม่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะช่วยให้ผู้ที่ไปอยู่ใหม่ได้เข้าใจความเป็นอยู่ เพื่ออยู่อย่างมีความสุข ลดอัตราความเสียหายต่างๆ ไปได้มาก เช่นกรณีของคนไทยที่ไปทำงานในบอสตันได้กลับมาเมืองไทยหลายสัปดาห์ โดยคิดว่าเพื่อความประหยัดจึงได้ปิดเครื่องทำไฟฟ้า เครื่องทำความร้อนในบ้านหมด เมื่อกลับไปปรากฏว่าท่อน้ำ โถส้วม ได้รับความเสียหายเนื่องจากน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง ต้องเสียเงินถึง ๕,๐๐๐ เหรียญในการซ่อมแซมเป็นต้น[๒๖]

สิ่งสำคัญที่ทำให้การปรับตัวได้ดีคือ ภาษา เนื่องจากภาษาของมนุษย์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารซึ่งกันและกัน[๒๗] ภาษาคือการถ่ายทอดความคิดด้วยระบบสัญลักษณ์ เป็นพฤติกรรมที่เกิดได้ด้วยการเรียนรู้และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม คนที่ใช้ภาษาเดียวกันสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง[๒๘] ภาษาจึงทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ถิ่นที่อยู่ใหม่ การเข้าถึงบริการและการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ง่ายขึ้น การรู้ภาษาของเจ้าของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การปรับตัวในการอยู่ในประเทศนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ถ้าไม่รู้ภาษาหรือพูดสื่อสารได้ไม่ดีก็ทำให้การปรับตัวเป็นไปได้ยาก[๒๙] ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจะทำให้ได้ค่าจ้างรายวันสูงกว่าผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ การใช้ภาษาไทยเป็นปัจจัยสำคัญในการผสมผสานเข้ากับคนไทยและสามารถนำไปสู่การตั้งรกรากถาวรขึ้นในประเทศไทยได้[๓๐] เรียนรู้ภาษาใหม่ของประเทศที่ไปอยู่ใหม่สิ่งสำคัญที่สุดมิใช่อยู่เพียงการรู้ภาษาเท่านั้นแต่อยู่ที่การรู้วัฒนธรรมใหม่ด้วย จากการศึกษาของ Bronstein & Olstein[๓๑] พบว่า ภาษาถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะในประเทศที่มีผู้ย้ายมาอยู่จากหลากหลายประเทศ เช่น ประเทศอิสราเอลผู้มาอยู่ใหม่ต้องรู้ภาษาฮีบรู

---

[๒๔] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

[๒๕] อ้างแล้ว, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๑๗๒.

[๒๖] สนิท สมัครการ, **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

[๒๗] อ้างแล้ว, **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, หน้า ๖๙.

[๒๘] ผ่องพันธ์ มณีรัตน์, **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

[๒๙] อ้างแล้ว, **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**, หน้า ๓๙.

[๓๐] วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

[๓๑] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๘๕.

เนื่องจากเป็นทั้งภาษาพูดและภาษาราชการ ผู้ที่รู้ภาษาฮีบรู สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ได้ง่ายขึ้น เช่นเดียวกับที่ Lybeck[๓๒] ศึกษาคนอเมริกันที่ไปอยู่ในประเทศนอรเวย์ พบว่า ระดับการเรียนรู้ภาษาที่ ๒ สามารถกำหนดได้ว่าจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวและเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ได้ดีเพียงใดด้วยเนื่องจากการรู้ภาษาและเข้าใจถึงการใช้ภาษาได้ดีทำให้เรียนรู้วัฒนธรรมดีตามไปด้วยในกลุ่มเด็กก็พบว่าการเปลี่ยนแปลงการสอนในโรงเรียนจากการสอนโดยใช้สองภาษามาเป็นภาษาอังกฤษอย่างเดียวและให้ภาษาที่สอง เป็นวิชาเลือกทำให้เด็กที่ย้ายมาอยู่ใหม่ปรับตัวในการเรียนได้ดีขึ้น[๓๓] เด็กที่ไม่ยอมใช้ภาษาของประเทศที่ไปอยู่ใหม่เนื่องจากไม่มีความคุ้นเคยทำให้เกิดโรคจิตทางสังคม เกิดความขัดแย้งในการปรับตัวส่งผลต่อสภาวะจิตใจ การเรียนตกต่ำ มีการเสพยาเสพติดและเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ได้[๓๔]

ผลการศึกษาของ Poyrazli, Arbona, & Bullington[๓๕] พบว่า นักศึกษาชาวตุรกีที่ไปศึกษาต่อในประเทศอเมริกาผู้ที่มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษได้ดี จะมีผลการเรียนเฉลี่ยสูง และคนที่ไปอยู่เมื่ออายุยังน้อยเมื่อมีการทดสอบด้านภาษาอังกฤษก็ทำคะแนนได้ดี ทำให้เห็นว่าภาษามีความสำคัญต่อการปรับตัวในการเรียนของนักเรียนกลุ่มนี้ เช่นเดียวกับที่ Dee & Henkin[๓๖] ได้ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาชาวเกาหลีที่ไปศึกษาต่อในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าภาษาเป็นอุปสรรคในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของประเทศใหม่ทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ งานวิจัยในอีกด้านหนึ่งที่น่าสนใจยิ่งคือการที่ภาษาทำให้คนละทิ้งวัฒนธรรมเดิม เช่น เด็กอะบอริจินที่ต้องเผชิญกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ การมุ่งเรียนภาษา เพื่อการสื่อสาร การเข้าสู่โรงเรียนที่เป็นสถานที่ขัดเกลา และการเข้าสู่โลกใหม่ทำให้ละเลยคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมไปเสีย[๓๗] หรือการไม่รู้ภาษาทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติในด้านต่างๆ ทำให้เลิกใช้ภาษาเดิมเนื่องจากเกิดความอับอายเกิดความขัดแย้งในตนเอง[๓๘]

การมีเพื่อนเป็นผู้ที่มาอยู่ก่อนหรือการได้อยู่รวมกลุ่มเดียวกับผู้ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเหมือนกันช่วยทำให้ลดความตึงเครียดจากปัญหาในการปรับตัว การแยกตัวออกจากสังคมได้[๓๙] จากการศึกษาของ Bar-Yosef[๔๐] พบว่า ปัญหาของเด็กที่เป็นบุตรของผู้อพยพจากเอธิโอเปียเข้าไปอยู่ในประเทศอิสราเอล ซึ่งมีความแตกต่างด้านภาษา สีผิว และวัฒนธรรมอย่างสิ้นเชิง แต่การมีเพื่อนที่เป็นเด็กชาวอิสราเอลผู้เป็นเจ้าของประเทศทำให้เด็กเหล่านี้สามารถปรับตัวได้เร็วขึ้น[๔๑] ศึกษาเด็กชาวอเมริกันเชื้อสายแม็กซิกันที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษแทนภาษาสเปนในชั้นเรียนพบว่าความสัมพันธ์กับ

---

[๓๒] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๑๒๐.

[๓๓] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๗๐ – ๗๑.

[๓๔] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๙๐.

[๓๕] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๕๒.

[๓๖] อ้างแล้ว, **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน**, หน้า ๕๕.

[๓๗] สนิท สมัครการ, **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐.

[๓๘] อ้างแล้ว. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, หน้า ๔๕.

[๓๙] อ้างแล้ว. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, หน้า ๗๑.

[๔๐] อ้างแล้ว. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, หน้า ๓๕.

[๔๑] อ้างแล้ว. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**, หน้า ๕๒.

เพื่อนๆ มีส่วนสำคัญมากในการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมใหม่ๆ ในการปรับตัวเข้ากับครูและเด็กในห้องเรียนเดียวกัน ซึ่งการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนของไทยได้เช่นเดียวกัน ดังที่ผู้วิจัยสรุปใจความดังต่อไปนี้

สรุป

สังคมไทยรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านทั้งทางด้านการประกอบอาชีพจะเห็นได้ว่าเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมกันมากขึ้นสังคมไทยเลี้ยงดูบุตรด้วยเงินมากขึ้นมากกว่าการเลี้ยงด้วยความรักความอบอุ่นเหมือนแต่ก่อนทั้งทางชีวิตความเป็นอยู่ สังคมไทยในปัจจุบันอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว การรับค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบันนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมที่มากมายเช่นกัน ในสังคมปัจจุบันนั้นวัยรุ่นสมัยนี้รับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆ เข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากมาย เช่น การเลียนแบบการแต่งตายของชาวตะวันตก การไม่รักนวลสงวนตัวของวัยรุ่นหญิงในปัจจุบันเนื่องจากการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆ มาใช้ปัญหาที่เกิดตามมาในสังคมก็คือการท้องแบบไม่ได้ตั้งใจ เกิดปัญหาการถูกทิ้งของเด็ก ปัญหาการทำแท้ง การใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยของคนในสังคมปัจจุบันเนื่องจากการอยากได้อยากมีความหรูหรา จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อยู่ที่การนำมาปรับใช้ เทคโนโลยีที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์ก็มีมากมายและที่เกิดโทษก็มีมากมายเช่นกัน ปัจจุบันวัยรุ่นมักจะมีค่านิยมที่เลียนแบบเพื่อนโดยที่ไม่คิดคำนึงว่าความสามารถทางการเงินของตัวเองเป็นเช่นไรทั้งนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดๆ ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานทำให้ได้ผลงานที่เป็นมาตรฐานและรวดเร็ว ทำให้ผลิตสินค้าเพื่อการจำหน่ายได้รวดเร็ว ส่วนทางด้านเกษตรกรรมเกษตรกรได้นำเครื่องจักรกลมาใช้ในการปะกอบอาชีพทำให้ย่นระยะเวลาในการทำงานได้เร็วขึ้นและผลผลิตที่ได้ทีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมมาปรับใช้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียเราจึงควรใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสมและควรแก่การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยที่เป็นเอกลักษณ์มาแต่ช้านานนั้นไว้ด้วยเพื่อดำรงสืบทอดต่อไปยังลูกหลาน

วัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมมากันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันวัฒนธรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเนื่องจากวัฒนธรรมไทยได้รับเอาอิทธิพลจากชาวต่างชาติเข้ามาทำให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้จดจำวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทางกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดโครงการต่างๆเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยให้ดีขึ้นโดยเน้นในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้วัยรุ่นไทยมีส่วนร่วมและปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นที่เชิดหน้าชูตาให้แก่ประเทศไทย ให้ชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวเห็นถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศไทยและประทับใจในวัฒนธรรมของไทย

ในปัจจุบันเยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติ เช่น วัฒนธรรมของชาวอังกฤษซึ่งจะเห็นได้ชัดจาการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการพูด การเจาะตามร่างกายต่างๆ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งในสมัยก่อนพ่อแม่จะสอนให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือนรักนวลสงวนตัว

แต่งตัวเรียบร้อยรัดกุมมิดชิด ไม่เป็นที่ล่อตาล่อใจจากเพศตรงข้ามโดยไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จะมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีและรักเดียวใจเดียวและภาษาในการพูดจะพูดชัดเจนถูกหลักภาษาไทยอักขระถูกต้องและไม่มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกาย

วัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป จากที่ผู้หญิงเคยแต่งตัวรัดกุมมิดชิดเป็นกุลสตรีไทยก็ได้แต่งตัวกันแบบนุ่งน้อยห่มน้อยซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในปัจจุบัน การใช้ภาษาพูดในปัจจุบันจะใช้คำวิบัติพูดกันในหมู่วัยรุ่นซึ่งทำให้ภาษาไทยเสื่อมเสียได้ มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกายซึ่งถือเป็นการทรมานตนเอง และที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งถือเป็นเรื่องไม่สำคัญเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นการนำเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาใช้ในทางที่ผิด ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากดังนั้นทุกๆภาคส่วนของประเทศไทยจึงช่วยกันรณรงค์ให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันปฏิบัติตามและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยโดยการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนแต่ละคนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีเยาวชนอยู่จำนวนมาก

ในเมื่อวัฒนธรรมไทยได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันดังนั้นเราควรที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้วัฒนธรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของไทยก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยและที่คนไทยเรามีความมั่นคงอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะเรามีเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมไทยที่เป็นวิถีชีวิตของเรา แต่เวลานี้เยาวชนไทยไม่สนใจ ซึ่งถ้ายังเป็นอย่างนี้ต่อไป**วัฒนธรรมอาจจะหายไปได้** เพราะวัฒนธรรมจะต้องมีการสืบทอด ซึ่งผู้ที่จะสืบทอดวัฒนธรรมไทยได้ดีก็คือวัยรุ่นไทย แต่ถ้าเยาวชนหรือนักเรียนไม่ยอมรับ และไม่ยอมสืบสานวัฒนธรรมเราก็จะค่อยๆ สูญไปและ**วัฒนธรรมของไทยสูญไป เราก็จะสูญชาติเมื่อนั้น** เหมือนกับที่ผู้นำของบางประเทศกล้าออกมาประกาศว่า ประเทศของเขาล่มสลายแล้วเพราะไม่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง

๒.๓ ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงประเพณีท้องถิ่นต่อการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาได้ปรับไปตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเมื่อมีการปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่น วัฒนธรรมของชุมชนชนบทนั้นมักจะก่อตั้งขึ้นจากการต่อสู้เพื่อให้ทุกคนมีกินมีอยู่และจากการที่ต้องมีการอยู่ร่วมกันสัมพันธ์กันเป็นสังคมชุมชนการต่อสู้เพื่อมีอยู่มีกินก่อให้เกิดวัฒนธรรมการผลิตหรือระบบการทำมาหากิน[๔๒] การต่อสู้เพื่อมีชีวิตรอดต้องอยู่กับธรรมชาติและมีการพึ่งพาธรรมชาติ คำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติจึงได้พัฒนาขึ้นเป็นระบบความเชื่ออันประกอบด้วยศาสนา และพิธีกรรม การที่ต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชนจำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันสันติ จึงเกิดระบบของการอยู่ร่วมกันสัมพันธ์กันประกอบด้วนเครือญาติ ชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่าง

---

[๔๒] สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์, **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒ – ๑๓.

ชุมชนทั่ง ๓ ระบบ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกันและกันตลอดเวลาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในระบบใดระบบหนึ่งก็จะส่งผลกระทบถึงระบบอื่นการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันนั้น

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งในชนบทอันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ การพัฒนาในระยะ ๓๐ –๔๐ ปีที่ผ่านมานั้นได้สร้างความยากจนในชนบทผลักดันชุมชนท้องถิ่นให้ไปสู่สังคมชายขอบ ในขณะที่สังคมไทยเดินตามอารยธรรมตะวันตกสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ตัดขาดจากรากเหง้าและความเป็นไทเข้าสู่วิถีชีวิตสังคมบริโภคนิยมมีการบริโภคจนเกินตัวกลายเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของปัจเจกบุคคลและสังคม วิถีชีวิตของคนไทยตั้งการแต่งกายการสร้างบ้านเรือนการตั้งชื่อความงามตลอดจนวิธีการคิดริเริ่มเป็นการลอกเลียนแบบอย่างตะวันตกมากกว่า สูญเสียความคิดที่เป็นของตนเอง สูญเสียความมั่นใจในตนเองไปซึ่งก็ถือว่าเป็นผลมาจากวิกฤตการจากการพัฒนาประการหนึ่ง

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข[๔๓] ได้เสนอว่าสืบเนื่องมาจากการที่คิดค้นการประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆความเจริญระบบสื่อสารโทรคมนาคม แสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีการกระจายทางวัฒนธรรมที่ทำให้เป็นไปได้สะดวกการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทอาจเกิดขึ้นได้ ๓ ลักษณะด้วยกัน

๑. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในทั้งหมดโดยการตอบสนองปัจจัยใหม่สภาพของสิ่งแวดล้อมใหม่โอกาสและบทบาทใหม่ที่ถูกกำหนดไว้แล้วเช่นหมู่บ้านซึ่งถูกกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจจะดีขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่สังคมและเศรษฐกิจ

๒. การเปลี่ยนแปลงโดยคนใดคนหนึ่งหรือ ๒ – ๓ คน บุคคลนั้นมักเป็นคนที่มีอิทธิพลต่อสังคมนั้นมากสามารถติดต่อกับสังคมภายนอกได้มีญาติอยู่ในเมืองส่งลูกไปศึกษาในเมืองหรือจากการได้รับการส่งเสริมจากผู้เชี่ยวชาญเข้าไปในท้องถิ่น

๓. การเปลี่ยนแปลงซึ่งเริ่มขึ้นหรืออย่างน้อยสุดถูกกระตุ้นโดยรัฐบาลหรือโดยการสร้างสถาบันใหม่ขึ้นมา

ดังนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาที่มีคุณค่ามีความหมายในสังคมอุบลราชธานีไม่ได้เป็นเพียงอดีตที่เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนในรุ่นก่อนแล้วผ่านเลยไป แต่ประเพณีจะย้อนกลับมาดำเนินการใหม่เมื่อถึงช่วงเวลาจากการที่ประเพณีแห่เทียนพรรษา วัยรุ่นหนุ่มสาวยุคใหม่ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดดำเนินการการปฏิบัติประเพณี ถ้าหากสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเยาวชนเหล่านั้น

๒.๒.๑ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ภูมิปัญญาของประเพณีท้องถิ่น อันถือได้ว่าเป็นความรอบรู้ของชาวอุบลราชธานีที่มีประสบการณ์ สืบทอดกันมาอย่างยาวนานเป็นประสบการณ์ร่วมกันของชุมชน อีกทั้งมีการเรียนรู้จากคนรุ่นก่อน ที่สั่งสมสืบทอดต่อเนื่องกันมา

---

[๔๓] สมชาย ใจดี และยรรยง ศรีวราภรณ์, **ประเพณีและวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๖๖.

นาน เป็นลักษณะการเชื่อมโยง ความศรัทธาความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาอย่างผสมกลมกลืนมีความเด่นชัดในการปฏิบัติในสังคมท้องถิ่น มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสืบสานต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานนับเป็นการเรียนรู้ที่มีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา (นามธรรม) ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนความศรัทธาในศาสนา ร่วมสิ่งแวดล้อมโดยมีขี้ผึ้งเป็นส่วนสำคัญของต้นเทียน มีหมายของการสืบทอดศาสนาการค้ำชูพระพุทธศาสนา แสงสว่างชีวิตด้วยวิธีการถวายต้นเทียน

ลักษณะสำคัญอีกประการของภูมิปัญญาท้องถิ่น ล้วนแล้วเป็นผลมาจากลักษณะทางด้านสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกันออกไปซึ่งในแต่ละแห่งจะมีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ผู้คนในท้องถิ่นค่อยๆ สังเกตได้ ศึกษาเรียนรู้สภาพสิ่งแวดล้อม แล้วถ่ายทอดมาสู่ลูกหลานต่อๆ กันมาเป็นทอดๆ จนถึงปัจจุบันดังเช่น การจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นที่มีความสำคัญและคุณค่าทางจิตใจ แสดงความผูกผันทางศาสนากับความศรัทธา ความเชื่อของผู้คนบทบาทของคนในสังคมที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ จรรโลงและถ่ายทอดประเพณีท้องถิ่นสืบสานและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกเหนือจากความสามารถดังกล่าวที่มาจากบรรพบุรุษแล้ว ความสามารถทางด้านสติปัญญา การเป็นคนมีคุณธรรม ศีลธรรม ล้วนเป็นพลังการสร้างและปกป้องรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดีเป็นประการสำคัญ ทั้งนี้สืบเนื่องจากท้องถิ่นของประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ที่มาจากการสั่งสมของคนรุ่นอดีตช่วยกัน อนุรักษ์ไว้ให้เกิดประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง แต่เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นล้วนตกเป็นเหยื่อของรัฐ เมื่อรัฐคิดสิ่งใด ด้านใดด้านหนึ่งที่อ้างถือสิทธิความชอบธรรมในการปกครองว่าเป็นการพัฒนา รัฐนั้นถือโอกาสเข้ามาชี้นำชาวบ้านในท้องถิ่นให้มีการปฏิบัติตาม เช่นเดียวกับการจัดกระบวนแห่เทียนพรรษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครอุบลราชธานี เข้ามาเป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนในด้านทุน ค่าใช้จ่าย การจัดรูปแบบการประกวด แข่งขันประเพณีให้มีความยิ่งใหญ่ ตลอดจนการจัดส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งที่จะดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ทั้งคนในต่างถิ่นและต่างประเทศ เข้ามาศึกษาท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่มีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ชื่อเสียงชุมชน นอกเหนือจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วในชุมชน ยังได้จัดประเพณีแห่เทียนพรรษา อันเป็นภูมิปัญญาประเพณีชาวบ้านเพื่อให้มีการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากมายยิ่งขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเดียวกันและต่างถิ่นซึ่งในการเข้ามามีบทบาทจากองค์กรของรัฐในลักษณะเช่นนี้ ล้วนเป็นพลังผลักดันที่จะทำให้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในความพยายามที่จะรักษารูปแบบดั้งเดิมของประเพณีชาวบ้านเอาไว้ โดยมีรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนไปยิ่งทำให้เกิดการแข่งขัน ปรับปรุงรูปแบบขบวนประเพณีให้เน้นความทันสมัยแต่หลงเหลือร่องรอยอดีตให้เห็นอยู่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเพณีท้องถิ่นซึ่งถือความประพฤติของคนโดยส่วนรวม เป็นธรรมเนียมหรือเป็นระเบียบแบบแผนสืบทอดต่อกันยาวนานมาจนเป็นลักษณะเดียวกันยังคงอยู่ได้ คงรูปไว้มีชีวิตต่อไปได้โดยคนในสังคมได้รู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลง อันเนื่องจากภาวะสังคมได้มีการจัดระเบียบอย่างเหมาะสมโดยตอบสนองความต้องการของคนและส่วนรวม การปรับเปลี่ยนไปของวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปทีละเล็กละน้อยโดยที่ผู้คนไม่รู้ตัว แต่การที่จะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยนั้นสุดแล้วแต่ความเป็นไปทางประวัติศาสตร์ลักษณะทางวัฒนธรรมและความรู้ความเจริญทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ที่มากขึ้น

สิ่งที่เคยทำเป็นประเพณีย่อมเปลี่ยนแปลงไป และเจือจางลงไปบางประเพณีอาจสูญหายไปแต่ในบางประเพณีจำต้องปรับเปลี่ยนไปในหลายๆ ด้านจึงจะยังคงความสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดังเช่นประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวการจัดพิธีกรรม จัดขบวน พฤติกรรมการแต่งกายของผู้เข้าร่วมขบวนแห่ความฟุ่มเฟือย ความสนุกสานจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมการบันเทิง ทำให้ประเพณีสูญเสียเอกลักษณ์ความหมายไป

ดังจะเห็นได้ว่าการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคน ยังผลทำให้วิธีคิดซึ่งพัฒนามาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนและชุมชนกับธรรมชาติเป็นวิธีการคิดที่เป็นระบบ มีหลักเหตุผล ผ่านการตรวจสอบ การพิสูจน์ในชีวิตจริงมาช้านาน ดังนั้นเมื่อพูดถึงความคิดของคนในชุมชน เช่น ความคิดในเอการปฏิบัติร่วมกันในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ความคิดนี้จึงไม่ใช่เป็นเพียงกล่าวอ้างอย่างเลื่อนลอย แต่เป็นวิธีการคิด ที่ได้พัฒนามาจากการปฏิบัติสัมพันธ์ร่วมระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติมาเป็นเวลานานมีการพัฒนาและมีพลวัต (dynamics)ในตัวเองอยู่ตลอดเวลา ประเวศ วะสี[๔๔] ได้เสนอแนวคิดในการรวมตัวกันของคนในสังคมไทย ลักษณะเป็นไปตามแนวดิ่งระหว่างคนที่มีอำนาจและยศศักดิ์แตกต่างกันออกไป ความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง หรือแบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หลายๆสายที่มีความสัมพันธ์ต่อคนๆหนึ่งซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ ที่ทำให้เกิดกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มอุปถัมภ์ (Entourage)อันประกอบด้วยผู้นำคนหนึ่งกับกลุ่มลูกน้องอีกจำนวนหนึ่งผู้นำจะสามารถผูกพันความจงรักภักดีของลูกน้องไว้ให้ได้ โดยการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ลูกน้องได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของลูกน้องโดยทั่วหน้าดังนั้นจึงแตกต่างกันไปจากกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนในลักษณะแนวนอนที่มีฐานมาจากคนจำพวกเดียวกัน มีผลประโยชน์และหรืออุดมการณ์ร่วมกัน กลุ่มอุปถัมภ์ในทรรศนะของประเวศ วะสี[๔๕] ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางชนชั้นที่ขัดแย้งกัน แต่มีผลประโยชน์ร่วมกันในขณะที่กลุ่มแนวนอน หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์มากว่าชนชั้น (Class) เป็นกลุ่มของคนจำพวกเดียวกันที่มีผลประโยชน์ร่วมกันและอาจจะขัดแย้งกันกับกลุ่มแนวนอนอื่น ที่มีผลประโยชน์และหรืออุดมการณ์ต่างกัน การใช้แนวคิดอุปถัมภ์ ในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ลักษณะนี้จะทำให้สามารถที่จะมองหาคนในกลุ่มที่มีความเกี่ยวพันในรูปแบบต่างว่ามีกลุ่มคนต่างๆมีความสัมพันธ์กันอย่างไร พึ่งพาอาศัยหรือเอารัดเอาเปรียบกัน นำไปสู่ความขัดแย้งหรือการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายอย่างไร โดยแต่ละกลุ่มใช้เวทีการต่อสู้ ช่วงชิง (Contested terrain) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่ม ที่สำคัญทำให้สามารถจำแนกกลุ่มที่มีลักษณะแนวดิ่งออกไปจากลักษณะแนวนอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในแนวคิดความสัมพันธ์ของกลุ่มแสดงให้เห็นถึงในแต่ละกลุ่มจะมีแกนกลางและวงรอบนอก ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันออกไป โดยที่แกนกลางของกลุ่มมักจะเป็นผู้สนและดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ปรึกษาหารืออยู่เสมอถึงปัญหาของกลุ่ม ในขณะที่รอบนอกคือสมาชิกที่สนใน และอยากรับรู้หาแนวคิดในการแก้ปัญหาเข้าร่วมกิจกรรม แต่ไม่ได้ริเริ่มกิจกรรมซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบ ผลประโยชน์และวิธีการขยายเวทีกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป

---

[๔๔] ประเวศ วะสี, **การศึกษาของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๘.

[๔๕] อ้างแล้ว, **การศึกษาของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น**, หน้า ๕๗.

ในการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาสามารถที่จะอาศัยแนวคิดนี้ใช้อธิบายในบริบทของงานประเพณีดังกล่าวในลักษณะของการให้ความร่วมมือในการจัดประเพณี โดยที่จะเริ่มจากการที่ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ใหญ่ มักจะเป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้อาวุโสของหมู่บ้านได้ร่วมประชุมหารือกันในวัดมาก่อนในการวางแนวคิดการจัดงานประเพณี ต่อจากนั้นมีการประชุมร่วมกันภายในหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชนโดยทั่วไปมักจะมีการรวมกลุ่มที่ไม่เหนียวแน่นเช่นเดียวกับกลุ่มผู้นำชุมชน เพราะหลังเสร็จสิ้นงานประเพณีกลุ่มเยาวชนก็มักจะแยกย้าย ห่างหายกันไปตามสภาพของชุมชน มีลักษณะการรวมกลุ่มแบบหละหลวม และไม่มีความต่อเนื่องจะเป็นไปในช่วงเทศกาลที่สำคัญของชุมชนเท่านั้น เช่น ในการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษา หัวหน้าชุมชนและกลุ่มเยาวชนจะเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมที่ต่างลักษณะกันไป การแบ่งหน้าที่ในงานที่จะต้องใช้แรงงานจะถือว่าเป็นหน้าที่ของกลุ่มเยาวชน กลุ่มพ่อบ้าน - แม่บ้านจะเป็นกลุ่มที่ให้ความคิดเห็นคอยแนะนำให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและคอยสนับสนุนให้กับกลุ่มเยาวชนในขณะที่ผู้อาวุโสในหมู่บ้านจะได้รับความเคารพนับถือในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้าน เป็นผู้ให้การอบรมแนวทางการปฏิบัติที่ดีงาม รวมทั้งให้ศีลให้พรแก่ทุกกลุ่มคณะในหมู่บ้าน ให้ข้อคิดในการปฏิบัติต่างๆ ให้ถูกพิธีกรรมทางศาสนา โดยมีกลุ่มพ่อบ้านกลุ่มแม่บ้านเป็นคอยกำกับดูแลกลุ่มเยาวชนอีกทอดหนึ่งเพื่อให้เกิดเรื่อง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเยาวชนกันเองต่างหมู่บ้าน ข้อสังเกตจะพบว่ากลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะได้รับบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแตกต่างกัน การตกแต่งเบื้องต้นนั้นเป็นหน้าที่ของกลุ่มพ่อบ้าน การตกแต่งส่วนอื่นๆ ตลอดจนการเตรียมรถขบวนเป็นหน้าที่ของกลุ่มเยาวชนกลุ่มผู้อาวุโสจะเป็นผู้เล่าและให้รายละเอียดความสำคัญของลักษณะต้นเทียนพรรษา กลุ่มสาวๆจะเตรียมอุปกรณ์ตกแต่งต้นเทียนพรรษา แต่ละกลุ่มจะมีส่วนสัมพันธ์กันมีการแบ่งชั้นในการทำหน้าที่แตกต่างกัน ล้วนแล้วแต่จุดมุ่งหมายที่สัมพันธ์กันการช่วยกันตกแต่งต้นเทียนซึ่งพอจะประมวลเป็นดังนี้

๑. กลุ่มที่มีประสบการณ์ประกอบอาชีพทางศาสนา

๒. กลุ่มที่เริ่มมีประสบการณ์ด้วยการทำงานคลุกคลีกับผู้อาวุโสมาหลายปี

๓. กลุ่มที่เริ่มเรียนรู้การจัดพิธีกรรม

๔. กลุ่มที่เริ่มเรียนรู้การจัดขบวนประเพณี ที่ให้การช่วยเหลือด้านการตกแต่งตระเตรียมรูปขบวน การดูแลสวัสดิการในขบวนประเพณี

พื้นฐานแนวคิดวัฒนธรรมไม่ได้เกิดขึ้นเอง ผู้ที่อยู่ในสังคมมีบทบาทในการกำหนดวัฒนธรรมเป็นผู้ให้ความหมายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมกับวัฒนธรรมเดิม มีการให้ความหมายใหม่ ตีความหมายใหม่ กลับไปกลับมาอย่างต่อเนื่องการเสนอแนวคิดนี้สามารถเสนอวิธีการให้ความหมายไว้[๔๖] ดังนี้

สื่อความหมายไว้ ๒ ด้านรวมกันด้านแรกด้านอุดมคติ ตีความจากบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม โดยการพิจารณาจากการวิเคราะห์รูปแบบ และเนื้อหาการนำเสนอสัญลักษณ์จะมีหลายรูปแบบหลายโอกาส อาจซ้ำไปซ้ำมาเพื่อย้ำถึงความหมายที่ซ่อนอยู่ ด้านที่สอง ด้านอารมณ์ความรู้สึก

---

[๔๖] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๑.

พิธีกรรม สื่อความหมายที่สามารถเร้าอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมพิธีหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างลึกซึ้งมาก[๔๗]

จากแนวคิดนี้จะทำให้มองเห็นว่าประเพณีแห่เทียนพรรษานั้น มิได้เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีแต่เพียงประการเดียวแต่ความหมายที่ซ่อนเร้นแอบแฝงอยู่ อาจเป็นความหมายที่สามารถแยกวิเคราะห์ออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัดในประเด็นของศาสนาและบริบทของสังคมในเวลานั้น การแสดงประเพณีในรูปแบบพิธีกรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษาน่าจะมีความหมายอื่นๆ อีกหลายประการ อาจจะไม่ใช่ความเชื่อเรื่อง บาปบุญ กุศล ความศรัทธาเพียงอย่างเดียว อาจเป็นการแสดงถึงความสามัคคีในหมู่คณะ การแสดงออกในความรู้สึกอิสระ และต้องการปลดเปลื้องจากความเหน็ดเหนื่อยและว่างเว้นจากการทำนา เหตุเพราะในช่วงน้ำน้อย อากาศร้อนหรือเตรียมการรับการเปลี่ยนแปลงอากาศและฤดูฝนเพื่อทำนาในเดือนในเดือนถัดไป ในการให้ความหมายเกี่ยวกับประเพณีนั้น แต่เดิมชาวบ้านมีวัฒนธรรมแบบ Residual (ตกค้างมาจากอดีต) อยู่ ๒ ลักษณะ คือ ความหวังจะค้ำจุนพระพุทธศาสนาในชุมชน เพื่อความสุขในชีวิตภายหน้าและการแสดงเอกลักษณ์ของหมู่บ้านตนเอง ดังจะเห็นได้จากการตกแต่งรถขบวนแห่ด้วยลักษณะเด่นของหมู่บ้าน

การแห่เทียนพรรษา ที่เป็นการทำสิ่งต่างๆ มีการปฏิบัติร่วมกันทุกคน ในฐานะสมาชิกของหมู่บ้านได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ถือเป็นงานประเพณีที่ร่วมกันมีส่วนร่วมกัน ที่ในแต่ละหมู่บ้านได้จัดทำขึ้นมาประกอบเป็นรูปทรงของต้นเทียนพรรษาที่ได้ขนาดความสวยงามที่ได้มีการตกแต่ง หรือแกะสลักเสลาอย่างสวยงาม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนได้ร่วมกันรักษา พัฒนามาโดยลำดับจนเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอุบลราชธานีในปัจจุบัน

๒.๒.๒ กระบวนการเรียนรู้เพื่อการสืบสานประเพณีท้องถิ่น

การสืบสานประเพณีท้องถิ่น หมายถึง การรักษาสิ่งที่ดีงามไว้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปโดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของภูมิปัญญานั้นๆ การที่ชนชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ อยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้เพราะคุณค่าอันเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิต สามารถรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกับผู้คนในสังคมเดียวกันและกับสังคมอื่นๆ ความสมดุลดังกล่าวยังคงอยู่และถ่ายทอดสืบต่อกันมาบางส่วนอาจหายไปแต่ก็มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นแทน การถ่ายทอดสืบสานมีลักษณะทั้งทางตรงและทางอ้อม การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถจำแนกออกเป็นวิธีการกว้างๆ ได้ ๓ วิธี คือ

๑. วิธีถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้โลกรอบๆ ตัวเอง กิจกรรมการถ่ายทอดจึงเป็นเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การทดลองทำหรือเข้าร่วมปรากฏการณ์ ตลอดจนการเล่นปริศนาคำทาย โดยสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน สังคมท้องถิ่นและโรงเรียน

๒. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสอบการณ์ต่างๆ มานานพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงานวิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรงหรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นต่างๆ

---

[๔๗] อ้างแล้ว, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, หน้า ๖๖.

ดังจะเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีการแต่งงานของทุกท้องถิ่นจะมีขั้นตอนผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาว วิธีถ่ายทอดในรูปแบบบันเทิง เช่น สอดแทรกในคำร้องของลิเก ลำตัด โนห์รา เพลงบอก หลังตะลุง ภาคใต้ หนังตะลุงภาคอีสาน (หนังประโมทัย) กลอนลำ คำผญา คำสอยของภาคอีสาน คำซอของภาคเหนือ เป็นต้น

๓. วิธีการถ่ายทอดโดยผ่านทางการสื่อสารมวลชน ในยุคปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัยและรวดเร็ว วิธีการถ่ายทอดโดยผ่านทาการสื่อสารมวลชนทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็น หนังสือเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม และอื่นๆ จนทำให้เกิดการเลือกสรรรับหรือไม่รับ การถ่ายทอดรูปแบบที่หลากหลายสะดวกต่อผู้บริโภคมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ[๔๘] (๒๕๕๑ : ๙๓) ได้กล่าวถึง กรณีศึกษา ชุมชนภาคใต้ จังหวัดสงขลา พบว่า กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการต่างๆ ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้กับกลุ่มเป้าหมายใด วิธีใด หรือหลายๆ วิธีรวมกัน สรุปได้ดังนี้

๑. การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีการถ่ายทอดของผู้อาวุโสหรือผู้เฒ่าผู้แก่ทำเป็นตัวอย่างแก่คนในครอบครัว ญาติพี่น้องและคนในชุมชนเดียวกัน

๒. การคิดร่วมกัน เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ อย่างมีเหตุผลเป็นธรรมชาติเปิดโอกาสให้ถ่ายทอดภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน

๓. การสร้างกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกัน โดยการขยายเครือข่ายระดับบุคคล ระดับกลุ่มให้ได้มากเพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาอย่างหลากหลายและนำมาพัฒนากิจกรรมที่กระทำอยู่

๔. การบรรยาย สัมมนาหรือเวทีชาวบ้าน เป็นกิจกรรมสำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ของชาวบ้านร่วมกันอันจะส่งผลให้สมาชิกของชุมชนมีความรู้ความสามารถสูงขึ้น

ถ้าจะแบ่งลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอดีตตามรูปแบบใหญ่ๆ อาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเป็นลายลักษณ์อักษร และแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แบบเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ในอดีตส่วนใหญ่ได้จารึกหรือเขียนใส่ใบลาน หรือสมุดข่อย ที่ชาวบ้านภาคใต้ เรียกว่า บุดดำ บุดขาว ส่วนในปัจจุบันการสื่อสารมวลชน การคมนาคมเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทันสมัยและรวดเร็ว มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านผ่านทางสื่อมวลชนทุกสาขา เช่น หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์และอื่นๆ เป็นต้น ส่วนแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

รูปการอนุรักษ์ภูมิปัญญา คือ การส่งทอดความรู้ ความเข้าใจ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลาลักษณ์อักษร โดยมีองค์ประกอบในการถ่ายทอด คือ

---

[๔๘] เอกวิทย์ ณ ถลาง, **เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้นแอนด์พับลัชชิ่ง ๒๕๕๐), หน้า ๕๑.

๑. ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ อุดมการณ์ต่างๆ

๒. ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีการตั้งศพ การแต่งกาย เป็นต้น

๓. สิ่งประดิษฐ์ที่มีรูปร่าง สามารถจับต้องได้ เช่น ผลผลิตทางศิลปกรรม งานฝีมือ และองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่างเป็นเครื่องแสดงสัญลักษณ์ ความหมายต่างๆ เช่น ภาษา เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาและการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน

การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้สืบทอด ภูมิปัญญาจากผู้รู้ในชุมชน เพื่อให้เยาวชนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดประมวลผล ตลอดจนสนับสนุนให้เยาวชนและชุมชนโดยตระหนักถึงความสำคัญของชุมชน มีความเข้าใจรากเหง้า ความเป็นวัฒนธรรม แบ่งปันเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการศึกษาเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิต ชุมชนภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่มีมาช้านาน บนพื้นฐานของธรรมชาติที่เกี่ยวพันสอดคล้องกันกับวิถีชีวิตชุมชน ดังนั้นการศึกษาในชุมชนทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้ทันสมัยขึ้น การศึกษาในรูปแบบของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากชีวิตในชุมชน ตลอดจนแนวปฏิบัติของพิธีกรรมและประเพณีของชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับทราบคุณค่า บ่งบอกความหมาย ความผูกพัน กับภูมิปัญญาของท้องถิ่นเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาในท้องถิ่น ที่ถูกอบรม ขัดเกลา จากกระบวนการทางสังคมในท้องถิ่นตนเองได้ถูกลืมเลือนไป ทั้งนี้จากการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนตะวันตก โดยไม่ได้เน้นการเรียนรู้ของวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ทำให้ขาดช่วงช่องการเรียนรู้ในรากเหง้าวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไป กลับเลียนแบบการเรียนรู้แบบสังคมตะวันตก การให้ความสำคัญและเน้นการเรียนรู้ในหลักสูตรของศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี มีคุณค่ามีส่วนที่จะทำให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งให้ แก่ชุมชนของสังคมไทยที่มีมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

เดิมสังคมไทยมีครอบครัว วัดและชุมชน เป็นหน่วยทางสังคมที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาให้การอบรมแก่กุลบุตรธิดาการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เช่น ขนบประเพณีท้องถิ่น ระเบียบมารยาท อาชีพของครอบครัว ล้วนแล้วแต่ถ่ายทอดมาจากครอบครัวทั้งสิ้น ผู้ทำหน้าที่ในการรอบรมเบื้องต้นคือ พ่อ แม่ เครือญาติ พระสงฆ์ และบุคคลในสังคม ดังนั้นกุลบุตรธิดาจึงมีความผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านี้ กับสังคมรอบข้างของตนเองหากมีความประสงค์จะเรียนรู้เพิ่มเติมให้สูงขึ้น ชายไทยแต่ก่อนนิยมบวชเป็นสามเณรหรือพระภิกษุ เพื่อเข้าศึกษาตำราและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในวัดของชุมชน แต่ในการศึกษาในปัจจุบันการเรียนการสอนมักจะให้เรียนรู้โดยการท่องจำไม่ได้มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ซึมซับในจิตใจส่วนลึกของผู้เรียน โดยไม่ได้เรียน ผ่านกรอบของการเรียนรู้เหมือนบุคคลธรรมดา[๔๙] กรอบการศึกษาสอนให้เรียนรู้ในสิ่งที่ใหญ่ไกลตัว ซึ่งในอดีตสังคมไทยมีโรงเรียนวัดการศึกษากับศาสนาถูกหล่อหลอมสู่สมองของผู้เรียนพร้อมกัน โรงเรียนกับวัดจะอยู่รั้วเดียวกัน ลานโรงเรียนใหญ่ถ้าไม่พอนักเรียนสามารถไปวิ่งเล่นในวัดได้ เยาวชนกับศาสนาจึงผูกพันซึ่งกันและกัน เยาวชนเติบโตอย่างมีรากเหง้าเข้ากับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยได้ เมื่อการศึกษาเปลี่ยนไปจากโรงเรียนวัดเป็นโรงเรียนบ้าน มีการแยกอย่างเบ็ดเสร็จ

---

[๔๙] นิติภูมิ นวรัตน์, **เปิดฟ้าส่องโลก**, (ไทยรัฐ ปีที่ ๖๑ : ๑๕๓๘๖ (๑ กันยายน ๒๕๕๓), หน้า ๒.

เด็ดขาด ระหว่างวัดและเยาวชน กระทั้งโรงเรียนในปัจจุบันนั้นพยายามที่จะทำให้หลุดจากหมู่บ้านเหลื่อแต่ชื่อขงโรงเรียนเฉย การศึกษาศาสนาและชุมชน ก็ต้องตัดขาดออกจากกันแต่ในความเป็นจริงชุมชนที่อยู่โดยรอบ โรงเรียนส่วนใหญ่ชุมชนที่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ ทำนา แต่การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่เคยได้สอนให้นักเรียนต้องเรียนรู้ในเรื่องเกษตรกรรมเหล่านี้ แต่กลับส่งเสริมให้เรียนรู้ในสิ่งที่ไกลตัว ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน การศึกษาจึงทำให้คนห่างไกลจางสังคมของตนเองมากขึ้น เมือจบการศึกษาก็ไม่มีความรู้ที่จะอยู่ในชุมชนได้ จึงต้องไปประกอบอาชีพในเมืองใหญ่จนเป็นปัญหาในสังคมไทยปัจจุบัน

ด้วยเหตุที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ผ่านการปรับเปลี่ยนมายาวนานได้ แสดงถึงระบบการคิดของคนในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของชุมชนในด้านหนึ่ง คือการได้มีโอกาสร่วมพบปะสังสรรค์ เมือถึงเทศกาลความสนุกรื่นเริงของกลุ่มหนุ่ม-สาว อันถือว่าเป็นบุคคลรุ่นใหม่ของชุมชนที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ เห็นคุณค่าและจรรโลงประเพณีท้องถิ่นได้เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องทุกปี ความหมายในเรื่องของศาสนาถูกเบี่ยงเบนไปความหมายของประเพณีไม่ได้รับการซึมซับอยู่ภายใต้จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ซึ่งในอดีตพิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีใดใด มักจะถูกนำไปเชื่อมโยงในความสัมพันธ์กันระหว่างหมู่บ้านและวัดอยู่เสมอชุมชนกับวัดจึงมีความผูกพันกันอยู่โดยตลอดมา แนวคิดในพิธีกรรมโดยเฉพาะกลุ่มของเยาวชน มักจะเข้าไปส่วนร่วมแสดงในฐานะตัวแทนในเวทีของงานประเพณีอยู่เสมอ กลุ่มเยาวชนจึงเป็นพลังสำคัญการประสานความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับวัดอยู่เนืองๆ การได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น การได้แสดงออกถือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตชาวบ้านของชาวอุบลราชธานี ในสมัยก่อนการเข้าไปมีส่วนร่วมของงานประเพณีมักเป็นกลุ่มเยาวชนที่พ้นภาวะหน้าที่วัยเรียนไป เด็กหนุ่มในวัยเรียนจะเป็นกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งของชุมชน ที่ต่างฝ่ายถูกแยกออกจากกลุ่มที่ชัดเจน แต่การประสานสัมพันธ์กันของคนสองกลุ่มในรูปแบบของการได้เข้าไปมีส่วนร่วมเล็กๆ น้อยๆ ในการจัดเตรียมงาน การที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยกับกลุ่มพี่ๆ จากการเฝ้าสังเกตคนหนุ่ม-สาวรุ่นใหญ่ ได้แสดงออกถือเป็นการถ่ายทอดรับเอาแนวปฏิบัติมาได้อีกทางหนึ่งโดยทางอ้อม ร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นอย่างง่ายๆ การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

บทที่ ๓

การเปลี่ยนแปลงและประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีแห่เทียนพรรษานับเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งซึ่งถูกพัฒนาขึ้นมาโดยการรวมตัวกันของกลุ่มชนที่ต้องการแสดงออกถึงความเชื่อถือ ความศรัทธาของตนมีต่อพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวของประชาชนไม่ได้เกิดจากการบังคับเคี่ยวเข็ญแต่อย่างใดหากแต่เป็นความสมัครใจของทุกคนมีร่วมกัน อนึ่ง ต้นเทียนพรรษาที่ถูกสร้างขึ้นนั้นล้วนเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จากเรื่องราวดังกล่าวได้ทำให้เกิดเป็นประเด็นคำถามขึ้นมาว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนมารวมตัวกันเพื่อสืบสานประเพณีนี้ เหตุใดจึงมารวมตัวกันได้มากมายมีสิ่งใดสามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าปัจจัยสำคัญของการเกิดขึ้นการดำรงอยู่ของประเพณีซึ่งยังคงมีอยู่จวบจนอดีตจนถึงปัจจุบัน และอะไรคือแนวคิดสำคัญสามารถโน้มนำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและศรัทธาจนทำให้ประเพณีสามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานมาจนถึงปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเองนับเป็นส่วนหนึ่งในประเพณีทั้งหลายที่มีอยู่และได้มีการถ่ายทอดวิถีในการดำรงชีวิตของตนตามแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาผ่านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ต้นเทียนพรรษา”และได้ศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ ความเป็นมาของวันเข้าพรรษาของประเทศไทย

๓.๑.๑ วันเข้าพรรษา

๓.๑.๒ ความสำคัญของวันเข้าพรรษา

๓.๑.๓ พิธีทางศาสนา

๓.๒ ประวัติวันเข้าพรรษา และความเป็นมาของวันเข้าพรรษาในพระพุทธศาสนา

๓.๓ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

๓.๔ ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๔.๑ วิวัฒนาการจัดทำต้นเทียนพรรษา

๓.๔.๒ ขั้นตอนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

๓.๑ ความเป็นมาของวันเข้าพรรษาของประเทศไทย

การเข้าพรรษา เป็นพุทธบัญญัติ ซึ่งพระภิกษุทุกรูปจะต้องปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิษฐานอยู่ประจำที่ไม่เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เว้นแต่มีกิจจำเป็นจริงๆ ช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วงฤดูฝนคือแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี ดังนั้น วันเข้าพรรษา หมายถึงวันที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาอธิษฐานอยู่ประจำในวัด หรือเสนาสนะที่คุ้มแดดคุ้มฝนได้แห่งหนึ่งไม่ไปค้างแรมในที่อื่น ตลอด ๓ เดือนในฤดูฝน

๓.๑.๑ วันเข้าพรรษา เป็นวันที่พระสงฆ์เริ่มอยู่จำพรรษาตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ จนถึงกลางเดือน ๑๑ วันเข้าพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้มีอยู่ ๒ วัน คือ

๑. วันเข้าปุริมพรรษา คือวันเข้าพรรษาแรก ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ไปจนถึงวันเพ็ญกลางเดือน ๑๑

๒. วันเข้าปัจฉิมพรรษา คือวันเข้าพรรษาหลัง ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๙ ไปจนถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ เมื่อเข้าพรรษาแล้วหากภิกษุมีกิจธุระจำเป็น อันชอบด้วยพระวินัย พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้ไปได้ โดยมีข้อจำกัดว่าจะต้องกลับมายังสถานที่จำพรรษาเดิมภายใน ๗ วัน ที่เรียกว่า สัตตาหกรณียะ ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อทายกทายิกา ปราถนาจะบำเพ็ญกุศล เมื่อมานิมนต์ก็ให้ไปเพื่อรักษาศรัทธาได้

๒. ถ้าสงฆ์ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเกิดอธิกรณ์ขึ้น ก็ให้ไปเพื่อระงับอธิกรณ์ได้

๓. ถ้าบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ เป็นไข้ เมื่อทราบก็ให้ไปได้

๔. พระวิหารในที่แห่งอื่นเกิดชำรุดเสียหาย ให้ไปหาสิ่งของเพื่อมาปฏิสังขรพระวิหารนั้นได้

๕. เมื่อถูกสัตว์ร้ายรบกวน ถูกโจรปล้น พระวิหารถูกไฟไหม้ หรือถูกน้ำท่วมก็ให้ไปจากที่นั้นได้

๖. เมื่อชาวบ้านถูกโจรปล้น อพยพหนีไป ก็ให้ไปกับพวกชาวบ้านได้โดยให้ไปกับชาวบ้านที่มีความเลื่อมใสศรัทธา สามารถที่จะให้ความอุปถัมภ์ได้

๗. เมื่อที่ใดเกิดความขาดแคลน อาหารหรือยารักษาโรค ขาดผู้อุปถัมภ์บำรุง ได้รับความลำบากก็อนุญาตให้ไปจากที่นั้นได้

๘. ถ้าหากมีผู้เอาทรัพย์มาล่อ ก็อนุญาตให้ไปจากที่นั้นได้

๙. หากภิกษุสงฆ์หรือภิกษุณีสงฆ์แตกกันหรือมีผู้พยายามจะให้แตกกัน ถ้าการไปจากที่นั้นสามารถระงับการแตกกันได้ ก็อนุญาตให้ไปได้

ในวันเข้าพรรษา ถือว่าเป็นกรณียกิจพิเศษสำหรับพระภิกษุสงฆ์ จะมีการประชุมกันในพระอุโบสถ ไหว้พระสวดมนต์ ขอขมาซึ่งกันและกัน เสร็จแล้วก็ประกอบพิธีเข้าพรรษา ภิกษุจะอธิษฐานใจตนเองว่า ตลอดฤดูกาลเข้าพรรษานี้ตนเองจะไม่ไปไหน ด้วยการเปล่งวาจาว่า

อิมสฺมึ อาวาเส อิมํ เตมาสํ วสฺสํ อุเปมิ หรือ อิมสฺมึ วิหาเร อิมํ เตมาสํ วสฺสํ อุเปมิ แปลว่า ข้าพเจ้าขออยู่จำพรรษาตลอด ๓ เดือน ในอาวาสนี้ หรือในวิหารนี้ (ว่า ๓ ครั้ง) หลังจากเสร็จพิธีเข้าพรรษาแล้วก็นำดอกไม้ ธูป เทียน ไปนมัสการปูชนียวัตถุที่สำคัญในอาวาสนั้น ในวันต่อมาก็นำดอกไม้ ธูป เทียน ไปขอขมาพระอุปัชฌาย์อาจารย์ และพระเถระที่ตนเคารพนับถือ

๓.๑.๒ ความสำคัญของวันเข้าพรรษา วันเข้าพรรษานี้มีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนและเป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผลดังนี้

๑. พระภิกษุจะหยุดจาริกไปยังสถานที่อื่นๆแต่จะเข้าพักอยู่ประจำในวัดแห่งเดียวตามพุทธบัญญัติ

๒. การที่พระภิกษุอยู่ประจำที่นานๆ ย่อมมีโอกาสได้สงเคราะห์กุลบุตรที่ประสงค์จะอุปสมบทเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและสงเคราะห์พุทธบริษัททั่วไป

๓. เป็นเทศกาลที่พระพุทธศาสนิกชนงดเว้นอบายมุขและความชั่วต่างๆ เช่น การดื่มสุรา สิ่งเสพติด และการเที่ยวเตร่เฮฮา เป็นต้น

๔. นอกจากเป็นเทศกาลที่พุทธศาสนิกชนงดเว้นอบายมุขและความชั่วต่างๆ แล้วในช่วงเวลาพรรษา พุทธศาสนิกชนทั่วไปจะบำเพ็ญทาน รักษาศีลฟังธรรม และเจริญภาวนามากขึ้น

๓.๑.๓ พิธีทางศาสนา การบำเพ็ญกุศลเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษานี้ยังมีประเพณีสำคัญอยู่ ๒ ประเพณี ควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

๑. ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีนี้คงเกิดขึ้นจากความจำเป็นที่ว่าสมัยก่อนยังไม่มีไฟฟ้าใช้กันดังปัจจุบัน เมื่อพระสงฆ์จำพรรษารวมกันมาก ๆก็จำต้องปฏิบัติกิจวัตรเช่น การทำวัตรสวดมนต์เช้ามืดและตอนพลบค่ำ การศึกษาพระปริยัติธรรมกิจกรรมเหล่านี้ล้วนต้องการแสงสว่างโดยเฉพาะ แสงสว่างจากเทียนที่พระสงฆ์จุดบูชาพระรัตนตรัยและเพื่อต้องการใช้แสงสว่างโดยตรง ด้วยเหตุนี้พุทธศาสนิกชนจึงนิยมหล่อเทียนต้นใหญ่ กะว่าจะจุดได้ตลอดเวลา ๓ เดือนไปถวายพระภิกษุในวัดใกล้ ๆบ้านเป็นพุทธบูชา เทียนดังกล่าวเรียกว่า เทียนจำนำพรรษา

ก่อนจะนำเทียนไปถวายนี้ ชาวบ้านมักจัดเป็นขบวนแห่แหนกันไปอย่างเอิกเกริกสนุกสนานเรียกว่าประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษาดังขอสรุปเนื้อหาจากหนังสือนางนพมาศ ดังนี้

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ทั้งทหารบกและทหารเรือก็จัดขบวนแห่เทียนจำนำพรรษา ทั้งใส่คานหาบไปและลงเรือประดิษฐานอยู่ในบุษบกทองคำประดับธงทิว ตีกลอง เป่าแตรสังข์ แห่ไป ครั้นถึงพระอารามแล้วก็ยกต้นเทียนนั้นเข้าไปถวายในพระอุโบสถหอพระธรรม และพระวิหารจุดตามให้สว่างไสวในที่นั้นๆ ตลอด ๓ เดือน ดังนี้ทุกพระอาราม

ในวัดราษฎร์ทั้งหลาย ก็มีพิธีทำนองนี้ทั่วพระราชอาณาจักร ปัจจุบัน ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษานี้ยังถือปฏิบัติกันอยู่ทั่วไป บางจังหวัด เช่น อุบลราชธานี ถือให้เป็นประเพณีเด่นประจำจังหวัดตนได้จัดประดับตกแต่งต้นเทียนใหญ่ๆ มีการประกวดแข่งขันแล้วแห่แหน ไปถวายตามวัดต่างๆ

๒. ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน การถวายผ้าอาบน้ำฝนนี้ เกิดขึ้นแต่สมัยพุทธกาล คือ มหาอุบาสิกา ชื่อว่า วิสาขาได้ทูลของพระบรมพุทธานุญาตให้พระสงฆ์ ได้มีผ้าอาบน้ำสำหรับผลัดเปลี่ยนเวลาสรงน้ำฝนระหว่างฤดูฝน นางวิสาขาจึงเป็นสตรีคนแรกที่ได้ถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์

ด้วยเหตุนี้ เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยราชธานี จึงนิยมนำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายผ้าอาบน้ำฝนถวายพระสงฆ์ผู้จะอยู่พรรษา พร้อมกับอาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่างๆ

แม้ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนไทยก็คงยังปฏิบัติกิจกรรม อย่างนี้อยู่บางวัดมีการแจกฎีกานัดเวลา ประกอบพิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน (วัสสิกสาฎก) หรือ ผ้าจำนำพรรษาและเครื่องใช้อื่นๆ ณ ศาลาบำเพ็ญกุศลของวัดใกล้บ้าน

๓. อานิสงส์แห่งการจำพรรษา เมื่อพระภิกษุอยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนได้ปวารณาแล้วย่อมจะได้รับอานิสงส์แห่งการจำพรรษา ๕ อย่าง ตลอด ๑ เดือนนับแต่วันออกพรรษาเป็นต้นไป คือ

๑. เที่ยวจาริกไปโดยไม่ต้องบอกลา ตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค ปาจิตตีย์กัณฑ์

๒. เที่ยวจาริกไปโดยไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำรับ

๓. ฉันคณะโภชน์และปรัมปรโภชน์ได้

๔. เก็บอติเรกจีวรได้ตามปรารถนา

๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นเป็นของพวกเธอ

และยังได้โอกาสเพื่อที่จะกราลกฐิน และได้รับอานิสงส์พรรษาทั้ง ๕ ขึ้นนั้นเพิ่มออกไปอีก ๔ เดือน ในฤดูหนาว คือตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ไปจนถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ อีกด้วย

๓.๒ ประวัติวันเข้าพรรษา และความเป็นมาของวันเข้าพรรษาในพระพุทธศาสนา

๑. ส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ วัด เวฬุวัน เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นคือ พวกชาวบ้าน กลุ่มหนึ่งพากันกล่าวตำหนิพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาว่า ช่างไม่รู้จักกาลเวลาเสียเลยพากันจาริกไปเรื่อยๆ ไม่หยุดยั้งแม้ในระหว่างฤดูฝนบางครั้งก็ไปเหยียบข้าวกล้าของชาวนาเสียหาย ขณะที่พวกนิครนถ์ นักบวชในศาสนาอื่นและฝูงนกยังหยุดพักผ่อนไม่ท่องเที่ยงไปในฤดูฝนเช่นนี้ เรื่องนี้ทราบถึงพระพุทธเจ้าในกาลต่อมา พระองค์จึงทรงรับสั่งให้พระสงฆ์ประชุมพร้อมกันตรัสถามจนได้ความเป็นจริงแล้วจึงทรงบัญญัติเรื่องการเข้าพรรษาไว้ว่า

อนุชานามิ ภิกขะเว อุปะคันตุง[๑] แปลว่า "ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้พวกเธออยู่จำพรรษา"

พระสงฆ์ที่เข้าจำนำพรรษาแล้วจะไปค้างแรมที่อื่นไม่ได้ แต่หากมีกรณีจำเป็น ๔ ประการต่อไปนี้ ภิกษุผู้อยู่พรรษาสามารถไปค้างที่อื่นได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการขาดพรรษา แต่ต้องกลับมาภายในระยะเวลา ๗ วัน คือ

๑. ไปรักษาพยาบาลภิกษุ หรือบิดามารดาที่เจ็บป่วย

๒. ไประงับไม่ให้ภิกษุสึก

๓. ไปเพื่อธุระของสงฆ์

๔. ทายกนิมนต์ไปฉลองศรัทธาในการบำเพ็ญกุศลของเขา

วันเข้าพรรษานี้โดยทั่วไปกำหนดในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เรียกว่า วันเข้าพรรษา (ปุริมพรรษา) ถ้าปีใดเป็นปีอธิกมาส มีเดือน ๘ สองหน ก็เลื่อนไปเข้าพรรษา ในวันแรม๑ ค่ำ เดือน ๘ หลัง ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถเข้าพรรษาได้ก็เลื่อนเข้าพรรษา ในแรม ๑ ค่ำเดือน ๙ ก็ได้ ไปสิ้นสุดเอาวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เรียกว่า วันเข้าพรรษาหลัง (ปัจฉิมพรรษา)

๒. การถือปฏิบัติวันเข้าพรรษาในประเทศไทย สมัยก่อนประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จะเริ่มทำไร่ทำนาปักดำข้าวกล้าก่อนพรรษากาลพอ พระสงฆ์เข้าพรรษาก็จะเสร็จงานในไร่นา ย่อมมีเวลาว่างมาก ประกอบกับการคมนาคมไปมาระหว่างสถานที่ต่างๆ ก็ไม่ค่อยสะดวกเนื่องจากฝนตกชุกและน้ำขึ้นเจิ่งนอง เต็มแม่น้ำลำคลองทั่วไปชาวบ้านจึงถือโอกาสเข้าวัดถวายทานรักษาศีล ฟังธรรมและเจริญภาวนาเพิ่มพูนบุญกุศลกันมากขึ้น

ดังนั้นเมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนก็จะพากันหาอาหารทั้งคาวหวาน ผลไม้ และเครื่องอุปโภคที่จำเป็นแก่สมณะนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ใกล้บ้านตน พระภิกษุสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้เกิด ศรัทธาในการปฏิบัติ ตามหลักทานศีลและภาวนา และความไม่ประมาทในการประกอบคุณความดีอื่นๆ

---

[๑] ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๔๑/๑๗๘.

ตามประวัติศาสตร์ พุทธศาสนิกชนชาวไทย ได้เริ่มบำเพ็ญกุศลเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษานี้ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ดังข้อความในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า

"พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ทั้งท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขันทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งหญิงทั้งชายฝูงท่วยมีศรัทธาในพุทธศาสน์ มักทรงศีล เมื่อพรรษาทุกคน"

นอกจากการรักษาศีลแล้ว พุทธศาสนิกชนไทย ในสมัยสุโขทัยนั้นยังได้บำเพ็ญกุศลอื่นๆ ดังรายละเอียดปรากฏอยู่ในหนังสือ นางนพมาศ พอสรุปได้ดังนี้

เมื่อถึงเดือน ๘ ก็มีพระราชพิธีอาษาฒมาส พระภิกษุสงฆ์ทุกรูป จะได้เข้าจำพรรษา ในพระอารามต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีรับสั่งให้จัดแจงเสนาสนะถวาย พร้อมทั้งบริขารอันควรแก่สมณะบริโภค เช่น เตียงตั่ง เสื่อสาด ผ้าจำนำพรรษา อาหารหวานคาวยารักษาโรค และธูปเทียนจำนำพรรษา เพื่อบูชาพระรัตนตรัยในพระอารามหลวงทั่วราชอาณาจักร แม้ชาวเมืองสุโขทัย ก็บำเพ็ญกุศลเช่นนี้ในวัดประจำตระกูลของตน

ประเพณีตักรบาตรดอกไม้ในวันเข้าพรรษา การตักบาตรดอกไม้ เดิมทีเดียวได้มีเรื่องราวในสมัยพุทธกาลของนายสุมนมาลาการที่ได้ถวายดอกมะลิ แด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องราวมีอยู่ว่าในกรุงราชคฤห์มีช่างจัดดอกไม้คนหนึ่ง ชื่อ "สุมนะ" ทุกๆ เช้า เขาจะนำดอกมะลิ ๘ ทะนาน ไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร และจะได้ทรัพย์มาเป็นค่าดอกไม้วันละ ๘ กหาปณะเป็นประจำ วันหนึ่ง ขณะที่เขาถือดอกไม้จะนำไปถวายพระราชา พระบรมศาสดาเสด็จมาบิณฑบาต พร้อมด้วยหมู่ภิกษุสงฆ์จำนวนมาก พระพุทธองค์ทรงเปล่งฉัพพรรณรังสีออกจากพระวรกาย นายสุมนะเห็นแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธามาก อยากจะถวายดอกมะลิทั้ง ๘ ทะนาน ที่ถืออยู่ในมือ เพื่อเป็นพุทธบูชา เขาคิดว่า "ถ้าหากพระราชาไม่ได้รับดอกไม้เหล่านี้ในวันนี้ เราอาจจะถูกประหาร หรือถูกเนรเทศออกจากแว่นแคว้นก็ได้ แต่ก็ช่างเถอะ เพราะถึงพระราชาจะทรงอนุเคราะห์เรา ด้วยการพระราชทานทรัพย์เป็นค่าดอกไม้ ก็คงพอเลี้ยงชีวิตได้แค่ในภพชาตินี้เท่านั้น แต่การบูชาพระบรมศาสดาด้วยดอกไม้เหล่านี้จะทำให้เราได้รับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า"

เขาคิดอย่างนี้แล้วก็ตัดสินใจสละชีวิต โปรยดอกไม้ทั้ง ๘ ทะนาน บูชาพระบรมศาสดาทันที ทันใดนั้น สิ่งอัศจรรย์ก็บังเกิดขึ้น คือ ดอกมะลิทั้ง ๘ ทะนาน ไม่ได้ตกถึงพื้นดินเลย ดอกมะลิ ๒ ทะนาน ได้กลายเป็นเพดานดอกไม้ แผ่อยู่เหนือพระเศียรของพระบรมศาสดา อีก ๒ ทะนาน แผ่เป็นกำแพงดอกไม้ลอยอยู่ข้างขวา และ ๒ ทะนานอยู่ข้างซ้าย ส่วนอีก ๒ ทะนาน อยู่ข้างหลังกำแพงดอกไม้ทั้งหมดนี้ ลอยไปพร้อมกับพระบรมศาสดา เมื่อพระพุทธองค์ทรงพระดำเนิน กำแพงดอกมะลิทั้งหมดก็ลอยตามไป เมื่อประทับยืน กำแพงดอกมะลิก็หยุดอยู่กับที่เหมือนกัน นายสุมนะเห็นดังนั้น เกิดความปีติปราโมทย์เป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบเรื่อง แทนที่จะลงโทษกลับชื่นชมและปูนบำเหน็บรางวัลทำให้นายมาลาการมีชีวิตที่สุขสบายขึ้น เพราะเหตุนี้ ได้มีประเพณีตักบาตรเข้าพรรษาของไทยที่ได้สืบทอดมานาน และเป็นเอกลักษณ์อย่างยิ่งที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยมีการใช้ดอกไม้ชนิดหนึ่งในการใส่บาตรเรียกว่า ”ดอกเข้าพรรษา” ชื่อเรียกเช่นนี้เรียกกันติดปากของคนในแถบ จ.สระบุรี จนบางท่านไม่รู้ว่าดอกไม้นี้มีชื่อเรียกทั่วไปว่าอะไร

ต้นเข้าพรรษาที่ออกดอกเข้าพรรษา ในท้องถิ่นอื่นๆ จะนิยมเรียกไม้ชนิดนี้ว่า “หงส์เหิน” ตามลักษณะของรูปร่างของดอก เพราะดอกและเกสรจะมีลักษณะเหมือนตัวหงส์ กำลังจะบิน มีลีลา

สง่างาม มีกลีบประดับเรียงตามช่อดอก นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกอื่นๆ อีก เช่น กล้วยจ๊ะก่า (ตาก) กล้วยจ๊ะก่าหลวง (ลำพูน) กล้วยเครือคำ (เชียงใหม่) ก้ามปู (พิษณุโลก) ขมิ้นผี หรือกระทือลิง (ภาคกลาง) ว่านดอกเหลือง (เลย) และดอกเข้าพรรษา (สระบุรี)[๒]

๓.๓ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

ความเชื่อและขนบธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณของชาวอีสานนั้นเป็นความเชื่อซึ่งเกิดจากการปฏิบัติตามจารีตดั้งเดิมเรียกว่า “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” อนึ่ง คำว่า “ฮีต” นั้น มาจากคำว่า “จารีต”ตรงกับศัพท์ทางภาษาบาลีว่า “จาริตตะ” ภาษาสันสกฤตว่า “จาริตระ” ซึ่งแปลว่า ขนบธรรมเนียม แบบแผน ความประพฤติดีงาม หรือประเพณี ฮีตนั้นมี ๑๒ อย่าง หรือประเพณีทำบุญสิบสองเดือนของทุกปี ถือเป็นจรรยาของสังคมถ้าฝ่าฝืนมีความผิดเรียกว่า ผิดฮีต หมายถึงผิดจารีต ส่วน คองสิบสี่ มาจากครองธรรม ๑๔ ประการ ซึ่งหมายถึง แนวทางที่ใช้ในการปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง หรือระหว่างคนธรรมดาพึงปฏิบัติต่อกัน มี ๑๔ ประการ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะฮีตสิบสอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยตรง[๓] ดังสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ฮีตสิบสอง การประพฤติของประชาชนตามจารีตที่เรียกว่า “ฮีตสิบสอง”นั้นเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตของชาวอีสานเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นตลอดทั้งสิบสองเดือนตั้งแต่บุญเดือนอ้าย (เดือนเจียง) จนถึงเดือนสิบสอง คือมีตลอดทั้งปี ในเรื่องของการปฏิบัติตามฮีตสิบสองของชาวอีสานจะอยู่ณที่แห่งใดเมื่อถึงเวลาที่มีงานบุญตามฮีตสิบสองชาวอีสานจะกลับมายังท้องถิ่นบ้านเกิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทอีสานหากขาดการปฏิบัติตามฮีตสิบสองชาวอีสานตจะกลับมายังท้องถิ่นบ้านเกิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทอีสาน หากขาดการปฏิบัติไปเพียงหนึ่งอย่างหรือไม่ปฏิบัติก็ถือว่าผิดธรรมเนียม ผิดจารีต หรือที่เนรยกว่าผิดฮีต

การที่ชาวอีสานเรียกประเพณีที่กระทำในแต่ละเดือนว่า “บุญ” นั้น เป็นเพราะว่าประเพณีทั้งสิบสองเดือนนั้น ล้วนแต่มุ่งการทำบุญตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. บุญเดือนอ้าย (เดือนเจียง) หรือบุญเข้ากรรม อยู่ในช่วงเดือนธันวาคมโดยมากแล้วนิยมทำกันวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้ายเป็นหลัก ในเดือนอ้ายนี้จะมีการฮีตเข้ากรรมการเข้ากรรมหรือเข้าปริวาสกรรมเป็นฮีตของพระสงฆ์อื่นให้ทราบไว้ เมื่อถึงเดือนอ้ายจึงมาเข้ากรรมโดยพระสงฆ์รูปนั้นจะต้องอยู่กรรมจึงพ้นอาบัติ ประชาชนผู้มีศรัทธาก็จะไปบริจาคทานและรักษาศีลฟังธรรมเกี่ยวกับการเข้ากรรมของพระสงฆ์รูปนั้นด้วยเหตุนี้เราจึงเรียกว่า บุญเข้ากรรม

อนึ่ง การเข้ากรรมหรือปริวาสกรรมนั้น เป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องพระสงฆ์ผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสและมุ่งประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัยต่อไป ในช่วงที่พระสงฆ์เข้ากรรมนั้น

---

[๒] **ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของประเทศไทย**, (ออนไลน์), http://lent.sanook.com/ สืบค้นเมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

[๓] บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร, **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๑ – ๑๑๔.

ทางด้านฆารวาสจะมีการถวายรับใช้พระสงฆ์เข้ากรรมรูปนั้น และมีการถวายปัจจัยไทยธรรมจนกว้าท่านจะออกจากกรรมนอกจากนี้ยังมีการทำบุญเลี้ยงผีต่างๆ เช่น ผีมด ผีหมอ ผีฟ้า ผีแถน ฯลฯ และนิมนต์พระสงฆ์รูปนั้นมาเข้ากรรมเมื่อท่านออกจากกรรมแล้ว ก็จัดให้มีการฟังเทศน์ตลอดวัน และเรามีความเชื่อว่าหากเราได้ทำบุญแก่พระสงฆ์ผู้ออกกรรมนี้ถือว่าได้บุญมาก นอกจากจะมีพิธีกรรมทางศาสนาแล้วเดือนนี้ยังเป็นเวลาที่ข้าวในนาสุกพร้อมที่จะทำการเก็บเกี่ยวได้จึงมีการลงแขกเกี่ยวข้าวและมีการทำปลาร้าเพื่อเก็บเอาไว้เป็นเสบียงตลอดปี

๒. บุญเดือนยี่หรือบุญคูณลาน อยู่ในช่วงเดือนสองหรือเดือนมกราคม เป็นงานบุญคูณลานเป็นพิธีเกี่ยวกับการทำมาหากินของชาวนา เพราะปกติแล้วเดือนยี่จะเป็นดือนแห่งการเก็บเกี่ยวเมื่อเกี่ยวข้าวส่งมาถึงลานนวดข้าวแล้วจะมีการทำบุญกันที่ลานนวดข้าวด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่าบุญคูณลาน

นอกจากนี้แล้วยังมีการทำบุญคุ้มและบุญกุ้มข้าวใหญ่บุญคุ้มคือการที่ชาวบ้านมารวมกลุ่มทำบุญเป็นคุ้ม เป็นหมู่บ้าน สร้างปะรำขึ้นในตอนกลางคืนมีการนำดอกไม้ธูปเทียวมารวมกันรับฟังศีลฟังเทศน์มีมหรสพตลอดคืน รุ่งเช้ามีการมีการทำบุญตักบาตรและถวายอาหารแด่พระสงฆ์ส่วนบุญกุ้มข้าวใหญ่เป็นการนำเอาข้าวเปลือกมารวมกันทำบุญกุ้มข้าวใหญ่มีพิธีการเหมือนกับบุญคุ้มซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของสถานที่ในการทำบุญการทำบุญกุ้มข้าวใหญ่จะต้องเป็นศาลากลางบ้านหรือศาลาโรงธรรม ทุกครัวเรือนจะมีการหาบข้าวเปลือกของคนออกมารวมกันส่วนตอนกลางคืนจะมีการเจริญพระพุทธมนต์มีการรับศีลฟังเทศน์มีงานมหรสพตอนเช้ามีการถวานอาหารและถวายข้าวเปลือกการทำบุญกุ้มใหญ่นั้นถือว่าได้บุญมากจึงมีคนนิยมทำกันทุกๆ ปีและทุกหมู่บ้านด้วย

๓. บุญเดือนสาม ทำบุญข้าวจี่ และบุญมาฆบูชาการทำบุญข้าวจี่จะเริ่มตอนเช้า โดยใช้ข้าวเหนียวปั่นน้ำอ้อย นำไปจี่แล้วชุบด้วยไข่เมื่อสุกแล้วนำถวายพระสงฆ์[๔] การทำบุญข้าวจี่ มีคนนิยมทำกันมากเพราะถือว่าได้บุญกุศลมากและเป็นกาลทานชนิดหนึ่งเวลาทำกำหนดเอาเดือนสามเพราะมีกำหนด เช่นนี้จึงมีชื่อเรื่องอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือนสาม..นอกจากบุญข้าวจี่นี้แล้ว ปัจจุบันนี้ได้เพิ่มการทำบุญมาฆบูชาเข้ามามาฆบูชาเข้ามาเพราะมาฆบูชาก็เป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนสาม[๕]

๔. บุญเดือนสี่หรือบุญพระเวส (ผเวส) เป็นบุญที่มีการเทศน์พระเวสหรือมหาชาติ เราเรียกว่าบุญพระเวสมีความเชื่อว่าหากผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติหรือเรื่องพระเวสสันดรชาดกครบ ๑๓ กัณฑ์ในวันเดียวจะได้ไปเกิดในยุคพระศรีอาริยเมตไตรอันเป็นยุคที่มีความอุดมสมบูรณ์ ในงานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระซึ่งเรียกว่า “กัณฑ์หลอน” หรือถ้าเจาะจงถวายพระที่ตนนิมนต์จะเรียกว่า “กัณฑ์จอบ”เพราะจะต้องซุ่มดูพระที่ตนจะถวายให้แน่ใจก่อนถึงจะถวายนอกจากนี้จะมีการอุทิศส่วนบุญแก่บรรพบุรุษและยังมีการจัดเลี้ยงขนมจีนอีกด้วน

---

[๔] บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร, **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๑.

[๕] ปรีชา พิณทอง, **ประเพณีโบราณไทยอีสาน**, (อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท, ๒๕๓๔) หน้า ๖๑.

๕. บุญเดือนห้า หรือบุญสงกรานต์ บางที่เราเรียกว่า บุญสรงน้ำมักจะกระทำในเดือน ๕ หรือในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งตรงกับช่วงขึ้นปีใหม่ของไทย จะมีการสรงน้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ตลอดจนรดน้ำผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย นอกจากนี้ยังมีการสรงน้ำเครื่องค้ำของคูณเช่น เขา นอ งา เขี้ยวหมูตัน ซึ่งถือว่าเป็นสิริมงคล รวมทั้งยังมีการก่อกองทราย (กองปะทาย) และทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับอนึ่งในการสรงน้ำนั้นเรากำหนดในวันที่ ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกปี เป็นวังสรง ด้ายเหตุนี้เราจึงเรียกว่า “งานบุญเดือนห้า”

๖. บุญเดือนหก หรือบุญบั้งไป อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม เป็นพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อขอฝนจากพระยาแถน (เทวดาแห่งฝน) ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพราะตามปกติแล้วเดือนหกจะเป็นเดือนที่ฝนเริ่มตกและเป็นฤดูแห่งการทำนา ดังนั้นเมื่อฝนไม่ตกตามฤดูกาล บั้งไฟจึงเป็นตัวแทนของประชาชนในการขอฝนจากพระยาแถนให้ฝนตดลงมายังพื้นโลกด้วยเหตุนี้เราจึงเรียกบุญเดือนหกว่า “บุญบั้งไฟ”ในงานนี้ทำให้พระสงฆ์ปละประชาชนมีส่วนร่วมกันเป็นอย่างมากเนื่องจากมีการแข่งการทำบั้งไฟกันระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน

นอกจากนี้ยังมีการจัดงานเลี้ยงฉลองรวมทั้งมีการจัดการเซิ้งและการเส็งกลอง (การแข่งตีกลอง)อีกด้วยและในงานนี้ยังมีการจัดงานบวชนาคทั้งยังมีบุญวันวิสาขบูชา ซึ่งเป็นการทำบุญในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่มีแบบอย่างตามงานราชประเพณีจากทางราชสำนักกรงเทพฯนับตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๔๒ เป็นต้นมา

๗. บุญเดือนเจ็ด หรือบุญชำฮะ หรือบางที่เรียกว่า บุญเบิกบ้าน เป็นเดือนที่คนโบราณได้สร้างฮีตไว้ เพื่อชำระความสกปรกที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สะอาดและปราศจากมลทิน ดังนั้นช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่จะต้องมีการขับไล่สิ่งต่างๆเหล่านั้นให้ออกไปจากร่างกายและจิตใจเราจึงจัดให้มีการทำบุญเดือนเจ็ดที่เรียกว่า “บุญชำฮะ” (ชำระ)

อนึ่งบุญชำฮะคือบุญกลางบ้านหรือบุญเบิกบ้านที่ชาวบ้านจะรวมตัวกันทำบุญที่ศาลหลักบ้านซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่กลางหมู่บ้านเราจึงเรียกว่า บุญกลางบ้านจะมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดเจริญพระพุทธมนต์ ผูกสายสิญจน์รอบหมู่บ้านและบริเวณปะรำพิธี ในตอนรุ่งเช้าจะมีการทำบุญตักบาตรและนิมนต์พระสงฆ์มาทำน้ำมนต์ประพรมไปทั่วทุกหลังคาเรือน

๘. บุญเดือนแปดหรือบุญเข้าพรรษา เดือนแปดเป็นเดือนที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระสงฆ์และญาติโยม พระสงฆ์จะเตรียมเข้าพรรษาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ โดยพระสงฆ์จะอธิษฐานเข้าพรรษาและจะอยู่จำพรรษาตลอดระยะเวลา ๓ เดือน มีกรทำบุญตักบาตรในช่วงเช้าส่วนในช่วงบ่ายจะมรการถวายดอกไม้ ธูป เทียน ข้าวสาร สบง จีวร ผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น แต่พระสงฆ์ส่วนตอนเย็นจะมีการทำวัตรค่ำ อาราธนาศีล และฟังพระธรรมเทศนา

๙. บุญเดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับ โดยการจัดอาการ หมากพลู เหล้า บุหรี่ ในวันแรม ๑๕ ค่ำ แล้วนำไปวางไว้ใต้ต้นไม่หรือที่ใดที่หนึ่งพร้อมทั้งเชิญวิญญาณของญาติมิตรที่ล่วงลับไปมารับเอาอาหารไปในวันรุ่นขึ้นต่อมาใช้วิธีกรวดน้ำแทน[๖] การทำบุญข้าวสากนี้จะลักษณะคล้ายกับการทำบุญข้าวประดับดิน แต่ต่างตรงชื่อและวิธีทำ

---

[๖] บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร, **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๑.

จุดประสงค์ก็คือ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศล ให้กับญาติพี่น้องที่ตายไป เป็นการทำเพื่อญาติพี่น้องที่ตายไปเป็นครั้งที่สอง ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงนิยมทำทาน โดยถวายสลากแล้วอุทิศส่วนบุญแก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว

บุญเดือนสิบเอ็ด ทำบุญออกพรรษาหรือบุญเดือน ๑๑ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ พระสงฆ์จะแสดงอาบัติทำการปวารณาคือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ต่อมาเจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่จะให้โอวาทเตือนพระสงฆ์ให้ปฏิบัติตัวอย่างผู้ทรงศีล เป็นอันเสร็จพิธี พอตกกลางคืนมีการจุดประทีปโคมไฟ นำไปแขวนไว้ตามต้นไม้ในวัดหรือตามริมรั้ว[๗]

บุญเดือนสิบสอง ทำบุญกฐินการทำบุญกฐินเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ สำหรับประชาชน ที่อยู่ริมน้ำจะมีการแข่งเรือ (ส่วงเรือ)[๘] การไหลเรือไฟ ลอยกระทง และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ข้าวตั้งท้องและเปลี่ยนเป็นเมล็ดข้าวแล้ว ก่อนจะสุกเต็มที่ก็จะเก็บมาทำข้าวเม่าไว้ถวายพระสงฆ์และเอาไว้กินกันจึงเรียกพิธีช่วงนี้อีกชื่อหนึ่งว่า “บุญข้าวเม่า”[๙] บางแห่งทำบุญดอกฝ้ายเพื่อใช้ทอเป็นผ้าห่มกันหนาวถวายพระภิกษุสามเณรจะมีพลุตะไลจุดด้วย บางแห่งทำบุญโกนจุกลูกสาวซึ่งนิยมทำกันมากในสมัยก่อน[๑๐]

ฮีตสิบสองของชาวอีสานเป็นขนบที่ประชาชนชาวอีสานถือปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้วมีบางประเพณีที่ปฏิบัติไม่ครบถ้านในรายละเอียดในบางท้องที่แต่ยังคงถือปฏิบัติกันมาถึงปัจจุบันจากการศึกษาวิเคราะห์ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสาน ของ ธีระ รุญเจริญ อุดม บัวศรี และประสิทธิ์ คุณรัตน์[๑๑] ได้กล่าวถึงประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสานสามารถกล่าวสรุปได้ดังนี้คือ

ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสานนั้นมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เป็นความเชื่อที่ยังคงถือปฏิบัติกันทุกชุมชน โดยทั่วไปจะมีความเหมือนกันแง่ของจุดมุ่งหมาย วิธีการ กิจกรรมและประโยชน์ในการจัดซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแง่ของรายละเอียดและกิจกรรมในการจัด บางประเพณียังคงปฏิบัติครบทุกปีเช่น บุญผเวส บุญสงกรานต์ บุญเช้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษาและบุญกฐิน จะมีบ้างที่ปฏิบัติไม่ครบ มีประเพณีบางอย่างที่จัดเป็นบางปี หรือบางประเพณีในบางท้องถิ่นไม่ได้ปฏิบัติแล้ว เช่น บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญเข้าจี่ บุญบั้งไฟ และบุญซำฮะ(บุญชำระ)

ในบางประเพณีมีคนเข้าร่วมมากและบางประเพณีที่มีคนร่วมน้อยอาจเป็นเพราะความมุ่งมั่นแต่ประโยชน์ส่วนตัวและการขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในประเพณี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ และอาจจะเป็นเพราะประชาชนจะให้ความเลื่อมใสในประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีมากกว่าประเพณีที่มีการจัดเป็นบางปีหรือได้จัดแล้ว ความเลื่อมใสก็จะมีลดน้อยลง

---

[๗] อ้างแล้ว. **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, หน้า ๑๑๕.

[๘] อ้างแล้ว. **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, หน้า ๑๑๐.

[๙] เอกวิทย์ ณ ถลาง, **ภูมิปัญญาชาวบ้าน : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาของชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : สารพัฒนา, ๒๕๔๕), หน้า ๗๒.

[๑๐] บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร, **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**, อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๙.

[๑๑] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ทั้งนี้ก็มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและเวลา ทั้งยังมองไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าของประเพณี รวมทั้งการมองว่าประเพณีเป็นเรื่องของคนแก่ ในเรื่องของการอนุรักษ์และการส่งเสริมยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและการกำหนดให้มีการศึกษาในหลักสูตรระดับต่างๆด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุญผเวส บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษาบุญออกพรรษา และบุญกฐิน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการปฏิบัติตามฮีตสิบสองของชาวอีสานนั้นเป็นประเพณีที่มุ่งเน้นในเรื่องของการปฏิบัติเพื่อบุญเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่มีคำว่า “บุญ” นำหน้า ทั้งสิบสองเดือน ควรที่จะมีการส่งเสริมสนับสนุนและมีการอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดประเพณีเหล่านี้สืบต่อไปบุญเข้าพรรษาเองก็เช่นกันซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดในหัวข้อที่ ๒.๒ ต่อไป

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าความเชื่อและประเพณีที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของชาวจังหวัดอุบลราชธานีนั้นได้มีการยึดถือและประพฤติปฏิบัติตามจารีตดั้งเดิมที่เรียกว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” ซึ่งความเชื่อและขนบธรรมเนียมดังกล่าวนี้ ล้วนอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา เหมือนดัง เติม วิภาคย์พจนกิจ[๑๒] ได้กล่าวเอาไว้ในประวัติศาสตร์อีสานว่า “...จารีตประเพณีและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพื้นเมืองภาคอีสาน ก็คือจารีตประเพณีชาวไทย ลาวมาแต่ดั้งเดิม..โดยที่เราได้รับแบบอย่างมาจากอินเดียทั้งลัทธิพราหมณ์และพระพุทธศาสนา..จารีตประเพณีทางศาสนาของชาวอีสานเท่าที่ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา...เรียกว่าฮีตสิบสองคอง(ครอง)สิบสี่ เป็นประเพณีมาแต่โบราณ...” ประเพณีแห่เทียนพรรษา ก็เช่นกันเป็นประเพณีที่ยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและประเพณีดังกล่าว

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของจังหวัดอุบลราชธานีมีอยู่หลาย ประเพณี แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะประเพณีแห่เทียนพรรษาเท่านั้น

๓.๔ ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประเพณีซึ่งเกิดขึ้นจากการยึดถือปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชาวอีสานที่เรียกว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” เหมือนดังที่[๑๓] กล่าวเอาไว้ในหนังสือ อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี ความว่า

> “...ชาวอุบลส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตอยู่บนพื้นฐานความเชื่อพุทธศาสนา พราหมณ์ ผีสาง และธรรมชาติอย่างผสมกลมกลืนเช่นเดียวกันชาวอีสานโดยทั่วไป ประเพณีวัฒนธรรมที่ปรากฏทั้งในส่วนที่เป็นความคิด พิธีกรรมและวัตถุ ส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามฮีตและคองดั้งเดิม ซึ่งมีฮีตสิบสอง คองสิบสี่เป็นหลัก...”

จากข้อความข้างต้น อาจทำให้เห็นว่าการประพฤติปฏิบัติของชาวอีสานตามขบนธรรมเนียมที่เรียกว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่ นั้น เป็นสิ่งที่ยึดถือและปฏิบัติมานาน และความเชื่อใน

---

[๑๒] เติม วิภาคย์พจนกิจ, **ประวัติศาสตร์อีสาน**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๕๔๘ – ๕๔๙ ; ๕๖๓ – ๕๖๔ .

[๑๓] ประจักษ์ บุญอารีย์, **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนาอุบลราชธานี ๒๐๐ ปี**, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๑.

ขนบประเพณีดังกล่าว ล้วนมีพื้นฐานมาจากความเชื่อในทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธรวมทั้งความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น ภูตผี ปีศาจ หรือการเชื่อในผีปู่ตา ที่ชาวอีสานและชาวอุบลราชธานีให้ความเคารพนับถือและเป็นเสมือนผู้มีอำนาจและมีความศักดิ์สิทธิ์ อนึ่งชาวอีสานเป็นกลุ่มของบุคคลที่มีความผูกพันกับธรรมชาติและประกอบอาชีพเกษตรกรรมดังนั้นการกระทำหรือพิธีกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดตลอดสิบสองเดือนนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่ยึดถือและปฏิบัติเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับตนเอง พวกพ้องในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอยู่แม้ว่าพิธีกรรมบางอย่างจะเริ่มสูญหายหรือไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนเหมือนอย่างเช่นในอดีตก็ตามแต่ยังคงมีเห็นอยู่ทั่วไปในภาคอีสาน ส่วนประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีเองก็เป็นธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติเรื่อยมาจนปัจจุบัน แม้ว่าจะมีบางอย่างที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมปัจจุบันก็ตามและหากเราจะกล่าวว่าฮีตสิบสองคองสิบสี่ นั้นเป็นโครงสร้างทางความคิด ความเชื่อตลอดคนแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของชนชาวอีสานก็จะไม่เป็นการกล่าวเกินจริงเหมือนดังที่เอกวิทย์ ณ ถลาง[๑๔] กล่าวเอาไว้ในภูมิปัญญาอีสานว่า

> "...ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในฮีตสิบสองคองสิบสี่ไม่อาจประเมินได้ว่ามีความลึกซึ้งมากหรือน้อยกว่าภูมิปัญญาในวัฒนธรรมอื่นๆทว่าอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่เป็นโครงสร้างทางความคิด ความเชื่อ และเป็นทั้งพลังในการหล่อหลอมและสร้างความผูกพันให้กับคนอีสานมีสำนึกแน่นแฟ้นอยู่กับสังคมเครือญาติผู้จำเริญรอยตามวิถีชีวิตของชาวนา ที่มีฤดูกาลทางธรรมชาติเป็นตัวกำหนดการประกอบพิธีกรรม..ฮีตสิบสองคองสิบสี่ จึงเป็นประหนึ่งธรรมนูญชีวิตที่มีพลังอำนาจให้คนผู้อยู่ในวัฒนธรรมนั้นจัดภารกิจของตนครอบครัวและชุมชนได้ลงตัวแม้จะถูกแทรกแซงและถูกครอบงำโดยกระแสทุนนิยมและอำนาจนิยมของชาติรัฐและการศึกษาสมัยใหม่ในปัจจุบัน...การเพิ่มงานบุญหรือวันสำคัญของทางราชการ ก็มิอาจทำให้วิถีชีวิตของคนอีสานที่ผูกพันอยู่กับฮีตคองที่จัดไว้อย่างลงตัว ยังคงสามารถดำเนินต่อไป..ตามนัยของการผลผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมให้สอดคลล้องกันบริบทที่เปลี่ยนไป..."

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น อาจจะพอทำให้มองเห็นวิถีชีวิตของชาวจังหวัดอุบลราชธานีที่มีสิ่งหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องเหมือนกับประชาชนในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทยโดยมีหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งวิถีชีวิตของแต่ละสังคมย่อมมีเหมือนและแตกต่างเหมือนดังที่[๑๕] ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของคนไทยว่า "...พฤติกรรมที่กระทำสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีในประเทศไทย...ลักษณะของพฤติกรรมทางประเพณีจะมีแตกต่างกันไปบ้างตามความยึดมั่นในศาสนาของแต่ละท้องถิ่น แต่กล่าวโดยรูปแบบและเป้าหมายแล้วคล้ายคลึงกันและเหมือนกันความแตกต่างมีเพียงเล็กน้อย ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ภาษา

---

[๑๔] เอกวิทย์ ณ ถลาง, **เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้นแอนด์พับลัชชิ่ง๒๕๕๐), หน้า ๖๖ – ๖๗.

[๑๕] สุรินทร์ คล้ายจินดา, **แห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี**, (อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑๒ กรกฎาคม : ๒๕๕๖). หน้า ๔๒ – ๕๔.

เชื้อชาติ และลักษณะของสังคม.."และในการปฏิบัติตามจารีตดังกล่าวนั้นมีการกระทำสืบทอดกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันแม้ว่าจะมีกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมาอย่างมากมายเพียงใดก็ตาม

หากมองย้อนกลับไปดูถึงสาเหตุหรือความเป็นมาของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจะพบว่าประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นยังไม่ได้มีรูปแบบขั้นตอนหรือกระบวนการในการจัดทำที่ชัดเจน ดังเช่นในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาของชาวจังหวัดอุลบราชธานี นั้นเป็นประเพณีเกิดขึ้นมาจากความเชื่อในเรื่องการทำบุญตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งมีการทำบุญเข้าพรรษาในเดือนแปดโดยที่พระสงฆ์จะอยู่จำพรรษา ๓ เดือน ส่วนประชาชน จะทำบุญจนครบ ๓ เดือน และในเดือนแปดนี้ประเพณีที่สำคัญในวันเข้าพรรษาจะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝน ถวายดอกไม้ ธูปเทียนรักษาศีลภาวนาตลอด ๓ เดือน ส่วนการถวายเทียนเป็นพุทธบูชานั้น ก็ได้ดำเนินเรื่อยมาจนกลายเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษา ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

อนึ่งตามความมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการเข้าพรรษา คือเพื่อให้ภิกษุสามเณรได้มีเวลาศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติศาสนกิจได้เต็มที่[๑๖] นั้นนอกจากจะใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนในเวลากลางวันแล้วยังมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในเวลากลางคืนอีกด้วย การศึกษาในเวลากลางวันไม่เกิดปัญหา เพราะมีความสว่างจากไต้ แต่ไต้หรือกระบอง นั้นได้สร้างความเดือดร้อนและรำคาญแก่ผู้ศึกษาเล่าเรียน อันเนื่องมาจากกลิ่นและควันซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเสียสมาธิได้ และนอกจากนี้ยังอาจจะเกิดเพลิงไหม้ได้หากไม่ระมัดระวังดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องนำเอาเทียนเข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งเพราะแสงสว่างจากเทียนนั้นให้ความสว่างเพียงพอและมีความสม่ำเสมอและทำให้พระภิกษุไม่เสียเวลาในการศึกษาเล่าเรียนทั้งเทียนยังไม่มีกลิ่นและครัวที่แรงเหมือนการใช้อย่างอื่น พระภิกษุจึงนิยมเอาเทียนมาใช้ในการศึกษาเล่าเรียนในเวลากลางคืน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น พุทธศาสนิกชน จึงได้นำเอาเทียนไปถวายในเทียนไปถวายในเทศกาลบุญเข้าพรรษาเพื่อให้พระภิกษุได้นำไปใช้จุดให้แสงสว่างในเวลากลางคืน และจะได้ศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อที่จะได้นำเอาสิ่งเหล่านี้มาเทศนาสั่งสอนประชาชนต่อไป

จุดเริ่มต้นของการถวายเทียนนั้นมีผู้เข้าใจถึงประโยชน์ของการให้แสงสว่างเป็นทานโดยการนำเอาเทียนขี้ผึ้งไปถวายวัดแล้วต่อมาสามารถทำเทียนไขได้แต่ก็ยังไม่พอใจที่ได้แสดงศรัทธาเพียงเท่านั้นจึงได้คิดทำเทียนที่ใหญ่ขึ้นในลักษณะที่เป็นพุ่มเทียน[๑๗]และต่อมาได้มีการทำต้นเทียนขนาดใหญ่แล้วนำไปถวายวัดในเทศกาลเข้าพรรษามีการนำไปถวายวัด โดยการแห่เป็นขบวนเรียกว่า "การแห่เทียนพรรษา" และเมื่อมีการปฏิบัติสืบต่อๆ กันมา[๑๘]เรียกว่า "ประเพณีแห่เทียนพรรษา" ในที่สุด

สำหรับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้นได้รับอิทธิพลความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการถวายขี้ผึ้งและการถวายแสงสว่างเป็นทานรวมเข้ากับความเชื่อในเรื่องฮีตสิบ

---

[๑๖] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๑๗] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๑๘] สมชาย ใจดี และยรรยง ศรีวราภรณ์, **ประเพณีและวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์๒๕๒๘), หน้า ๖.

สองคองสิบสี่ในงานบุญเดือนแปด หรืองานบุญเข้าพรรษา ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของรวงผึ้ง จึงชื่อเรียกว่า “ดงอู่ผึ้ง”เข้าด้วยกัน[๑๙] จากตรงนี้เองได้ส่งผลให้พิธีการถวายเทียนพรรษาที่ทำจากขี้ผึ้งเพื่อให้ความสว่างถวายแด่พระสงฆ์เพื่อใช้ในการศึกษาพระธรรมในตอนกลางคืน จึงได้ถือกำเนิดขึ้นมา

หากจะมองหาสาเหตุของการเกิดประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี นั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากการทะเลาะเบาะแว้งกันของประชานในงานแห่ขบวนบั้งไฟที่จัดขึ้นมาถวายการต้อนรับแห่เจ้านายซึ่งมาเป็นข้าหลวงใหญ่ของจังหวัด ในงานนี้ นอกจากประชาชนจะเกิดทะเลาะวิวาทกันแล้ว บั้งไฟยังได้ตกลงมาเป็นอันตรายแก่ประชาชนผู้ที่มาร่วมงานแห่บุญบั้งไฟในครั้งนี้ด้วย อนึ่ง งานแห่งบุญบั้งไฟถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นการต้อนรับเจ้านายซึ่งมาเป็นข้าหลวงใหญ่ประจำจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยนั้น ราว พ.ศ. ๒๔๔๓ -๒๔๔๔ ผู้ที่เป็นเข้าหลวงใหญ่คือกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ดำริให้มีการเปลี่ยนแปลงประเพณีแห่เทียนพรรษาเลยจากงานของ เติม วิภาคย์พจนกิจ ระบุไว้มีใจความว่า[๒๐]

> “....ด้วยเหตุการณ์หล่อเทียนพรรษาและมีขบวนแห่นี้ จึงมีประเพณีแต่ครั้งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์...ทรงเป็นผู้ริเริ่มดัดแปลงให้เป็นงานใหญ่สืบมาเท่าทุกหัวเมืองในภาคอีสานกระทั่งบัดนี้...”

นอกจากนี้แล้วยังมีการกล่าวถึงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งจัดเป็นครั้งแรก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้[๒๑]

> “...เวลาเข้าปุริมพรรษาไม่เคยทำเทียนใหญ่ร่วมกันเลย..เพียงหาธูปเทียนได้ตามกำลังแล้วนำไปถวายพระเท่านั้น แต่ถ้าเป็นหัวเมืองใหญ่เช่นเมืองอุบลฯ นครราชสีมา ฯลฯ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ได้ทรงให้มีต้นเทียนใหญ่ถวายเข้าพรรษา ในเมืองอุบลฯ ทุกๆวัด.. เวลากลางคืนของวันนี้ให้เฒ่าแก่หนุ่มสาวชาวพื้นเมืองมารวมเสพงันมีหมอขับหมอลำพิณพาทย์ฆ้องวง แคนวงสนุกสนานไปตลอดทั้งคืน รุ่งเช้าของวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันพรรษาทรงให้มีตัดบาตรเลี้ยงพระรวมกันใหญ่ทั้งบรรดาข้าราชการ พ่อค้า คฤหบดี...โปรดฯชาวเมืองบรรดาพ่อค้า ข้าราชการผู้ที่มีเกวียนวิ่งหรือรถม้า ประดับตกแต่งโคเกวียน ม้า ลา เพื่อเข้าพิธีกรรมแห่ไปรวมกันที่หน้าศาลากลางมณฑลเวลาเที่ยงวัน...”

ก่อนหน้าที่จะมีการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในครั้งแรกนั้น ในสมัยที่จังหวัดอุบลราชธานี ยังเป็นเมืองประเทศราชอยู่นั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่เลย

---

[๑๙] สัมภาษณ์ นายแก้ว อาจหาญ ช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์รุ่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘.

[๒๐] เติม วิภาคย์พจนกิจ, **ประวัติศาสตร์อีสาน,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๕๖๔.

[๒๑] เติม วิภาคย์พจนกิจ, **ประวัติศาสตร์อีสาน,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๕๖๖.

ดังนั้น การถวายเทียนพรรษาในบุญเข้าพรรษาจะทำขึ้นตามแบบแต่ละบ้านกล่าวคือทุกบ้านจะมีการฟั่นเทียน (หรือที่เรียกว่ามีการสีเทียน) จากขี้ผึ้งเป็นของตนเองซึ่งหาได้ไม่ยากในสมัยนั้น อีกทั้งการใช้เทียนยังไม่ได้รีบความนิยมเนื่องมาจากมีราคาสูงจนมาถึงปัจจุบัน หากกล่าวถึงจังหวัดอุบลราชธานีมักจะนึกถึงความยิ่งใหญ่ ความงดงามวิจิตรของต้นเทียนพรรษาที่ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีแทน “ดอกบัว” ที่เป็นความหมายเดิมของจังหวัด

ในความเป็นจังหวัดอุบลราธานีกับความยิ่งใหญ่และงดงามของต้นเทียนพรรษานั้นแต่เดิมเป็นเพียงการกระทำขึ้นเพื่อแสดงถึงความเชื่อและความศรัทธา ตามขนบของชาวพุทธ ด้วยความเชื่อว่า การถวายเทียนจะส่งบุญกุศลให้เกิดปัญญาแก่ผู้ถวายเทียนพรรษา มิใช่การกระทำเพื่อแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่หรือเป็นการอวดอ้างความเป็นชาวอุบลราชธานีว่าเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าประชาชนในท้องถิ่นอื่นแต่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของช่างเทียนในการสร้างความยิ่งใหญ่จึงทำให้เกิดแนวคิดในการขยายฐานและส่วนประกอบให้มีความใหญ่โตขึ้นโดยการประดิษฐ์เทียนให้เป็นรูปสัตว์ต่างๆในป่าหิมพานต์หรือเรื่องราวในชาดกทางพระพุทธศาสนาหรือเรื่องราวทางพุทธประวัติซึ่งการประดิษฐ์ต้นเทียนในปัจจุบันมี ๒ รูปแบบคือประเภทติดพิมพ์แกะสลัก

ดังนั้น รูปแบบของเทียนพรรษาของทางจังหวัดอุบลราธานีจึงมีความวิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น ขนาดของฐานและองค์ประกอบที่ขยายใหญ่กว่าเดิม จนบางครั้งทำให้ไม่สามารถมองเห็นต้นเทียนพรรษาที่เป็นหลักเพราะถ้าขนาดของเทียนพรรษามีขนาดใหญ่มากขึ้นเท่าใดจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดทำมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลต่อผู้ที่มีส่วนร่วมในหลายๆฝ่าย ที่ต้องทุ่มเทงบประมาณในการประกวดแข่งขันเพื่อความมีชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีของวัดที่เข้าร่วมประกวด จากจุดนี้เองได้ทำให้สาระหลักของประเพณีด้านพระพุทธศาสนาได้ถูกลบเลือนและจางหายไป จนในที่สุดอาจจะเหลือแต่พียงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านแกะสลักเทียนหาใช่การสร้างเพื่อการดำรงอยู่ของความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของงานประเพณี

ปัจจุบันเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ได้กลายเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดเป็นสัญลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี และสิ่งสำคัญที่สุดคือ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานีในด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และเป็นการสนองตอบนโยบายของรัฐ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสืบสานวัฒนธรรมของประเทศแต่ในขณะเดียวกันนั้นก็ได้รับการท้วงติงทางฝ่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมจากหลายๆกลุ่ม ในเรื่องของงบประมาณที่นำมาใช้ว่ามีความสิ้นเปลืองมากรวมทั้งเสียเวลาในการจัดทำต้นเทียนพรรษาเพราะการแกะสลักเทียนพรรษาให้มีความใหญ่โตเช่นในปัจจุบันนั้นเป็นงานทางศิลปะที่มีความสิ้นเปลืองทั้งทุนทรัพย์แรงงานและเวลา[๒๒] มีข้อความตอนหนึ่งจาก ซึ่งได้ยกเอาคำแถลงการณ์จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติมากล่าว โดยมีใจความสรุปว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลฯ ได้พัฒนาอย่างไร้แบบแผน ไม่เป็นทิศเป็นทาง...ขาดจิตวิญาณ เนื่องมาจากประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม...”ซึ่งตอนนี้ ถึงเวลาที่จะทำให้ ..จิตวิญญาณของเทียนพรรษาให้กลับมาเป็นประเพณีที่เกิดโดยประชาชน มาจากประชาชนและเพื่อประชาชน กลับสู่คุณค่าและความหมายของประเพณีที่แท้จริงต่อไปในอนาคต

---

[๒๒] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๓.๔.๑ วิวัฒนาการจัดทำต้นเทียนพรรษา

วิวัฒนาการของการจัดทำต้นเทียนพรรษาของ จ.อุบลราชธานี สามารถแบ่งเป็นยุคเพื่อให้สามารถมองเห็นวิวัฒนาการ โดยการแบ่งเป็นยุค ได้แก่ ยุคต้น ยุคกลาง และยุคปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดดังนี้[๒๓]

ยุคต้น ก่อนสมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ราวพ.ศ.๒๔๔๔ เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองอุบล ชาวอุบลไม่มีการหล่อเทียนแห่เทียนเช่นปัจจุบัน ชาวบ้านจะฟั่นเทียนยาวอบศีรษะไปถวายพระเพื่อจุดบูชาจำพรรษา ครั้นในสมัยกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้เป็นผู้สำเร็จราชการที่เมืองอุบล คราวหนึ่งมีการแห่บั้งไฟที่วัดกลางมีคนไปดูมากในการแห่บั้งไฟมีตีกันในขบวนแห่กันจนถึงความตาย เสด็จในกรมเห็นว่าไม่ดี จึงให้เลิกการแห่บั้งไฟและเปลี่ยนการแห่เทียนแทน

การแห่เทียนแต่เดิมไม่ได้จัดใหญ่โตเช่นปัจจุบัน เพียงแต่ชาวบ้านร่วมกันบริจาคเทียนแล้วนำเทียนมาติดกับลำไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ตามรอยต่อ หากระดาษจังโก (กระดาษสีเงินสีทอง) ตัดเป็นลายฟันปลาปิดรอยต่อ เสร็จแล้วนำต้นเทียนไปมัดติดกับปี๊บน้ำมันก๊าด ฐานของต้นเทียนใช้ไม้ตีเป็นแผ่นเรียบ หรือทำสูงขึ้นเป็นชั้นๆ ติดกระดาษเสร็จแล้วมีการแห่นำไปถวายวัดพาหนะที่ใช้นิยมใช้คือเกวียน หรือล้อเลื่อนที่ใช้วัวหรือคนลากจูง การแห่ของชาวบ้านก็จะมีฆ้อง กลอง กรับ และการฟ้อนรำด้วยความสนุกสนาน[๒๔]

ยุคกลาง ในระยะเวลาประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๐ การทำต้นเทียนได้พัฒนาขึ้นถึงขั้นใช้การหล่อเบ้าพิมพ์ที่เป็นลายง่ายๆ เช่น ประจำยาม กระจังตาอ้อย บัวคว่ำ บัวหงาย ก้ามปู ฯลฯ แล้วนำไปติดที่ลำต้นเทียนช่างผู้มีชื่อเสียงในทางนี้คือ นายโพธิ์ ส่งศรี ซึ่งเป็นผู้ที่ริเริ่มในการตกแต่งต้นเทียนประกวดในวันเข้าพรรษาและเป็นผู้ริเริ่มให้มีการลอยกระทงในวันออกพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ยังเป็นผู้ริเริ่มในการเอาลายต้นเทียนมาเป็นลายในการทอผ้าไหม ลายที่นายโพธิ์ทำขึ้นเป็นลายง่ายๆ เช่น ลายประจำยาม กระจังตาอ้อย ใบเทศ บัวคว่ำบัวหงายนอกจากนี้ ยังมีลายที่เป็นลายแม่แบบ ได้แก่ลายกระหนกสามตัว ลายกระหนกเปลว ลายกระหนกลายบัว ลายกระหนกนาค ลายกรวยเชิง ลายดอกพิกุล ลายดอกลำดวน เป็นลวดลายประกอบในต้นเทียน ในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการขึ้นมา ได้แก่ ลายคชะ ลายกระบี่ ลายกินรี เป็นต้น นายโพธิ์เป็นช่างทำต้นเทียนให้กับวัดทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมานายสวน คูณผล ได้นำวิธีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้และประดับฐานต้นเทียนด้วยรูปปั้นสัตว์และลายไม้ฉลุ ทำให้ดูสวยงามมากขึ้นผลงานทำต้นเทียนของนายสวน คูณผล จึงจะได้รางวัลชนะเลิศเป็นประจำ[๒๕]

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๐ – ๒๔๙๔ เป็นช่วงที่ศิลปะการทำเทียนพรรษาและงานช่างศิลป์ต่างๆ ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิด รูปแบบ และองค์ประกอบด้านศิลปะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการแห่เทียนพรรษา การใช้ล้อเลื่อนและเกวียนมาใช้ในการแห่เทียน เริ่มซบเซาลงมี

---

[๒๓] สุวิชช คูณผล, http://www.guideubon.com/gubn.2543 : สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘.

[๒๔] สุวิชช คูณผล, http://www.guideubon.com/gubn.2543 : สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘.

[๒๕] อ้างแล้ว, http://www.guideubon.com/gubn.2543 : สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘.

การใช้รถเป็นพาหนะแทนการตกแต่งประดับประดารถและขบวนแห่ ก็สามารถทำได้พิสดารมากขึ้น [๒๖]

นอกจากนี้ประชาชนได้เริ่มให้ความสนใจและเห็นความสำคัญในการทำและแห่เทียนพรรษามากขึ้น เมื่อทางจังหวัดโดย นายชอบ ชัยประภา ข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานีขณะนั้นได้เข้ามาส่งเสริมให้งานเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีประจำปี แต่ต้นเทียนขณะนั้นยังมีการจัดทำอยู่เพียง ๒ ประเภท คือประเภทมัดเทียนรวมกันแล้วติดกระดาษสี และประเภทพิมพ์ลายติดลำต้น

ในพ.ศ.๒๔๙๕ ได้มีการฟื้นฟูศิลปะการทำต้นเทียนและการแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีการประกวดเทียนพรรษา ๒ ประเภท คือประเภทมัดรวมติดลายและประเภทติดพิมพ์ครั้นเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้มีช่างฝีมือรุ่นเยาว์ ได้แก่ นาย อารีย์ สินสวัสดิ์ และนายประดับ ก้อนแก้ว ได้พัฒนาวิธีทำขึ้นใหม่โดยใช้ปูนพลาสเตอร์แกะเป็นแม่พิมพ์ลายต่างๆแล้วหล่อด้วยเทียนออกมาเป็นดอกๆผึ้งที่ใช่หล่อดอกไม้ คนละสีกับลำต้น จึงทำให้มองเห็นเป็นส่วนลึกของลายอย่างชัดเจน ซึ่งต่อมานายประดับ ก้อนแก้ว เป็นผู้มีฝีมือ ในการทำต้นเทียนติดพิมพ์และตกแต่งขบวนต้นเทียนของวัดมหาวนารามได้อย่างสวยงามจนได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกันถึง ๑๗ ปี และต่อมาได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี ในปี ๒๕๓๐๒๕๓๐ สาขาช่างฝีมือ[๒๗]

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มีการจัดงานกึ่งพุทธกาลทั่วประเทศงานด้านศาสนาจึงเฟื่องฟูมาก ส่วนการแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้นได้รับการสนับสนุนให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น ทั้งด้านการจัดขบวนแห่และการจัดหาสาวงามสำหรับต้นเทียน[๒๘]

ยุคปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๐๒ นายคำหมา แสงงาม เป็นช่างที่มีความสามารถในการออกแบบและแกะสลักลวดลายเทียนพรรษาได้รับรางวัลชนะเลิศที่จังหวัดอุบลราชธานี และเป็นผู้ชำนาญในการสร้างซุ้มประตูวัด โบสถ์วิหาร ศาลาการเปรียญ หอไตร มณฑป หอระฆัง กำแพงแก้ว ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม เป็นลูกศิษย์ของพระครูวิโรจน์รัตโนบล วัดทุ่งศรีเมือง ซึ่งท่านเป็นผู้มีความรู้ในวิชาช่างศิลป์ (ช่างปั้น เขียน แกะสลัก) ถือเป็นปรมาจารย์ในงานด้านช่างศิลป์ของเมืองอุบลราชธานี

นายคำหมาได้คิดแกะสลักต้นเทียนโดยำไม่ต้องพิมพ์ดอกมาติดเหมือนเช่นที่ช่างรุ่นก่อนทำมาทำให้ต้นเทียนแกะสลักที่นายคำหมายทำให้กับบ้านกุดเป่ง อำเภอวารินชำราบ มีความแปลกใหม่ สวยงาม ในปีต่อมาจึงได้มีการเสนอให้จัดประกวดต้นเทียน ๓ ประเภท คือ ประเภทมัดรวมติดลาย ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลักระยะต่อมาจึงตัดต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลายที่เป็นต้นเทียนแบบเก่าออกจากการประกวดช่างแกะสลักที่มีฝีมือในรุ่นต่อมาที่มีชื่อเสียงมากได้แก่ นายอุส่า จันทรวิจิตร และนายสมัย จันทรวิจิตร ซึ่งเป็นพี่น้องกัน[๒๙]

---

[๒๖] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๒๗] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๒๘] อ้างแล้ว, สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๒๙] สุวิชช คูณผล http://www.guideubon.com/gubn : สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘

นายอุส่า จันทรวิจิตร เป็นช่างที่มีฝีมือในทางแกะสลักได้รับการถ่ายทอดฝีมือจากบิดาคือ นายคำหล้า จันทรวิจิตร ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ นายอุส่า จันทรวิจิตร ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาช่างฝีมือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา นับเป็นยุคทองของการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัด นอกจากจะเป็นงานประจำปีของทางจังหวัดแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของทางจังหวัดด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการมีชื่อเสียงของงานประเพณีต้นเทียนที่มีความงดงามและมีความประณีตในการจัดทำและความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของช่างทำเทียนได้นำเอาเรื่องราวในทางพระพุทธศาสนาเข้าประยุกต์และจัดทำต้นเทียนพรรษาให้มีความยิ่งใหญ่มากยิ่งขึ้น

อนึ่ง นอกจากการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นี้จะมีการจัดให้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่และมโหฬารแล้วยังมีการทบทวนถึงรูปแบบและกระบวนการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดการประกวดให้มีความเป็นระเบียนแบบแผนมายิ่งขึ้น ทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์งานกันอย่างกว้างขวางเพื่อเป็นการเผยแพร่ออกสู่วงกว้างมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีผู้คนทั้งชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบัน การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของทางจังหวัดนั้น ได้มีการจัดการให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เช่นการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้สอดคล้องกับงานพิธีสำคัญของทางราชการและของชาติอีกด้วย เช่นในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นงานเฉลิมฉลองอุบลราชธานีมีอายุ ครบ ๒๐๐ ปีในปีพ.ศ.๒๕๓๙ เป็นปีกาญจนาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นงานครบรอบ ๖๐ ปีของประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรมการจัดงานพาแลงการสาธิตการทำต้นเทียนเป็นต้น และในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้จัดให้เป็นเทศกาลโรจน์เรืองเมืองศิลป์ซึ่งจัดให้มีงานตลอดทั้งเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๕ มีกิจกรรมต่างๆ มากมายเช่นขบวนแห่สายธารวัฒนธรรมการแข่งขันแกะสลักเทียน การประกวดธิดาเทียนพรรษา การประกวดเทียนพรรษา ประดับประดาถนนสายเทียนด้วยประทีป เป็นต้น

๓.๔.๒ ขั้นตอนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะกล่าวถึงขั้นตอนของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้[๓๐] คือ

๑) การทำต้นเทียน
๒) การนำต้นเทียนมาเข้าร่วมขบวนแห่ (การรวมเทียน)
๓) การแห่เทียน
๔) การถวายเทียน

---

[๓๐] สัมภาษณ์ นายแก้ว อาจหาญ ช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์รุ่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘.

๑) การทำต้นเทียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการทำต้นเทียนได้กล่าวมาบ้างแล้วในหัวข้อที่ผ่านมาในที่นี้สรุปกระบวนการในการทำต้นเทียนพรรษาดังนี้[๓๑]

กระบวนการทำต้นเทียนพรรษาไม่ว่าจะเป็นต้นเทียนประเภทติดพิมพ์หรือต้นเทียนประเภทแกะสลักนั้นจะมีขั้นตอนการทำที่เหมือนกันในขั้นตอนแรกๆทั้งการหล่อและการกลึงให้ได้เทียนตามขนาดจากนั้นจึงจะนำไปติดพิมพ์หรือแกะสลักตามที่ต้องการ

การหล่อเทียน การหล่อเทียนประเภทแกะสลักจะใช้ขี้ผึ้ง ที่มีคุณภาพดีกว่าประเภทติดพิมพ์และเทียนประเภทติดพิมพ์จะมีขนาดเล็กกว่าเทียนที่ใช้ในการแกะสลักทั้งนี้เพราะจะต้องติดดอกผึ้งโดยรอบ จะทำให้เทียนมีขนาดเล็กขึ้นอีก

การกลึงต้นเทียน การกลึงต้นเทียนทำได้ง่ายกว่าการกลึงเหล็ก หรือไม้ ข้อควรระวังอยู่ที่การนำต้นเทียนนอกจากแท่นกลึง ซึ่งต้องใช้วัสดุที่อ่อนนุ่มมารองรับเพื่อป้องกันไม่ให้ต้นเทียนบุบสลาย

การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์

ขั้นตอนในการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์จะเริ่มด้วยการหล่อ และการกลึงเทียนจากนั้นเริ่มทำผึ้งแผ่น ทำดอกผึ้งติดพิมพ์และติดดอกผึ้งตาลำดับ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ก. การทำผึ้งแผ่น

ข. การทำดอกผึ้งติดพิมพ์

ค.การติดดอกผึ้ง

ก.การทำผึ้งแผ่น

การทำผึ้งแผ่นจะเริ่มตั้งแต่การต้มขี้ผึ้งให้ละลายเป็นของเหลวแล้วนำไปเทลงในแบบพิมพ์ที่ทำจากแผ่นเหล็กหรือสังกะสีแผ่นเรียบ ขี้ผึ้งจะแข็งตัวเร็วขึ้นและลอกออกจากแบบพิมพ์ได้ง่าย ผึ้งแผ่นที่ทำเสร็จแล้วจะนำไปติดส่วนต่างๆของต้นเทียนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับติดลายดอกต่อไป

ข.การทำดอกผึ้งติดพิมพ์

การทำดอกผึ้งติดพิมพ์มีขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

๑. ทำแบบพิมพ์โดยใช้แท่งปูนซีเมนต์หรือปูนปลาสเตอร์แกะให้ได้ลวดลายที่ต้องการ แบบพิมพ์หรือพิมพ์ที่ทำจากเทียน

๒. นำขี้ผึ้งคุณภาพดีมาต้มโดยใส่ขี้ผึ้งลงในชามอ่างขนาดกลางแล้วไปวางลงในชามอ่างขนาดใหญ่ที่ใส่น้ำไว้อีกทีหนึ่ง จากนั้นจึงนำชามอ่างขนาดใหญ่ไปตั้งไฟ

๓. เมื่อขี้ผึ้งต้มละลายดีแล้วกรองเอาตะกอนออกทิ้งเพื่อให้ได้ขี้ผึ้งที่บริสุทธิ์จากนั้นปล่อยให้ขี้ผึ้งเย็นลง ขี้ผึ้งจะเริ่มแข็งตัว คลึงและขยำขี้ผึ้งให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียว

๔.การเตรียมแบบพิมพ์วางลงบนแผ่นไม้หน้าเรียบและแตะน้ำมันพืชลงในแบบพิมพ์นำขี้ผึ้งมากดลงในพิมพ์แล้วขวดคลึงไปมา ให้ขี้ผึ้งแทรกเข้าไปทุกเส้นสาย

๕. ใช้น้ำละลายผงซักฟอกหรือสบู่แล้วหยดลงในแบบพิมพ์เพื่อให้ขี้ผึ้งแข็งตัวเร็วขึ้นและลอกออกจากพิมพ์ได้ง่าย

---

[๓๑] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๖. ตัดดอกผึ้งส่วนเกินออกโดยวางดอกผึ้งที่แกะออกจากพิมพ์บนกระจกแล้วใช้มีดตัดส่วนเกินออกถ้ามีขี้ผึ้งติดปลายมีขึ้งมาจุ่มปลายมีดลงในน้ำมันพืชจะช่วยให้เทียนไม่ติดปลายมีด

ค. การติดดอกผึ้ง

การติดดอกมีขั้นตอนที่สำคัญคือ

๑. การร่างภาพ ช่างจะต้องร่างเค้าโครงลวดลายที่ต้องการ ก่อนที่จะเลือกลวดลายดอกผึ้งที่จะนำมาติด

๒. การเลือกลวดลายดอกผึ้ง ช่างจะต้องกำหนดได้ว่าลวดลายชนิดใดจึงเหมาะกับโครงร่างของส่วนที่จะติดดอกผึ้ง

๓. การติดดอกผึ้งควรจะใช้ช่างที่มีประสบการณ์ จะทำให้ติดลวดลายได้อย่างสม่ำเสมอ ควรจะติดในที่มีแสงสว่างเพียงพอและมีดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมเพราะถ้าฝนตกหรือเย็นเกินไปจะทำให้ดอกผึ้งแข็งและกระด้างจะติดได้ไม่ดี อาจต้องใช้ความร้อนช่วยทำให้เสียเวลา

การทำต้นเทียนประเภทแกะสลัก

ต้นเทียนประเภทแกะสลักเป็นต้นเทียนสมัยใหม่ทำเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยนายคำหมา แสงงาม ต้นเทียนต้นหนึ่งจะใช้ขี้ผึ้งประมาณ ๗๐ – ๑๐๐ กิโลกรัม โดยใช้ขี้ผึ้งชนิดดี ผสมกับขี้ผึ้งชนิดไม่ดีในอัตราส่วน ๕ : ๑ หลังจากหล่อและกลึงต้นเทียนแล้วจะเรื่องแกะสลักต้นเทียนด้วยขั้นตอนดังนี้

๑. ออกแบบลายที่จะแกะสลัก โดยการร่างทั้งส่วนฐานลำต้นและยอดต้นเทียน

๒. ใช้เครื่องมือแกะสลักซึ่งจะมีการเซาะเจาะ ขีด และขูด ให้เป็นรูป ๓ มิติ เหมือนของจริง หรือรูปที่ร่างไว้ตามจินตนาการ

๓. แก้ไขส่วนที่บกพร่องในระหว่างการแกะสลักอาจมีการผิดพลาดได้เช่นรูปที่แกะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือบางส่วนแตกหักก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย

จากกระบวนการในการทำต้นเทียนพรรษาพบว่าการทำต้นเทียนในแต่ละประเภทนั้นมีกระบวนการทำหลายขั้นตอนทั้งยังมีค่าใช้จ่างสูงเนื่องมาจากการทำต้นเทียนมีการพัฒนาทั้งในเรื่องของรูปแบบองค์ประกอบของฐานและการประดับตกแต่งจึงส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นตามลำดับ ต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวดแต่ละต้นจะต้องลงทุนประมาณ ๕๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท และหากเรากลับไปดูจุดประสงค์ในการทำต้นเทียนแล้ว ประดับ ก้อนแก้ว ได้ตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า[๓๒]

> “....จุดประสงค์ในการทำต้นเทียนก็เพื่อเป็นพุทธบูชา...และเพื่อเป็นการเชิดชูวัดวาอารามและพระพุทธศาสนา..นั้นก็หมายความว่าวัตถุประสงค์หลักของการทำต้นเทียนในสมัยก่อนเพื่อใช้จุดให้แสงสว่าง..แต่ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบัน..มุ่งที่การทำเพื่อเป็นการเชิดชูวัดวาอาราและพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ..ดังนั้นต้นเทียนที่ทำในระยะหลังจึงไม่มีการใช้จุดแต่ทำขึ้นเพื่อเก็บไว้อวดเทียนที่ใช้จุดจริงๆ คือเทียนเล่มเล็กราคาถูกอาจจะเป็นเทียนไขหรือเทียนขี้ผึ้ง..ซึ่งเทียนเหล่านี้วัดใช้ทุกโอกาสรวมทั้งระหว่างการเข้าพรรษาด้วย...”

---

[๓๒] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวอาจทำให้พบว่าการทำต้นเทียนในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่เปลี่ยนไป[๓๓] ไม่ได้นำมาใช้จุดเหมือนดังก่อน อีกทั้งในปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการจัดทำต้นเทียนนั้นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก และเมื่อนำไปถวายวัดก็ไม่มีการจุดใช้เนื่องจากสมัยปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ ความจำเป็นในการใช้เทียนจึงค่อยๆ ลดบทบาทลง ไปในที่สุด คงเหลือแต่เพียงการใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น

๒) การนำต้นเทียนเข้าขบวนแห่ (การรวมเทียน) การรวมเทียน หมายถึง การนำต้นเทียนที่คุ้มวัดต่างๆ ทำเสร็จแล้วไปรวมในที่เดียวกันเพื่อสมโภชเฉลิมฉลองด้วยมหรสพต่างๆให้เป็นการครึกครื้นกำหนดวันรวมเทียนไม่เป็นที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของบรรดาคุ้มวัดต่างๆบวกกับความต้องการของทางราชการที่มุ่งให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย วันรวมเทียนอาจจะเป็นวันก่อนเข้าพรรษาหรือวันเข้าพรรษา

จุดประสงค์ของการรวมเทียน ก็คือ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ดูได้ชมต้นเทียนเข้าพรรษากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะมีการจังงานสมโภชเทียนพรรษา มีมหรสพต่างๆ เพื่อลองตามแต่จะจัดหาได้ จุดรวมเทียนในปัจจุบัน คือบริเวณทุ่งศรีเมือง จ.อุบลราชธานี เหมือนดังที่ประดับ ก้อนแก้ว กล่าวเอาไว้ว่า[๓๔]

> “....แต่เดิมนั้นเมื่อคุ้มวัดต่างๆทำต้นเทียนเสร็จแล้วก่อนวันเข้าพรรษาเล็กน้อยอาจจะประมาณ ๑ – ๓ วัน วัดต่างๆจะจัดงานสมโภสเทียนพรรษา มีมหรสพต่างๆเพื่อฉลองตามแต่จะจัดหาได้ ประชาชนพากันเที่ยวงานวัดตามคุ้มวัดที่ตนอาศัยอยู่หลังจากนั้นแต่ละวัดก็จะจัดแห่เทียนพรรษาต่างวัดต่างแห่ โดยวิธีนี้ประชาชนไม่ค่อยมี โอกาสได้ชมเทียนพรรษาวัดอื่นวัดต่างๆจึงมีการตกลงนัดหมายนำต้นเทียนไปรวมกันเดิมที่เดียวนำไปรวมกันที่ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า โดยนำไปรวมกันในวันก่อนวันเข้าพรรษาในการนำเทียนไปรวมกันนี้ ทางราชการได้อำนวยความสะดวกให้ด้วนการปลูกเป็นปะรำให้ (ภาษาอีสานเรียกว่า ผาม) เพราะถ้าเอาเทียนพรรษาไว้กลางแดด ขี้ผึ้งอาจจะละลายได้ในระยะเริ่มแรกที่มีการรวมเทียน มีต้นเทียนจำนวนไม่มากคือประมาณ ๗ – ๘ ต้น เท่านั้นต้นเทียนเหล่านี้ทางวัดส่งเข้าไปเพื่ออวดฝีมือช่างและความสวยงามของต้นเทียนวัดที่ทำต้นเทียนแต่ไม่สมัครใจส่งเข้าไปแข่งขันก็มีอยู่ต่อมาเพื่อให้มีการประกวดได้ทำกันในวงกว้าง ทางราชการจึงส่งหนังสือเชิญชวนให้มีการส่งต้นเทียนเข้าประกวด จำนวนวัดที่ส่งต้นเทียนเข้าประกวดจำนวนมาขึ้นทุกปี...ส่วนสถานที่รวมต้นเทียนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมเช่นเดียวกันกันกับวันที่กำหนดให้มีการรวมเทียนส่วนใหญ่... จุดรวมเทียน คือทุ่งศรีเมือง...”

---

[๓๓] สัมภาษณ์ นายแก้ว อาจหาญ ช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์รุ่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘.

[๓๔] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๓) การแห่เทียน การแห่เทียน นี้อาจทำในวัดเข้าพรรษาหรือหลังวันเข้าพรรษา กิจกรรมที่เกี่ยวกับเทียนพรรษา มีการประกวดอยู่ ๓ อย่าง คือประกวดต้นเทียน ประกวดขบวนแห่เทียน และประกวดเทพีประจำต้นเทียน[๓๕] ได้กล่าวถึงขบวนแห่เทียนพรรษาเอาไว้ว่า

ในขบวนแห่นั้น ต้นเทียนแต่ละต้นก็จะมีศิลปะการแสดง ฟ้อนรำ ประโคมพิณพาทย์ ระนาด ฆ้อง กลอง เป็นอึกทึกโกลาหล ใครมีความคิดมีศิลปะ หรือมุขตลกอะไร ก็จะเอามาอวดกัน ประกวดแข่งขันกันเต็มที่ เช่น บางขบวนก็จะมีการฟ้อนรำพื้นเมือง รำเซิ้ง รำวง หรือการละเล่นอย่างอื่นเป็นที่สนุกสนาน บางขบวนจะเสนอแนวคิดตามคติชาวบ้านจำลองภาพชีวิตชาวชนบท การทำนา เลี้ยงลูก เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เป็นต้น ผู้แสดงก็จะมีทั้งครู นักเรียน นักศึกษา และประชาชนชาวบ้าน ผู้เฒ่า ผู้แก่ ตลอดจน กลุ่มหนุ่มสาวและเยาวชน กลุ่มต่างๆ คับคั่งกว่าจะผ่านไปขบวนหนึ่งก็เป็นเวลานานกว่าจะแล้วเสร็จครบทุกขบวน ซึ่งมีเกือบ ร้อยขบวน ก็กินเวลาเป็นวัน ตั้งแต่เช้าจนเย็น

การประกวดต้นเทียนนั้น จะตัดสินในวันรวมเทียน เพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังทีความสวยงามสมบูรณ์อยู่ แต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผล จะประกาศหลังจากมีการแห่เทียน

ขบวนแห่เทียนพรรษาจะมีขบวนฟ้อนรำนำหน้าขบวนหรือการแสดงหน้าขบวนแห่เทียนใช้เวลาพอเหมาะไม่นานจนเกินไป เพราะมีขบวนแห่เทียนของวัดต่างๆ รออยู่ซึ่งจะมีการพิจารณาถึงความสวยงามเป็นระเบียบเป็นเกณฑ์ในการตัดสินในปัจจุบัน(พ.ศ. ๒๕๕๗) ไม่มีการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาเป็นแค่เพียงการเข้าร่วมในพิธีเท่านั้น นับตั้งแต่การท่องเที่ยวเข้ามามีผลทำให้การจัดขบวนแห่เทียนพรรษามีระยะเวลาและจุดแสดงที่แน่นอนในการจัดแสดงขบวนฟ้อนรำ และการแสดงต่างๆ น้อยลง ทำให้อรรถรสในการชมลดน้อยลงตามไป เพราะต้องตอบสนองนักท่องเที่ยวและผู้ชมที่มาเข้าชมงาน มากกว่าการชื่นชมงานศิลปะและขบวนแห่เทียนพรรษาที่เป็นหัวใจหลักของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ส่วนการประกวดเทพีประจำต้นเทียนจะตัดสิน ในวันรวมเทียนและจะประกาศผลในวันแห่เทียนหลังจากที่มีการแห่เทียนพรรษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๔) การถวายเทียนพรรษา เมื่อการประกวดต้นเทียนประกวดแห่ และประกวดเทพีประจำต้นเทียนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการประกาศผลการประกวดเพื่อรับรางวัลต่างๆ หลังจากนั้นคุ้มวัดต่างๆ จะนำขบวนแห่ต้นเทียนกลับไปที่วัด ขบวนแห่จะทำทักษณาวรรตรอบโบสถ์หรือศาลาการเปรียญ ๓ รอบ เสียก่อน (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะกวดของทางวัดและขบวนว่าสามารถทำได้หรือไม่) จากนั้นจึงนำเทียนถวายวัด[๓๖]

คำกล่าวถวายเทียนพรรษา ตามแบบคำถวายดอกไม้ธูปเทียนเพื่อบูชา

“อิมานิ มยํ ภนฺเต ทีปธูปปุปฺผวรานิ รัตนตฺตยสฺเสว ภิปูเชม อมฺหากํ รตนตฺตยสฺส ปูชา ฑีรตฺตํ หิตสุขาวหาโหตุ, อาสวกฺขยปฺปตฺติยา

---

[๓๕] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

[๓๖] สัมภาษณ์ นายแก้ว อาจหาญ ช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์รุ่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘.

> "ข้าแต่พระคุณเจ้าทั้งหลายผู้เจริญ ข้าพระเจ้าทั้งหลายขอบูชาธูปเทียนและดอกไม้อันประเสริฐเหล่านี้แก่พระรัตนตรัย กิริยาที่บูชาแก่พระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลนำมาซึ่งประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน จงเป็นไปเพื่อให้ถึงซึ่งนิพพานเป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสเทอญ"

เมื่อกล่าวคำถวายจบแล้วก็ถวายต้นเทียนแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์เปล่งเสียง "สาธุ" รับต้นเทียนแล้วสวดให้พร ผู้ถวายต้นเทียนทั้งหมดรับพร กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล เป็นอันเสร็จพิธี

ทั้งนี้ในการนำเทียนพรรษาถวายวัด ต้นเทียนพรรษาเป็นวัตถุที่มีความใหญ่โตมีส่วนประกอบหลายอย่าง อีกทั้งต้องจัดได้ในยานพาหนะ จึงไม่สะดวกแก่การยกหรือจับถวายโดยตรง จำเป็นต้องใช้วิธีถวาย โดยอ้อมแทนด้วนการจัดหาด้ายสายสิญจน์มาวางรอบทุกส่วนที่เป็นองค์ประกอบของเทียนพรรษาแล้วโยงไปที่อุบาสกอุบาสิกา เวลาจะถวายเทียนพรรษาก็ทำโดยกิริยาที่ยกด้ายสายสิญจน์ไปถวายพระสงฆ์[๓๗]

สรุป

ในบทนี้ทำให้ทราบถึงความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่ความเชื่อในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ความเชื่อดังกล่าวนี้ทำให้เกิดเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นจารีตดั้งเดิมของชาวอีสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยชาวอีสานถือเป็นตัวบทกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตหากไม่ยึดถือปฏิบัติจะเป็นการผิดธรรมเนียม เป็นวิถีที่ต้องดำรงอยู่กับความเชื่อที่ต้องปฏิบัติทั้ง ๑๒ เดือนโดยมากแล้วจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและชีวิตคนในท้องถิ่นซึ่งถือเป็นแก่นของชีวิตของชาวอีสาน

ส่วนในเรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากความเชื่อตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ในแง่ของวิวัฒนาการการจัดทำ ที่ได้แบ่งออกเป็น ๓ สมัยด้วยกัน ได้แก่ สมัยต้น สมัยกลาง และสมัยใหม่

สมัยต้นจะเป็นช่วงที่เริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นแค่เพียงการรวมกันของชาวบ้านนำเทียนมามัดรวมกันไปถวายแด่พระสงฆ์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่อมาเมื่อกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาเป็นข้าหลวงแทนพระองค์ในราว พ.ศ.๒๔๔๔ จึงได้เริ่มมีการจัดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาซึ่งจัดขึ้นแทนบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับเจ้านายที่มาเป็นข้าหลวงประจำมณฑลอีสานที่จังหวัดอุบลราชธานีทรงเห็นว่ามีผู้คนทะเลาะวิวาทกันและมีผู้คนบาดเจ็บจึงทรงดำริให้ยกเลิกไป

ต่อมาได้มีช่างผู้มีความชำนาญการในการทำเทียนพรรษาเกิดขึ้นอาทิเช่น นายโพธิ์ ส่งศริ ซึ่งถือเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำลวดลายติดลงบนต้นเทียนพรรษา ต่อมาในสมัยกลางได้มีผู้พัฒนาทำแบบแม่พิมพ์ขึ้นมาโดยใช้ปูนปลาสเตอร์เพื่อใช้แทนหยวกกล้วยซึ่งใช้ครั้งเดียวแล้วต้องทิ้งไป ผู้ที่คิดค้นได้แก่ นายอารีย์ สินสวัสดิ์ และนายประดับ ก้อนแก้ว ในช่วงนี้เองที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

---

[๓๗] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นงานประเพณีประจำปีของจังหวัด ในช่วงนายชอบ ชัยประภา เจ้ามาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานีมีการจัดทำต้นเทียนพรรษามากยิ่งขึ้นทั้งยังมีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและการแห่เทียน โดยเริ่มมีนางฟ้าประจำต้นเทียนมีขบวนฟ้อนรำเข้าร่วมขบวนแห่ด้วย

ส่วนในสมัยใหม่การทำต้นเทียนพรรษาได้เพิ่มประเภทของต้นเทียนพรรษาขึ้นอีก ๑ ประเภทจากเดิมซึ่งมีประเภทมัดติดลายและติดพิมพ์ได้แก่ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักผู้ริเริ่มได้แก่นายคำหมา แสงงาม ในราวพ.ศ. ๒๕๐๒ การทำเทียนพรรษาได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับจนกระทั่งในปี ๒๕๑๐ การจัดทำและแห่เทียนพรรษาที่ได้ดำเนินมากกว่า ๓๐ ปี ได้มีการงดทำต้นเทียนพรรษาโดยพุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการรวมตัวของพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่งมีพระมหาถวัลย์ อาจารสุโภ (พระปริยัติโกศล ป.ธ.๙ M.A.) วัดทุ่งศรีเมืองเป็นแกนนำและที่ปรึกษาสมาคม อดีตหัวหน้าศาลจังหวัดอุบลราชธานี เป็นนายกสมาคม นายสำราญ พร้อมภูล พาณิชย์จังหวัดฯสมัยนั้นเป็นเลขาธิการสมาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนา[๓๘]โดยให้ทางสมาคมเป็นผู้จัดทำเมื่อถึงวันเข้าพรรษาก็ให้มารับเอาต้นเทียนพรรษาไปถวายวัดซึ่งจะไม่มีขบวนแห่เทียนพรรษาไม่มีการสมโภสต้นเทียนไม่มีการประกวด(เพราะเทียนเหมือนกันหมดทุกต้น) และไม่มีการดีดสีตีเป่าหรือรื่นเริงสนุกสนานใดๆ ทั้งสิ้นและในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนและจัดเป็นงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีก็ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการแห่เทียนพรรษานั้นมี ๔ ขั้นตอนได้แก่การทำต้นเทียนพรรษาการนำต้นเทียนเข้าร่วมขบวนแห่ การรวมเทียน และการถวายเทียนส่วนของการทำเทียนนั้นมีหลายขั้นตอน แต่ละประเภทก็มีขั้นตอนทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันโดยมากแล้วจะใช้เวลาในการทำประมาณ ๔๕ – ๕๐ วัน ค่าใช้จ่ายในการทำเทียนแต่ละต้นนั้นมีราคาสูงตามอัตราส่วนและจำนวนของช่างที่มาทำ เมื่อเสร็จในขั้นตอนของการทำแล้วจะเป็นการนำต้นเทียนเข้าร่วมในขบวนแห่ก่อนวัน แห่ ๑ วันซึ่งตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี ต้นเทียนที่นำมารวมกันในวันแห่นั้นบางวัดจะมีการตกแต่งเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นดอกไม้ประดับรถ และจะมีการฉีดน้ำเพื่อให้ความเย็นแก่ต้นเทียนในตอนกลางคืนจะมีการประดับไฟกระพริบหรือหลอดนีออนให้กับต้นเทียนเพื่อให้เห็นความสวยงามของต้นเทียนการตัดสินนั้นจะทำตั้งแต่การสังเกตการณ์มีการให้คะแนนเป็นระยะมีการตรวจเยี่ยมและจะตัดสินผลในสันรวมเทียน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ซึ่งในการประกวดต้นเทียนนั้นจะตัดสินในวันรวมเทียนเพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังมีความสวยงามสมบูรณ์อยู่แต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผลจะประกาศหลังจากมีการแห่เทียน (หลังจากที่มีการแห่เทียนพรรษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว) และมีขบวนของการแสดงร่วมอยู่ด้วยเช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นเมือง สมัยก่อนมีการประกวดแต่ในปัจจุบันเป็นเพียงการเข้าร่วมเท่านั้นในส่วนของการถวายนั้นจะถวายหลังจากเสร็จสิ้นการแห่โดยนำไปถวายวัด

ด้วยเหตุนี้ประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีค่าควรแก่การศึกษาและการสงวนไว้เป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุผลดังนี้

---

[๓๘] สวิชช คูณผล, www.guideubon.com/candlefestival, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๘.

๑. ประเพณีนั้นเป็นวัฒนธรรมแระจำชาติที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ได้แสดงถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านานของสังคมไทย จึงสมควรที่คนไทยควรภูมิใจในการเป็นชาติไทยร่วมกัน

๒. ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญการมีอารยะธรรมและเกียรติประวัติที่สามารถทัดเทียมกับประเทศอื่น

๓. ประเพณีท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทยแสดงว่าคนไทยนั้นมีลักษณะเป็นของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืนมาจากชาติอื่นเสียทั้งหมด ย่อมเป็นสิ่งที่ควรค่าในความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

๔. ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในท้องถิ่น ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความเป็นคนชุมชนเหมือนๆ กัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืนและเสริมความมั่นคงของชาติ

๕. ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและเป็นปัจจุบันแสดงถึงวิถีชีวิตแบบชุมชนของท้องถิ่น การสนใจประเพณีท้องถิ่นแสดงว่าตนในชุมชนให้ความสำคัญแก่ตัวของตัวเองผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีอันดีงามของคนในท้องถิ่นเท่ากับดูถูกตนเอง

๖. ประเพณีท้องถิ่นเป็นสิ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงความศรัทธา ความเชื่อทางด้านศาสนา แสดงให้เห็นถึงความผูกพันใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมทางการปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนได้เจ้ามามีส่วนร่วมโดยทีการทำบุญสะสมความดีเป็นสิ่งสำคัญ

๗. ประเพณีและศาสนาให้ความหมายในด้านวิถีดำเนินชีวิตของคนในสังคม แสดงถึงความสุข ความร่มเย็นในสังคม มีการประกอบอาชีพที่พึงพิงกับธรรมชาติ มีชีวิตอย่างเรียบง่าย

จากประเพณีแห่เทียนพรรษาของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เทียนพรรษาได้สะท้อนแนวคิดที่เป็นความเชื่อทางอภิปรัชญาว่า ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจการทำเทียนพรรษาเป็นการสร้างสรรค์ทางด้านจิตใจ เช่น การทำบุญ การได้บุญคือการทำจิตใจเป็นสุข และการได้ปัญญาเพื่อเป็นการเสริมสร้างจิตใจให้เกิดความสว่าง มีปัญญาเฉลียวฉลาดดุจแสงสว่างของเทียน การกระทำดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์มีความสุขและในธรรมชาติของมนุษย์ยังดำเนินไปตามกฎแห่งกรรมมีการเวียนว่าตายเกิดเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าเมื่อทำบุญย่อมได้บุญ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าและการทำบุญด้วยการถวายเทียนก็เป็นการสร้างบุญเพื่อให้ตนเองมีปัญญาเฉลียวฉลาดทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

จากการศึกษา บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นการด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี และด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อให้ได้ข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล แล้วเสนอรายละเอียดตามลำดับ

๔.๑ ชื่องานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปี

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลฯ ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ และแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษาจัดให้มีขึ้นทุกปี ในแต่ละปีจะมีการตั้งชื่องานแห่เทียนพรรษาที่แตกต่างกันตามความสำคัญของแต่ละปี เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นต้นมา งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีชื่องานแต่ละปี ดังนี้

ปี พ.ศ.๒๕๔๒ มีชื่องานว่า **"งานแห่เทียนพรรษา เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชา"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่มาของ "เทียนเฉลิมพระเกียรติฯ" ที่ทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๔๓ มีชื่องานว่า **"หลอมบุญบูชา ถวายไท้นวมินทร์"** มีความหมายว่า การหล่อเทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานี เพื่อบำเพ็ญกุศลร่วมกัน การหล่อหลอมจิตศรัทธาให้เป็นหนึ่งเดียวเปรียบประดุจการหลอมบุญบูชา เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระมหากษัตริย์

ปี พ.ศ.๒๕๔๔ มีชื่องานว่า **"งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบลฯ"** เนื่องจากเทียนพรรษาได้วิวัฒนาการไปจาก **"ภูมิปัญญาดั้งเดิม"** จนแทบจะจำเค้าโครงแต่โบราณไม่ได้ จึงได้มีการหันกลับมาทบทวนการจัดงานแห่เทียนพรรษา ตามภูมิปัญญาของชาวอุบลฯ ตั้งแต่เดิมมา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีชื่องานว่า **"โรจน์เรือง เมืองศิลป์"** ด้วยเหตุที่ ททท.ได้เลือกงานแห่เทียนพรรษจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่โดดเด่นที่สุดของประเทศในเดือนกรกฎาคม ตามโครงการ **"เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน"** จึงจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดเดือน อาทิ ได้เชิญช่างศิลป์นานาชาติประมาณ ๑๕ ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น มาร่วมแข่งขันการแกะสลักขี้ผึ้งตามสไตล์งานศิลปะแต่ละชาติ มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก มาชมงานตลอดทั้งเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๕ ชื่องาน "โรจน์เรือง เมืองศิลป์" เป็นคำย่อมาจากคำเต็มที่ว่า "อุบลฯ เมืองนักปราชญ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี"

ปี พ.ศ.๒๕๔๖ มีชื่องานว่า "**สืบศาสตร์ สานศิลป์"** เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นการ "สืบทอดศาสนาและสืบสานงานศิลปะ" ดังคำกล่าวที่ว่า "เทียนพรรษา คือ ภูมิศิลปะแห่ง

ศรัทธา" เพื่อความกระชับ จึงใช้ ชื่อว่า "สืบศาสน์ สานศิลป์" แต่โดยเหตุที่มีผู้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า คำว่า "ศาสตร์" มีความหมายกว้างกว่า ชื่องานจึงเป็น "สืบศาสตร์ สานศิลป์" ด้วยเหตุนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีชื่องานว่า **"ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ ๗๒ พรรษา มหาราชินี"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนารถ พระแม่-แม่พระ ของแผ่นดิน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีชื่องานว่า "**น้อมรำลึก ๕๐ ปี พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ"** เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๖-๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จเยือนอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติแก่ชาวอุบลฯ เป็นล้นพ้น เพราะตั้งแต่สร้างบ้านเมืองมาเกือบ ๒๐๐ ปี ยังไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดเสด็จเยี่ยม หรือทรงใกล้ชิดกับราษฎรอย่างไม่ถือพระองค์เช่นนี้ ชาวอุบลฯ ทุกหมู่เหล่า ต่างพร้อมน้อมรำลึกด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเหล้าล้นกระหม่อม พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ ปิติล้นพ้น ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี ที่ผ่านมาและตลอดไป

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีชื่องานว่า **"๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน"** เพื่อแสดงความจงรักภักดี ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย และการน้อมนำแนวพระราชดำรัสมาใช้ดำรงชีวิต

ปี พ.ศ.๒๕๕๑ มีชื่องานว่า **"เมืองอุบลบุญล้นล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน"** เนื่องจากอุบลราชธานี มีสมญานามว่า "เมืองแห่งดอกบัวงาม" ซึ่งดอกบัว เป็นพฤกษชาติที่มีคติธรรมทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อุบลราชธานีจึงมีวัฒนธรรมประเพณี ทำบุญทุกๆ เดือน คือการยึดถือ ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ (**ฮีตสิบสอง** คือจารีตที่ปฏิบัติแต่ละเดือน ตลอดปี จนเป็นประเพณีสืบต่อมา) ประเพณีแต่ละอย่างในฮีตสิบสอง ล้วนมีแต่ชื่อ ขึ้นต้นว่าบุญ หมายถึง ประเพณีที่มุ่งการทำบุญเป็นสำคัญ อุบลราชธานีจึงมี บุญล้นล้ำ ทั้งบุญธรรม บุญทาน อีกทั้ง งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ก็มีมาแต่โบราณ โดยเริ่มจากในสมัยแรกๆ เป็น**เทียนเวียนหัวหลอมเทียน หลอมใจ หลอมบุญ** สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี ๒๕๕๑

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง"** เนื่องจากอุบราชธานีเป็น "อู่อารยวัฒนธรรม อุดมอริยทรัพย์ อริยสงฆ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี" **ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม** จึงเป็นความรุ่งเรือง สว่างไสว อุดมสมบูรณ์ ในธรรมที่สำคัญยิ่ง ๓ ประการ คือ พุทธธรรม อารยธรรม และธรรมชาติ ประกอบกับ การทำบุญเข้าพรรษาที่อุบลราชธานีมีชื่อเสียงมานานนับร้อยปี จึงเป็นที่รวมทำบุญเข้าพรรษาของประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วโลก ที่มาทำบุญเดือนแปดที่เมืองอุบลฯ จึงเป็นการบำเพ็ญกุศล ได้รับ **"บุญล้ำเทียนพรรษา"** โดยทั่วหน้ากัน พร้อมกันนี้ ยังได้เสนอเน้นคำขวัญ **ประชาพอเพียง** ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าประชาชนพลเมือง จะมีความพอเพียงได้ ก็ด้วยคุณธรรมความพอเพียง ตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำชีวิตให้อยู่ดีมีสุข ยินดีในสิ่งที่ได้ พอใจในสิ่งที่มีอยู่เป็นที่มาของชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี ๒๕๕๒

ปี พ.ศ.๒๕๕๓ มีชื่องานว่า "**ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล"** เนื่องจากเมืองอุบลราชธานี มี “ธรรม” ๓ ประการ คือ**พุทธธรรม** ชาวอุบลฯ มีความฝักใฝ่ในธรรม **อารยธรรม** คืออุดมด้วยอารยทรัพย์ อารยสงฆ์ และธรรมชาติ ตามถิ่นที่ตั้งเมืองอุบล คือ ดงอู่ผึ้ง จึงเป็นความรุ่งเรือง หรือ **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม"** และที่ตั้งเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี คือ **ดงอู่ผึ้ง** ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาก สำนักพระราชวัง ได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลฯ ไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน ประกอบกับ อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์เทียนพรรษา ออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ **งามล้ำเทียนพรรษา** และเนื่องจากประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดจาก **ภูมิปัญญาชาวอุบลฯ** เป็น “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน”

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีชื่องานว่า "ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" ใช้ชื่องานต่อเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี ๒๕๕๓ กำหนดจะจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง โดยปีนี้จะมีความพิเศษกว่าทุกปี คือ มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ เป็นการนำเทียนประเภทแกะสลักและติดพิมพ์ มารวบรวมในต้นเทียนเดียวกัน โดยฝีมือช่างเทียนระดับอาจารย์ ๙ ท่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น การเฉลิมฉลองในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา และเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีชื่องานว่า "๑๑๑ ปี ลือเลื่อง ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" เพื่อรำลึกในโอกาสครบรอบ ๑๑๑ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในหัวเมืองมณฑลอีสาน ได้ดำริให้มีการแห่ขบวนเทียนพรรษารอบเมืองเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๔๔ สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๕๖ มีชื่องานว่า "สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" ย้อนตำนาน ๑๑๒ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ อุบลราชธานีมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีที่แสดงออกมาซึ่งความสามัคคีของชาติพันธุ์ที่หลากหลายกระจายทั่วทุก ๒๕ อำเภอ เป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการ "สืบฮีตวิถีชาวอุบล" โด่งดังไปทั่วโลก และงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้สะท้อนความงามแห่งศิลป์ที่ทรงคุณค่า หลอมรวมกับวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในธรรม ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข สงบร่มเย็น และพอเพียง เป็นแก่นแท้แห่งถิ่นไทยดี ที่ชาวอุบลฯ ขอเชิญชวนทุกท่าน "ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ภาพโปสเตอร์งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ปี พ.ศ.๒๕๕๗

ภาพจากเว็ปไซน์สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม. "งานประเพณีแห่เทียนพรรษา"ออนไลน์, http://www.guideubon.com/ candlefestival.php. สืบค้นวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีชื่องานว่า "๑๑๓ ปี งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ๒๕๕๗ และเฉลิมฉลอง ๒๒๒ ปี อุบลราชธานี" ย้อนตำนาน ๑๑๓ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ และเป็นวาระที่เมืองอุบลราชธานี ครบรอบ ๒๒๒ ปี แห่งการสถาปนาเมืองอุบลราชธานีศรีวะนาลัยประเทศราช เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๕

ภาพโปสเตอร์งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ปี พ.ศ.๒๕๕๘

ภาพจากเว็ปไซน์สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม. "งานประเพณีแห่เทียนพรรษา" ออนไลน์, http://www.guideubon.com/ candlefestival.php. สืบค้นวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ในส่วนการจัดประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ นั้น กำหนดงานระหว่างวันที่ ๑๕-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัด

อุบลราชธานี สำหรับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ถาวรสืบไป และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย [๑]

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ๒๕๕๙ วันที่ ๑๙-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ที่ทุ่งศรีเมือง (ไฮไลท์สำคัญคือวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เป็นวันแสดงขบวนแห่เทียนช่วงเช้าเวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น. และขบวนแห่ช่วงเย็นเวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป กับประกอบแสง-สี ภาคกลางคืน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ขอเชิญร่วมงาน "ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี" ณ ทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี

ซึ่งภายในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา อุบลราชธานี ประจำปี ๒๕๖๐ มีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดขบวนแห่เทียนพรรษา อีกทั้งยังได้มีการจัดทำต้นเทียนไว้ตามจุดต่างๆ ประกอบไปด้วยต้นเทียนทศชาติชาดก (๑๐ ชาติสุดท้ายก่อนเป็นพระพุทธเจ้า) โดยมอบหมายให้ชุมชน/อำเภอ/คุ้มวัด จัดทำต้นเทียนทศชาติชาดกทั้ง ๑๐ ชาติ เรียงลำดับกันไป โดยมีคุ้มวัดที่ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

๑. อำเภอตระการพืชผล จัดทำต้นเทียน เตมีย์ชาดก (พระเตมีย์ใบ้)

๒. คุ้มวัดกลาง จัดทำต้นเทียน มหาชนกชาดก (พระมหาชนก)

๓. คุ้มวัดท่าวังหิน จัดทำต้นเทียน สุวรรณสามชาดก (สุวรรณสาม)

๔. คุ้มวัดนาควาย จัดทำต้นเทียน เนมิราชชาดก (พระเนมิราช)

๕. อำเภอนาจะหลวย จัดทำต้นเทียน มโหสถชาดก (พระมโหสถ)

๖. คุ้มวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จัดทำต้นเทียน ภูริทัตชาดก (พระภูริทัต)

๗. อำเภอเขมราฐ จัดทำต้นเทียน จันทกุมารชาดก (พระจันทราช)

๘. ชุมชนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบล (วัดป่าใหญ่) จัดทำต้นเทียนนารถชาดก (พระพรหมนารถ)

๙. คุ้มวัดแสนสุข จัดทำต้นเทียน วิทูรชาดก (พระวิธูร)

---

[๑] สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม, **งานประเพณีแห่เทียนพรรษา,** ออนไลน์, http://www.guideubon.com/ candlefestival.php. สืบค้นวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๑๐. อำเภอเขื่องใน จัดทำต้นเทียน เวสสันดรชาดก (พระเวสสันดร)

๑๑. คุ้มวัดเลียบ จัดทำต้นเทียน ตรัสรู้

ซึ่งในการจัดตั้งแต่เริ่มแรกได้มีการจัดตั้งชื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยนั้น มาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ ไม่ได้ตั้งชื่องานใช้เพียงว่าเชิญเที่ยวประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เท่านั้น เพราะในช่วงสามปีหลังนี้จะมุ่งเน้นงานไปในเชิงสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่และเป็นการอนุรักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นอุบลราชธานีเน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาทำให้งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีสามารถดึงดูดนั่งท่องเที่ยวทั้งไทยและชาวต่างประเทศมาร่วมชื่นชมซึ่งติดอันดับของโลกเลยก็ว่าได้ และในภาคส่วนสถานศึกษาได้สนับสนุนให้เยาวชนได้มาศึกษาร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มแกะพิมพ์เทียนในคุ้มวัดต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องตอบรับกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่ว่า "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ทำให้เยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานีรู้สึกหวงแหนและรักษาประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของท้องถิ่นตัวเอง

๔.๒ ประเภทของต้นเทียนพรรษาที่คุ้มวัดและชุมชน ที่เยาวชนได้มีบทบาทในการสร้าง

ต้นเทียนพรรษาที่วัดและชุมชน ที่เยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดสร้างขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน สามารถแยกได้เป็น ๔ ประเภท คือ (๑) ต้นเทียนประเภทแกะสลัก (๒) ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ (๓) ต้นเทียนประเภทเทียนโบราณ และ (๔) ต้นเทียนประเภทศิลปินรุ่นใหม่ โดยมีคุ้มวัด/ชุมชนหรือหน่วยงานที่จัดสร้างต้นเทียนประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ

๑) วัดท่าวังหิน	ประเภท	แกะสลักขนาดใหญ่
๒) วัดพระธาตุหนองบัว	ประเภท	แกะสลักขนาดใหญ่
๓) วัดไชยมงคล	ประเภท	แกะสลักขนาดใหญ่
๔) วัดผาสุการาม	ประเภท	แกะสลักขนาดใหญ่
๕) อำเภอบุณฑริก	ประเภท	แกะสลักขนาดใหญ่
๖) วัดหนองปลาปาก	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๗) วัดสุทัศนาราม	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๘) วัดกลาง อำเภอเมืองอุบล	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๙) อำเภอน้ำยืน	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๐) อำเภอศรีเมืองใหม่	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๑) อำเภอวารินชำราบ	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๒) อำเภอสว่างวีระวงศ์	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๓) อำเภอนาเยีย	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๔) อำเภอม่วงสามสิบ	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๕) อำเภอเหล่าเสือโก้ก	ประเภท	แกะสลักขนาดเล็ก
๑๖) วัดบูรพา	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่
๑๗) วัดศรีประดู่	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่
๑๘) วัดเมืองเดช	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่
๑๙) วัดทุ่งศรีเมือง	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่

๒๐) วัดภูเงิน	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่
๒๑) อำเภอพิบูลมังสาหาร	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดใหญ่
๒๒) วัดเลียบ	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๓) วัดแจ้ง	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๔) วัดป่าแสนอุดม	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๕) วัดบ้านนาควาย	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๖) วัดมหาวนาราม	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๗) วัดมณีวนาราม	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๘) วัดกุดคูณ	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๒๙) วัดพลแพน	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๐) อำเภอนาจะหลวย	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๑) อำเภอสำโรง	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๒) อำเภอโพธิ์ชัย	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๓) อำเภอสิรินธร	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๔) อำเภอดอนมดแดง	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๕) อำเภอน้ำขุ่น	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๖) ศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประดู่	ประเภท	ติดพิมพ์ขนาดเล็ก
๓๗) อำเภอเมืองอุบลราชธานี	ประเภท	เทียนโบราณ
๓๘) อบต.ไร่น้อย	ประเภท	เทียนโบราณ
๓๙) สาธารณสุขจังหวัดอุบลฯ	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๐) อำเภอกุดข้าวปุ้น	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๑) อำเภอโขงเจียม	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๒) อำเภอนาจะหลวย	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๓) เทศบาลตำบลตาลสุม	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๔) อำเภอตาลสุม	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๕) อำเภอโพธิ์ชัย	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๖) อำเภอทุ่งศรีอุดม	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๗) อำเภอนาตาล	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๘) เทศบาลพิบูลมังสาหาร	ประเภท	เทียนโบราณ
๔๙) อำเภอเขื่องใน	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๐) วัดศรีแสงทอง	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๑) วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๒) อำเภอเขมราฐ	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๓) กลุ่มเยาวชนท่าวังหิน	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๔) ชุมชนหนองศาลา	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่
๕๕) ร.ร.นาโพธิ์วิทยา อำเภอบุณฑริก	ประเภท	ศิลปินรุ่นใหม่

๔.๓ บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา โดยความรู้สึก'ของชุมชนคนอีสานโดยทั่วไปถือเป็นประเพณี ของส่วนรวม ทุกคนมีภาระ หน้าที่ที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติ และเข้าร่วมงาน โดยเชื่อว่าในหนึ่งปี มีการจัดครั้งเดียว ดังนั้นทุกคนในฐานะสมาชิกของชุมชนต้องเข้าร่วมอย่างเต็มที่ การเข้าร่วมของ กลุ่มหนุ่ม-สาว ของหมู่บ้านโดยผู้นำกลุ่มมักเป็นหนุ่มที่มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าคนอื่นและยอมรับ กันภายในกลุ่มไม่มีรูปแบบของกลุ่มหนุ่ม-สาวที่ชัดเจน การรวมกลุ่มเป็นไปโดยสมัครใจและตาม วัยที่เหมาะสมในฐานะสมาชิกของหมู่บ้าน เมื่อโตขึ้นเป็นหนุ่มเป็นสาวก็จะปรับตัวให้เป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่ม-สาวของหมู่บ้าน การจัดรวมกลุ่มเป็นไปอย่างง่าย ๆ มอบหมายกันเอง มีการรวมกลุ่ม กันในลักษณะเฉพาะงาน ซึ่งช่วงปลายเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนกรกฎาคม และใกล้วันที่ ๑๕-๓๑ กรกฎาคม เมษายน จะมีบรรยากาศและความรู้สึกที่เกิดขึ้นกันเองภายในว่า ในปีนี้หมู่บ้านต้องมีการเข้าร่วม ขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา ของกลุ่มหนุ่ม"สาวเหมือนดังเช่นทุกปี ช่วงเวลาที่ผ่านมาก็ยังไม่เคยมีการหยุด จัดงานประเพณี ซึ่งได้สัมภาษณ์ในด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี และด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ดังนี้

๔.๓.๑ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา

จากการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดหรือตัวแทนวัดที่สร้างต้นเทียนพรรษา ผู้นำชุมชนและนายช่างเทียนพรรษาประเภทต่างๆ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของวัดและเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

พระครูถิรธรรมสิริ[๒] แสดงทัศนะว่า ต้นเทียนพรรษาที่วัดของท่านได้จัดทำอยู่เป็นต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ มีแรงจูงใจความเชื่อในการจัดทำต้นเทียนพรรษาเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักและด้วยเหตุผลสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑) จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง ๔ องค์ คือ สมเด็จพรมมหาวีระวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) สมเด็จพระมหาวีระวงศ์ (พิมพ์ ธมฺม ธโร) สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต) และสมเด็จมหาวีระวงศ์ (มานิต ถาวโร) มีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระและวิปัสสนกรรมฐาน เช่น พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม พระอาจารย์ขาว อนาลโย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นต้น

๒) ชาวอุบลราชธานี เป็นผู้มีใจเป็นกุศลใฝ่ธรรม มีความเชื่อว่า การถวายเทียนพรรษาเป็นผลให้บังเกิดปัญญาเฉียบแหลม มีความเฉลียวฉลาดสมกับเป็นพลเมือง เมืองนักปราชญ์

---

[๒] สัมภาษณ์ พระครูถิรธรรมสิริ, เจ้าอาวาสวัดศรีประดู่และเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓, เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๓) อุบลราชธานีตั้งเมืองที่ดงอู่ผึ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาจนปัจจุบัน สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งที่จังหวัดอุบลราชธานีไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน เพราะที่อุทยานแห่งชาติ “ภูจองนายอย” ซึ่งอยู่ติดพรมแดนประเทศไทยกับประเทศลาว และเขมร เป็นดงอู่ผึ้งอีกแห่งหนึ่งของอุบลราชธานี

๔) ชาวอุบลราชธานีให้ความใส่ใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใดๆ แด่พระรัตนตรัย จะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งดงามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังผญาสุภาษิตได้กล่าวไว้ว่า “แนวได๋ถวาย” (ถวย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เฮานิได้งามนำเผิน” แปลความหมายได้ว่า สิ่งใดๆ ที่นำถวายให้พระสงฆ์ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด เราจะได้งามทั้งกายและใจ บรรพชนได้อบรมสั่งสอน เรื่องนี้มาแต่อดีตกาล ลูกหลานสืบสานจนเป็นธรรมเนียมต่อๆ มาจนปัจจุบัน

๕) อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขา วิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน

๖) งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีเจตนาส่งเสริมพระพุทธศาสนา บูชาพระรัตนตรัยตามเป้าหมายดั้งเดิม อีกประการหนึ่งเป็นการถวายสักการะพระมหากษัตริย์ ในวโรกาสพระราชพิธีสำคัญ แต่ละปีโดยลำดับตลอดมา ชาวอุบลราชธานีได้น้อมเกล้าฯถวายความจงรักภักดีโดยทั่วกัน

พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม[๓] ได้กล่าวว่าบทบาทของเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาของชาวเมืองอุบลราชธานีในอดีตนั้น ได้มีการถวายเทียนพร้อมกับสิ่งของอื่นๆ เช่น ผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องไทยทานที่จำเป็นในเทศกาลเข้าพรรษา เดิมทีนั้นทุกครัวเรือนจะฝั้นเทียนยาวรอบศีรษะของทุกคนในบ้าน แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ในวัดที่ใกล้หมู่บ้านโดยต่างคนต่างทำไปถวายบางหมู่บ้านจะไปถวายพร้อมกันเรียกว่า “ทอดเทียน” เช่นเดียวกับทอดผ้าป่า ในสมัยโบราณเจ้านายปกครองบ้านเมือง คือ เจ้าเมือง อุปราช เจ้าราชวงศ์และเจ้าราชบุตร ได้ยึดถือตามฮีตสิบสอง คองสิบสี่ อย่างมั่นคง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงยกเลิกการปกครองแบบเก่าไม่ทรงแต่งตั้งเจ้านายเชื้อสายพื้นเมืองขึ้นปกครองบ้านเมือง ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาจากราชสำนักมาปกครองบ้านเมืองแทน เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เสด็จขึ้นมาเป็นข้าหลวงต่างพระองค์ในหัวเมืองมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือประทับที่เมืองอุบลราชธานี ได้ทรงให้มีการแห่เทียนไปรวมกันที่วังของพระองค์ และจัดให้มีมหรสพสมโภชตลอดคืน แล้วนำไปถวายคุ้มวัดต่างๆ ในวันรุ่งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ เดิมที่เมืองอุบลราชธานีมีการจัดงานบุญบั้งไฟ ทุกคุ้มบ้านจะนำบั้งไฟแห่มารวมกันที่วัดหลวงริมฝั่งแม่น้ำมูล แล้วจุดขึ้นไป บั้งไฟตกลงมาถูกชาวบ้านตาย ประกอบในงานมีการดื่มสุราเมามายเกิดการชกต่อยตีรันฟันแทงกัน ก่อเหตุวุ่นวายไปทั้งงาน กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จึงสั่งให้งดเว้นการจัดงานบุญบั้งไฟในเขตเมืองอุบลราชธานี ให้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาแทน และได้ทำติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

---

[๓] สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมืองและเป็นช่างต้นเทียน, เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

จะเห็นได้ว่าบทบาทของวัดในอดีตนั้นจะยังมีไม่มากนักในด้านการสร้างการจัดทำ แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นแล้วนำเทียนพรรษาเหล่านั้นไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก แต่ในด้านของชุมชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง ในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงาม ก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์

พระณรงค์ชัย ฐิตญาโณ[๔] ได้กล่าวว่า ในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละครั้งต้องมีการวางแผนแนวคิดที่จะทำต้นเทียนเกี่ยวกับ กับพระพุทธศาสนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในชาดก คณะช่างจะมีการแบ่งงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละประเภทแตกต่างกันไปตามความถนัด และการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นถ้าเป็นขนาดใหญ่ต้องใช้งบประมาณในการจัดสร้างอยู่ประมาณ ๕ – ๖ แสนบาท ในแต่ละปีมีหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือวัดและชุมชนในการจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ไม่มากนัก ส่วนมากจะได้รับจากจังหวัดอุบลราชธานีถ้าเป็นต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่ในปี ๒๕๖๐ นี้ ได้รับการสนับสนุนเป็นเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท ถ้าเป็นขนาดเล็ก ๖๐,๐๐๐ บาท และรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนทั่วไปบ้าง ถ้าเทียบกับค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างต้นเทียนแล้ว คงไม่เพียงพออย่างแน่นอน จึงต้องเป็นภาระที่คณะช่างหรือผู้ที่จะสร้างต้นเทียนแต่ละคุ้มวัดต้องบริหารจัดการให้เพียงพอเอง จึงทำให้หลายๆวัดและเยาวชนในชุมชนเปลี่ยนจากการต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่มาเป็นขนาดเล็กลง เพื่อจะได้คุ้มทุนในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษา และโรงเรียนก็ได้ส่งนักเรียนนักศึกษามาร่วมกิจกรรมทำเทียนดังกล่าว

พระพยัคอรุณ ศรีมงคล[๕] ได้ให้ทัศนะว่า ชาวอุบลราชธานี ได้ทำต้นเทียนพรรษาประกวดประชันความวิจิตรบรรจงกัน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๗๐ จนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่แล้วชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างต้นเทียนพรรษา ส่วนทางวัดนั้นจะให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดทำต้นเทียน จนกระทั่งทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับทางจังหวัดได้จัดให้เป็นงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬารสถานที่จัดงานคือบริเวณทุ่งศรีเมืองและศาลาจตุรมุข มีการประกวดต้นเทียน ๒ ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยขบวนแห่จากคุ้มวัดต่างๆ พร้อมนางฟ้าประจำต้นเทียน จะเคลื่อนขบวนจากหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ไปตามถนน มาสิ้นสุดขบวนที่ทุ่งศรีเมือง และการแสดงสมโภชต้นเทียน เป็นแสงไฟต้องลำเทียนงามอร่ามไปทั้งงาน

แสดงให้เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานีได้ดื่มด่ำเอาประเพณีวัฒนธรรมนี้อย่างลึกซึ้งและมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการถวายเทียนพรรษาแด่พระสงฆ์ตามคุ้มวัดต่างๆ มากมาย เพราะจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง พอถึงเทศกาลเข้าพรรษา ประชาชนต่างก็นำเครื่องบูชาพระรัตนตรัยไปถวายพระสงฆ์ตามประเพณีที่เคยปฏิบัติ

---

[๔] สัมภาษณ์ พระณรงค์ชัย ฐิตญาโณ, ช่างเทียนพรรษาวัดศรีแสงทอง, เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๕] สัมภาษณ์ พระพยัคอรุณ ศรีมงคล นิสิตครุศาสตร์ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มจร.วข.อบ. เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เมื่อมีวัดมากและใกล้เคียงกัน การแห่เทียนไปถวายแก่พระสงฆ์ก็ย่อมมีการผ่านขบวนแห่เทียนกัน มีทั้งกลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ มาร่วมการละเล่นฟ้อนรำในขบวนอย่างสนุกสนาน และต่างก็ได้รับยกย่องชมเชยและกล่าวขานกันว่าวัดนั้น วัดนี้ทำต้นเทียนสวยงาม ผู้มีศิลปะก็ทำต้นเทียนของตนให้มีลวดลายต่างๆ ตามจินตนาการ และจิตศรัทธา แสดงออกด้านศิลปะ ประดับให้สวยงาม แห่เข้าไปถวายพระสงฆ์ แต่ก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์ตามคุ้มวัด ก็ได้นำออกมารวมกันที่สนามทุ่งศรีเมือง มีการเฉลิมฉลองและมีการละเล่นกันตามประเพณี มีความสนุกสนานกันทั้งวัน พอค่ำแล้วก็แยกย้ายกันนำเอาต้นเทียนไปถวายพระสงฆ์ตามคุ้มวัดของแต่ละชุมชน ต้นเทียนที่ทำกันในสมัยนั้นเป็นเทียนมัด คือนำเอาขี้ผึ้งที่ได้จากผึ้งป่านำมาต้มและหลอมลงเบ้าหล่อในกระบอกไม้ไผ่ พอเทียนเย็นก็แกะออกจากเบ้าก็จะได้เทียนขึ้นมาหนึ่งเล่ม หลายคนช่วยกันทำจนได้เทียนจำนวนมาก แล้วนำมามัดรวมกันเป็นต้นเทียนแบบต่างๆ ตามความคิดจินตนาการด้านศิลปะ เทียนแต่ละต้น นำมาใส่แท่นติดลายด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง ใช้คนหามแห่ มีขบวนฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นนั้นต่างก็มาเรียนรู้ร่วมอนุรักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนซึ่งมีมากขึ้นทุกปี

พระราชธรรมโกศล[๖] แสดงทัศนะในบทบาทของเยาวชนในการสร้างต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ว่า

เยาวชนนั้นมีบทบาทหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการร่วมแรงร่วมใจมาฝึกอบรมบ่มจิตเพื่อสรรสร้างแกะสลักเทียนโดยมารวมกันที่วัดเพราะวัดเป็นสถานที่อบรมให้ความรู้และเป็นสถานที่ให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญและปฏิบัติธรรม แต่ในปัจจุบันในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในการจัดทำต้นเทียน ทางวัดจะเป็นผู้จัดหาปัจจัยดังกล่าวมาให้ โดยที่เป็นปัจจัยที่ได้มาจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา อาทิ งานทอดกฐิน งานบุญประจำเดือน งานบุญประจำเทศกาลต่างๆ และยังได้มาจากการบริจาค เรี่ยไรจากชาวบ้านที่อยู่ในคุ้มวัดเดียวกัน เมื่อทราบข่าวว่าทางวัดจะเริ่มจัดทำต้นเทียนพรรษาเพื่อส่งเข้าประกวด ก็จะบริจาคเงินตามจิตศรัทธา เพราะในยุคดังกล่าวการทำเทียนพรรษาเพื่อเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ เข้าร่วมการประกวดได้เกิดค่าใช้จ่ายขึ้นเป็นจำนวนมาก อาทิ ค่าขี้ผึ้ง หรือ ค่าเทียนไข ที่ทางวัดจำเป็นต้องซื้อหามา เพราะ ป่าโดยรอบตัวจังหวัดอุบลราชธานีถูกทำลายไปหมด อันเนื่องมาจากความเจริญของตัวเมือง ประกอบกับการประกวดและการแข่งขันต้นเทียนพรรษามีความเป็นจริงเป็นจังเพื่อหวังชื่อเสียงของแต่ละคุ้มวัดเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดว่าจ้างช่างที่มีฝีมือมาจัดทำต้นเทียนในเชิงธุรกิจ เพื่อหวังผลรางวัลชัยชนะ ค่าวัตถุดิบและอาหารเครื่องดื่มในระหว่างของการจัดทำต้นเทียนของช่างเทียนและทีมงานที่ทำต้นเทียนพรรษา เนื่องจากผู้คนในคุ้มวัดไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนเหมือนแต่ก่อน เพราะการจัดทำต้นเทียนมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อเข้าประกวดในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทำให้ทางวัดต้องจ้างเหมาช่างทำเทียนเจ้าเดียวให้จัดทำเทียนพรรษาไปเลย โดยที่ช่างก็จะไปจัดทำเทียนที่บ้านของตน หรือ หากทำเทียนที่วัดก็จะมีทีมงานของตน ซึ่งในปัจจุบันสถานการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญส่งนักเรียนนักศึกษาที่เป็นเยาวชนมาช่วยแกะพิมพ์เทียนทำให้ทางวัดลดค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ในการจัดทำต้นเทียน

---

[๖] สัมภาษณ์ พระราชธรรมโกศล, เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (ธ) วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

ซึ่งในแต่ก่อนจะว่าจ้างรับเหมาช่างทำเทียนให้ทำต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดนั้น แต่ในปัจจุบันมีเยาวชนมาช่วยทำให้สถานที่ในการจัดทำต้นเทียน จากเดิมในช่วงปีก่อนๆ ที่ผ่านมาจะไปรวมตัวจัดทำต้นเทียนพรรษากันที่บ้านช่างทำเทียน ได้เปลี่ยนไปกลับมาทำเทียนพรรษาที่วัดหรือคุ้มวัดเหมือนเดิม เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน[๗] ได้กล่าวว่า ชาวอุบลราชธานีให้ความใส่ใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใดแด่พระรัตนตรัยจะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งดงามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังผญาสุภาษิตได้กล่าวไว้ว่า “แนวได๋ถวาย (ถวย) เจ้าหัวต้องให้งาม เฮาสิได้งามนำเผิ่น” แปลความหมายได้ว่า สิ่งใดๆ ที่นำถวายให้พระสงฆ์ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด เราจะได้งามทั้งกายและใจ บรรพชนได้อบรมสั่งสอนเรื่องนี้มาแต่อดีตกาล ลูกหลานสืบสานจนเป็นธรรมเนียมต่อๆ มาจนปัจจุบัน อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน ซึ่งประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีเจตนาส่งเสริมพระพุทธศาสนา บูชาพระรัตนตรัยตามเป้าหมายดั้งเดิม อีกประการหนึ่งเป็นการถวายสักการะพระมหากษัตริย์ ในวโรกาส พระราชพิธีสำคัญ แต่ละปีโดยลำดับตลอดมา ชาวอุบลราชธานีได้น้อมเกล้าฯ ถวายความจงรักภักดีโดยทั่วกัน

๔.๓.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา

จากการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดหรือตัวแทนวัดที่สร้างต้นเทียนพรรษา ผู้นำชุมชนและนายช่างต้นเทียนพรรษา พบว่า บทบาทของเยาวชนและชุมชนในการสร้างต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน[๘] กล่าวว่า ประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจาก “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีจึงเชิดชูเทิดทูน ๓ สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงจิรัฐิติกาล หลอมใจถวายเทียนพรรษา น้อมบูชาพระรัตนตรัย ศรัทธาธรรมนำชาติไทย ถวายไท้มหาราชัน ทำให้ชาวอุบลราชธานีต้องนึกคิดไว้ว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคม ที่บรรพบุรุษสั่งสมนับร้อยปี มีจิตวิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสู่สากลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องยึดมั่นแก่นแท้ของเทียนพรรษาเป็นสิ่งสำคัญ แล้วผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กลมกลืนกันอย่างลงตัว ไม่ขัดเขินในลักษณะ “อนุรักษ์ของเดิม ก่อนส่งเสริมของใหม่” ซึ่งเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวเมืองอุบลที่ต้องอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีเทียนพรรษายืนยงคงอยู่คู่อุบลราชธานีตลอดไป

---

[๗] สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน, ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๔ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ใบลาน) อาจารย์อาวุโสมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

[๘] สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน. ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๔ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ใบลาน) อาจารย์อาวุโสมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

พระวิสิฐพัฒนาภรณ์,ดร.[๙] มีทัศนะเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ว่ามีระยะเวลาในการจัดงานประเพณีโดยส่วนใหญ่จะใช้เวลา ๓ วัน คือ วันขึ้น ๑๔-๑๕ ค่ำ เดือน ๘ และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ โดยที่ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งเป็นวันแรกของการจัดงานจะเป็นวันเปิดงานซึ่งมีพิธีการและขั้นตอนอย่างเป็นทางการ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งตรงกับวันอาสาฬหบูชา และ เป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา ๑ วัน ในช่วงเย็นคุ้มวัดต่างๆ นำต้นเทียนไปรวมกันที่ทุ่งศรีเมือง ณ ศาลาจาตุรมุขในบริเวณทุ่งศรีเมือง จากนั้นพระสงฆ์จะเจริญพุทธมนต์ให้ศีลให้พร ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จากนั้นทางคณะกรรมการจะทำการเดินตรวจพิจารณาต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัด เพื่อทำการให้คะแนน ในการประกวดต้นเทียนพรรษามีการแบ่งการประกวดออกเป็น ๔ ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ต้นเทียนพรรษาประเภทเทียนโบราณ และต้นเทียนพรรษาประเภทศิลปินรุ่นใหม่ ในขณะที่ในบริเวณทุ่งศรีเมือง และบริเวณรอบงานจะมีการนำมหรสพต่างๆ มาจัดการแสดง มีร้านค้าทั้งจากหน่วยงานของส่วนราชการและเอกชนมาร่วมจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นตลอดทั้งคืน พอเช้าของวันรุ่งขึ้น คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา ในช่วงเช้า ณ ศาลาจาตุรมุขบริเวณทุ่งศรีเมืองมีกิจกรรมทางพุทธศาสนา สวดมนต์เช้า เจริญพุทธมนต์ มีการถวายภัตตาหาร ทำบุญตักบาตรของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง และ ยังได้มาชมต้นเทียนพรรษาที่ตั้งแสดงโชว์ไว้ตั้งแต่เมื่อคืนงาน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง หลังจากที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา และ การเปิดงานอย่างเป็นทางการได้เสร็จสิ้นลง ขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดที่ประกอบไปด้วย คณะนางรำ นางฟ้าประจำต้นเทียน ริ้วขบวนแห่ต่างๆ ที่แต่ละคุ้มวัดได้จัดเตรียมมา ได้มาพร้อมกันที่ทุ่งศรีเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มเคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนรอบเมืองอุบลราชธานี ซึ่งทางคณะกรรมการได้กำหนดเอาไว้เป็นระยะทางประมาณ ๔-๕ กิโลเมตรแล้ว จากนั้นวนกลับมารวมกันที่ทุ่งศรีเมืองอีกครั้ง เพื่อฟังผลการตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษา แล้วจึงแยกย้ายไปยังคุ้มวัดของตนเมื่อไปถึงคุ้มวัดแล้วทางคณะกรรมการวัด และชาวบ้านในคุ้มวัดจะทำพิธีถวายเทียนเข้าพรรษาแก่พระภิกษุสงฆ์คุ้มวัดของตน โดยเป็นเทียนพรรษาที่จัดหาซื้อมาจากร้านค้าทั่วไปซึ่งมีขนาดพอประมาณ เพื่อเป็นต้นเทียนตัวแทนของต้นเทียนที่ทางคุ้มวัดได้ช่วยกันจัดทำและนำไปแห่เมื่อตอนกลางวัน เนื่องมาจากว่า ต้นเทียนที่นำไปเข้าร่วมขบวนแห่นั้นจะจอดไว้ที่หน้าอุโบสถประมาณ ๑ สัปดาห์ ก่อนที่จะนำไปจัดเก็บไว้เพื่อนำองค์ประกอบของต้นเทียนที่ยังคงสภาพอยู่ไว้ใช้งานในปีต่อไป ในขณะที่ตลอดทั้งคืนของค่ำวันเดียวกัน ณ บริเวณทุ่งศรีเมืองก็จะมีงานมหรสพเฉลิมฉลองเทศกาลวันเข้าพรรษา และในช่วงเวลาดังกล่าววัดแต่ละวัด หรือ แต่ละคุ้มวัดที่ได้ส่งเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดนั้นจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน ห้างร้าน กิจการโรงแรม เข้ามาเป็นเจ้าภาพ หรือ ผู้อุปถัมภ์ในการจัดทำต้นเทียน ที่มีจุดเป้าหมายเน้นไปเชิงการค้า และการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ และความต้องการของหน่วยงานเหล่านั้นกับทางวัด ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ได้มีเจ้าภาพในการจัดทำเทียนพรรษาเพิ่มขึ้นจากบุคคลนอกคุ้มวัด อีกส่วนหนึ่งทางกลุ่มเยาวชนก็มาร่วมกิจกรรมด้วยความรักและความหวงแหนประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาด้วยจิตใจที่เป็นสาธารณะโดยแท้จริง ซึ่งในส่วนของรางวัลนั้น ช่วงเวลาดังกล่าวรางวัลในการประกวดต้นเทียนพรรษายังเป็นเงินสด เช่นเคยโดยมีรางวัลอันดับ ๑, ๒ และ ๓

---

[๙] สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนาภรณ์,ดร. เจ้าอาวาสวัดกลางและเจ้าคณะอำเภอเมือง เขต ๓ จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

พร้อมด้วยโล่รางวัล และรางวัลชมเชย นอกจากจากการประกวดต้นเทียนพรรษาแล้วยังมีการประกวดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียนก็จะมีเยาวชนมาร่วมเพื่อเป็นจิตกุศลต่อบุญประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาประจำทุกปี

พระครูสารกิจโกศล,ดร.[๑๐] ได้แสดงทัศนะว่า เดิมทีประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านจะเป็นผู้นำต้นเทียนไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่วัด ก่อนที่จะไปถวายก็จะมีการตกแต่งเทียนให้มีความสวยงาม แล้วค่อนเอาไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ที่จะอยู่จำพรรษาได้ใช้จุดให้แสงสว่างเพื่อทำกิจของสงฆ์ ชาวบ้านก็จะมีการบอกบุญกันทั่วหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันบริจาคเทียนหรือว่าขี้ผึ้งแล้วช่วยกันหล่อให้เป็นเล่มๆ ขนาดต่างๆ ตามความเหมาะสม แล้วค่อยร่วมกันนำไปถวายแก่วัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา จึงได้เกิดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษา แต่ในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ชาวบ้านเดินแห่เทียนไม่มีขั้นตอนพิธีกรรมอะไรมากมาย ทุกวันนี้ต้องมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ การจัดงานใช้ระยะเวลา ๑-๙ วัน มีขบวนแห่ที่อลังการ มีการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เทียนที่ใช้แห่ก็มีการแตกต่างให้สวยงามมากขึ้น มีองค์ประกอบของเทียนที่หลากหลาย จากเดิมที่มีวัตถุประสงค์ในการแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ แต่ทุกวันนี้ได้มีเยาวชนให้ความร่วมมือในการทำเทียนพรรษาที่เน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ต้นเทียนแต่ละต้นก็มีการลงทุนที่สูงใช้งบประมาณในการดำเนินการมากขึ้น จึงทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก

๔.๓.๓ ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ ราโชติ[๑๑] ได้กล่าวว่าในการจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าคุ้มวัดและชุมชนเป็นแหล่งศูนย์รวมสร้างต้นเทียนพรรษาและให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว เพราะวัดที่สร้างต้นเทียนพรรษาควรจะมีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นขั้นตอนหรือควรที่มีการสร้างหลักสูตรการทำต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ปลูกฝังให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีแห่เทียนพรรษา ถือว่าเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคม ชุมชนและเยาวชน ทั้งยังเป็นการปลุกมโนธรรมสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมให้เกิดขึ้นระดับหนึ่ง

นายสมคิด สอนอาจ[๑๒] ครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะการทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความรู้และการเผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีว่า เป็นงานประเพณีที่ทำสืบทอดกันมา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ทำ

---

[๑๐] สัมภาษณ์ พระครูสารกิจโกศล,ดร. รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๑] สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ ราโชติ. ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาอุบลราชธานี และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๒] สัมภาษณ์ นายสมคิด สอนอาจ. ครูภูมิปัญญาไทยด้านการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ และช่างเทียนพรรษาวัดศรีประดู่. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เทียนพรรษาเชื่อว่าทำแล้วได้บุญ และเป็นการรักษาประเพณีให้คงอยู่ ทางราชการต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงานให้ชาวบ้านและชุมชน หรือคุ้มวัดต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีเยาวชนจิตอาสามาร่วมทำเทียนตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มาร่วมมือกันจัดงาน รวมทั้งเยาวชนต้องมีศรัทธาอย่างแท้จริง ในการจัดทำเทียนพรรษาแต่ละประเภทนายช่างต้นเทียนควรที่จะแทรกความรู้แง่คิดต่างๆ ที่แสดงออกมาทางศิลปลวดลายของต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นเป็นการให้ความรู้และเป็นสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาอีกทางหนึ่งด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา[๑๓] ได้กล่าวถึง วัดนอกจากจะเป็นแหล่งศูนย์รวมทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนแล้ว วัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้เทียนพรรษาประเภทต่างๆ ด้วยทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ส่งเยาชนนักศึกษาไปศึกษาดูงานและช่วยแกะสลักเทียนที่วัดสุทัศนารามและวัดอื่นๆ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เยาวชนได้ร่วมสร้างต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักขนาดเล็ก มีแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาและวิธีการสร้างต้นเทียนให้คงมีอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ก่อนที่คณะช่างจะได้มีการสร้างต้นเทียนพรรษาจะต้องมีการวางแผน มอบหมายหน้าที่ต่างๆ โดยมอบหมายให้ช่างแต่ละคน ช่วยแนะนำเยาวชนนักศึกษามีส่วนร่วมในการแกะสลักต้นเทียน ถ้าคนไหนที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการแกะสลักก็ต้องเรียนรู้จากรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มาก่อน หรือให้ค่อยๆ ฝึกจากง่ายไปหายาก จนสามารถมีทักษะและฝีมือพอที่จะสามารถทดลองแกะสลักได้ ก็จะให้ลองทำเป็นการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ การแกะสลักต้นเทียนพรรษาจะมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยอาศัยสะสมประสบการณ์เป็นสำคัญ ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงการแกะพิมพ์เทียนจนสามารถถ่ายทอดความสวยงามที่แสดงออกจากลวดลายที่แกะสลักบนต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

นางคำเติม อุดมรัตน์[๑๔] ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ว่า อยากให้มีการสืบทอดให้เยาวชน ลูกหลาน ได้ทำต่อกันไป จึงควรให้มีการสอนให้ลูกหลานผู้สนใจได้รู้ขั้นตอนหรือวิธีการทำต้นเทียนพรรษาให้เป็นระบบจะได้มีผู้สืบทอดการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

พระครูวรดิตถ์โสภณ[๑๕] ได้เสนอแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาและวิธีการสร้างต้นเทียนพรรษาว่า ในฐานะที่เป็นชาวอุบลราชธานีและได้สร้างต้นเทียนพรรษาส่งเข้าร่วมกิจกรรมกับทางจังหวัดอุบลราชธานีทุกปี ก็ตระหนักว่า ควรมีการอนุรักษ์สืบสานอนุรักษ์ต่อไป ทำอย่างไรให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้มีความภาคภูมิใจ ที่อยากจะทำหลังจากเลิกโรงเรียนก็มาช่วยกัน ใครมีอะไรก็มาช่วยกัน มีการหมุนเวียนมาช่วยกัน มีอะไรก็นำมามีอาหารก็นำมาช่วยสนับสนุนในการจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เข้าถึงจิตใจแล้ว ช่วยกันทำตามศรัทธา ไม่มีการบังคับ แล้วแต่กำลังศรัทธา ทุกคนอยากจะทำ ทุกคนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้ แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในวัดและชุมชนได้ในที่สุด

---

[๑๓] สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา. อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๔] สัมภาษณ์ นางคำเติม อุดมรัตน์. สมาชิกชมรมผู้สูงอายุคุ้มต้นเทียนวัดศรีปะดู่ จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๕] สัมภาษณ์ พระครูวรดิตถ์โสภณ. เจ้าอาวาสวัดท่าวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

พระครูสุวรรณธรรมโมภาส[๑๖] เจ้าอาวาสวัดทองนพคุณและเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๒ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีว่า ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ศรัทธา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า การทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่ละวัด จะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์รวม ดังนั้น การจะมีการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้

พระครูวิสิฐพัฒนาภรณ์ ดร.[๑๗] ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการสืบทอดและการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาว่า การทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทำเพื่อเป็นพุทธบูชา และจากการที่เมืองอุบลราชธานีได้ชื่อว่า เมืองอุบลเป็นเมืองปราชญ์ การปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงามควรปฏิบัติสืบทอดกันไป และทำเป็นตัวอย่างให้ลูกหลานได้เห็นความสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษา จากอดีตมีการใช้ประโยชน์จากเทียนจริงๆ แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคมีไฟฟ้าใช้ ความสำคัญของเทียนจึงลดลง แต่ความสวยงามก็มีการประดับตกแต่งต้นเทียนพรรษาด้วยลวดลายไทยต่างๆ มีการพัฒนาขั้นตอนวิธีการทำที่หลากหลาย จึงทำให้ต้นเทียนแต่ละต้นมีความงดงามมากขึ้น ก็เพราะว่าฝีมือช่างเทียนพรรษามีการพัฒนาการ สร้างสรรค์สืบทอดกันมาอย่างเป็นระบบ ในการสนับสนุนส่งเสริมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของฝ่ายรัฐบาลและรื้อฟื้นขนบธรรมเนียมเดิม ให้ต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักในปัจจุบัน ก็เพราะว่าความร่วมมือของทุกฝ่าย สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์นั้น คิดว่า เป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลนครอุบลราชธานี ต้องเป็นหน่วยงานหลักที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนงานประเพณี การนำวัดและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักในหน้าที่ มีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาประเพณีแห่เทียนพรรษา

พระมหาสุพิส ตปสีโล[๑๘] กล่าวถึงการที่จะอนุรักษ์และการเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจังหวัดอุบลราชธานีหรือคณะกรรมการผู้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี ต้องให้ความสำคัญด้านการจัดสร้างต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดหรือชุมชน เป็นลำดับต้นๆ ให้วัดหรือชุมชนนั้นมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดสร้างต้นเทียนแต่ละต้น ไม่ใช่เอางบประมาณไปใช้อย่างอื่น เช่น การทำพาแลง การจัดมหรสพ หรือกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งทำให้คุ้มวัดเลิกทำต้นเทียนหลายวัด ในส่วนของวัดศรีประดู่นั้นคณะช่างและชาวคุ้มวัดศรีประดู่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี ในการสนับสนุนการจัดสร้างต้นเทียนพรรษา โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านการจัดทำต้นเทียนพรรษา โดยการ

---

[๑๖] สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณธรรโมภาส. เจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ และเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๒. เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๗] สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนาภรณ์ ดร. เจ้าอาวาสวัดกลางและเจ้าคณะอำเภอเมือง เขต ๓. เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๑๘] สัมภาษณ์ พระมหาสุพิส ตปสีโล, เจ้าอาวาสวัดนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เชิญชวนให้เยาวชนที่สนใจอยากจะเรียนการจัดทำต้นเทียนพรรษามาร่วมกันทำ โดยไม่มีค่าจ้างหรือค่าตอบแทน แต่สิ่งที่ได้คือความภาคภูมิใจและได้ต้นเทียนพรรษาในนามคุ้มวัดศรีประดู่ เป็นความภาคภูมิใจของชาวคุ้มวัดศรีประดูทุกคนที่มีส่วนร่วมในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษา ถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์คุ้มวัดของตนเองอีกทางหนึ่งด้วย หรือว่าถ้ามีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม เราก็จะมีการสาธิตขั้นตอนวิธีการทำให้ได้ศึกษาหรือจะทดลองทำก็ได้ เพราะว่าที่ชุมชนศรีประดู่ได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้เทียนพรรษาให้ความรู้ในเรื่องเทียนพรรษาโดยอยู่แล้ว โดยได้เปิดสอนให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ ก็ถือว่าเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องเทียนพรรษาให้คงมีอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีและให้เป็นที่รู้จักไปทั่งในและต่างประเทศ

พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม[๑๙] ได้ให้ทัศนะว่า วัดหรือว่าชุมชนที่จัดสร้างต้นเทียนพรรษาในแต่ละปีนั้น ควรจะมีการให้ความรู้หรือเผยแพร่การจัดทำต้นเทียนให้เข้าถึงประชาชนทุกชนชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเยาวชนถือว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะสืบทอดภูมิปัญญาการจัดทำต้นเทียนพรรษา ทางวัดทุ่งศรีเมืองได้ตระหนักในส่วนนี้มาก จะสังเกตได้ว่าวัดทุ่งศรีเมืองทำต้นเทียนแต่ละปีนายช่างต้นเทียนส่วนใหญ่จะเป็นพระภิกษุสามเณรหรือเยาวชนที่สนใจจะเป็นผู้ทำต้นเทียนพรรษาโดยทางวัดจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และได้จัดทำเป็นหลักสูตรการสอนทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์โดยเฉพาะ อาจจะถือว่าเป็นหลักสูตรที่ใช้เฉพาะการจัดทำต้นเทียนพรรษาของวัดทุ่งศรีเมืองก็ได้

นายประดับ ก้อนแก้ว[๒๐] ได้กล่าวว่า ในอนาคตวัดและชุมชนน่าจะมีบทบาทในด้านเป็นสถานที่จัดทำต้นเทียนของชุมชนและเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เรื่องต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าวัดเป็นแหล่งศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอยู่แล้ว การจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นของชุมชนก็แสดงออกมาเป็นเรื่องราวในชาดกในทางพุทธศาสนา และเกิดจากแรงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาโดยแสดงออกมาในด้านศิลปะลวดลายในต้นเทียนพรรษา การจะอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเผยแพร่ขั้นตอนวิธีการจัดทำต้นเทียนประเภทต่างๆ ที่ชัดเจน ทั้งภาครัฐภาคเอกชนตลอดจนวัดและชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันจึงจะทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งเรียนรู้เทียนพรรษาให้คงมีอยู่ตลอดไป

พระครูสุตจันทโสภณ[๒๑] ได้ให้ความคิดเห็นในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นวัดและชุมชุนย่อมมีบทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์อยู่แล้ว เมื่อเริ่มตั้งแต่การจัดสร้างต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ วัดและชุมชนก็เป็นกำลังผู้ริเริ่ม แม้กระทั้งการเก็บรักษาก็เก็บไว้ที่วัด ในแต่สิ่งที่จะขอเสนอแนะเพิ่มเติมคือที่เก็บรักษาต้นเทียน เพราะว่าแต่ละปีวัดและชุมชนได้สร้างต้นเทียนพรรษาหลังจากเสร็จจากการประกวดแล้ว การเก็บรักษาก็มาเก็บไว้ในแต่ละวัด ควรที่จะมีการสร้างสถานทีในการเก็บรักษาต้นเทียนที่เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี เนื่องจากสถานที่

---

[๑๙] สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง และเป็นช่างต้นเทียน. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๐] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว, ช่างเทียนพรรษาอาวุโสจังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๑] สัมภาษณ์ พระครูสุตจันทโสภณ, เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ช่างเทียนอาวุโสประเภทติดพิมพ์จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เก็บต้นเทียนนั้นไม่มี ส่วนใหญ่แล้วจะเก็บไว้ตามวัด สภาพอากาศในแต่ละปีนั้นมีความแตกต่างกัน ต้นเทียนที่ทำนั้นเกิดความสลาย ดังนั้น ควรจะมีการเก็บรักษาในแบบใหม่ แทนการเก็บรักษาตามแบบเดิมๆ เช่น การทำพิพิธภัณฑ์เทียนพรรษา หรือสร้างห้องเครื่องปรับอากาศขนาดใหญ่ เพื่ออนุรักษ์ต้นเทียนพรรษา เพื่อจัดแสดงเป็นนิทรรศการให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและชาวต่างประเทศได้มีโอกาสมาชม นอกเหนือจากการเข้าร่วมงานตามระยะเวลาที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

นายวีรธรรม พูลทา[๒๒] ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ต้นเทียนพรรษา หลังจากเสร็จงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปีแล้ว ควรจะมีการเก็บรักษาไม่ให้โดดแดด โดนฝน เพราะจะทำให้สีเทียนซีดจาง สีอ่อน หรือละลายได้ จะได้เก็บไว้ได้นานๆ และให้มีการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนตระหนักในการอนุรักษ์นี้ด้วย

ส่วน ดร.ทองดี ลำต้น[๒๓] ได้เสนอแนวทางเพื่อเป็นการอนุรักษ์ต้นเทียนพรรษาว่า การอนุรักษ์ ควรจะมีการสืบทอด ควรถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นหลังให้ได้รับความรู้เรื่องเทียนพรรษา ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีโรงเรียนสอนที่เป็นระบบ ทำให้สามารถที่จะให้ความรู้ ฝึกทำ ฝึกแกะสลัก จนมีทักษะให้เกิดการถ่ายทอดที่เป็นรูปธรรมได้

พระครูอดุลธรรมประจักษ์[๒๔] ได้เสนอแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีว่า “การอนุรักษ์” คือ การเก็บรักษาไว้ หรือมีการสืบทอดฝีมือช่างจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อมิให้มีการสูญหายในศิลปะเชิงช่าง ในแต่ละปีในการสร้างเทียนพรรษาก็จะมีเยาวชนหรือผู้ที่สนใจมาฝึกฝีมือในการตัดลายและติดพิมพ์อยู่เรื่อยๆ จึงอยากให้ต้นเทียนไม่สูญหายไปจากจังหวัดอุบลราชธานี เพราะถือว่าเป็นประเพณีของจังหวัด เป็นการให้ความร่วมมือกับทางจังหวัดและเป็นการอนุรักษ์ให้ต้นเทียนพรรษามีในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อความยั่งยืนตลอดไป

พระครูอุบลคณาภรณ์[๒๕] ได้เสนอแนวทางในการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาว่า ควรทำต่อไปเป็นประจำทุกปี เพื่ออนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีจังหวัดอื่นที่มีจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเหมือนกับจังหวัดอุบลราชธานี เช่น จังหวัดนครราชสีมาและสุพรรณบุรี แต่ความสวยงามของต้นเทียนพรรษาและความยิ่งใหญ่อลังการก็ยังไม่เท่ากับจังหวัดอุบลราชธานี เราควรที่จะทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีงานโดยการร่วมมือขององค์การท่องเที่ยว เทศบาลนครอุบลราชธานี ต้องเข้ามาให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ประชาชนก็ต้องมีความร่วมมือ ทำอย่างไรจึงจะเป็นการอนุรักษ์ไว้ บางทีต้องมีการผสมผสานขนบธรรมเนียมประเพณีในจังหวัดอุบล ให้มีความสัมพันธ์กันกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และอย่าทำเพื่อมุ่งหวังเงินรางวัล

---

[๒๒] สัมภาษณ์ นายวีรธรรม พูลทา, ช่างเทียนพรรษาวัดศรีประดู่. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๓] สัมภาษณ์ ดร.ทองดี ลำต้น, ช่างทำเทียนพรรษา และต้นแบบคนดีศรีแผ่นดินจังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๕๔๙. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๔] สัมภาษณ์ พระครูอดุลธรรมประจักษ์, เจ้าอาวาสวัดพลแพน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๕] สัมภาษณ์ พระครูอุบลคณาภรณ์, เจ้าอาวาสวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

มากเกินไป และให้ทำไว้เพื่อเป็นอนุรักษ์งานประเพณี สืบทอดให้ลูกหลานได้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี

นายราเชนทร์ จุลทุม[๒๖] ได้ร่วมเสนอแนวทางในการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาว่า วัดและชุมชนถือว่ามีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์รวมของต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ อยากให้มีการถ่ายทอดวิชาการในการติดพิมพ์และการแกะสลักเทียนทุกขั้นตอน ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และมีการถ่ายทอดให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนหาวิธีการทำให้เทียนพรรษาอยู่ได้นานในสภาพการณ์ปัจจุบัน และอยากให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน หรือข้าราชการผู้ใหญ่เจ้าของบริษัทห้างร้าน เข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจัง

เมื่อกล่าวถึงการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี พระครูสมุห์สำลี ทิฏฐธมฺโม[๒๗] ได้เล่าให้ฟังว่า ในแต่ละปีเมื่อมีการทำต้นเทียนพรรษาจะมีเด็กและเยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมทำต้นเทียนตลอดจนพระภิกษุสามเณรภายในวัดทุ่งศรีเมือง ก็จะช่วยกันทำตามความสามารถที่จะพอช่วยได้ จึงได้ทดลองสร้างเป็นหลักสูตรการทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ให้เยาวชนที่สนใจและพระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งศรีเมืองได้ศึกษาอย่างมีขั้นตอน ปรากฏว่าเป็นที่สนใจของเยาวชนมาก และในปีต่อมาเยาวชนเหล่านั้นก็สามารถเป็นกำลังสำคัญในการทำต้นเทียนพรรษาได้เป็นอย่างดี เพราะว่ามีประสบการณ์มาแล้ว ทำให้เกิดการรักและห่วงแหนภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาและถือว่าเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ในการสร้างจิตสำนึกให้ประเพณีแห่เทียนพรรษามีในจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

๔.๓.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา

นายสมคิด สอนอาจ[๒๘] ได้ให้ความคิดเห็นว่าในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีหลายๆ ปีที่ผ่านมา มีความเป็นมาจาก เดิมทีชาวบ้านฟั่นเทียนยาวรอบศีรษะไปถวายพระสงฆ์ ต่อมานำเทียนเล่มเล็กมามัด รวมกันเป็นลำต้นเรียนกว่า “เทียนมัดรวมติดลาย” จนกระทั่ง พ.ศ.๒๔๔๔-๒๔๗๙ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงริเริ่มให้ชาวเมืองร่วมกันหล่อเทียนต้นใหญ่โดยมีกุศโลบาย “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ช่องว่างระหว่างฐานะความยากดีมีจน ต่างคนก็นำงบผึ้งเล็กใหญ่ตามฐานะความเป็นอยู่มาหลอมในกระทะทองเหลืองใหญ่ใบเดียวกัน ได้ต้นเทียนต้นเดียวกัน มีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกัน ได้บุญกุศลเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีของชาวคุ้มวัด/ชุมชน การหล่อเทียนเป็นต้นใหญ่ ได้เป็นแบบอย่างในการทำเทียนแบบติดพิมพ์แกะสลักมาจนปัจจุบัน มีต้นแบบมาจาก “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” เช่นเดียวกัน

---

[๒๖] สัมภาษณ์ นายราเชนทร์ จุลทุม, ช่างเทียนพรรษาวัดทุ่งศรีเมือง, เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๗] สัมภาษณ์ พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง และเป็นช่างต้นเทียน. เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๒๘] สัมภาษณ์ นายสมคิด สอนอาจ. ครูภูมิปัญญาไทยด้านการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ และช่างเทียนพรรษาวัดศรีประดู่. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

พระครูสารกิจโกศล[๒๙] ได้กล่าวว่า ปัญหาประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเกิดจากการทำเทียนพรรษาเพื่อประกวดประชันขันแข่งแก่งแย่งกัน ก่อให้เกิดความ แตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน อาฆาตเคียดแค้น ไม่สร้างความสามัคคีไม่เป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ อีกทั้งสิ้นเปลืองเงินทองของวัดโดยไม่คุ้มค่า ซึ่งทางวัดและชุมชนได้ส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมาร่วมจัดทำต้นเทียนมีงบประมาณมาจากการรับบริจาค และจากการสนับสนุนของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แต่ไม่เพียงพอต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษาต้นหนึ่ง เพราะว่าต้นเทียนต้นหนึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดสร้างประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงเป็นปัญหาที่คุ้มวัด ชุมชน และเยาวชนต้องมีส่วนร่วมในการหาทุนทรัพย์มาเพื่อจัดสร้างต้นเทียนพรรษาด้วย

พระครูสมุห์เฉวียน กตปุญฺโญ ดร.[๓๐] ได้กล่าวว่า ปัญหางานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์, สมานฉันท์,กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ,ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆ ไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลราชธานี คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลราชธานี” เป็นต้น

วิสัยทัศน์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีความหมายว่าต้องคิดกว้างมองไกลใฝ่สูงมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานประเพณีแห่ เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมเชิดชูพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก การจัดงานจึงควรเป็นไปด้วยความงดงามทั้งศิลปะและวัฒนธรรม มีความเรียบง่ายประหยัด พอดีพองาม พอเหมาะพอควร พอเพียงไม่สร้างภาระแก่ชุมชน มีบรรยากาศที่อบอุ่นในลักษณะกัลยาณมิตร และความมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน ขนาดของเทียนพรรษาจึงควรจัดทำให้พอเหมาะกับงบประมาณ มีความละเอียดอ่อนช้อยงดงามในรูปลักษณ์มีความหมายเผยแพร่พุทธธรรมนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตลอดไป จงนึกคิดอยู่เสมอว่า ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคมที่สะสมนับ ๑๐๐ ปี มีจิต วิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี ที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่เมืองอุบลราชธานี ตลอดไป

นางสาววงศ์ชนก สาวิกัน[๓๑] กล่าวถึงเกี่ยวกับปัญหาในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาว่า ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีหลายๆ ปีที่ผ่านมามีปัญหาในด้านงบประมาณในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ที่ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้สร้างต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ขนาดเล็ก มีค่าใช้จ่ายไม่ต่ำกว่า ๑-๒ แสนบาท อีกอย่างหนึ่งราคาผึ้งที่ใช้ในการติดเทียนพรรษาก็มีราคาที่สูงขึ้นทุกปี งบประมาณที่ทางจังหวัดอุบลราชธานีสนับสนุนคุ้มวัดที่ทำเทียนพรรษาปี ๒๕๕๙ นี้ถ้าเป็นต้นเทียนขนาดใหญ่จะให้ต้นละ

---

[๒๙] สัมภาษณ์ พระครูสารกิจโกศล,ดร. รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๓๐] สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เฉวียน กตปุญฺโญ ดร., เจ้าอาวาสวัดเกาะแก้วคูณดี และผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

[๓๑] สัมภาษณ์ นางสาววงศ์ชนก สาวิกัน. นิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๘๐,๐๐๐ บาท ถ้าเป็นขนาดเล็กจะให้ต้นละ ๖๐,๐๐๐ บาท ถือว่าไม่เพียงพอในการสร้างต้นเทียนพรรษาแต่ละต้น ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี จึงต้องรับภาระในค่าใช้จ่ายในการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่เพิ่มขึ้น ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี จึงได้เปิดรับบริจาคจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยการตั้งตู้รับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนที่ได้เดินทางมาชมต้นเทียนพรรษาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ตามกำลังศรัทธา ก็พอจะสามารถแบ่งเบาภาระทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีได้บ้าง

ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี คือ ปัจจัยได้งบประมาณค่าใช้จ่ายการทำต้นเทียนแต่ละที่สูงขึ้นทุกปี บางวัดบางชุมชนก็เลิกทำต้นเทียนพรรษาไปเลยเพราะไม่มีทุนทรัพย์ที่เพียงพอ หรือไม่ก็ทำตามงบประมาณที่มีอยู่ ย่อขนาดของต้นเทียนให้เล็กลงตามความเหมาะสม

หากจะสรุปการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านบุคลากร คือต้องมีการให้ความรู้และสืบทอดวิธีการสร้างต้นเทียนแต่ละประเภทให้เป็นระบบมากขึ้น มีหลักสูตรการสอนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดช่างเทียนรุ่นใหม่ที่มาจากเยาวชนมาทดแทนรุ่นเก่าจะได้มีช่างเทียนพรรษาที่เพียงพอ จะได้ไม่เกิดปัญหาขาดแคลนนายช่างต้นเทียนพรรษา สังเกตได้จากบางวัดขาดช่างเทียนพรรษาที่จะเป็นผู้นำในการทำต้นเทียนพรรษาประจำชุมชนในแต่ละปีนายช่างเทียนพรรษาจะหมุนเวียนไปทำเทียนพรรษาให้กับวัดที่มีทุนทรัพย์มาก เราจึงต้องสร้างเยาวชนมาทดแทน วัดหรือชุมชนที่มีงบประมาณไม่เพียงพอก็ขาดนายช่างที่จะมาช่วยทำเทียนพรรษา นายช่างที่มีฝีมือบางท่านก็ไปรับงานจัดทำต้นเทียนพรรษาให้กับจังหวัดอื่นที่มีทุนสนับสนุนมากกว่า จึงถือว่าเป็นปัญหาในการอนุรักษ์สืบทอดการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

๒) ด้านวัดและเยาวชน ทุกวัดและเยาวชนต้องมีความร่วมมือกันในการที่จะให้ความรู้ไม่ควรที่เน้นการสร้างต้นเทียนเพื่อหวังผลในการส่งเข้าประกวดมากเกินความพอดี เมื่อวัดและชุมชนใดที่ทำต้นเทียนพรรษา ส่วนมากก็เพื่อต้องการส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดกับจังหวัด การลงทุนจึงตามมา เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่สวยงาม การลงทุนทำเทียนพรรษาเป็นเงินมากขึ้นกว่าเท่าตัวทุกๆ ปี จึงเกิดขึ้น ส่งผลให้เยาวชนในชุมชน ต้องเร่งรีบหาหนทางในการที่จะทำให้เยาวชนมาช่วยชุมชนตนเองได้รับรางวัลชนะเลิศ จึงต้องมีการว่าจ้างนายช่างที่มีฝีมือมาทำเทียนพรรษาให้กับวัดหรือชุมชนของตนเอง จึงทำให้เยาวชนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยในการทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี

๓) ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ควรจะมีการประเมินงบประมาณในสร้างต้นเทียนแต่ละต้น ต้องมีการสนับสนุนในด้านงบประมาณให้มีความเพียงพอต่อการดำเนินการทำต้นเทียนแต่ละต้น มิเช่นนั้นก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษามีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือเศรษฐกิจเหมือนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแง่ลบ เช่น บทบาทของเยาวชนและชุมชนในอดีตทำเทียนพรรษาไม่มีการลงทุน มีรูปแบบการทำแบบเรียบง่าย นำเทียนมารวมกัน หรือมีการฟั่นเทียนรอบศีรษะแล้วนำมารวมกันถวายวัด การใช้จ่ายหรือการลงทุน จึงไม่มีความจำเป็นเพราะว่าขี้ผึ้งสามารถหาเก็บได้ตามป่า ซึ่งปัจจุบันต้องมีการซื้อขี้ผึ้งเพื่อมาทำเทียน การลงทุนจึงมีความจำเป็น เพราะว่าความ

ต้องการของมนุษย์ ที่จะทำเทียนให้มีความยิ่งใหญ่ มีการประกวด มีการแข่งขัน การทำต้นเทียนจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีองค์ประกอบหลายๆอย่างเข้ามาเพื่อให้มีความสวยงาม จำเป็นต้องใช้ "เงิน" ยิ่งต้นเทียนมีขนาดใหญ่ เงินที่ลงทุนก็เพิ่มตามขนาดของต้นเทียนพรรษา ผลที่ตามมาคือมีการลงทุนมากขึ้น แต่ถ้าได้รับความร่วมมือจากเยาวชนจะลดต้นทุนในการทำต้นเทียนลง ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศได้ เพราะเยาวชนจะสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะมาร่วมทำเทียนพรรษาเลย เพราะได้ประหยัดต้นทุนทรัพย์ เป็นต้น

วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้ คือ

๑) ข้อดีของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

(๑) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี

(๒) การสืบทอดและช่วยพัฒนาฝีมือการช่างศิลป์ให้ดำรงอยู่ต่อไป

(๓) การประชาสัมพันธ์จังหวัดและช่วยส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี

(๔) ทำให้ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับจังหวัด เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

(๕) ทำให้ช่วยให้ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เนื่องจากการทำเทียนพรรษาจะทำเกี่ยวกับชาดกในทางพระพุทธศาสนา ถือว่าได้เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาและได้กุศลด้วย

(๖) ทำให้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในชุมชน อันเกิดจากความศรัทธา ความเสียสละและความพร้อมเพรียงกันของคนในชุมชนให้มีมากยิ่งขึ้น

(๗) ทำให้ช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักรักษาประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาและมีความห่วงแหนในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นคือการให้เยาวชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

๒) ข้อเสียของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

(๑) ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวในกลุ่มบางกลุ่ม กล่าวคือ ถ้ายังจัดให้มีการประกวดแข่งขันและมีรางวัล ความมีน้ำใจเคยมีต่อกันเหมือนเช่นแต่ก่อนย่อมลดลง เพราะว่ามีแรงจูงใจ คือ รางวัล เป็นตัวล่อ หากต้นเทียนของคุ้มวัดหรือชุมชนตนนั้นทำเสร็จเร็ว ก็จะไม่ค่อยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(๒) ทำให้สิ้นเปลืองเพราะว่าถ้าต้องการชนะการประกวด ต้องมีการลงทุนมาก และทำต้นเทียนให้ใหญ่ขึ้นและมีความวิจิตรงดงามขึ้น ค่าใช้จ่ายก็ต้องสูงขึ้นด้วย

(๓) ทำให้ช่างเทียนที่มีฝีมือลดน้อยลง เนื่องจากการทำต้นเทียนนั้นไม่มีรายได้ที่แน่นอนและประกอบกับปีหนึ่งๆ จะมีการจัดงานเพียงครั้งเดียว ซึ่งทำให้คนหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนงานฝีมือ กล่าวคือ ขาดคนที่มีใจรักในงานศิลปะอย่างแท้จริง

(๔) ทำให้การให้คะแนนในการตัดสินทำได้ค่อยข้างลำบาก เพราะว่าทางวัดหรือชุมชนที่ส่งต้นเทียนเข้าประกวดมีความงดงามพอๆ กัน หากให้วัดใดวัดหนึ่งชนะ วัดที่ไม่ได้รับรางวัลก็ต้องผิดหวัง และมีการประท้วงอยู่บ่อยครั้ง

จากการเข้าสังเกตการในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปี ๒๕๖๐ นี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้มีการทำการ

ประชาสัมพันธ์ไปทั้งในส่วนภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักของประชาชนในต่างจังหวัดและชาวต่างประเทศ ทำให้ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาชมงานประเพณีเป็นจำนวนมากมาย แต่ถ้าเทียบกับปีที่ผ่านมาแล้วอาจจะมีจำนวนน้อยกว่า เห็นได้ชัดจาก ตอนช่วงกลางวันของทุกปีจะมีคนเข้าชมขบวนแห่ของเทียนพรรษามากแต่นี้ปีนี้มีไม่ค่อยมาก คงเป็นเพราะว่าปีนี้หลายๆ จังหวัดมีการจัดแห่เทียนพรรษาเช่นเดียวกับอุบลราชธานี แต่ทางจังหวัดอุบลราชธานีโดยการนำของท่านพ่อเมืองอุบลราชธานีได้เปิดเส้นทางเพิ่มเที่ยวเครื่องบินและรถตู้ประจำทางให้ความร่วมมือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของแต่ละภาคในการผสมผสาน เช่นมาเที่ยวแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลบินตรงไปเที่ยวงานจังหวัดสุราษธานี ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนทางประเพณีวัฒนธรรมลดช่องว่างทางการท่องเที่ยวและกระตุ่นเศรษฐกิจสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้ดำเนินกิจการพัฒนาไปอย่างถาวรอย่างยิ่ง

๔.๓.๕ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ

การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ไม่ควรมุ่งหวังรางวัลมากเกินไป เพื่อให้มีการสืบสานงานประเพณีต่อไป ควรมีการเปิดสอนการทำต้นเทียนประเภทต่างๆในวงกว้าง ไม่ใช่เฉพาะแต่ในวงการช่างเทียน ซึ่งทางราชการควรเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณในการจัดทำเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดหรือชุมชนให้เพียง และมุ่งเน้นให้เยาวชนได้รับความรู้เรื่องประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ให้จัดกิจกรรมพาเยาวชนมาร่วมทำเทียนให้สนองนโยบายการศึกษาที่ว่า "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" มุ่งเน้นเรื่องสืบสานประเพณีไม่ใช่ว่าแต่แห่เทียนเข้าพรรษา แต่ให้ครอบคลุมถึงประเพณี ฮีต ๑๒ คอง ๑๔ ที่ทุกคนต้องร่วมมือกัน

ดังนั้นทางส่วนงานราชการต้องสร้างเยาวชนเป็น มัคคุเทศก์น้อยเพื่อสร้างผลผลิตทางการศึกษาให้ความรู้แก่เยาวชนเพื่อช่วยเหลือให้ความรู้ในบุญประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาแก่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษาจะทำให้เยาวชนได้มีรายได้ในระหว่างเรียนและได้รับความรู้เรื่อประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ควรมีการเก็บรักษาเทียนพรรษาหลังจากเสร็จสิ้นขบวนการแห่เทียนไว้ในที่เหมาะสม เช่นการสร้างโรงเก็บเทียนพรรษา เพื่อเก็บไว้ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ชมในจังหวัดหรือจังหวัดอื่นๆ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งยังไม่ได้มาชมในช่วงที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดและเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่อีกแนวทางหนึ่งและขยายผลไปสู่การพัฒนาและเป็นแนวทางในการเก็บรักษาเทียนไว้ให้เยาวชนและนักท่องเที่ยวผู้สนใจได้ศึกษาได้ตลอดทั้งมีไม่มีแต่ช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

การวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี และศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทเยาวชนกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ใน ๔ ด้าน คือ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี และด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ในการศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยเอกสารตำราและหนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวกับบทบาทเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในปัจจุบัน จึงมีรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งกำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา คือเจ้าอาวาสหรือตัวแทนวัด ผู้นำชุมชน หัวหน้าช่างเทียน และเยาวชน เป็นต้น

กล่าวถึงความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่ความเชื่อในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ความเชื่อดังกล่าวนี้ทำให้เกิดเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นจารีตดั้งเดิมของชาวอีสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยชาวอีสานถือเป็นตัวบทกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตหากไม่ยึดถือปฏิบัติจะเป็นการผิดธรรมเนียม เป็นวิถีที่ต้องดำรงอยู่กับความเชื่อที่ต้องปฏิบัติทั้ง ๑๒ เดือนโดยมากแล้วจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและชีวิตคนในท้องถิ่นซึ่งถือเป็นแก่นของชีวิตของชาวอีสาน ในเรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากความเชื่อตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ในแง่ของวิวัฒนาการการจัดทำ ที่ได้แบ่งออกเป็น ๓ สมัยด้วยกัน ได้แก่ สมัยต้น สมัยกลาง และสมัยใหม่

สมัยต้นจะเป็นช่วงที่เริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นแค่เพียงการรวมกันของชาวบ้านนำเทียนมามัดรวมกันไปถวายแด่พระสงฆ์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่อมาเมื่อกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาเป็นข้าหลวงแทนพระองค์ในราว พ.ศ.๒๔๔๔ จึงได้เริ่มมีการจัดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาซึ่งจัดขึ้นแทนบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับเจ้านายที่มาเป็นข้าหลวงประจำมณฑลอีสานที่จังหวัดอุบลราชธานีทรงเห็นว่ามีผู้คนทะเลาะวิวาทกันและมีผู้คนบาดเจ็บจึงทรงดำริให้ยกเลิกไป

ต่อมาได้มีช่างผู้มีความชำนาญการในการทำเทียนพรรษาเกิดขึ้นอาทิเช่น นายโพธิ์ ส่งศริ ซึ่งถือเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำลวดลายติดลงบนต้นเทียนพรรษา ต่อมาในสมัยกลางได้มีผู้พัฒนาทำแบบ

แม่พิมพ์ขึ้นมาโดยใช้ปูนปลาสเตอร์เพื่อใช้แทนหยวกกล้วยซึ่งใช้ครั้งเดียวแล้วต้องทิ้งไป ผู้ที่คิดค้นได้แก่ นายอารีย์ สินสวัสดิ์ และนายประดับ ก้อนแก้ว ในช่วงนี้เองที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นงานประเพณีประจำปีของจังหวัด ในช่วงนายชอบ ชัยประภา เจ้ามาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานีมีการจัดทำต้นเทียนพรรษามากยิ่งขึ้นทั้งยังมีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและการแห่เทียน โดยเริ่มมีนางฟ้าประจำต้นเทียนมีขบวนฟ้อนรำเข้าร่วมขบวนแห่ด้วย

ส่วนในสมัยใหม่การทำต้นเทียนพรรษาได้เพิ่มประเภทของต้นเทียนพรรษาขึ้นอีก ๑ ประเภทจากเดิมซึ่งมีประเภทมัดติดลายและติดพิมพ์ได้แก่ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักผู้ริเริ่มได้แก่นายคำหมา แสงงาม ในราว พ.ศ. ๒๕๐๒ การทำเทียนพรรษาได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับจนกระทั่งในปี ๒๕๑๐ การจัดทำและแห่เทียนพรรษาที่ได้ดำเนินมากกว่า ๓๐ ปี ได้มีการงดทำต้นเทียนพรรษาโดยพุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการรวมตัวของพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่งมีพระมหาถวัลย์ อาจารสุโภ (พระปริยัติโกศล ป.ธ.๙ M.A.) วัดทุ่งศรีเมืองเป็นแกนนำและที่ปรึกษาสมาคม อดีตหัวหน้าศาลจังหวัดอุบลราชธานี เป็นนายกสมาคม นายสำราญ พร้อมภูล พาณิชย์จังหวัดฯสมัยนั้นเป็นเลขาธิการสมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนา โดยให้ทางสมาคมเป็นผู้จัดทำเมื่อถึงวันเข้าพรรษาก็ให้มารับเอาต้นเทียนพรรษาไปถวายวัดซึ่งจะไม่มีขบวนแห่เทียนพรรษาไม่มีการสมโภสต้นเทียนไม่มีการประกวด(เพราะเทียนเหมือนกันหมดทุกต้น) และไม่มีการดีดสีตีเป่าหรือรื่นเริงสนุกสนานใดๆทั้งสิ้นและในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนและจัดเป็นงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีก็ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการแห่เทียนพรรษานั้นมี ๔ ขั้นตอนได้แก่การทำต้นเทียนพรรษา การนำต้นเทียนเข้าร่วมขบวนแห่ การรวมเทียน และการถวายเทียนส่วนของการทำเทียนนั้นมีหลายขั้นตอน แต่ละประเภทก็มีขั้นตอนทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันโดยมากแล้วจะใช้เวลาในการทำประมาณ ๔๕ – ๕๐ วัน ค่าใช้จ่ายในการทำเทียนแต่ละต้นนั้นมีราคาสูงตามอัตราส่วนและจำนวนของช่างที่มาทำ เมื่อเสร็จในขั้นตอนของการทำแล้วจะเป็นการนำต้นเทียนเข้าร่วมในขบวนแห่ก่อนวัน แห่ ๑ วันซึ่งตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี ต้นเทียนที่นำมารวมกันในวันแห่นั้นบางวัดจะมีการตกแต่งเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นดอกไม้ประดับรถ และจะมีการฉีดน้ำเพื่อให้ความเย็นแก่ต้นเทียนในตอนกลางคืนจะมีการประดับไฟกระพริบหรือหลอดนีออนให้กับต้นเทียนเพื่อให้เห็นความสวยงามของต้นเทียนการตัดสินนั้นจะทำตั้งแต่การสังเกตการณ์มีการให้คะแนนเป็นระยะมีการตรวจเยี่ยมและจะตัดสินผลในสันรวมเทียน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ซึ่งในการประกวดต้นเทียนนั้นจะตัดสินในวันรวมเทียนเพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังมีความสวยงามสมบูรณ์อยู่แต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผลจะประกาศหลังจากมีการแห่เทียน(หลังจากที่มีการแห่เทียนพรรษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว)และมีขบวนของการแสดงร่วมอยู่ด้วยเช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นเมือง สมัยก่อนมีการประกวด แต่ในปัจจุบันเป็นเพียงการเข้าร่วมเท่านั้นในส่วนของการถวายนั้นจะถวายหลังจากเสร็จสิ้นการแห่โดยนำไปถวายวัด

ด้วยเหตุนี้ประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีค่าควรแก่การศึกษาและการสงวนไว้เป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุผลดังนี้

๑.ประเพณีนั้นเป็นวัฒนธรรมแระจำชาติที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ได้แสดงถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านานของสังคมไทย จึงสมควรที่คนไทยควรภูมิใจในการเป็นชาติไทยร่วมกัน

๒.ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญการมีอารยะธรรมและเกียรติประวัติที่สามารถทัดเทียมกับประเทศอื่น

๓.ประเพณีท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทยแสดงว่าคนไทยนั้นมีลักษณะเป็นของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืนมาจากชาติอื่นเสียทั้งหมด ย่อมเป็นสิ่งที่ควรค่าในความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

๔.ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในท้องถิ่น ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความเป็นคนชุมชนเหมือนๆกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืนและเสริมความมั่นคงของชาติ

๕.ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและเป็นปัจจุบันแสดงถึงวิถีชีวิตแบบชุมชนของท้องถิ่น การสนใจประเพณีท้องถิ่นแสดงว่าตนในชุมชนให้ความสำคัญแก่ตัวของตัวเองผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีอันดีงามของคนในท้องถิ่นเท่ากับดูถูกตนเอง

๖.ประเพณีท้องถิ่นเป็นสิ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงความศรัทธา ความเชื่อทางด้านศาสนา แสดงให้เห็นถึงความผูกพันใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมทางการปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนได้เจ้ามามีส่วนร่วมโดยทีการทำบุญสะสมความดีเป็นสิ่งสำคัญ

๗.ประเพณีและศาสนาให้ความหมายในด้านวิถีดำเนินชีวิตของคนในสังคม แสดงถึงความสุข ความร่มเย็นในสังคม มีการประกอบอาชีพที่พึงพิงกับธรรมชาติ มีชีวิตอย่างเรียบง่าย

จากประเพณีแห่เทียนพรรษาของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เทียนพรรษาได้สะท้อนแนวคิดที่เป็นความเชื่อทางอภิปรัชญาว่า ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ การทำเทียนพรรษาเป็นการสร้างสรรค์ทางด้านจิตใจ เช่น การทำบุญ การได้บุญคือการทำจิตใจเป็นสุข และการได้ปัญญาเพื่อเป็นการเสริมสร้างจิตใจให้เกิดความสว่าง มีปัญญาเฉลียวฉลาดดุจแสงสว่างของเทียน การกระทำดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์มีความสุขและในธรรมชาติของมนุษย์ยังดำเนินไปตามกฎแห่งกรรมมีการเวียนว่าตายเกิดเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าเมื่อทำบุญย่อมได้บุญ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และการทำบุญด้วยการถวายเทียนก็เป็นการสร้างบุญเพื่อให้ตนเองมีปัญญาเฉลียวฉลาดทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า

ดังนั้นสังคมไทยรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้านทั้งทางด้านการประกอบอาชีพจะเห็นได้ว่าเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมกันมากขึ้นสังคมไทยเลี้ยงดูบุตรด้วยเงินมากขึ้นมากกว่าการเลี้ยงด้วยความรักความอบอุ่นเหมือนแต่ก่อนทั้งทางชีวิตความเป็นอยู่ สังคมไทยในปัจจุบันอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว การรับค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบันนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมที่มากมายเช่นกัน ในสังคมปัจจุบันนั้นวัยรุ่นสมัยนี้รับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆเข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากมาย เช่น การเลียนแบบการแต่งตายของชาวตะวันตก การไม่รักนวลสงวนตัวของวัยรุ่นหญิงในปัจจุบันเนื่องจากการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆมาใช้ปัญหาที่เกิดตามมาในสังคมก็คือการท้องแบบไม่ได้ตั้งใจ เกิดปัญหาการถูกทิ้งของเด็ก ปัญหาการทำแท้ง การใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยของคนในสังคมปัจจุบันเนื่องจากการอยากได้อยากมีความหรูหรา จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้อยู่ที่การนำมาปรับใช้ เทคโนโลยีที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์ก็มีมากมายและที่เกิดโทษก็มีมากมายเช่นกัน ปัจจุบันวัยรุ่นมักจะมีค่านิยมที่เลียนแบบเพื่อน

โดยที่ไม่คิดคำนึงว่าความสามารถทางการเงินของตัวเองเป็นเช่นไรทั้งนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดๆ ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานทำให้ได้ผลงานที่เป็นมาตรฐานและรวดเร็ว ทำให้ผลิตสินค้าเพื่อการจำหน่ายได้รวดเร็ว ส่วนทางด้านเกษตรกรรมเกษตรกรได้นำเครื่องจักรกลมาใช้ในการปะกอบอาชีพทำให้ย่นระยะเวลาในการทำงานได้เร็วขึ้นและผลผลิตที่ได้ทีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมมาปรับใช้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียเราจึงควรใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสมและควรแก่การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยที่เป็นเอกลักษณ์มาแต่ช้านานนั้นไว้ด้วยเพื่อดำรงสืบทอดต่อไปยังลูกหลาน

วัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมมากันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันวัฒนธรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเนื่องจากวัฒนธรรมไทยได้รับเอาอิทธิพลจากชาวต่างชาติเข้ามาทำให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้จดจำวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทางกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดโครงการต่างๆ เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยให้ดีขึ้นโดยเน้นในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้วัยรุ่นไทยมีส่วนร่วมและปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นที่เชิดหน้าชูตาให้แก่ประเทศไทย ให้ชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวเห็นถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศไทยและประทับใจในวัฒนธรรมของไทย

ในปัจจุบันเยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติ เช่น วัฒนธรรมของชาวอังกฤษซึ่งจะเห็นได้ชัดจาการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการพูด การเจาะตามร่างกายต่างๆ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งในสมัยก่อนพ่อแม่จะสอนให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือนรักนวลสงวนตัวแต่งตัวเรียบร้อยรัดกุมมิดชิด ไม่เป็นที่ล่อตาล่อใจจากเพศตรงข้ามโดยไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีและรักเดียวใจเดียวและภาษาในการพูดจะพูดชัดเจนถูกหลักภาษาไทยอักขระถูกต้องและไม่มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกาย

วัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป จากที่ผู้หญิงเคยแต่งตัวรัดกุมมิดชิดเป็นกุลสตรีไทยก็ได้แต่งตัวกันแบบนุ่งน้อยห่มน้อยซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในปัจจุบัน การใช้ภาษาพูดในปัจจุบันจะใช้คำวิบัติพูดกันในหมู่วัยรุ่นซึ่งทำให้ภาษาไทยเสื่อมเสียได้ มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกายซึ่งถือเป็นการทรมานตนเอง และที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งถือเป็นเรื่องไม่สำคัญเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นการนำเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาใช้ในทางที่ผิด ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากดังนั้นทุกๆภาคส่วนของประเทศไทยจึงช่วยกันรณรงค์ให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันปฏิบัติตามและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยโดยการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนแต่ละคนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีเยาวชนอยู่จำนวนมาก

ในเมื่อวัฒนธรรมไทยได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันดังนั้นเราควรที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้วัฒนธรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของไทยก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยและที่คนไทยเรามีความมั่นคงอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะเรามีเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมไทยที่เป็นวิถีชีวิตของเรา แต่เวลานี้เยาวชนไทยไม่สนใจ ซึ่งถ้ายังเป็นอย่างนี้ต่อไป**วัฒนธรรมอาจจะหายไปได้** เพราะวัฒนธรรมจะต้องมีการสืบทอด ซึ่งผู้ที่จะสืบทอดวัฒนธรรมไทยได้ดีก็คือวัยรุ่นไทย แต่ถ้าเยาวชนหรือนักเรียนไม่ยอมรับ และไม่

ยอมสืบสานวัฒนธรรมเราก็จะค่อยๆ สูญไปและ**วัฒนธรรมของไทยสูญไป เราก็จะสูญชาติเมื่อนั้น** เหมือนกับที่ผู้นำของบางประเทศกล้าออกมาประกาศว่า ประเทศของเขาล่มสลายแล้วเพราะไม่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง

ด้วยเหตุที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ผ่านการปรับเปลี่ยนมายาวนานได้ แสดงถึงระบบการคิดของคนในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของชุมชนในด้านหนึ่ง คือการได้มีโอกาสร่วมพบปะสังสรรค์ เมื่อถึงเทศกาลความสนุกรื่นเริงของกลุ่มหนุ่มสาว อันถือว่าเป็นบุคคลรุ่นใหม่ของชุมชนที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ เห็นคุณค่าและจรรโลงประเพณีท้องถิ่นได้เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องทุกปี ความหมายในเรื่องของศาสนาถูกเบี่ยงเบนไปความหมายของประเพณีไม่ได้รับการซึมซับอยู่ภายใต้จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ซึ่งในอดีตพิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีใดใด มักจะถูกนำไปเชื่อมโยงในความสัมพันธ์กันระหว่างหมู่บ้านและวัดอยู่เสมอชุมชนกับ วัดจึงมีความผูกพันกันอยู่โดยตลอดมา แนวคิดในพิธีกรรมโดยเฉพาะกลุ่มของเยาวชน มักจะเข้าไปส่วนร่วมแสดงในฐานะตัวแทนในเวทีของงานประเพณีอยู่เสมอ กลุ่มเยาวชนจึงเป็นพลังสำคัญการประสานความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับวัดอยู่เนืองๆ การได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น การได้แสดงออกถือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตชาวบ้านของชาวอุบลราชธานี ในสมัยก่อนการเข้าไปมีส่วนร่วมของงานประเพณีมักเป็นกลุ่มเยาวชนที่พ้นภาวะหน้าที่วัยเรียนไป เด็กหนุ่มในวัยเรียนจะเป็นกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งของชุมชน ที่ต่างฝ่ายถูกแยกออกจากกลุ่มที่ชัดเจน แต่การประสานสัมพันธ์กันของคนสองกลุ่มในรูปแบบของการได้เข้าไปมีส่วนร่วมเล็กๆน้อยๆในการจัดเตรียมงาน การที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยกับกลุ่มพี่ๆจากการเฝ้าสังเกตคนหนุ่ม-สาวรุ่นใหญ่ ได้แสดงออกถือเป็นการถ่ายทอดรับเอาแนวปฏิบัติมาได้อีกทางหนึ่งโดยทางอ้อม ร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นอย่างง่ายๆ การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นขนบธรรมเนียมที่ชาวอุบลราชธานีได้ปฏิบัติมาเป็นเวลานานนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อันเกี่ยวเนื่องมาจากคำสอนในทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัดและชุมชนเป็นผู้มีบทบาทริเริ่มในการทำต้นเทียนพรรษา เป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกฝนเยาวชนหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาขั้นตอนวิธีการทำต้นเทียนพรรษา โดยมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑.๑ ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีและประเภทของต้นเทียนพรรษาที่คุ้มวัดกับชุมชน และเยาวชนมีบทบาทในการสร้าง

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลฯ ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ และแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษาจัดให้มีขึ้นทุกปี ในแต่ละปีจะมีการตั้งชื่องานแห่เทียนพรรษาที่แตกต่างกันตามความสำคัญของแต่ละปี เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นต้นมา งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีชื่องานแต่ละปี ดังนี้

ปีพ.ศ.๒๕๔๒ มีชื่องานว่า **"งานแห่เทียนพรรษา เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชา"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่มาของ "เทียนเฉลิมพระเกียรติฯ" ที่ทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๔๓ มีชื่องานว่า **"หลอมบุญบูชา ถวายไท้นวมินทร์"** มีความหมายว่า การหล่อเทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานี เพื่อบำเพ็ญกุศลร่วมกัน การหล่อหลอมจิตศรัทธาให้เป็นหนึ่งเดียว เปรียบประดุจการหลอมบุญบูชา เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระมหากษัตริย์

ปี พ.ศ.๒๕๔๔ มีชื่องานว่า **"งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบลฯ"** เนื่องจากเทียนพรรษาได้วิวัฒนาการไปจาก **"ภูมิปัญญาดั้งเดิม"** จนแทบจะจำเค้าโครงแต่โบราณไม่ได้ จึงได้มีการหันกลับมาทบทวนการจัดงานแห่เทียนพรรษา ตามภูมิปัญญาของชาวอุบลฯ ตั้งแต่เดิมมา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีชื่องานว่า **"โรจน์เรือง เมืองศิลป์"** ด้วยเหตุที่ ททท.ได้เลือกงานแห่เทียนพรรษจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่โดดเด่นที่สุดของประเทศในเดือนกรกฎาคม ตามโครงการ **"เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน"**

ปี พ.ศ.๒๕๔๖ มีชื่องานว่า "**สืบศาสตร์ สานศิลป์"** เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นการ "สืบทอดศาสนาและสืบสานงานศิลปะ" ดังคำกล่าวที่ว่า "เทียนพรรษา คือ ภูมิศิลปะแห่งศรัทธา" เพื่อความกระชับ จึงใช้ ชื่อว่า "สืบศาสน์ สานศิลป์"

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีชื่องานว่า **"ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ ๗๒ พรรษา มหาราชินี"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนารถ พระแม่-แม่พระ ของแผ่นดิน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีชื่องานว่า "**น้อมรำลึก ๕๐ ปี พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ"** เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๖-๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จเยือนอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติแก่ชาวอุบลฯ เป็นล้นพ้น เพราะตั้งแต่สร้างบ้านเมืองมาเกือบ ๒๐๐ ปี ยังไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดเสด็จเยี่ยม หรือทรงใกล้ชิดกับราษฎรอย่างไม่ถือพระองค์เช่นนี้ ชาวอุบลฯ ทุกหมู่เหล่า ต่างพร้อมน้อมรำลึกด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเหล้าล้นกระหม่อม พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีชื่องานว่า **"๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน"** เพื่อแสดงความจงรักภักดี ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย และการน้อมนำแนวพระราชดำรัสมาใช้ดำรงชีวิต

ปี พ.ศ.๒๕๕๑ มีชื่องานว่า **"เมืองอุบลบุญล้นล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน"** เนื่องจากอุบลราชธานี มีสมญานามว่า "เมืองแห่งดอกบัวงาม" ซึ่งดอกบัว เป็นพฤกษชาติที่มีคติธรรมทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อุบลราชธานีจึงมีวัฒนธรรมประเพณี ทำบุญทุกๆ เดือน คือการยึดถือ ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ (ฮีตสิบสอง คือจารีตที่ปฏิบัติแต่ละเดือน ตลอดปี จนเป็นประเพณีสืบต่อมา)

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง"** เนื่องจากอุบราชธานีเป็น "อู่อารยวัฒนธรรม อุดมอริยทรัพย์ อริยสงฆ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี" **ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม** จึงเป็นความรุ่งเรือง สว่างไสว อุดมสมบูรณ์ ในธรรมที่สำคัญยิ่ง ๓

ประการ คือ พุทธธรรม อารยธรรม และธรรมชาติ ประกอบกับ การทำบุญเข้าพรรษาที่อุบลราชธานี มีชื่อเสียงมานานนับร้อยปี จึงเป็นที่รวมทำบุญเข้าพรรษาของประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วโลก ที่มาทำบุญเดือนแปดที่เมืองอุบลฯ จึงเป็นการบำเพ็ญกุศล ได้รับ **"บุญล้ำเทียนพรรษา"** โดยทั่วหน้ากัน พร้อมกันนี้ ยังได้เสนอเน้นคำขวัญ **ประชาพอเพียง** ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าประชาชนพลเมือง จะมีความพอเพียงได้ ก็ด้วยคุณธรรมความพอเพียง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำชีวิตให้อยู่ดีมีสุข ยินดีในสิ่งที่ได้ พอใจในสิ่งที่มีอยู่เป็นที่มาของชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี ๒๕๕๒

ปี พ.ศ.๒๕๕๓ มีชื่องานว่า "**ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล"** เนื่องจากเมืองอุบลราชธานี มี “ธรรม” ๓ ประการ คือ**พุทธธรรม** ชาวอุบลฯ มีความฝักใฝ่ในธรรม **อารยธรรม** คืออุดมด้วยอารยทรัพย์ อารยสงฆ์ และธรรมชาติ ตามถิ่นที่ตั้งเมืองอุบล คือ ดงอู่ผึ้ง จึงเป็นความรุ่งเรือง หรือ **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม"** และที่ตั้งเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี คือ **ดงอู่ผึ้ง** ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาก สำนักพระราชวัง ได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลฯ ไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน ประกอบกับ อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์เทียนพรรษา ออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ **งามล้ำเทียนพรรษา** และเนื่องจากประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดจาก **ภูมิปัญญาชาวอุบลราชธานี** เป็น “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน”

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีชื่องานว่า "ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" ใช้ชื่องานต่อเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี ๒๕๕๓ กำหนดจะจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง โดยปีนี้จะมีความพิเศษกว่าทุกปี คือ มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ เป็นการนำเทียนประเภทแกะสลักและติดพิมพ์ มารวบรวมในต้นเทียนเดียวกัน โดยฝีมือช่างเทียนระดับอาจารย์ ๙ ท่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น การเฉลิมฉลองในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา และเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีชื่องานว่า "๑๑๑ ปี ลือเลื่อง ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" เพื่อรำลึกในโอกาสครบรอบ ๑๑๑ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในหัวเมืองมณฑลอีสาน ได้ดำริให้มีการแห่ขบวนเทียนพรรษารอบเมืองเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๔๔ สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๕๖ มีชื่องานว่า "สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" ย้อนตำนาน ๑๑๒ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ อุบลราชธานีมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีที่แสดงออกมาซึ่งความสามัคคีของชาติพันธุ์ที่หลากหลายกระจายทั่วทุก ๒๕ อำเภอ เป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการ "สืบฮีตวิถีชาวอุบล" โด่งดังไปทั่วโลก และงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้สะท้อนความงามแห่งศิลป์ที่ทรงคุณค่า หลอมรวมกับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในธรรม ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข สงบร่มเย็น และพอเพียง เป็นแก่นแท้แห่งถิ่นไทย

ดี ที่ชาวอุบลฯ ขอเชิญชวนทุกท่าน "ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีชื่องานว่า "๑๑๓ ปี งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ๒๕๕๗ และเฉลิมฉลอง ๒๒๒ ปี อุบลราชธานี" ย้อนตำนาน ๑๑๓ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ และเป็นวาระที่เมืองอุบลราชธานี ครบรอบ ๒๒๒ ปี แห่งการสถาปนาเมืองอุบลราชธานีศรีวะนาลัยประเทศราช เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๕

ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ ๑๕-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ถาวรสืบไป และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยตามนโยบายของรัฐบาล ที่กำหนดให้ปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย และในปี ๒๕๕๙ ก็ไม่มีชื่องานมีแต่ประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาเท่านั้น แต่งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจะมุ่งเน้นเพื่อการท่องเที่ยวและการอนุรักรักษาสืบทอดการทำเทียนให้เยาวชนนักท่องเที่ยวได้ศึกษารู้จักการทำเทียนพรรษา และกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบต่อประเพณีการทำเทียนพรรษาเชิงการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ซึ่งภายในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา อุบลราชธานี ประจำปี ๒๕๖๐ มีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดขบวนแห่เทียนพรรษา อีกทั้งยังได้มีการจัดทำต้นเทียนไว้ตามจุดต่างๆ ประกอบไปด้วยต้นเทียนทศชาติชาดก (๑๐ ชาติสุดท้ายก่อนเป็นพระพุทธเจ้า) โดยมอบหมายให้ชุมชน/อำเภอ/คุ้มวัด จัดทำต้นเทียนทศชาติชาดกทั้ง ๑๐ ชาติ เรียงลำดับกันไป โดยมีคุ้มวัดที่ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

๑. อำเภอตระการพืชผล จัดทำต้นเทียน เตมีย์ชาดก (พระเตมีย์ใบ้)

๒. คุ้มวัดกลาง จัดทำต้นเทียน มหาชนกชาดก (พระมหาชนก)

๓. คุ้มวัดท่าวังหิน จัดทำต้นเทียน สุวรรณสามชาดก (สุวรรณสาม)

๔. คุ้มวัดนาควาย จัดทำต้นเทียน เนมิราชชาดก (พระเนมิราช)

๕. อำเภอนาจะหลวย จัดทำต้นเทียน มโหสถชาดก (พระมโหสถ)

๖. คุ้มวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จัดทำต้นเทียน ภูริทัตชาดก (พระภูริทัต)

๗. อำเภอเขมราฐ จัดทำต้นเทียน จันทกุมารชาดก (พระจันทราช)

๘. ชุมชนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบล (วัดป่าใหญ่) จัดทำต้นเทียน นารถชาดก (พระพรหมนารถ)

๙. คุ้มวัดแสนสุข จัดทำต้นเทียน วิทูรชาดก (พระวิธูร)

๑๐. อำเภอเขื่องใน จัดทำต้นเทียน เวสสันดรชาดก (พระเวสสันดร)

๑๑. คุ้มวัดเลียบ จัดทำต้นเทียน ตรัสรู้

๕.๑.๒ บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ด้วยความสำนึกในอดีตจึงถือเสมือนว่าเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตในสังคมทุกคนในสภาวะที่ คนในสังคมเก่า สร้างความเป็นผู้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในชุมชนลูกหลานจะหนักแน่น และมีพลังมากกว่า เมื่อได้พิจารณาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นกับอดีต ดังจะเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ถูกประสาน ร้อยรัด เชื่อมโยงคนในรุ่นอดีตกับสังคมที่ในอดีตที่ผ่านมายาวนาน แต่ไม่ได้ ผ่านเลยไป จิตวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นได้รับการสืบทอดด้วยความเคารพยำเกรง ความสัมพันธ์นี้แน่นแฟ้น จนกลายเป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอดีตกับปัจจุบันกลายเป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่ง ของนิรันดรกาลซึ่งจะหวนกลับคืนมาทุกครั้งที่เริ่มประเพณีใหม่ นั้นคือการหวนกลับคืนมาของอดีต เป็นปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ความเก่าแก่ของงานประเพณีในชุมชนท้องถิ่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้ถูกทำให้เลือนหายไปจากความสำนึกของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นเก่า หรือคนรุ่นใหม่ เพราะเท่าที่ผ่านประสบการณ์มายาวนานสำนึกในอดีตยังตราตรึงแน่นอย่างลึกซึงกับ วิถีชีวิตและแนวความคิดของคนในชุมชน

แม้การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในสังคมท้องถิ่นชนบท ก็คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทรรศน์ หรือ วิธีคิดวิธีให้คุณค่าและวิถีปฏิบัติ มีรากฐานอยู่บนโลกทัศน์ชีวทัศน์แบบใหม่ กระบวนทรรศน์ใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่ในสังคมเมืองในกลุ่มผู้รู้ ผู้มีการศึกษาเท่านั้น แต่ยังได้ขยายไปสู่หมู่บ้านในท้องถิ่นชนบท ชุมชนสังคมเก่าที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนสภาพสังคมที่คนในท้องถิ่น ได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้ปรับ ตนเองอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ ชุมชนจอมทองก็ไม่อาจหลีกพ้น จากการปรับเปลี่ยนภาวะทางสังคมของตนเองได้ เมื่อภาครัฐได้เข้ามาพัฒนาท้องถิ่น มีการขยายสาธารณูปโภคอันเป็นปัจจัย พื้นฐานในด้านการผลิต สร้างความเจริญทันสมัยของการสื่อสารและเทคโนโลยี ตลอดจนการศึกษาในชุมชนที่ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วตามรูปแบบสังคมตะวัน ตกสภาพสังคมของคนในชุมชนก็ปรับเปลี่ยนไป การศึกษาในชุมชนจอมทองแต่เดิมการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนจะมีครูที่อยู่ ใกล้ชิดอยู่ในชุมชนเป็นผู้สั่งสอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับเคารพ นับถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการก่ายทอดการเรียนรู้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้วยการมีประสบการณ์ เป็นเสมือนครูแห่งชุมชน ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียน ชุมชน วัด การศึกษาในท้องถิ่นอดีตจึงอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้สอนความรู้ในด้านศาสนา ชุมชนเป็นแหล่งส่ง เสริมการเรียนรู โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนใกล้ชิดกับชุมชนโดยที่มีครูเป็นผู้อบรม สั่งสอนความรู้ใน สิ่งที่อยู่ในชุมชน แต่ในปัจจุบันระบบการศึกษา หลักสูตรการศึกษาที่มีการเลียนแบบสังคมตะวันตกเนื้อหาความไม่ใช่ สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น แต่เป็นความเป็นท้องถิ่นที่มีอย่างหลากหลายและห่าง ไกลจากชุมชนยิ่งขึ้น ภาครัฐส่งเสริมกระจายการศึกษาไปยังท้องถิ่นมากขึ้นเพียงใด การพัฒนาด้าน การเรียนรู้ยิงทำให้คนในชุมชนห่างไกลจากสังคมคนเองมากกว่ากระบวนการเรียนรู้อย่างไม่จบไม่สิ้น สามารถนำไปประยุกต์กับการคำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้ จึงทำไท้เยาวชนในสังคมท้องถิ่นที่หาวิธีเพิ่มจากการเรียนให้แก่ตนเอง

อย่างต่อเนื่อง และห่างไกลชุมชนท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมของคนในชุมชนปรับเปลี่ยนไปไม่เพียงแต่จะมีรูปแบบเหมือนแต่ก่อนในอดีตแต่ปรับเปลี่ยน แต่ได้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่นั้นเป็นเพียงอดีตที่ผ่านเลยไปแต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นนิรันดรการจะหวนกลับคืนมาทุกปีอีกครั้งหนึ่ง เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยที่เจริญขึ้นดังเห็นได้จากความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงทุกคนมีจิตสำนึกจากความร่มมืออย่างใกล้ชิด การเตรียมงานประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนถึงวันประเพณี กลุ่มพระสงฆ์ในวัด กลุ่มแม่บ้าน พ่อบ้าน ผู้ใหญ่ กลุ่มเยาวชน หนุ่ม สาว และทุกคนในหมู่บ้าน ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งในปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนว่าทางภาครัฐ หน่วยงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้สนับสนุนมีการส่งเสริมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจนโดดเด่นติดอันดับโลกเรื่องประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานียิ่งขึ้นไปจนส่งผลให้รับรู้ถึงการอนุรักษ์หวงแหนประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาสู่การมีบทบาทของเยาวชนในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๒.๑ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา การสร้างต้นเทียนพรรษามีแรงจูงใจความเชื่อในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักและด้วยเหตุผลสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑) จังหวัด อุบลราชธานีเป็นเมืองพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง ๔ องค์ คือ สมเด็จพรมมหาวีระวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) สมเด็จพระมหาวีระวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร) สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต) และสมเด็จมหาวีระวงศ์ (มานิต ถาวโร) มีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระและวิปัสสนกรรมฐาน เช่น พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม พระอาจารย์ขาว อนาลโย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นต้น

๒) ชาวอุบลราชธานี เป็นผู้มีใจเป็นกุศลใฝ่ธรรม มีความเชื่อว่า การถวายเทียนพรรษาเป็นผลให้บังเกิดปัญญาเฉียบแหลม มีความเฉลียวฉลาดสมกับเป็นพลเมือง เมืองนักปราชญ์

๓) อุบลราชธานีตั้งเมืองที่ดงอู่ผึ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาจนปัจจุบัน สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งที่จังหวัดอุบลราชธานีไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน เพราะที่อุทยานแห่งชาติ “ภูจองนายอย” ซึ่งอยู่ติดพรมแดนประเทศไทยกับประเทศลาว และเขมรเป็นดงอู่ผึ้งอีกแห่งหนึ่งของอุบลราชธานี

๔) ชาวอุบลราชธานีให้ความใส่ใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใดๆ แด่พระรัตนตรัย จะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งดงามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังผญาสุภาษิตได้กล่าวไว้ว่า “แนวได๋ถวาย” (ถวย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เฮานิได้งามนำเผิน” แปลความหมายได้ว่า สิ่งใด ๆ ที่นำถวายให้พระสงฆ์ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด เราจะได้งามทั้งกายและใจ บรรพชนได้อบรมสั่งสอน เรื่องนี้มาแต่อดีตกาล ลูกหลานสืบสานจนเป็นธรรมเนียมต่อๆ มาจนปัจจุบัน

๕) อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขา วิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน

๖) งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีเจตนาส่งเสริมพระพุทธศาสนา บูชา พระรัตนตรัยตามเป้าหมายดั้งเดิม อีกประการหนึ่งเป็นการถวายสักการะพระมหากษัตริย์ ในวโรกาส พระราชพิธีสำคัญ แต่ละปีโดยลำดับตลอดมา ชาวอุบลราชธานีได้น้อมเกล้าฯถวายความจงรักภักดีโดยทั่วกัน

จากบทบาทของเยาวชนและวัด ในระยะแรกนั้นจะยังมีไม่มากนักในด้านการสร้างการจัดทำ แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ได้ร่วมมือกันจัดทำขึ้นแล้วนำเทียนพรรษาเหล่านั้นไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก ซึ่งเยาวชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องกลุ่มวัยรุ่นที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง เพราะในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงาม แล้วจะนำไปถวายพระสงฆ์

๕.๑.๒.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจาก “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีจึงเชิดชูเทิดทูน ๓ สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงจิรัฐิติกาล หลอมใจถวายเทียนพรรษา น้อมบูชาพระรัตนตรัย ศรัทธาธรรมนำชาติไทย ถวายไท้มหาราชัน ชาวอุบลราชธานีต้องนึกคิดไว้ว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคม ที่บรรพบุรุษสั่งสมนับร้อยปี มีจิตวิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสู่สากลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องยึดมั่นแก่นแท้ของเทียนพรรษาเป็นสิ่งสำคัญ แล้วผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กลมกลืนกันอย่างลงตัว ไม่ขัดเขินในลักษณะ “อนุรักษ์ของเดิม ก่อนส่งเสริมของใหม่” จึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวเมืองอุบลที่ต้องอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีเทียนพรรษายืนยงคงอยู่คู่อุบลราชธานีตลอดไป

ตั้งแต่อดีตประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านจะเป็นผู้นำต้นเทียนไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่วัด ก่อนที่จะไปถวายก็จะมีการตกแต่งเทียนให้มีความสวยงาม แล้วค่อยเอาไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ที่จะอยู่จำพรรษาได้ใช้จุดให้แสงสว่างเพื่อทำกิจของสงฆ์ ชาวบ้านก็จะมีการบอกบุญกันทั่วหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันบริจาคเทียนหรือว่าขี้ผึ้งแล้วช่วยกันหล่อให้เป็นเล่มๆ ขนาดต่างๆ ตามความเหมาะสม แล้วค่อยร่วมกันนำไปถวายแก่วัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา จึงได้เกิดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ชาวบ้านเดินแห่เทียนไม่มีขั้นตอนพิธีกรรมอะไรมากมาย ทุกวันนี้ต้องมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ การจัดงานใช้ระยะเวลา ๑-๙ วัน มีขบวนแห่ที่อลังการ มีการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนเทียนที่ใช้แห่ก็มีการแตกต่างให้สวยงามมากขึ้น มีองค์ประกอบของเทียนที่หลากหลาย จนเกิดวัตถุประสงค์ในการแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนทุกวันนี้การทำเทียนพรรษาที่เน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต้นเทียนแต่ละต้นก็มีการลงทุนที่สูงใช้งบประมาณในการดำเนินการมากขึ้น แต่ก็ไม่ทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพราะกลุ่มเยาวชนได้ตระหนักและรู้ซึ่งถึงคุณค่าของประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษามากยิ่งขึ้นไปอีก

๕.๑.๒.๓ ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าคุ้มวัดและชุมชนเป็นแหล่งศูนย์รวมสร้างต้นเทียนพรรษาและให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว วัดที่สร้างต้นเทียนพรรษาควรจะมีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นขั้นตอนหรือควรที่มีการสร้างหลักสูตรการทำต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ปลูกฝังให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีแห่เทียนพรรษา ถือว่าเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคมและชุมชน ทั้งยังเป็นการปลุกมโนธรรมสำนึกของประชาชนให้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมให้เกิดขึ้นระดับหนึ่ง

การที่จะเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาได้นั้น เยาวชนต้องจะอยากจะทำ เพราะเยาวชนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้ แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในของเยาวชนกับวัดและชุมชนได้ในที่สุด เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศรัทธา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า การทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่ละวัด จะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมาโดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์รวม

การจะมีการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้เยาวชน เข้าวัดทำเทียนร่วมมีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์รวมในการให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาประเภทต่างๆ ให้มีการถ่ายทอดวิชาการในการติดพิมพ์และการแกะสลักเทียนทุกขั้นตอน ให้เด็กได้เรียนรู้ และมีการถ่ายทอดต่อๆไป ตลอดจนหาวิธีการทำให้เทียนพรรษาอยู่ได้นานในสภาพการณ์ปัจจุบัน และอยากให้หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการผู้ใหญ่เข้ามาส่งเสริมอย่างยั่งยืน

๕.๑.๒.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์พลังแห่งความทันสมัยและผลกระทบต่อค่านิยมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ปัญหาในประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเกิดจากการทำเทียนพรรษาเพื่อประกวดประชันขันแข่งแก่งแย่งกัน ก่อให้เกิดความ แตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน อาฆาตเคียดแค้น ไม่สร้างความสามัคคีไม่เป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ อีกทั้งสิ้นเปลืองเงินทองโดยไม่คุ้มค่า ทำให้ต้นเทียนมีงบประมาณมาจากการรับบริจาค และจากการสนับสนุนของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แต่ไม่เพียงพอต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษาต้นหนึ่ง เพราะว่าต้นเทียนต้นหนึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดสร้างประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงเป็นปัญหาที่คุ้มวัดและชุมชนต้องหาทุนทรัพย์มาเพื่อจัดสร้างต้นเทียนพรรษาดังกล่าว

จึงเกิดปัญหางานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์,สมานฉันท์,กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ,ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆไป ควรมีการจัดตั้งกองทุน

เพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น จงนึกคิดอยู่เสมอว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นทุนทางสังคมที่สะสมนับ ๑๐๐ ปี มีจิต วิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี ที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่เมืองอุบลราชธานี ตลอดไป

ผลจากการพัฒนาความเจริญในสังคม เศรษฐกิจของชุมชน ฟ้าให้การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนไปให้ทันกับความทันสมัยที่เข้ามาในชุมชน การต่อสู้ดินรนในการหาเลี้ยงครอบครัว กับภาระงานที่หนักขึ้นฟ้าให้การใช้เวลาช่วงของงานบุญ วันสำคัญทางศาสนามีน้อยลง การไปทำบุญที่วัดของคนในชุมชน ยังคงมีให้เห็นในช่วงวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น เช่น ในวันเข้า พรรษา วันออกพรรษา วันสงกรานต์ ส่วนวันพระอื่นคนหนุ่ม-สาวรุ่นใหม่เข้าร่วมน้อยลงไม่ค่อยให้ ความสำคัญ การปลูกฝังจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ในชุมชนจึงมีน้อยลง พร้อมกับภาระหน้าที่ที่ต้อง เร่งรีบ การดำเนินชีวิตประจำวันมีอิทธิพลมากกว่า การพัฒนาให้ความเจริญทันสมัยฟ้าได้อย่างรวดเร็วจึงฟ้าให้คนในชุมชนขาดความสนใจในความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนมากยิ่งขึ้น

จากการพัฒนาจะสามารถฟ้าให้คนได้รับความสุข ความสบายมากกว่า จึงมองไม่เห็นในความสำคัญที่จะอนุรักษ์ในงานประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้อีกต่อไป จิตสำนึกในการสร้าง บุญกุศลการสืบทอด อนุรักษ์งานประเพณีจึงเป็นเพียงการรื้อฟื้นอดีตที่ผ่านมาให้กลับมาใหม่ โดย ไม่ได้ใส่ความรู้สึก การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในงานประเพณีเช่นดังเดิม

งานประเพณีจึงเป็นเพียงการจัดกิจกรรมการร่วมคันของคนในหมู่บ้านที่สมาชิกทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ โดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ เป็นการเฉลิมฉลองที่บุคคลภายนอกและทุกคนก็จะสามารถเข้าร่วมในงาน ได้โดย ไม่รู้สึกแตกต่างไปจากคนอื่นในงานประเพณีนอกจากนี้การเข้ามามีอำนาจของฝ่ายปกครองท้องถิ่นยังได้ฟ้าให้ชุมชนสูญเสียอำนาจในการต่อรอง การตัดสินใจของตนเองไปการจัด ประเพณี เพื่อตอบสนองชื่อเสียง สาระความบันเทิง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนเท่าบัน ระบบการคิดของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีการคิดในรูปแบบเดียวกัน ประเพณีไม่ได้ตอบสนอง ความรู้สึกร่วมกันของชุมชนเป็นเพียงวัฒนธรรมความบันเทิง ที่เผยแพร่ออกไปสู่สังคมอื่นที่สามารถจัดสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ได้ ความสนุกสนาน ความครึกครื้นอาจกลายเป็นแบบอย่าง เป็นต้นแบบที่สร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่นเอาอย่างที่เหมาะสม ถูกต้อง ฟ้าให้ความเป็นท้องถิ่นนั้นได้สูญหายไป

การแก้ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านบุคลากร คือต้องมีการให้ความรู้และสืบทอดวิธีการสร้างต้นเทียนแต่ละประเภทให้เป็นระบบมากขึ้น มีหลักสูตรการสอนที่ชัดเจนโดยฝึกจากเยาวชนที่สนใจทำให้เกิดช่างเทียนรุ่นใหม่มาทดแทนรุ่นเก่าจะได้มีช่างเทียนพรรษาที่เพียงพอ

๒) ด้านเยาวชนต้องมีความร่วมมือกันในการที่จะให้ความรู้ ไม่ควรที่เน้นการสร้างต้นเทียนเพื่อหวังผลในการส่งเข้าประกวดมากเกินความพอดี เมื่อเยาวชนที่ทำต้นเทียนพรรษา ส่วนมากก็เพื่อต้องการฝึกหัดทำเทียนพรรษาเท่านั้น ทางวดและชุมชนก็มุ่งที่จะส่งเทียนเข้าประกวดกับจังหวัด การลงทุนจึงตามมา เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่สวยงาม การลงทุนทำเทียนพรรษาเป็นเงินมากขึ้นกว่าเท่าตัวทุกๆ ปี จึงเกิดขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชน ต้องเร่งรีบหาหนทางในการที่จะทำให้ชุมชนตนเองได้รับรางวัล

ชนะเลิศ จึงต้องมีการว่าจ้างนายช่างที่มีฝีมือมาทำเทียนพรรษาให้กับวัดหรือชุมชนของตนเอง จึงทำให้คนในชุมชน และเยาวชนมีส่วนร่วมน้อยในการทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี

๓) ด้านงบประมาณ หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ควรที่จะมีการประเมินงบประมาณในสร้างต้นเทียนแต่ละต้น และเข้าไปให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณให้มีความเพียงพอต่อการดำเนินการทำต้นเทียนแต่ละต้น ถ้าเช่นนั้นก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษามีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่าเศรษฐกิจเหมือนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแง่ลบ เช่น บทบาทของวัดและชุมชนในอดีตทำเทียนพรรษา ไม่มีการลงทุน มีรูปแบบการทำแบบเรียบง่าย นำเทียนมารวมกัน หรือมีการฟั่นเทียนรอบศีรษะแล้วนำมารวมกันถวายวัด การใช้จ่ายหรือการลงทุน จึงไม่มีความจำเป็นเพราะว่าขี้ผึ้งสามารถหาเก็บได้ตามป่า แต่ในปัจจุบันต้องมีการซื้อขี้ผึ้งเพื่อมาทำเทียน การลงทุนจึงมีความจำเป็นเพราะว่าความต้องการของมนุษย์ ที่จะทำเทียนให้มีความยิ่งใหญ่ มีการประกวด มีการแข่งขัน การทำต้นเทียนจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีองค์ประกอบหลายๆอย่างเข้ามา เพื่อให้มีความสวยงาม จำเป็นต้องใช้ “เงิน” ยิ่งต้นเทียนมีขนาดใหญ่ เงินที่ลงทุนก็เพิ่มตามขนาดของต้นเทียนพรรษา ผลที่ตามมาคือมีการลงทุนมากขึ้น เพราะว่าถ้าวัดหรือชุมชนใดมีทุนในการทำต้นเทียนย่อมมีโอกาสที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศได้ ทำให้บางวัดหรือชุมชนเลิกทำเทียนพรรษาเลยเพราะไม่มีเงินทุนทรัพย์ที่เพียงพอ เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผล

บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี บทบาทและอิทธิพลของผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ในหมู่ม้านที่มีต่อ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มหนุ่ม-สาว ใน หมู่บ้านนั้น นอกจากจะเป็นระบบวัฒนธรรมในเรื่อง ความเคารพเชื่อถือผู้อาวุโส ผู้มีประสบการณ์ แล้วยังเป็นการบ่มเพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของสังคม หมู่ม้านให้เกิดความใกล้ชิดที่มีต่อ วัยรุ่นในครอบครัว สังคมหมู่บ้านเองโดยมีพ่อ แม่ เป็นผู้อบรมให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้ความ ใกล้ชิดต่อวัยรุ่นในครอบครัวและความจำเป็นที่กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มหนุ่ม-สาว ที่ตองพึ่งพาผู้อาวุโส และผู้มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติและเริ่มต้นพิธีกรรม ของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้าน และประการสำคัญผู้อาวุโสเหล่านี้เป็นผู้ผ่านประสบการณ์มายาวนานจนถึงรากเหง้าในงานประเพณีห้องถิ่นมาก่อน มีความเข้าใจลึกซึ้งมากกว่า กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่น ในหมู่บ้านของจังหวัดอุบลราชธานีจากงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ยังถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญแห่ง การเปลี่ยนผ่านของระบบความรู้ ความคิดและการใส่ความหมายของงานประเพณีของคนหนุ่ม-สาว วัยรุ่นในชุมชนอย่างเต็มที่ แต่สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจไม่ว่าจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชน จากคนหนุ่มในหมู่บ้านต่างเห็นพ้องต้องกันว่าแนวโน้มในอนาคตของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีน่าจะปรับเปลี่ยนไปอีก โดยเฉพาะในเรื่องการปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นสมัยดังเดิม ของงานประเพณี ด้วยการจัดประเพณีที่มีขบวนประเพณีของหมู่บ้านเป็นขบวนเคียว ไม่แยกคันจัด ประเพณีการแห่เทียนเข้าพรรษาของกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มแม่บ้านที่มีการจัดรูปแบบอนุรักษ์ความเป็นประเพณี ดังเดิมไว้ให้ได้ศึกษา เรียนรู้ กลุ่มวัยรุ่นที่เน้นความสนุกสนานบันเทิง มีการวิวาท ชกต่อย จะเป็น รูปแบบประเพณีงานที่ทุกกลุ่มได้เข้ามาร่วมงานได้ โดยมีความรู้ความเข้าใจ มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ในการสร้างพลังความเข้มแข็งให้ชุมชนโดยมีประเพณีท้องถิ่นที่เป็น

สื่อกลาง เชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการ ปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ระบบการศึกษาในท้องถิ่นจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ประเพณีพ้องถิ่นให้ มีความถูกต้อง ชัดเจนเป็นบทบาทร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน โดยมีประเพณีท้องถิ่นเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรูร่วมคัน กลุ่มเยาวชน วัยรุ่นไต้มีโอกาสเรียนรู มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมดั่งเดิม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๑ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา บทบาทของวัดในอดีตนั้นจะยังมีไม่มากนักในด้านการสร้างการจัดทำเทียนพรรษา แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ส่วนชุมชนนั้นจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้ทำเทียนพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปถวายแด่พระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก จึงนับชุมชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง ในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงามก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์ ต้นเทียนที่ทำกันในสมัยนั้นเป็นเทียนมัด คือนำเอาขี้ผึ้งที่ได้จากผึ้งป่านำมาต้มและหลอมลงเบ้าหล่อในกระบอกไม้ไผ่ พอเทียนเย็นก็แกะออกจากเบ้าก็จะได้เทียนขึ้นมาหนึ่งเล่ม หลายคนช่วยกันทำจนได้เทียนจำนวนมาก แล้วนำมามัดรวมกันเป็นต้นเทียนแบบต่างๆ ตามความคิดจินตนาการด้านศิลปะ เทียนแต่ละต้น นำมาใส่แท่นติดลายด้วยกระดาษเงินกระดาษทอง ใช้คนหามแห่ มีขบวนฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน

ในปัจจุบันชุมชน และเยาวชนจะเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างต้นเทียนพรรษาเหมือนเดิม นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์แล้วยังมีจุดประสงค์เพื่อส่งเข้าประกวดเทียนพรรษากับทางจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนทางวัดนั้นจะให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดทำต้นเทียน แสดงให้เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานีได้ดื่มด่ำเอาประเพณีวัฒนธรรมนี้อย่างลึกซึ้งและมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการถวายเทียนพรรษาแด่พระสงฆ์ตามคุ้มวัดต่างๆ มากมาย เพราะจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง พอถึงเทศกาลเข้าพรรษา ประชาชนต่างก็นำเครื่องบูชาพระรัตนตรัยไปถวายพระสงฆ์ตามประเพณีที่เคยปฏิบัติ เมื่อมีวัดมากและใกล้เคียงกัน การแห่เทียนไปถวายแก่พระสงฆ์ก็ย่อมมีการผ่านขบวนแห่เทียนกัน มีการละเล่นฟ้อนรำในขบวนอย่างสนุกสนาน และต่างก็ได้รับยกย่องชมเชยและกล่าวขานกันว่าวัดนั้นวัดนี้ทำต้นเทียนสวยงาม ผู้มีศิลปะก็ทำต้นเทียนของตนให้มีลวดลายต่างๆ ตามจินตนาการและจิตศรัทธาพร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบอื่นๆ ให้สวยงามมากขึ้น

บทบาทของวัดในด้านการสร้างการจัดสร้างต้นเทียนนั้นในระยะแรก แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นแล้วนำเทียนพรรษาเหล่านั้นไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก แต่ในด้านของชุมชน และเยาวชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง ในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงาม ก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์

๕.๒.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ศรัทธา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า การทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่

จำพรรษาในแต่ละวัด จะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์รวม ดังนั้น การจะมีการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้

จึงเป็นการรักษาประเพณีให้คงอยู่ทางราชการต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงานให้เยาวชน และชุมชน หรือคุ้มวัดต่างๆ ร่วมมือกันจัดงาน รวมทั้งประชาชนชาวบ้านต้องมีศรัทธาอย่างแท้จริง ในการจัดทำเทียนพรรษาแต่ละประเภทนายช่างต้นเทียนควรที่จะแทรกความรู้แง่คิดต่างๆ ที่แสดงออกมาทางศิลปะลวดลายของต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นเป็นการให้ความรู้และเป็นสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาอีกทางหนึ่งด้วยในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีหลายๆ ปีที่ผ่านมา มีความเป็นมาจาก เดิมทีชาวบ้านฟั่นเทียนยาวรอบศีรษะไปถวายพระสงฆ์ ต่อมานำเทียนเล่มเล็กมามัด รวมกันเป็นลำต้นเรียนกว่า “เทียนมัดรวมติดลาย” จนกระทั่ง พ.ศ.๒๔๔๔-๒๔๗๙ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงริเริ่มให้ชาวเมืองร่วมกันหล่อเทียนต้นใหญ่โดยมีกุศโลบาย “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ช่องว่างระหว่างฐานะความยากดีมีจน ต่างคนก็นำงบผึ้งเล็กใหญ่ตามฐานะความเป็นอยู่มาหลอมในกระทะทองเหลืองใหญ่ใบเดียวกัน ได้ต้นเทียนต้นเดียวกัน มีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกัน ได้บุญกุศลเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีของชาวคุ้มวัด/ชุมชน การหล่อเทียนเป็นต้นใหญ่ ได้เป็นแบบอย่างในการทำเทียนแบบติดพิมพ์แกะสลักมาจนปัจจุบัน มีต้นแบบมาจาก “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” เช่นเดียวกัน

เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๐ หลังจากที่ ททท.ได้สนับสนุนให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเผยแพร่ไปทั่วโลก (เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐) งานได้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี ได้วิพากษ์วิจารณ์งานแห่เทียนพรรษาใน นสพ.สยามรัฐมีใจความสำคัญว่า “การที่คนอุบลฯ หลงใหลได้ปลื้มกับประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างไม่ลืมหูลืมตา ถือว่าประเพณีที่ดีไว้อวดแขกเมือง เป็นจุดขายได้ทั้งในและต่างประเทศทำให้สรรหาสิ่งแปลกใหม่มาเสริมงานเข้าพรรษาจนหน้าตาแปรเปลี่ยน แทบจะจำประเพณีดั้งเดิมไม่ได้ สงสารคนที่ดั้นด้นตากไกลทั่วโลกมาดู ได้เห็นแต่กระพี้หามีแกนแท้ไม่ ขอถามว่าเป็นการ “ส่งเสริม” หรือ “ทำลาย”ประเพณีกันแน่”

ซึ่งในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ชาวบ้านเดินแห่เทียนไม่มีขั้นตอนพิธีกรรมอะไรมากมาย ทุกวันนี้ต้องมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ การจัดงานใช้ระยะเวลา ๑-๙ วัน มีขบวนแห่ที่อลังการ มีการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เทียนที่ใช้แห่ก็มีการแตกต่างให้สวยงามมากขึ้น มีองค์ประกอบของเทียนที่หลากหลาย จากเดิมที่มีวัตถุประสงค์ในการแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ แต่ทุกวันนี้การทำเทียนพรรษาที่เน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต้นเทียนแต่ละต้นก็มีการลงทุนที่สูงใช้งบประมาณในการดำเนินการมากขึ้น จึงทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เทียนที่ใช้แห่ก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จะเห็นว่ามีเทียนอยู่ ๒ ประเภท คือ ๑) เทียนที่ชาวบ้านนำมาแห่แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาสามารถใช้จุดเพื่อทำกิจของสงฆ์ได้ และ ๒) เทียนที่คุ้มวัดหรือชุมชนสร้างขึ้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่มีหุ่นขี้ผึ้งเป็นองค์ประกอบ มีการแกะสลัก หรือว่าติดพิมพ์ลวดลายไทย

ตามเรื่องราวของพุทธประวัติในทางพระพุทธศาสนา เป็นเทียนเช่นเดียวกันแต่ไม่สามารถจุดใช้ได้ ใช้สำหรับการประกวดและเทียนเพื่อความสวยงามเท่านั้น หลังเสร็จจากแห่แล้วก็นำมาถวายวัดเช่นเดียวกัน ทางวัดก็จะเก็บไว้ภายในวัดเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ชมความงดงามต่อไป

๕.๒.๓ ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การที่จะอนุรักษ์และการเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจังหวัดอุบลราชธานีหรือคณะกรรมการผู้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปีต้องให้ความสำคัญด้านการจัดสร้างต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดหรือชุมชน เป็นลำดับต้นๆ ให้วัดหรือชุมชนนั้นมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดสร้างต้นเทียนแต่ละต้นควรจะมีการให้ความรู้หรือเผยแพร่การจัดทำต้นเทียนให้เข้าถึงประชาชนทุกชนชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเยาวชนถือว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะสืบทอดภูมิปัญญาการจัดทำต้นเทียนพรรษา

ซึ่งในอนาคตวัดและชุมชนน่าจะมีบทบาทในด้านเป็นสถานที่จัดทำต้นเทียนของชุมชนและเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เรื่องต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าวัดเป็นแหล่งศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกอยู่แล้ว การจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นของชุมชนก็แสดงออกมาเป็นเรื่องราวในชาดกในทางพุทธศาสนา และเกิดจากแรงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาโดยแสดงออกมาในด้านศิลปะลวดลายในต้นเทียนพรรษา การจะอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเผยแพร่ขั้นตอนวิธีการจัดทำต้นเทียนประเภทต่างๆ ที่ชัดเจน ทั้งภาครัฐภาคเอกชนตลอดจนวัดและชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันจึงจะทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งเรียนรู้เทียนพรรษาให้คงมีอยู่ตลอดไป

เป็นการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเยาวชนย่อมต้องมีบทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์อยู่แล้ว เริ่มตั้งแต่การจัดสร้างต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ เยาวชนก็เป็นกำลังผู้ริเริ่มในยุคปัจจุบัน แต่สิ่งที่จะขอเสนอแนะเพิ่มเติมคือที่เก็บรักษาต้นเทียน เพราะว่าแต่ละปีวัดและชุมชนได้สร้างต้นเทียนพรรษา แล้วดึงเยาวชนเข้ามาช่วยงานหลังจากเสร็จจากการประกวดแล้ว การเก็บรักษาก็มาเก็บไว้ในแต่ละวัด ควรที่จะมีการสร้างสถานทีในการเก็บรักษาต้นเทียนที่เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี เนื่องจากสถานที่เก็บต้นเทียนนั้นไม่มี ส่วนใหญ่แล้วจะเก็บไว้ตามวัด สภาพอากาศในแต่ละปีนั้นมีความแตกต่างกัน ต้นเทียนที่ทำนั้นเกิดความสลาย ดังนั้น ควรจะมีการเก็บรักษาในแบบใหม่ แทนการเก็บรักษาตามแบบเดิมๆ เช่น การทำพิพิธภัณฑ์เทียนพรรษา หรือสร้างห้องเครื่องปรับอากาศขนาดใหญ่ เพื่ออนุรักษ์ต้นเทียนพรรษา หรือเพื่อจัดแสดงเป็นนิทรรศการให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและชาวต่างประเทศได้มีโอกาสมาชม นอกเหนือจากการเข้าร่วมงานตามระยะเวลาที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

ทำอย่างไรให้คนรุ่นลูกรุ่นหลาน เยาวชน ได้มีความภาคภูมิใจ ที่อยากจะทำหลังจากเลิกโรงเรียนก็มาช่วยกัน ใครมีอะไรก็มาช่วยกัน มีการหมุนเวียนมาช่วยกัน มีอะไรก็นำมามีอาหารก็นำมาช่วยสนับสนุนในการจัดทำต้นเทียนพรรษา เป็นประเพณีที่เข้าถึงจิตใจแล้ว ช่วยกันทำตามศรัทธา ไม่มีการบังคับ แล้วแต่กำลังศรัทธา ทุกคนอยากจะทำ ทุกคนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในวัดและชุมชนได้ในที่สุด

๕.๒.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ปัญหาในประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเกิดจากการทำเทียนพรรษาเพื่อประกวดประชันขันแข่งแก่งแย่งกันก่อให้เกิดความแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน อาฆาตเคียดแค้น ไม่สร้างความสามัคคีไม่เป็นผลดีต่อบ้านเมือง อีกทั้งสิ้นเปลืองเงินทองของวัดโดยไม่คุ้มค่า วัดและชุมชนที่จัดทำต้นเทียนมีงบประมาณมาจากการรับบริจาค และจากการสนับสนุนของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกสาร แต่ไม่เพียงพอต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษาต้นหนึ่ง เพราะว่าต้นเทียนต้นหนึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดสร้างประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงเป็นปัญหาที่คุ้มวัดและชุมชนต้องหาทุนทรัพย์มาเพื่อจัดสร้างต้นเทียนพรรษาดังกล่าว ปัญหางานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ สมานฉันท์ กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆ ไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันสามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) ด้านบุคลากร คือมีช่างเทียนพรรษาไม่เพียงพอ สังเกตได้จากบางวัดขาดช่างเทียนพรรษา แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำต้นเทียนพรรษาประจำชุมชน ในแต่ละปีนายช่างเทียนพรรษาจะหมุนเวียนไปทำเทียนพรรษาให้กับวัดที่มีทุนทรัพย์มาก วัดหรือชุมชนที่มีงบประมาณไม่เพียงพอก็ขาดนายช่างที่จะมาช่วยทำเทียนพรรษา เพราะเราไม่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามาฝึกหัดทำเทียนอย่างต่อเนื่อง เหตุเพราะนายช่างที่มีฝีมือบางท่านก็ไปรับงานจัดทำต้นเทียนพรรษาให้กับจังหวัดอื่นที่มีทุนสนับสนุนมากกว่า จึงถือว่าเป็นปัญหาในการอนุรักษ์สืบทอด หรือการถ่ายทอดการทำต้นเทียนพรรษาให้แก่เยาวชนของจังหวัดอุบลราชธานี

(๒) ด้านเยาชนที่ทำต้นเทียนพรรษา ส่วนมากก็เพื่อต้องการทำบุญและส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดกับจังหวัด ซึ่งทางวัดและชุมชนมีการลงทุนจึงตามมา เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่สวยงาม การลงทุนทำเทียนพรรษาเป็นเงินมากขึ้นกว่าเท่าตัวทุกๆปี จึงเกิดขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชน และเยาวชนต้องเร่งรีบหาหนทางในการที่จะทำให้ชุมชนตนเองได้รับรางวัลชนะเลิศ จึงต้องมีการว่าจ้างนายช่างที่มีฝีมือทำเทียนพรรษาให้กับวัดหรือชุมชนของตนเอง จึงทำให้เยาวชนที่ไม่มีฝีมือแต่อยากทำบุญมีส่วนร่วมน้อยในการทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี

(๓) ด้านเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา เพราะว่าเศรษฐกิจเหมือนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแง่ลบ เช่น บทบาทของวัดและชุมชนในอดีตทำเทียนพรรษา ไม่มีการลงทุน มีรูปแบบการทำแบบเรียบง่าย นำเทียนมารวมกัน หรือมีการฟั่นเทียนรอบศีรษะแล้วนำมารวมกันถวายวัด การใช้จ่ายหรือการลงทุน จึงไม่มีความจำเป็นเพราะว่าขี้ผึ้งสามารถหาเก็บได้ตามป่า แต่ในปัจจุบันต้องมีการซื้อขี้ผึ้งเพื่อมาทำเทียน การลงทุนจึงมีความจำเป็นเพราะว่าความต้องการของมนุษย์ ที่จะทำเทียนให้มีความยิ่งใหญ่ มีการประกวด มีการแข่งขัน การทำต้นเทียนจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีองค์ประกอบหลายๆอย่างเข้ามาเพื่อให้มีความสวยงาม จำเป็นต้องใช้ “เงิน” ยิ่งเทียนมีขนาดใหญ่ เงินที่ลงทุนก็เพิ่มตามขนาดของต้นเทียนพรรษา ผลที่ตามมาคือมีการ

ลงทุนมากขึ้น เพราะว่าถ้าวัดหรือชุมชนใดมีทุนในการทำต้นเทียนย่อมมีโอกาสที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศได้ ทำให้บางวัดหรือชุมชนไม่ทำเทียนพรรษาเลยเพราะไม่มีเงินทุนทรัพย์ เป็นต้น

วิสัยทัศน์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีความหมายว่าต้องคิดกว้างมองไกลใฝ่สูงมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานประเพณีแห่ เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมเชิดชูพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก การจัดงานจึงควรเป็นไปด้วยความงดงามทั้งศิลปะและวัฒนธรรม มีความเรียบง่ายประหยัด พอดีพองาม พอเหมาะพอควร พอเพียงไม่สร้างภาระแก่ชุมชน มีบรรยากาศที่อบอุ่นในลักษณะกัลยาณมิตร และความมีส่วนร่วมของชุมชน ขนาดของเทียนพรรษาจึงควรจัดทำให้พอเหมาะกับงบประมาณ มีความละเอียดอ่อนช้อยงดงามในรูปลักษณ์มีความหมายเผยแพร่พุทธธรรมนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตลอดไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการที่จะอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี อันจะนำไปสู่การหาทางธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาน ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของ จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อการสืบทอดและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีงามของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และสร้างโรงเรียนทำเทียนเพื่อฝึกเยาวชน ประชาชนทั่วไปได้รับการถ่ายทอดจากผู้ที่เป็นช่างเทียนที่ให้ยั่งยืนสืบต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะทั่วไป

บทบาทเยาวชนต่อการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เสนอให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้มีการประสานงานกับประชาชนทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรสนับสนุนในด้านงบประมาณให้เยาวชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาให้เพียงพอต่อการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาในแต่ละต้น ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสร้างความตระหนักให้เยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าและความหมายของประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เกิดขึ้นกับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อไปในอนาคต เพื่อให้ประเพณีไม่ใช่เรื่องของของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เป็นเรื่องของทุกคน เช่น การสอนการทำต้นเทียนพรรษาทั้งประเภทติดพิมพ์และเกาะสลัก ตลอดจนถึงเทียนแบบโบราณ เพื่อให้วิชาการช่างศิลป์จะได้ไม่สูญหายไปจากสังคม ควรมีการให้ความรู้ด้านการจัดสร้างต้นเทียนแต่ละประเภทในวงกว้าง ไม่ใช่แต่ในวงการช่างเทียนแต่ควรที่จะมีสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทในอนุรักษ์และเกิดประโยชน์ในแง่ของการตระหนักรู้คุณค่าและความสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริงต่อไป

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ควรศึกษาในเชิงวิเคราะห์เพื่อเปรียบ เทียบให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งรูปแบบในอดีต และปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

๒) ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรมไว้อย่างหลากหลาย ในลักษณะของการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างกันไป

๔) ควรมีการวิจัยเรื่องวิถีความเชื่อในการสร้างต้นเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา

๕) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบกับประเพณีออกพรรษาที่จังหวัดสกลนครที่มีการทำปราสาทผึ้งเช่นเดียวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ว่าวัดและชุมชนจะมีบทบาทแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีอย่างไร และมีวิธีการใดบ้าง

๖) แนวการศึกษาในรูปแบบของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและศึกษาให้เห็นถึงรายละเอียดของรูปแบบประเพณีที่ปรับเปลี่ยนไป การเลือกสรรและการเปลี่ยนผ่านทางด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเหล่านี้ควรได้มีการศึกษาให้เห็นถึงแนวทางการผลิตประเพณีเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในรูปแบบอื่นที่สามารถทำได้อย่างชัดเจนกว่าโดยเพิ่มให้หลากหลายยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกํ ๒๕๐๐.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ .**พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอฏฺฐกถา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาณ, ๒๕๓๒-๒๕๓๔.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. **มรดกวัฒนธรรมและศาสนา : พลังสร้างสรรค์ในชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: สื่ออักษร,๒๕๔๓.

_____. **สื่อส่องวัฒนธรรม.**กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา,๒๕๔๙.

_____. **วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น.** ศิลปวัฒนธรรม,ปีที่ ๑๖ : ๓ (มกราคม ๒๕๕๕), ๒๕๕๕.

เจริญ ต้นมหาพราน. **ประเพณีท้องถิ่น.**กรุงเทพมหานคร :แสงแดด, ๒๕๕๑.

จุไรรัตน์ จันทร์ธำรง.**สังคมและวัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๕๐.

ทัศนีย์ ทองสว่าง . **สังคมไทย.**กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ , ๒๕๔๗.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ . **ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟอีสาน : บุญบั้งไฟต้องรับใช้ชาวยโสธรไม่ใช่ชาวยโสธรรับใช้บุญบั้งไฟ**. กรุงเทพฯ : มติชน.๒๕๔๗ .

นิติภูมิ นวรัตน์ . **เปิดฟ้าส่องโลก.** ไทยรัฐ,ปีที่ ๖๑ : ๑๕๓๘๖ (๑ กันยายน ๒๕๕๓) ,๒๕๕๓.

บุญมา นครอินทร์ . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางประการของชาวชนบทไทย.** กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๕๔ .

บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร. **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**. อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี.กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์ , ๒๕๓๕.

ประจักษ์ บุญอารีย์. **ขนบธรรมเนียมประเพณี และการพระศาสนา". อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี** . กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์ , ๒๕๓๕ .

ประเสริฐ ศีลรัตนา. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์.**กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์ ,๒๕๔๒.

ปริตรตา กอ. อนันตกูล. **อดีต กับปัจจุบัน ในประเพณีร่วมสมัย**. วารสารวัฒนธรรมไทย. ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๑๐ ตุลาคม – มกราคม ๒๕๕๓.

ปรีชา พิณทอง.**ประเพณีโบราณไทยอีสาน.** อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท. ๒๕๓๔

ประเวศ วะสี . **การศึกษาของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น**.กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. ๒๕๔๖.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม** . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.๒๕๕๐.

มูลนิธิภูมิปัญญา. **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.๒๕๔๗.

เติม วิภาคย์พจนกิจ.**ประวัติศาสตร์อีสาน.**กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙ .

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ . **มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน** . กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ.๒๕๕๐.

ส. พลายน้อย. **แลไปข้างหน้า.** กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.๒๕๓๐.

สนิท สมัครการ.**การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๕๐.

สุภาวดี มิตรสมหวัง. **สังคมไทย.**กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.๒๕๔๕.

สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์. **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา.**กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์ ๒๕๕๔.

สุรีย์ บุญญานุพงศ์และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ. **ประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว:จุดเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางสังคม**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่:เจริญวิทย์,๒๕๕๔.

เสรี พงศ์พิศ. **ภูมิปัญญาชาวบ้าน.** กรุงเทพมหานคร : หมู่บ้าน ,๒๕๕๔.

_____. **วัฒนธรรมพื้นบ้าน** : **รากฐานการพัฒนาชนบท.**กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญา, ๒๕๕๓.

สมชาย ใจดี และ ยรรยง ศรีวราภรณ์. **ประเพณีและวัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๔๘.

สุมิตร กองกาญจน์, ยัง กุนอก และ มนัส สุขสาย. **อุบลราชธานีงามล้ำเทียนพรรษาอุบลราชานี** . อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.๒๕๔๐.

สุรินทร์ คล้ายจินดา. **แห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี**. อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑๒ กรกฎาคม : ๔๒ – ๕๔. ๒๕๕๖.

สีลา วีระวงศ์. **ฮีตสิบสองคองสิบสี่**. อุบลราชธานี : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครู อุบลราชธานี. ๒๕๒๙.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๔ .

เอกวิทย์ ณ ถลาง.**เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม.**กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินตื้นแอนด์พับลัชชิ่ง. ๒๕๕๐.

เอกวิทย์ ณ ถลาง.**ภูมิปัญญาชาวบ้าน : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาของชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : สารพัฒนา , ๒๕๔๕.

๑.๒.๒ งานวิจัย

บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข. **รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล,กรุงเทพมหานคร.๒๕๕๒.

ประยงค์ มุทธเสน. **วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๒ – พ.ศ. ๒๕๓๓**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,กรุงเทพมหานคร.๒๕๓๓.

เพ็ญศรี ดุ๊ก,ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปิยนาถ บุนนาคและวราภรณ์ ทินานนท์.**วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ** . โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,กรุงเทพ. ๒๕๔๘.

อารยา เศวตามร์.**ผ้าป่าขาว : บทสะท้อนวิธีคิดของชุมชน.**กรุงเทพมหานคร . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) .๒๕๕๔.

สมชัย เจียรกุล. **ศิลปะการทำเทียนพรรษาของช่างจังหวัดอุบลราชธานี.** บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,มหาสารคาม.๒๕๓๔.

๑.๒.๓. สื่ออิเลคทรอนิกส์

สุวิชช คูณผล.ประเพณีแห่เทียนพรรษาคือภูมิปัญญาท้องถิ่น.http://www.guideubon.com/gubn.2543 ,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๘.

๑.๒.๔. การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี (เก็บข้อมูลช่วง เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘).

สัมภาษณ์ นายแก้ว อาจหาญ ช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์รุ่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (เก็บข้อมูลช่วง เดือน มกราคม ๒๕๕๘).

ภาคผนวก ก.
บทความวิจัย

บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

Roles of Adolescents in Candle Festival: Refections on Gops Between The Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร., พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.
พระศิวเดชน์ ญาณวโร, นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน, นายกวีพล ศรีหะมงคล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajvidyalaya University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี และศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

๑. บทบาทของเยาวชน ด้วยความสำนึกในอดีตจึงถือเสมือนว่าเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตในสังคมทุกคนในสภาวะที่ คนในสังคมเก่า สร้างความเป็นผู้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในชุมชนลูกหลานเยาวชนมีความหนักแน่น และมีพลังมากกว่า จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นกับอดีต ดังจะเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ล้วนแล้วแต่ถูกประสาน ร้อยรัด เชื่อมโยงคนในรุ่นอดีตกับสังคมที่ในอดีตที่ผ่านมายาวนาน แต่ไม่ได้ ผ่านเลยไป จิตวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นได้รับการสืบทอดด้วยความเคารพยำเกรง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น จนกลายเป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอดีตกับปัจจุบันกลายเป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของนิรันดรกาลซึ่งจะหวนกลับคืนมาทุกครั้งที่เริ่มประเพณีใหม่ นั้นคือการหวนกลับคืนมาของอดีต เป็นปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ความเก่าแก่ของงานประเพณีในชุมชนท้องถิ่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้ถูกทำให้เลือนหายไปจากความสำนึกของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นเก่า หรือคนรุ่นใหม่ เพราะเท่าที่ผ่านประสบการณ์มายาวนานสำนึกในอดีตยังตราตรึงแน่นอย่างลึกซึ้งกับ วิถีชีวิตและแนวความคิดของคนในชุมชน

๒. ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจาก “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีจึงเชิดชูเทิดทูน ๓ สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงจิรัฐิติกาล หลอมใจถวายเทียนพรรษา น้อมบูชาพระรัตนตรัย ศรัทธาธรรมนำชาติไทย ถวายไท้มหาราชัน ชาวอุบลราชธานีต้องนึกคิดไว้ว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคม ที่บรรพบุรุษสั่งสมนับร้อยปี มีจิตวิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสู่สากลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องยึดมั่นแก่นแท้ของเทียนพรรษาเป็นสิ่งสำคัญ แล้วผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กลมกลืนกันอย่างลงตัว ไม่ขัดเขินในลักษณะ “อนุรักษ์ของเดิม ก่อนส่งเสริมของใหม่” จึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวเมืองอุบลที่ต้องอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีเทียนพรรษายืนยงคงอยู่คู่อุบลราชธานีตลอดไป

๓. ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าคุ้มวัดและชุมชนเป็นแหล่งศูนย์รวมสร้างต้นเทียนพรรษาและให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว เยาวชนต้องจะอยากจะทำ เพราะเยาวชนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้ แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหน จึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในของเยาวชนกับวัดและชุมชนได้ในที่สุดนโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้เยาวชน เข้าวัดทำเทียนร่วมมีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์รวมในการให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาประเภทต่างๆ ให้มีการถ่ายทอดวิชาการในการติดพิมพ์และการแกะสลักเทียนทุกขั้นตอน ให้เด็กได้เรียนรู้ และมีการถ่ายทอดต่อๆไป ตลอดจนหาวิธีการทำให้เทียนพรรษาอยู่ได้นานในสภาพการณ์ปัจจุบัน และอยากให้หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการผู้ใหญ่เข้ามาส่งเสริมอย่างยั่งยืน

๔. ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์พลังแห่งความทันสมัยและผลกระทบต่อค่านิยมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์,สมานฉันท์,กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ,ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น จงนึกคิดอยู่เสมอว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นทุนทางสังคมที่สะสมนับ ๑๐๐ ปี มีจิต วิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี ที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่เมืองอุบลราชธานีการพัฒนาจะสามารถทำให้คนได้รับความสุข ความสบายมากกว่า จึงมองไม่เห็นใน ความสำคัญที่จะอนุรักษ์ในงานประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้อีกต่อไป จิตสำนึกในการสร้าง บุญกุศลการสืบทอด อนุรักษ์งานประเพณีจึงเป็นเพียงการรื้อฟื้นอดีตที่ผ่านมาให้กลับมาใหม่ โดย ไม่ได้ใส่ความรู้สึก การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นใน

งานประเพณีเช่นดังเดิม งานประเพณีจึงเป็นเพียงการจัดกิจกรรมการร่วมกันของคนในหมู่บ้านที่สมาชิกทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ โดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ เป็นการเฉลิมฉลองที่บุคคลภายนอกและทุกคน ก็จะสามารถเข้าร่วมในงาน ได้โดยไม่รู้สึกแตกต่างไปจากคนอื่นในงานประเพณี นอกจากนี้การเข้ามามีอำนาจของฝ่ายปกครองท้องถิ่นยังได้ฟ้าให้ชุมชนสูญเสียอำนาจในการต่อรอง การตัดสินใจของตนเองไปการจัด ประเพณี เพื่อตอบสนองชื่อเสียง สาระความบันเทิง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนเท่าทันระบบการคิดของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีการคิดในรูปแบบเดียวกัน ประเพณีไม่ได้ตอบสนอง ความรู้สึกร่วมกันของชุมชนเป็นเพียงวัฒนธรรมความบันเทิง ที่เผยแพร่ออกไปสู่สังคมอื่นที่สามารถจัดสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ได้ ความสนุกสนาน ความครึกครื้นอาจกลายเป็นแบบอย่าง เป็นด้นแบบที่สร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่นเอาอย่างที่เหมาะสม ถูกต้อง ฟ้าให้ความเป็นท้องถิ่นบันได้สูญหายไป

Abstract

The purpose of this research was to study the Roles of Adolescents in Candle Festival: Refection's on between the Learning Process and Local Culture Preservation in Ubonratchatani Province study the process of social change. The local cultural economy on the way of life and the traditional values of the candlelight traditions of the Ubon Ratchathani community. And study the cultural learning process of the candlelit candle tradition. In Ubon Ratchathani youth

. 1.The role of youth in the past with gratitude.Therefore, it is considered as the cornerstone of life in every society. Old people Creating a conscious collective of the Lutheran community of their youth with the Company's tighter and more powerful of the relationship of the community's day to the past can be seen from the traditional rituals are all being. The link between the people in the past and the society in the past has been sliced for a long time, but has not gone through. The ancestral spirit is inherited. With respect to the relationship of course a factor in this. Into a unified one, the former Augustinian current becomes just a part. Of eternity which will come back to this at all Crutcher start a new tradition at this terminal is to come back to the methods of the past are present once again. The ancient traditions of the local community at the Lent Candle Festival. Of Ubon Ratchathani Not dissolved from the consciousness of the community. Be it an old man or new generation because as far as passing. The projected long-realization in the imprinted deeply and firmly. The way of life and ideas of people in the community.

2. Traditional Candle parade The "wisdom" continue to be "local" cause "power landscape city" build a strong community. The community is solid. Issue of national importance in a "landscape Strength" Ubon Ratchathani Candle Festival honoring emulated. 3 Topmost institutions Is nation Religion King Maintain dynasty To offer a candle. Worship the Buddha Faith of Thai nationality Taichung King Ideally, the Ubon Ratchathani to as "Candle Festival is social capital. The ancestors accumulated hundreds of years. The spirit and uniqueness of Ubon Ratchathani. Bringing the candlelight to the world to promote tourism. It is important to adhere to the essence of the candle. Then blend the original wisdom to harmonize perfectly. Do not be timid in nature, "the conservation of the original. Before promoting the new "It is the duty of the sons of Ubon to conserve and preserve the traditional candle endure forever remain an Ubon Ratchathani.

3. Educating and publishing tradition. The annual tradition of candles parade in Ubon Ratchathani. It is the inheritance of wisdom and contributes to the preservation of traditional folk culture. The rainy season of Ubon Ratchathani because the temple is worthwhile and the community is the center of candles and candles. Youth must want to do. Because the youth are important. Succession will take place, there must be faith to be done, there is a regional mind, how to show the importance of youth this point. The inheritance will happen because of the love and concern for the cooperation of the youth with the temple and the community. Finally, the state policy must be consistent and support the activities of the candlelit candles. To be able to inherit the wisdom of candle making in Ubon Ratchathani, the youth to the temple to do candles play a great role in the center of knowledge in the candlelit candles. Provide technical instruction in printing and carving candles at all stages. Let the child learn. And there is a relay. As well as find ways to make candles live long in the current situation. And wanted a government agency or an adult civil servant. To promote sustainable

4. Problem solving in conservation. The power of modernity and the impact on work values. Candle parade the candle festival is many. Especially in the contest too. Should compete creatively, harmony, goodwill. By classifying the contest began to spread out development with a chance of winning, mixed together. How to solve this budgetary task? Each year there are problems to find a way to fix it over the years. There should be a fund to develop a candle festival. Solid concrete for example, "the Fund tents. Hakim

baht apiece conservation candles in tents, "and so on. But that thought is always "Candle Festival. Is a cumulative social capital. 100 year Have mental the spirit and uniqueness of Ubon Ratchathani. To be preserved to survive the city of Ubon Ratchathani. Development will be able to make people happy. More comfort so invisible in the importance of preserving the cultural heritage of the village is no longer a concern. Consciousness to create Merit inheritance Conservation of traditions is just a reintroduction of the past to come back without feeling. The consciousness is created in the same tradition. So tradition is the only event the share of people in the village where all groups can participate. Without caste it celebrates the outsiders and everyone. They will be able to participate in the event does not feel different from others in the tradition. In addition, early morning came the power of the local government also gave the sky to the community lost the power to bargain. Making their own decisions goes to organizing the traditions to meet the celebrity. Entertainment, tourism and cultural community as the pace of change in the community. Have the same idea. Tradition does not respond. Common sense of the community is just a culture of entertainment. To be released into another society that can be re-created. Fun, jolly, may become a role model. It is a way to create understanding for the villagers. Young group the right teenagers are right, the sky is so local, and they are lost.

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น หลายสิ่งหลายอย่างในท้องถิ่นแต่ละภาคมีลักษณะเหมือนกันคล้ายกัน แต่บางลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะของสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา ซึ่งความหลากหลาย ทางด้านของวัฒนธรรมหรือระบบคิดถือเป็นสิ่งปกติ เป็นธรรมชาติโดยที่รากฐานด้านความคิดแบบดั้งเดิมของสังคมไทยมีลักษณะปรากฏเด่นชัดคือระบบความคิดที่เชื่อว่าในโลกที่มีความหลากหลายเป็นสิ่งที่มีความปกติ มีความสมดุลเพราะสิ่งใดก็ตามที่ไม่มีความหลากหลายก็ไม่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่ไม่เป็นปกติไม่มีความสมดุล สังคมไทยนั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นสังคมชาวพุทธ โดยที่ประชาชนในประเทศนับถือพระพุทธศาสนา ที่มักจะมองว่า มนุษย์กับธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกันมีความเป็นมิตรกัน ไม่เบียดเบียนกัน การปฏิบัติต่อธรรมชาติของคนในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงระบบคิดแบบนำเข้าจากสังคมอื่นปลูกฝังลงในสังคมไทยโดยผ่านกลไกของรัฐ เช่น ระบบการศึกษา ระบบการสื่อสาร เข้ามาทำลายรากฐานภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของสังคมไทยได้สูญหายไปอย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในเรื่องระบบคิดของคนไทยอย่างมากในยุคปัจจุบัน แม้ว่าการลอกเลียนหรือหยิบยืมองค์ความรู้และแนวคิดที่เกิดจากบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะไม่ใช่สิ่งที่ไร้ระโยชน์ แต่การที่ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาจากพื้นฐานจากสังคมและวัฒนธรรมแท้จริงของสังคมไทย

ขึ้นมาได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ละทิ้งรากฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีมานานนับร้อยปี นับพันปี นั้นย่อมเป็นการสร้างความสูญหายให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากความเสื่อมคลาย ความเจือจางของประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมในหลายๆด้านของสังคมไทย เช่นการทอผ้า ซึ่งได้เริ่มมีการฟื้นฟู ส่งเสริม สนับสนุนขึ้นมาให้นิยมมากขึ้น

ภูมิปัญญาเป็นระบบการคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลกและสิ่งทั้งหลายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่ามนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ ในลักษณะของการเข้าถึงทางธรรมชาติ การมองปรากฏการณ์ต่างๆ และการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ในธรรมชาติต่างๆ สมาชิกในชุมชนสังคมใดที่มีทัศนะในเรื่องดังกล่าวต่างกัน รากฐานของภูมิปัญญาย่อมแตกต่างกันไปด้วยทัศนะระบบความคิดล้วนถูกควบคุม และถูกหล่อหลอมมาจากความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ จาการที่มนุษย์มีปะทะสัมพันธ์กัน (Interaction) กับสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้ดำรงอยู่ สิ่งเหล่านี้สังเกตได้จากการที่สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปแนวคิดและโลกทัศน์ของมนุษย์ในสังคมนั้นย่อมจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยระบบความคิด จึงถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของภูมิปัญญาด้วย[๑]

ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่มีคุณค่ามีความหมายในสังคมอุบลราชธานีไม่ได้เป็นเพียงอดีตที่เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนในรุ่นก่อนแล้วผ่านเลยไป แต่ประเพณีจะย้อนกลับมาดำเนินการใหม่เมือถึงช่วงเวลาจากการที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาปัจจุบันถูกปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปโดยเยาวชน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดดำเนินการการปฏิบัติประเพณีในกลุ่มจึงเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของงานประเพณีที่เน้นความสนุกสนาน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีจึงเป็นประเพณีที่คนทุกกลุ่มทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม และเข้ามากำหนดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างโดดเด่น กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต่างใช้งานประเพณี เป็นเวทีแสดงพลังความสามารถในการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดแก่กลุ่มตนเอง จากผลการปรับเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป การเสื่อมคลายด้านความเชื่อทางศาสนา ความสนใจต่อเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ลดน้อยลง งานศักดิ์สิทธิ์ลดบทบาทลงไป ไม่ได้คงอยู่อีกต่อไป มุมมองจากคนภายนอกนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเพียงงานสนุกสนานโดยไร้ประโยชน์เท่านั้น ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานีจะเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งใหม่ให้แก่ความเป็นตัวตนของชุมชนเพื่อท้าทายการพัฒนาจากภายนอกชุมชนนั่นเอง

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา: บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี” มีขอบเขต ดังนี้

๑. ขอบเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย พื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วย อำเภอเมืองอุบลราชธานี, อำเภอวารินชำราบ, อำเภอพิบูลมัง

---

[๑] อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม.** (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๕). หน้า ๖๐ – ๖๑.

สาหาร, อำเภอเดชอุดม และอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้

๑) เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นเอกลักษณ์ ได้จัดกระทำต่อเนื่องกันมายาวนาน เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ที่ยังคงสืบทอด อนุรักษ์ ภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นได้อย่างมั่นคงอย่างผสมกลมกลืน

๒) เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีการจัดขบวนแห่ของประเพณีแห่เทียนพรรษา อันสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นสังคมชาวพุทธ ที่ยังคงปฏิบัติ ยึดถือตามแบบประเพณีเพื่อสืบทอดความศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา

๓) เป็นชุมชนใหญ่ที่มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมสืบทอดอันดีงามต่อเนื่องกันมายาวนานโดยไม่สูญหาย

๔) เป็นชุมชนที่น่าสนใจ เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ชุมชนเหล่านี้ยังคงสามารถรักษาประเพณีเก่าแก่คงไว้สืบทอดต่อไปโดย การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน

๒. ขอบเขตของเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษาคือภูมิปัญญาประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการเลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนที่มีผลกระทบต่อค่านิยมการศึกษาของชุมชนในท้องถิ่น การวิจัยโดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยครอบคลุมดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิด รูปแบบและความเป็นมาในอดีต ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ที่ถือว่าสามารถจักกระทำได้ต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ด้วยคุณลักษณะที่มีสิ่งเชื่อมโยงตามหลักฐานการจัดงานประเพณีแต่ดั้งเดิม

๒) ภูมิหลังทางสภาพแวดสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมชุมชน ที่สร้างความเข็มแข็งในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น

๓) ทัศนคติ ความเชื่อทางด้านศาสนาของท้องถิ่น และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้คนชุมชน

๓. ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบุคคล (Informants) ผู้มีประสบการณ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีและเป็นผู้มีความรู้อยู่ร่วมในชุมชนทราบประวัติ ความเป็นมาของงานประเพณีในชุมชน ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้กำหนดนโยบาย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น จำนวน ๕ คน

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนสนับสนุน เช่น พระสงฆ์ สถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน ช่างแกะสลักต้นเทียน จำนวน ๑๐ รูป/คน

กลุ่มที่ ๓ ผู้มีส่วนร่วม เช่น เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวน ๒๐ คน

นิยามศัพท์ (Key words) ที่ใช้ในการวิจัย

ประเพณีการแห่เทียนพรรษา เป็นรูปแบบการจัดพิธีกรรมของชาวอุบลราชธานี โดยจัดให้มีการจัดทำเทียนพรรษาขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เป็นวันกำหนดนัด

หมายขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละหมู่บ้านจะต้องแห่ นำขบวนเทียนพรรษาที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามเพื่อที่จะนำไปถวายวัดในชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกย่างที่คนในชุมชนคิดเองทำได้เองนำมาใช้ เพื่อมุ่งเกิดประโยชน์ในชุมชนด้านใดด้านหนึ่ง เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดที่มีคนในท้องถิ่นคิดได้เองทำได้โดยอาศัยศักยภาพชองคนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดสร้างขึ้นเพื่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้รูปแบบ แนวทางการปฏิบัติประเพณีท้องถิ่น ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนประเพณีแห่เทียนพรรษาให้สืบทอดอย่างยั่งยืน

บทบาทเยาวชน หมายถึง คนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

ผลการศึกษา

บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี บทบาทและอิทธิพลของผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ในหมู่ม้านที่มีต่อ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มหนุ่ม-สาว ใน หมู่บ้านนั้น นอกจากจะเป็นระบบวัฒนธรรมในเรื่อง ความเคารพเชื่อถือผู้อาวุโส ผู้มีประสบการณ์ แล้วยังเป็นการบ่มเพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของสังคม หมู่ม้านให้เกิดความใกล้ชิดที่มีต่อ วัยรุ่นในครอบครัว สังคมหมู่บ้านเองโดยมีพ่อ แม่ เป็นผู้อบรมให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้ความ ใกล้ชิดต่อวัยรุ่นในครอบครัวและความจำเป็นที่กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มหนุ่ม-สาว ที่ตองพึ่งพาผู้อาวุโสและ ผู้มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติและเริ่มต้นพิธีกรรม ของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้าน และประการสำคัญผู้อาวุโสเหล่านี้เป็นผู้ผ่านประสบการณ์มายาวนานจนถึงรากเหง้าในงานประเพณีห้องถิ่นมาก่อน มีความเข้าใจลึกซึ้งมากกว่า กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่น ในหมู่บ้านของจังหวัดอุบลราชธานีจากงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ยังถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญแห่ง การเปลี่ยนผ่านของระบบความรู้ ความคิดและการใส่ความหมายของงานประเพณีของคนหนุ่ม-สาว วัยรุ่นในชุมชนอย่างเต็มที่ แต่สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจไม่ว่าจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชน จากคนหนุ่มในหมู่บ้านต่างเห็นพ้องต้องกันว่าแนวโน้มในอนาคตของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีน่าจะปรับเปลี่ยนไปอีก โดยเฉพาะในเรื่องการปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นสมัยดังเดิม ของงานประเพณี ด้วยการจัดประเพณีที่มีขบวนประเพณีของหมู่บ้านเป็นขบวนเคียว ไม่แยกคันจัด ประเพณีการแห่เทียนเข้าพรรษาของกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มแม่บ้านที่มีการจัดรูปแบบอนุรักษ์ความเป็นประเพณี ดังเดิมไว้ให้ได้ศึกษา เรียนรู้ กลุ่มวัยรุ่นที่เน้นความสนุกสนานบันเทิง มีการวิวาท ชกต่อย จะเป็น รูปแบบประเพณีงานที่ทุกกลุ่มได้เข้ามาร่วมงานได้ โดยมีความรู้ความเข้าใจ มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ในการสร้างพลังความเข้มแข็งให้ชุมชนโดยมีประเพณีท้องถิ่นที่เป็นสื่อกลาง เชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการ ปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ระบบการศึกษาในท้องถิ่นจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ประเพณีพ้องถิ่นให้ มีความถูกต้อง ชัดเจนเป็นบทบาทร่วมกันระหว่างโรงเรียนชุมชน โดยมีประเพณีท้องถิ่นเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรูร่วมคัน กลุ่มเยาวชน วัยรุ่นไต้มีโอกาสเรียนรู มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมดั่งเดิม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๑ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา บทบาทของวัดในอดีตนั้นจะยังมีไม่มากนักในด้านการสร้างการจัดทำเทียนพรรษา แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มี

ศรัทธา ส่วนชุมชนนั้นจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้ทำเทียนพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปถวายแด่พระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก จึงนับชุมชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง ในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงามก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์ ต้นเทียนที่ทำกันในสมัยนั้นเป็นเทียนมัด คือนำเอาขี้ผึ้งที่ได้จากผึ้งป่านำมาต้มและหลอมลงเบ้าหล่อในกระบอกไม้ไผ่ พอเทียนเย็นก็แกะออกจากเบ้าก็จะได้เทียนขึ้นมาหนึ่งเล่ม หลายคนช่วยกันทำจนได้เทียนจำนวนมาก แล้วนำมามัดรวมกันเป็นต้นเทียนแบบต่างๆ ตามความคิดจินตนาการด้านศิลปะ เทียนแต่ละต้น นำมาใส่แท่นติดลายด้วยกระดาษเงินกระดาษทอง ใช้คนหามแห่ มีขบวนฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน

ในปัจจุบันชุมชน และเยาวชนจะเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างต้นเทียนพรรษาเหมือนเดิม นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์แล้วยังมีจุดประสงค์เพื่อส่งเข้าประกวดเทียนพรรษากับทางจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนทางวัดนั้นจะให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดทำต้นเทียน แสดงให้เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานีได้ดื่มด่ำเอาประเพณีวัฒนธรรมนี้อย่างลึกซึ้งและมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีการถวายเทียนพรรษาแด่พระสงฆ์ตามคุ้มวัดต่างๆ มากมาย เพราะจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง พอถึงเทศกาลเข้าพรรษา ประชาชนต่างก็นำเครื่องบูชาพระรัตนตรัยไปถวายพระสงฆ์ตามประเพณีที่เคยปฏิบัติ เมื่อมีวัดมากและใกล้เคียงกัน การแห่เทียนไปถวายแก่พระสงฆ์ก็ย่อมมีการผ่านขบวนแห่เทียนกัน มีการละเล่นฟ้อนรำในขบวนอย่างสนุกสนาน และต่างก็ได้รับยกย่องชมเชยและกล่าวขานกันว่าวัดนั้นวัดนี้ทำต้นเทียนสวยงาม ผู้มีศิลปะก็ทำต้นเทียนของตนให้มีลวดลายต่างๆ ตามจินตนาการและจิตศรัทธาพร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบอื่นๆ ให้สวยงามมากขึ้น

บทบาทของวัดในด้านการสร้างการจัดสร้างต้นเทียนนั้นในระยะแรก แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นแล้วนำเทียนพรรษาเหล่านั้นไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก แต่ในด้านของชุมชน และเยาวชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง ในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงาม ก่อนที่จะนำไปถวายพระสงฆ์

๕.๒.๒ ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ศรัทธา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า การทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่ละวัด จะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์รวม ดังนั้น การจะมีการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้

จึงเป็นการรักษาประเพณีให้คงอยู่ทางราชการต้องเป็นสื่อกลางในการประสานงานให้เยาวชน และชุมชน หรือคุ้มวัดต่างๆ ร่วมมือกันจัดงาน รวมทั้งประชาชนชาวบ้านต้องมีศรัทธาอย่างแท้จริง ในการจัดทำเทียนพรรษาแต่ละประเภทนายช่างต้นเทียนควรที่จะแทรกความรู้แง่คิดต่างๆ ที่แสดงออกมาทางศิลปะลวดลายของต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นเป็นการให้ความรู้และเป็นสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาอีกทางหนึ่งด้วยในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีหลายๆ ปีที่ผ่านมา มีความเป็นมาจาก เดิมทีชาวบ้านฟั่นเทียนยาวรอบศีรษะไปถวายพระสงฆ์ ต่อมานำเทียนเล่มเล็กมามัด รวมกันเป็นลำต้นเรียนกว่า “เทียนมัดรวมติดลาย” จนกระทั่ง พ.ศ.๒๔๔๔-๒๔๗๙ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงริเริ่มให้ชาวเมืองร่วมกันหล่อเทียนต้นใหญ่โดยมีกุศโลบาย “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ช่องว่างระหว่างฐานะความยากดีมีจน ต่างคนก็นำงบผึ้งเล็กใหญ่ตามฐานะความเป็นอยู่มาหลอมในกระทะทองเหลืองใหญ่ใบเดียวกัน ได้ต้นเทียนต้นเดียวกัน มีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกัน ได้บุญกุศลเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีของชาวคุ้มวัด/ชุมชน การหล่อเทียนเป็นต้นใหญ่ ได้เป็นแบบอย่างในการทำเทียนแบบติดพิมพ์แกะสลักมาจนปัจจุบัน มีต้นแบบมาจาก “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” เช่นเดียวกัน

เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๐ หลังจากที่ ททท.ได้สนับสนุนให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเผยแพร่ไปทั่วโลก (เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐) งานได้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี ได้วิพากษ์วิจารณ์งานแห่เทียนพรรษาใน นสพ.สยามรัฐมีใจความสำคัญว่า “การที่คนอุบลฯ หลงใหลได้ปลื้มกับประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างไม่ลืมหูลืมตา ถือว่าประเพณีที่ดีไว้อวดแขกเมือง เป็นจุดขายได้ทั้งในและต่างประเทศทำให้สรรหาสิ่งแปลกใหม่มาเสริมงานเข้าพรรษาจนหน้าตาแปรเปลี่ยน แทบจะจำประเพณีดั้งเดิมไม่ได้ สงสารคนที่ดั้นด้นตากไกลทั่วโลกมาดู ได้เห็นแต่กระพี้หามีแกนแท้ไม่ ขอถามว่าเป็นการ “ส่งเสริม” หรือ “ทำลาย”ประเพณีกันแน่”

ซึ่งในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ชาวบ้านเดินแห่เทียนไม่มีขั้นตอนพิธีกรรมอะไรมากมาย ทุกวันนี้ต้องมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ การจัดงานใช้ระยะเวลา ๑-๙ วัน มีขบวนแห่ที่อลังการ มีการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เทียนที่ใช้แห่ก็มีการแตกต่างให้สวยงามมากขึ้น มีองค์ประกอบของเทียนที่หลากหลาย จากเดิมที่มีวัตถุประสงค์ในการแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ แต่ทุกวันนี้การทำเทียนพรรษาที่เน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต้นเทียนแต่ละต้นก็มีการลงทุนที่สูงใช้งบประมาณในการดำเนินการมากขึ้น จึงทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เทียนที่ใช้แห่ก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จะเห็นว่ามีเทียนอยู่ ๒ ประเภท คือ ๑) เทียนที่ชาวบ้านนำมาแห่แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาสามารถใช้จุดเพื่อทำกิจของสงฆ์ได้ และ ๒) เทียนที่คุ้มวัดหรือชุมชนสร้างขึ้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่มีหุ่นขี้ผึ้งเป็นองค์ประกอบ มีการแกะสลัก หรือว่าติดพิมพ์ลวดลายไทยตามเรื่องราวของพุทธประวัติในทางพระพุทธศาสนา เป็นเทียนเช่นเดียวกันแต่ไม่สามารถจุดใช้ได้ ใช้สำหรับการประกวดและเทียนเพื่อความสวยงามเท่านั้น หลังเสร็จจากแห่แล้วก็นำมาถวายวัดเช่นเดียวกัน ทางวัดก็จะเก็บไว้ภายในวัดเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ชมความงดงามต่อไป

๕.๒.๓ ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การที่จะอนุรักษ์และการเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งทางด้านจังหวัดอุบลราชธานีหรือคณะกรรมการผู้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี ต้องให้ความสำคัญด้านการจัดสร้างต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดหรือชุมชน เป็นลำดับต้นๆ ให้วัดหรือชุมชนนั้นมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดสร้างต้นเทียนแต่ละต้นควรจะมีการให้ความรู้หรือเผยแพร่การจัดทำต้นเทียนให้เข้าถึงประชาชนทุกชนชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเยาวชนถือว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะสืบทอดภูมิปัญญาการจัดทำต้นเทียนพรรษา

ซึ่งในอนาคตวัดและชุมชนน่าจะมีบทบาทในด้านเป็นสถานที่จัดทำต้นเทียนของชุมชนและเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เรื่องต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าวัดเป็นแหล่งศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกอยู่แล้ว การจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นของชุมชนก็แสดงออกมาเป็นเรื่องราวในชาดกในทางพุทธศาสนา และเกิดจากแรงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาโดยแสดงออกมาในด้านศิลปะลวดลายในต้นเทียนพรรษา การจะอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเผยแพร่ขั้นตอนวิธีการจัดทำต้นเทียนประเภทต่างๆ ที่ชัดเจน ทั้งภาครัฐภาคเอกชนตลอดจนวัดและชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันจึงจะทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งเรียนรู้เทียนพรรษาให้คงมีอยู่ตลอดไป

เป็นการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเยาวชนย่อมต้องมีบทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์อยู่แล้ว เริ่มตั้งแต่การจัดสร้างต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ เยาวชนก็เป็นกำลังผู้ริเริ่มในยุคปัจจุบัน แต่สิ่งที่จะขอเสนอแนะเพิ่มเติมคือที่เก็บรักษาต้นเทียน เพราะว่าแต่ละปีวัดและชุมชนได้สร้างต้นเทียนพรรษา แล้วดึงเยาวชนเข้ามาช่วยงานหลังจากเสร็จจากการประกวดแล้ว การเก็บรักษาก็มาเก็บไว้ในแต่ละวัด ควรที่จะมีการสร้างสถานทีในการเก็บรักษาต้นเทียนที่เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี เนื่องจากสถานที่เก็บต้นเทียนนั้นไม่มี ส่วนใหญ่แล้วจะเก็บไว้ตามวัด สภาพอากาศในแต่ละปีนั้นมีความแตกต่างกัน ต้นเทียนที่ทำนั้นเกิดความสลาย ดังนั้น ควรจะมีการเก็บรักษาในแบบใหม่ แทนการเก็บรักษาตามแบบเดิมๆ เช่น การทำพิพิธภัณฑ์เทียนพรรษา หรือสร้างห้องเครื่องปรับอากาศขนาดใหญ่ เพื่ออนุรักษ์ต้นเทียนพรรษา หรือเพื่อจัดแสดงเป็นนิทรรศการให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและชาวต่างประเทศได้มีโอกาสมาชม นอกเหนือจากการเข้าร่วมงานตามระยะเวลาที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

ทำอย่างไรให้คนรุ่นลูกรุ่นหลาน เยาวชน ได้มีความภาคภูมิใจ ที่อยากจะทำหลังจากเลิกโรงเรียนก็มาช่วยกัน ใครมีอะไรก็มาช่วยกัน มีการหมุนเวียนมาช่วยกัน มีอะไรก็นำมามีอาหารก็นำมาช่วยสนับสนุนในการจัดทำต้นเทียนพรรษา เป็นประเพณีที่เข้าถึงจิตใจแล้ว ช่วยกันทำตามศรัทธา ไม่มีการบังคับ แล้วแต่กำลังศรัทธา ทุกคนอยากจะทำ ทุกคนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในวัดและชุมชนได้ในที่สุด

๕.๒.๔ ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ปัญหาในประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเกิดจากการทำเทียนพรรษาเพื่อประกวดประชันขันแข่งแก่งแย่งกันก่อให้เกิดความแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน อาฆาตเคียดแค้น ไม่สร้างความสามัคคีไม่เป็นผลดีต่อบ้านเมือง อีกทั้งสิ้นเปลืองเงินทองของวัดโดยไม่คุ้มค่า วัดและชุมชนที่จัดทำต้นเทียนมีงบประมาณมาจากการรับบริจาค และจากการสนับสนุนของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกสาร แต่ไม่

เพียงพอต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษาต้นหนึ่ง เพราะว่าต้นเทียนต้นหนึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดสร้างประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงเป็นปัญหาที่คุ้มวัดและชุมชนต้องหาทุนทรัพย์มาเพื่อจัดสร้างต้นเทียนพรรษาดังกล่าว ปัญหางานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ สมานฉันท์ กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆ ไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) ด้านบุคลากร คือมีช่างเทียนพรรษาไม่เพียงพอ สังเกตได้จากบางวัดขาดช่างเทียนพรรษา แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำต้นเทียนพรรษาประจำชุมชน ในแต่ละปีนายช่างเทียนพรรษาจะหมุนเวียนไปทำเทียนพรรษาให้กับวัดที่มีทุนทรัพย์มาก วัดหรือชุมชนที่มีงบประมาณไม่เพียงพอก็ขาดนายช่างที่จะมาช่วยทำเทียนพรรษา เพราะเราไม่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามาฝึกหัดทำเทียนอย่างต่อเนื่อง เหตุเพราะนายช่างที่มีฝีมือบางท่านก็ไปรับงานจัดทำต้นเทียนพรรษาให้กับจังหวัดอื่นที่มีทุนสนับสนุนมากกว่า จึงถือว่าเป็นปัญหาในการอนุรักษ์สืบทอด หรือการถ่ายทอดการทำต้นเทียนพรรษาให้แก่เยาวชนของจังหวัดอุบลราชธานี

(๒) ด้านเยาชนที่ทำต้นเทียนพรรษา ส่วนมากก็เพื่อต้องการทำบุญและส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดกับจังหวัด ซึ่งทางวัดและชุมชนมีการลงทุนจึงตามมา เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่สวยงาม การลงทุนทำเทียนพรรษาเป็นเงินมากขึ้นกว่าเท่าตัวทุกๆปี จึงเกิดขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชน และเยาวชนต้องเร่งรีบหาหนทางในการที่จะทำให้ชุมชนตนเองได้รับรางวัลชนะเลิศ จึงต้องมีการว่าจ้างนายช่างที่มีฝีมือทำเทียนพรรษาให้กับวัดหรือชุมชนของตนเอง จึงทำให้เยาวชนที่ไม่มีฝีมือแต่อยากทำบุญมีส่วนร่วมน้อยในการทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี

(๓) ด้านเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา เพราะว่าเศรษฐกิจเหมือนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแง่ลบ เช่น บทบาทของวัดและชุมชนในอดีตทำเทียนพรรษา ไม่มีการลงทุน มีรูปแบบการทำแบบเรียบง่าย นำเทียนมารวมกัน หรือมีการฟั่นเทียนรอบศีรษะแล้วนำมารวมกันถวายวัด การใช้จ่ายหรือการลงทุน จึงไม่มีความจำเป็นเพราะว่าขี้ผึ้งสามารถหาเก็บได้ตามป่า แต่ในปัจจุบันต้องมีการซื้อขี้ผึ้งเพื่อมาทำเทียน การลงทุนจึงมีความจำเป็นเพราะว่าความต้องการของมนุษย์ ที่จะทำเทียนให้มีความยิ่งใหญ่ มีการประกวด มีการแข่งขัน การทำต้นเทียนจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีองค์ประกอบหลายๆอย่างเข้ามาเพื่อให้มีความสวยงาม จำเป็นต้องใช้ “เงิน” ยิ่งเทียนมีขนาดใหญ่ เงินที่ลงทุนก็เพิ่มตามขนาดของต้นเทียนพรรษา ผลที่ตามมาคือมีการลงทุนมากขึ้น เพราะว่าถ้าวัดหรือชุมชนใดมีทุนในการทำต้นเทียนย่อมมีโอกาสที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศได้ ทำให้บางวัดหรือชุมชนไม่ทำเทียนพรรษาเลยเพราะไม่มีเงินทุนทรัพย์ เป็นต้น

วิสัยทัศน์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีความหมายว่าต้องคิดกว้างมองไกลใฝ่สูงมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานประเพณีแห่ เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมเชิดชูพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก การจัดงานจึงควรเป็นไปด้วยความงดงามทั้งศิลปะและวัฒนธรรม มีความเรียบง่าย

ประหยัด พอดีพองาม พอเหมาะพอควร พอเพียงไม่สร้างภาระแก่ชุมชน มีบรรยากาศที่อบอุ่นในลักษณะกัลยาณมิตร และความมีส่วนร่วมของชุมชน ขนาดของเทียนพรรษาจึงควรจัดทำให้พอเหมาะกับงบประมาณ มีความละเอียดอ่อนช้อยงดงามในรูปลักษณ์มีความหมายเผยแพร่พุทธธรรมนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตลอดไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการที่จะอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี อันจะนำไปสู่การหาทางธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาน ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของ จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อการสืบทอดและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีงามของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และสร้างโรงเรียนทำเทียนเพื่อฝึกเยาวชน ประชาชนทั่วไปได้รับการถ่ายทอดจากผู้ที่เป็นช่างเทียนที่ให้ยั่งยืนสืบต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะทั่วไป

บทบาทเยาวชนต่อการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เสนอให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้มีการประสานงานกับประชาชนทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรสนับสนุนในด้านงบประมาณให้เยาวชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาให้เพียงพอต่อการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาในแต่ละต้น ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสร้างความตระหนักให้เยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าและความหมายของประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เกิดขึ้นกับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อไปในอนาคต เพื่อให้ประเพณีไม่ใช่เรื่องของของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เป็นเรื่องของทุกคน เช่น การสอนการทำต้นเทียนพรรษาทั้งประเภทติดพิมพ์และเกาะสลัก ตลอดจนถึงเทียนแบบโบราณ เพื่อให้วิชาการช่างศิลป์จะได้ไม่สูญหายไปจากสังคม ควรมีการให้ความรู้ด้านการจัดสร้างต้นเทียนแต่ละประเภทในวงกว้าง ไม่ใช่แต่ในวงการช่างเทียนแต่ควรที่จะมีสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทในอนุรักษ์และเกิดประโยชน์ในแง่ของการตระหนักรู้คุณค่าและความสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริงต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ควรศึกษาในเชิงวิเคราะห์เพื่อเปรียบ เทียบให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งรูปแบบในอดีต และปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

๒) ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรมไว้อย่างหลากหลาย ในลักษณะของการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างกันไป

๔) ควรมีการวิจัยเรื่องวิถีความเชื่อในการสร้างต้นเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา

๕) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบกับประเพณีออกพรรษาที่จังหวัดสกลนครที่มีการทำปราสาทผึ้งเช่นเดียวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ว่าวัดและชุมชนจะมีบทบาทแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีอย่างไร และมีวิธีการใดบ้าง

๖) แนวการศึกษาในรูปแบบของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและ ศึกษาให้เห็นถึงรายละเอียดของรูปแบบประเพณีที่ปรับเปลี่ยนไป การเลือกสรรและการเปลี่ยนผ่าน ทางด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเหล่านี้ควรได้มีการศึกษาไห้เห็นถึงแนวทางการผลิตประเพณี เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในรูปแบบอื่นที่สามารถทำได้อย่างชัดเจนกว่าโดยเพิ่มให้หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. **มรดกวัฒนธรรมและศาสนา : พลังสร้างสรรค์ในชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: สื่ออักษร,๒๕๔๓.

กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อส่องวัฒนธรรม.**กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา,๒๕๔๙.

กาญจนา แก้วเทพ. **วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น.** ศิลปวัฒนธรรม,ปีที่ ๑๖ : ๓ (มกราคม ๒๕๕๕), ๒๕๕๕.

บุญมา นครอินทร์ . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางประการของชาวชนบทไทย.** กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๕๔ .

บำเพ็ญ ณ อุบล และคะนึงนิตย์ จันทบุตร. **ขนบธรรมเนียมประเพณีและการพระศาสนา**. อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี.กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์ , ๒๕๓๕.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๔ .

อารยา เศวตามร์. **ผ้าป่าขาว : บทสะท้อนวิธีคิดของชุมชน.**กรุงเทพมหานคร . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) .๒๕๕๔.

ภาคผนวก ข.

ตาราเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	ทราบถึงสถานภาพสังคมและครอบครัว ของประชากรศึกษากลุ่มเจาะจงและใช้สำหรับการบูรณาการแนวคิดและความเชื่อในวิถีชีวิตประจำวัน กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี	ข้อที่ ๑ – ๒	ทำให้สามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางและกรอบของการดำเนินการวิจัยได้
๒. ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย	ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของสถานภาพสังคมและครอบครัวของประชากรกลุ่มเจาะจง จุดเด่นและกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มประชากรศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี	ข้อที่ ๑ – ๒	ทำให้สามารถวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย หลักการบริหาร ประเด็นปัญหาและแนวทางสำหรับการนำความเข้มแข็งใช้สำหรับการบริหารงานกลุ่มประชากรศึกษา
๓. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามแบบบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบล	ทราบถึงข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนศึกษา กลุ่มเจาะจง และครอบครัว พร้อมกับผู้บริหารสถานภาพสังคมของสถาบันสังคม ชุมชน เกี่ยวกับความเข้มแข็ง นโยบายในการอยู่ร่วมกันตามแนวชายแดน เกี่ยวกับสถานภาพสังคม กลุ่มเจาะจงและกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี	ข้อที่ ๑ – ๒	ทำให้เกิดแนวทางสำหรับการดำรงชีวิตในความกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี เพื่อการบริหารสถานภาพด้านสังคมและครอบครัว ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
๔. ข้อเสนอแนะอื่น	ทราบถึงประเด็นปัญหาของการดำเนินชีวิตของประชากรศึกษา กลุ่มเจาะจงและแนวทางสำหรับบรูณาการนำนโยบายของรัฐมาใช้สำหรับการดำเนินชีวิตของประชากรศึกษา กลุ่มเจาะจงและเยาวชนในอุบลราชธานี	ข้อที่ ๒	ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันและครอบครัวของประชากรเยาวชน และปราชญ์ท้องถิ่น ศึกษาที่นำผลจากข้อเสนอแนะไปสู่การกำหนดนโยบายวางแผนกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน ต่างๆ
๕. รายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๒ ข้อคือ ๑. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี ๒.ศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี	ข้อ ๑ – ๒	ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ สามารถแนวทางในการนำหลักการกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา และได้กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

ภาคผนวก ค.
ประวัติและผลงานผู้ให้สัมภาษณ์

ประวัติและผลงาน

นายแก้ว อาจหาญ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๙/๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์บ้าน ๐๔๕-๒๔๒๖๓๓ มือถือ ๐๘๑-๙๖๗๐๗๔๓

สถานที่ทำงาน ร้านแก้วสังฆภัณฑ์ บ้านเลขที่ ๑๙/๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

การศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ โรงเรียนอารยะศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผลงานที่ได้รับรางวัล

พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๕๗ รับรางวัลชนะเลิศ ต้นเทียนติดพิมพ์ขนาดใหญ่ ของวัดต่างๆ ดังนี้ วัดบูรพาราม วัดมหาวนาราม และอำเภอนาจะหลาย
พ.ศ.๒๕๔๕ – ๒๕๔๙ รับรางวัลชนะเลิศ ต้นเทียนติดพิมพ์ขนาดเล็ก ของวัดเลียบ อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอสิรินธร
พ.ศ.๒๕๕๒ รับรองรางวัลชนะเลิศ ต้นเทียนติดพิมพ์ ของอำเภอสามชุก และอำเภอศรีประจัน จังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติและผลงาน

อาจารย์ประดับ ก้อนแก้ว

ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๐๓ ถนนเทพโยธี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

อาชีพ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลวิทยาคม ข้าราชการบำนาญ

การศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนอุบลวิทยาคม
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจะมะมหาราช
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี คณะครุศาสตร์ วิชาเอกศิลปะ

ผลงานที่ได้รับรางวัล

รางวัลผู้บริหารดีเด่นระดับประเทศ
รางวัลครูผู้ส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกเรียน จาก ยูเนสโก
รับรางวัลชนะเลิศ ต้นเทียนติดพิมพ์ ๒๐ ปีติดต่อกัน
พ.ศ.๒๕๓๐ รับรางวัลบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ภาคผนวก ง.
ภาพประกอบการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ตลาดบุญ
วัดแจ้ง

โรงเทียนวัดแจ้ง
เฉพาะช่างเทียนและผู้เกี่ยวข้อง
ขอบคุณครับ...

โรงเทียนวัดเจ้ง
เฉพาะช่างเทียนและผู้เกี่ยวข้อง
ขอบคุณครับ

โรงเทียนวัดแจ้ง
เฉพาะช่างเทียนและผู้เกี่ยวข้อง
ขอบคุณครับ...

วัดแจ้ง
ดูโฮม ในเครืออุบลวัสดุ
0,000 บาท

ภาพเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรมทำเทียนเข้าพรรษาของแต่ละคุ้มวัด

ภาคผนวก จ.

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
บทบาทเยาวชนกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

๑. ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา
๒. ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา
๓. ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี
๔. ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา

๑. ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา

๑.๑ ต้นเทียนพรรษาที่วัดและชุมชนและเยาวชนของท่านได้จัดทำอยู่เป็นต้นเทียนประเภทใด มีแรงจูงใจความเชื่ออย่างไร ในการสร้างต้นเทียนประเภทนี้อย่างไร

.....

.....

๑.๒ ในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละครั้ง มีวิธีการและการวางแผนแนวคิดที่จะทำต้นเทียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร ทำไมจึงได้ตัดสินใจทำต้นเทียนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพราะเหตุไร

.....

.....

๑.๓ การทำต้นเทียนพรรษา มีการแบ่งงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไร และการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาแต่ละต้นต้องใช้งบประมาณในการจัดสร้างอยู่ประมาณเท่าไร

.....

.....

๑.๔ แต่ละปีมีหน่วยงานใดบ้างที่ได้ให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือในการจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

๒. ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา

๒.๑ ในการจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางในการจัดขบวนแห่เทียนพรรษาของท่านอย่างไร

.....

.....

๒.๒ วัดที่สร้างต้นเทียนพรรษา ควรจะมีส่วนร่วมในการจัดขบวนแห่เทียนพรรษาประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ท่านคิดว่ามีความจำเป็นหรือไม่ เพราะเหตุไร

.....

.....

๒.๓ ในประเพณีแห่เทียนพรรษา ควรมีการแบ่งงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไร เพราะเหตุใด

.....

.....

๒.๔ การมีส่วนร่วมของเยาวชนที่สร้างต้นเทียนพรรษา มีแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาและวิธีการสร้างต้นเทียนให้คงมีอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี อย่างไร

.....

.....

๓. ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี

๓.๑ บทบาทเยาวชนกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันมีบทบาทในการให้ความรู้และเผยแพร่ประเพณีด้านใดบ้าง

.....

.....

๓.๒ เยาวชน มีแนวทางให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรบ้าง

.....

.....

๓.๓ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนให้เยาวชนสามารถเรียนรู้ด้านเทียนพรรษามากน้อยเพียงไร

.....

.....

๓.๔ ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในอนาคตเยาวชนควรจะมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา

.....

.....

๔. ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา

๔.๑ ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีหลายๆ ปีที่ผ่านมา เป็นอย่างไร และมีปัญหาในด้านใดบ้าง ควรได้รับการแก้ไข

.....

.....

๔.๒ เยาวชนมีส่วนร่วมในการหา มีวิธีการแก้ไขปัญหาในการบริหารงบประมาณในการดำเนินการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาอย่างไร และมีทุนทรัพย์จากแหล่งใดมาช่วยในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาอย่างไร

.....

.....

๔.๓ ปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

๔.๔ มีปัญหาในด้านใดบ้างที่เห็นว่าควรได้รับการแก้ไข เยาวชนควรที่จะมีบทบาทในการแก้ปัญหาประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านใดบ้าง

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูล (ชื่อ – ฉายา/นามสกุล).....

วัด.....

ตำแหน่ง.....

จังหวัด.....

อายุ.....ปี พรรษา.....

ระดับการศึกษาทางโลก.....

ระดับการศึกษาทางธรรม.....

ระยะการทำงานในตำแหน่งปกครอง.....ปี

หมายเลขโทรศัพท์.....

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์(ชื่อ – ฉายา/นามสกุล).....

หมายเลขโทรศัพท์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

ขอขอบพระคุณ

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี

ภาคผนวก ฉ.
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ดังนี้

๑. พระครูถิรธรรมสิริ, เจ้าอาวาสวัดศรีประดู่และเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๓

๒. พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง และเป็นช่างต้นเทียน

๓. พระณรงค์ชัย ฐิตญาโณ, ช่างเทียนพรรษาวัดศรีแสงทอง

๔. พระพยัคอรุณ ศรีมงคล., นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มจร.วข.อบ.

๕. พระราชธรรมโกศล, เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (ธ) วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ นามอ่อน, ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๔ ด้านภาษาและวรรณกรรม (ใบลาน) อาจารย์อาวุโสมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๗. พระวิสิฐพัฒนาภรณ์, ดร., เจ้าอาวาสวัดกลางและเจ้าคณะอำเภอเมือง เขต ๓ จังหวัดอุบลราชธานี

๘. พระครูสารกิจโกศล,ดร., รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ ราโชติ, ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาอุบลราชธานี และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๑๐. นายสมคิด สอนอาจ, ครูภูมิปัญญาไทยด้านการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ และช่างเทียนพรรษาวัดศรีประดู่

๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา,อาจารย์ประจำสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

๑๒. นางคำเติม อุดมรัตน์, สมาชิกชมรมผู้สูงอายุคุ้มต้นเทียนวัดศรีปะดู่ จังหวัดอุบลราชธานี

๑๓. พระครูวรดิตถ์โสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๑๔. พระครูสุวรรณธรรโมภาส, เจ้าอาวาสวัดทองนพคุณและเจ้าคณะตำบลในเมืองเขต ๒

๑๕. พระวิสิฐพัฒนาภรณ์ ดร., เจ้าอาวาสวัดกลางและเจ้าคณะอำเภอเมือง เขต ๓

๑๖. พระมหาสุพิส ตปสีโล, เจ้าอาวาสวัดนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

๑๗. พระครูใบฎีกาสำลี ทิฏฐธมฺโม, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง และเป็นช่างต้นเทียน

๑๘. นายประดับ ก้อนแก้ว, ช่างเทียนพรรษาอาวุโสจังหวัดอุบลราชธานี

๑๙. พระครูสุตจันทโสภณ, เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ช่างเทียนอาวุโสประเภทติดพิมพ์จังหวัดอุบลราชธานี

๒๐. นายวีรธรรม พูลทา, ช่างเทียนพรรษาวัดศรีประดู่ จังหวัดอุบลราชธานี

๒๑. ดร.ทองดี ลำต้น, ช่างทำเทียนพรรษา และต้นแบบคนดีศรีแผ่นดินจังหวัดอุบลราชธานี

๒๒. พระครูอดุลธรรมประจักษ์, เจ้าอาวาสวัดพลแพน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒๓. พระครูอุบลคณาภรณ์, เจ้าอาวาสวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒๔. พระครูสมุห์เฉวียน กตปุญฺโญ ดร., เจ้าอาวาสวัดเกาะแก้วคูณดี และผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารอุบลราชธานี

๒๕. พระธนเดช เตชธมฺโม, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๒๖. พระอิสระ ธีรปญฺโญ, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๒๗. พระทับอรุณ ภูริวฑฺฒโน, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๒๘. พระประกาย ปญฺญาธโร, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๒๙. พระอดิศักดิ์ วิริยปญฺโญ, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓๐. สามเณรเพรชราช ชินชัย, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓๑. พระพศวีร์ รวิวํโส, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓๒. พระพล พลปญฺโญ, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓๓. พระดบัสวิน ปภสฺสโร, นิสิตครุศาสตร์ ปีที่ ๔ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓๔. นายราเชนทร์ จุลทุม, ช่างเทียนพรรษาวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๓๕. นางสาววงศ์ชนก สาวิกัน, นิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ภาคผนวก ช
หนังสือบันทึกขอเปลี่ยนตัวหัวหน้านักวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี โทร.๐-๔๕๔๒-๒๑๕๓
ที่ พิเศษ/๒๕๖๐ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐
เรื่อง ขอเปลี่ยนหัวหน้าโครงการวิจัย งปม. ๒๕๕๘

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ตามที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แจ้งให้นักวิจัยที่ได้รับการอุดหนุนโครงการวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ มีพระไสว โชติวณฺโณ,ดร.เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี”นั้น ไม่สามารถดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จได้ เนื่องจากได้ลาออกจากการเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี แล้ว

ในการนี้ กระผมจึงขอให้ พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร. ได้ดำเนินการทำวิจัยนี้ต่อไปให้แล้วเสร็จ และให้โอนเงินทุนวิจัยที่เหลือยังหมายเลขบัญชี ๕๑๓-๒-๐๖๒๔๕-๕ ธนาคารทหารไทย ตามที่แนบท้ายมานี้ เพื่อดำเนินการโครงการเป็นไปอย่างเรียบร้อยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

(พระไสว โชติวณฺโณ,ดร.)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ภาคผนวก ซ
แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่	ว. ๐๒๑/๒๕๕๘
ชื่อโครงการ	บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี
หัวหน้าโครงการ	พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล ดร., พระศิวเดชน์ ญาณวโร, พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต ผศ.ดร.,นายกวีพล ศรีหะมงคล, นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน คณะครุศาสตร์ สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โทรศัพท์ ๐๘๐-๗๒๔-๗๖๕๘

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น หลายสิ่งหลายอย่างในท้องถิ่นแต่ละภาคมีลักษณะเหมือนกันคล้ายกัน แต่บางลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะของสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา ซึ่งความหลากหลาย ทางด้านของวัฒนธรรมหรือระบบคิดถือเป็นสิ่งปกติ เป็นธรรมชาติโดยที่รากฐานด้านความคิดแบบดั้งเดิมของสังคมไทยมีลักษณะปรากฏเด่นชัดคือระบบความคิดที่เชื่อว่าในโลกที่มีความหลากหลายเป็นสิ่งที่มีความปกติ มีความสมดุลเพราะสิ่งใดก็ตามที่ไม่มีความหลากหลายก็ไม่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่ไม่เป็นปกติไม่มีความสมดุล สังคมไทยนั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นสังคมชาวพุทธ โดยที่ประชาชนในประเทศนับถือพระพุทธศาสนา ที่มักจะมองว่า มนุษย์กับธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกันมีความเป็นมิตรกันไม่เบียดเบียนกัน การปฏิบัติต่อธรรมชาติของคนในสังคมไทย ก็มักจะกระทำด้วยความมีเมตตา มีความกตัญญูในยุคที่พระพุทธศาสนามีอิทธิพลในสังคมไทยโดยเฉพาะชุมชนในท้องถิ่นสภาพแวดล้อมไม่เปลี่ยนแปลงไปมากมายนัก เนื่องจากการเข้าแทรกแซงจากรัฐและอิทธิพลจากสังคมตะวันตกยังเข้ามาไม่ถึงระบบคิดของคนในสังคมไทย ส่วนใหญ่จะอยู่ในกรอบของความเชื่อ ความเข้าใจในตัวความรู้ที่ได้จากศาสนา จากการสัมผัสความเป็นจริงในการปฏิบัติร่วมกันในสังคมลักษณะเช่นนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่น[๑] อันเป็นภูมิปัญญาประเพณีชาวบ้าน ก็ยังคงดำรงอยู่ได้เพราะผู้คนนั้นสามารถนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องเหมาะกับสภาพสิ่งแวดล้อมขณะนั้น ต่อมาเปลี่ยนแปลงรากฐานของภูมิปัญญาไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อสังคมไทยได้เอาคติเรื่องการพัฒนาเข้าสู่ประเทศไทยโดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๒ กระแสในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ และความทันสมัยได้รับการส่งเสริมอย่างแข็งขัน เริ่มตั้งแต่นั้นมาการเปลี่ยนแปลงระบบคิดและรากฐานภูมิปัญญาของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากส่งผลกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงระบบคิด รากฐานภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นด้วยอย่างชัดเจนในช่วงนี้ เป็นการ

---

[๑] มูลนิธิภูมิปัญญา, **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพนคร : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง ,๒๕๔๗),หน้า ๕๗.

เปลี่ยนแปลงในลักษณะที่นำเอารากฐานของภูมิปัญญาจากสังคมอื่นเข้ามาแทนที่ภูมิปัญญาของไทยที่มีอยู่ก่อน[๒] ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนและพัฒนาขึ้นมาจากรากฐานภูมิปัญญาที่มีอยู่ของสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงระบบคิดแบบนำเข้าจากสังคมอื่นปลูกฝังลงในสังคมไทยโดยผ่านกลไกของรัฐ เช่น ระบบการศึกษา ระบบการสื่อสาร เข้ามาทำลายรากฐานภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของสังคมไทยได้สูญหายไปอย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในเรื่องระบบคิดของคนไทยอย่างมากในยุคปัจจุบัน แม้ว่าการลอกเลียนหรือหยิบยืมองค์ความรู้และแนวคิดที่เกิดจากบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะไม่ใช่สิ่งที่ไร้ระโยชน์ แต่การที่ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาจากพื้นฐานจากสังคมและวัฒนธรรมแท้จริงของสังคมไทยขึ้นมาได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ละทิ้งรากฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีมานานนับร้อยปี นับพันปี นั้นย่อมเป็นการสร้างความสูญหายให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากความเสื่อมคลาย ความเจือจางของประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมในหลายๆ ด้านของสังคมไทย เช่นการทอผ้า ซึ่งได้เริ่มมีการฟื้นฟู ส่งเสริม สนับสนุนขึ้นมาให้นิยมมากขึ้น

ภูมิปัญญาเป็นระบบการคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลกและสิ่งทั้งหลายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่ามนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ ในลักษณะของการเข้าถึงทางธรรมชาติ การมองปรากฏการณ์ต่างๆ และการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ในธรรมชาติต่างๆ สมาชิกในชุมชน สังคมใดที่มีทัศนะในเรื่องดังกล่าวต่างกัน รากฐานของภูมิปัญญาย่อมแตกต่างกันไปด้วยทัศนะระบบความคิดล้วนถูกควบคุม และถูกหล่อหลอมมาจากความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ จาการที่มนุษย์มีปะทะสัมพันธ์กัน (Interaction) กับสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้ดำรงอยู่ สิ่งเหล่านี้สังเกตได้จากการที่สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปแนวคิดและโลกทัศน์ของมนุษย์ในสังคมนั้น ย่อมจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยระบบความคิด จึงถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของภูมิปัญญาด้วย[๓] ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีวิถีชีวิตหลายประการ ล้วนแต่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะการนำเอาระบบความคิดอย่างใหม่เข้ามาแทนที่ระบบความคิดแบบดั้งเดิม ความพยายามในการที่จะปรับปรุงระบบความคิดและแนวทางปฏิบัติ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น หากพิจารณาโดยถ่องแท้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของคนในสังคมเองมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดโดยวิธีคิดเสมอ[๔] ระบบคิดเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ ความเชื่อ ระบบคุณค่าที่คนในสังคมนั้นยึดถืออย่างแนบแน่น การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อม ล้วนมาจากระบบคิดที่ไม่ได้อยู่บนรากฐานภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของไทย เป็นระบบคิดที่อยู่บนรากฐานสังคมตะวันตกแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในอนาคต ระบบคิดของคนในสังคมไทยจะถูกปรับเปลี่ยนจากรากฐานเดิม หันไปรับรากฐานภูมิปัญญาตะวันตกมากขึ้น ในขณะเดียวกันนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมที่สืบทอดต่อกัน

---

[๒] กาญจนา แก้วเทพ, **มรดกวัฒนธรรมและศาสนา : พลังสร้างสรรค์ในชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : สื่ออักษร,๒๕๕๔) ,หน้า ๑๐๖.

[๓] อมรา พงศาพิชญ์, **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม,** (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,๒๕๕๕) ,หน้า ๖๐ – ๖๑ .

[๔] สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์, **รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา** , (กรุงเทพมหานคร :โอเดียนสโตร์ ,๒๕๕๔), หน้า ๖๗.

มายาวนานจะถูกละเลยปล่อยให้สูญหายไปในที่สุด

ดังนั้นกระแสความเคลื่อนไหวในสังคมไทยที่หันมาสนใจกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การสนับสนุน ซึ่งความสนใจแบบฉาบฉวยนั้นอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากวัฒนธรรมที่หลั่งไหลและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลานั้น มีทั้งวัฒนธรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับเยาวชนไทย ดังนั้นความสามารถในการคัดกรองจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เยาวชนต้องได้รับการให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบหรือเกิดน้อยที่สุด แต่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา[๕] ต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อย่างชัดเจน จะต้องช่วยให้คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าการที่มีการเปลี่ยนระบบคิด ระบบคุณค่าและรากฐานของภูมิปัญญาในสังคมไทย ด้วยการนำเอาระบบความคิดจากสังคมอื่นเข้ามาแทนที่ระบบคิดและรากฐานของภูมิปัญญาของสังคมไทยอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมไทยโดยเฉพาะท้องถิ่นอย่างมหาศาล เพราะความคิดแบบใหม่ที่นำเข้ามาและรับการปลูกฝังลงบนพื้นแผ่นดินไทยนั้น ทำให้คนไทยตกเป็นทาสทางปัญญาของคนในสังคมอื่นอย่างถอนตัวแทบไม่ขึ้น ถ้าปล่อยให้ยาวนานไปสังคมไทยจะเหลือสิ่งใดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ลูกหลานไทยในข้างหน้า ยิ่งในสภาพสังคมไทยปัจจุบันการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาพื้นบ้านนั้นเปลี่ยนไปด้วยกลไกต่างๆของรัฐ จากการแทรกแซงและการชี้นำจากพนักงานของรัฐที่มุ่งจะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า อันแสดงถึงการพัฒนาความเจริญของประเทศ ดังเช่นการเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการรักษาพยาบาลพื้นบ้าน โดยมีการพยาบาลรักษาตามความเชื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสมุนไพร ความเชื่อด้านคาถาอาคม พฤติกรรมการรักษาโรคกระดูกด้วยแผนโบราณ หมอพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ตั้งอยู่บนรากฐานสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ล้วนถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นการเชื่อมต่อรากเหง้า ปรับตัวให้เข้ากับภาวะปัจจุบันรวมทั้งมองไกลไปสู่อนาคต ระบบคุณค่าดั้งเดิมถือเป็นหลักสำคัญที่ต้องเน้นให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้สะท้อนออกมาในชีวิตประจำวันด้วยลักษณะต่างๆ การเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจิตสำนึกให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เคารพบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้เฒ่า ผู้แก่ในชุมชน ผู้นำชุมชนประเพณีวิถีปฏิบัติต่างๆรวมถึงเคารพตนเองมากขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้แก่ตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น การรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคม อันเนื่องมาจากความศรัทธา เชื่อมั่น ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นเดิมของชาวบ้านที่มีอยู่นั้นถูกทำลายลงไปทำให้ขาดความมั่นใจในการที่จะพัฒนาตนเองและท้องถิ่น ดังนั้นการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคมว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ มีคุณค่าต่อความเป็นสมาชิกของชุมชนมีความหมาย การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการที่จะเรียนรู้ การเข้าไปแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเองจึงนับเป็นสิ่งสะท้อนความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่คงเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้นตลอดจนความพยายามที่จะศึกษาเรียนรู้ ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งวิธีชีวิตชาวบ้าน กระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาของชุมชนในท้องถิ่นดั้งเดิมล้วนเป็นความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจและความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างความมั่นคงแข็งแกร่งแก่ชุมชน ด้วยการใช้ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นเองเพื่อช่วยลด

---

[๕] ชมพูนุช ลิลิตมงคล , ดร.อุบลวรรณ หงส์วิทยากร , “**กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม**”,(วารสารทางการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๖),หน้า ๒๔.

ช่องว่างแก่สังคม ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสถาบันการศึกษา

การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคนอีกทั้งยังส่งผลให้วิธีการคิดซึ่งพัฒนาขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนและชุมชนกับธรรมชาติ เป็นวิธีการคิดที่มีระบบมีหลักเหตุผล ผ่านการตรวจสอบและพิสูจน์ในชีวิตจริงเป็นเวลาช้านาน การพูดถึงการคิดของชุมชนเช่นความคิดในเรื่องบาป บุญ กุศล ความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้านความคิดนี้จึงไม่ใช่เป็นเพียงการที่จะกล่าวอ้างอย่างเลื่อนลอย หากเป็นวิธีการคิดที่พัฒนาขึ้นมาจาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพธรรมชาติเป็นเวลานาน ได้มีการพัฒนาการและพลวัตในตัวของมันเอง[๖]การมองภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะของวิธีการคิดของชาวบ้านทำให้สามารถมองความเชื่อในบางประการของชุมชนในท้องถิ่นว่าไม่ได้เป็นเพียงระบบคุณค่า หรือค่านิยมที่ใช้เหตุผลแต่เป็นวิธีการคิดที่สะท้อนเห็นถึงอุดมการณ์และอำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการที่ให้มีการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับธรรมชาติเป็นความเชื่อพื้นฐานของการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ จารีตประเพณีต่างๆ อุดมการณ์ อำนาจในรูปแบบความเชื่อการผลิตซ้ำ ผ่านสมาชิกชุมชนรุ่นหลังรุ่นแล้วรุ่นเล่า มีการปรับเปลี่ยนและการประยุกต์ใหม่ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้การมองภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะวิธีการคิดยังเป็นมุมมองทางวัฒนธรรมที่ให้ความเคารพแก่ศักดิ์ศรีอัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธ์ต่างซึ่งมีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและประเพณีระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ใช่สิ่งที่ตกค้างทางด้านประวัติศาสตร์หรือโบราณวัตถุหยุดนิ่ง[๗]แต่ในทางตรงกันข้ามตราบใดที่มนุษย์ยังคงเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของยุคสมัยตามบริบททางสังคม ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเช่นเดียวกับส่วนอื่นๆของระบบ ส่งผลให้เกิดการปรับระบบความคิดของคนในสังคมท้องถิ่น นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในท้องถิ่นทำให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังเรียนรู้ภาษาถิ่นน้อยลง เด็กรุ่นใหม่สื่อสารกับคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนอย่างเคารพ นอบน้อม น้อยลง การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาเดิมไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไปจึงทำได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้คนรุ่นใหม่ยังถูกยัดเยียดค่านิยมใหม่ ที่เน้นความเป็นสังคมตะวันตกความเจริญความทันสมัยจนดูถูกภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมของตนเอง มองดูปู่ – ย่า, ตา - ยาย ที่ไม่ได้เรียนหนังสือว่าไม่ฉลาดไม่มีการพัฒนามองวิถีชีวิตแบบเดิมว่าล้าหลัง การปลูกฝังทัศนคติดังกล่าวเอื้อต่อกระบวนการเข้าสู่ระบบทุนนิยม แต่ขณะเดียวกันทำลายวิธีการคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมที่ได้รับการสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน การขยายกลไกของตลาดเข้ามาในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของพืชพาณิชย์ เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิต การจัดการทรัพยากร การเพาะปลูก ในลักษณะที่มีหลากหลายถูกแทนที่ด้วยการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธ์และชุมชนบทบาทมากมายหลายแห่งถูกดูดซึมเข้าหากระแสโลกาภิวัฒน์ ระบบเศรษฐกิจของโลกกำลังเข้าสู่กระบวนการทันสมัยและกำลังกลายเป็นส่วนสำคัญที่สร้างปัญหาให้กับระบบนิเวศของถิ่นไปด้วย

---

[๖] ประเวศ วะสี , **การศึกษาของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙.

[๗] เพ็ญศรี ดุ๊ก,ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปิยนาถ บุนนาคและวราภรณ์ ทินานนท์,**วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ** ,(กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๘),หน้า ๗๑.

สืบเนื่องจากสภาพสังคมวัฒนธรรมในชนบทในท้องถิ่นปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปภาวะทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน แบบพึ่งพาตนเองแบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ช่วยเหลือกันเริ่มสูญหายไปพร้อมกับการเริ่มที่จะเปลี่ยนจิตสำนึกของคนในชุมชน แบบแผนวิถีการดำเนินชีวิตที่แต่เดิมเรียบง่ายผูกผันกับธรรมชาติ ถูกรูปแบบสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทุนนิยมเข้ามาจัดการโดยอำนาจรัฐเพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวใหม่โดยอาศัยความเข้มแข็งของระบบทุนนิยมเข้ามาดำเนินการเป็นผลทำให้ความสัมพันธ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การรวมกลุ่มของชุมชนเป็นไปโดยหละหลวมเพียงชั่วคราวเพื่อให้งานใดงานหนึ่งเสร็จสิ้นไปแล้วเลิกลาไปและคนหนุ่ม-สาว เริ่มทิ้งถิ่นฐานเพื่อออกไปขายแรงงานทั้งแบบชั่วคราวและแบบถาวร การหายไปขอคนหนุ่ม-สาวเหล่านี้ทำให้ชุมชนเริ่มขาดพลังและวามเชื่อมโยงจากอดีต ปัจจุบันไปสู่อนาคต ความรู้เดิมเริ่มหดหายไปพร้อมกับการผลิตแบบดั้งเดิมเสื่อมไป ภูมิปัญญาประเพณีท้องถิ่นแบบดั้งเดิมปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนในชุมชนเริ่มมีวิธีคิดแบบเชิงเดี่ยว หรือวิธีการมองว่าวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์เท่านั้นที่เป็นความรู้แท้ เป็นเหตุเป็นผล ดังเช่น สังคมของชุมชนที่ในอดีตสภาพความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่เคยมีพร้อมกับวิถีชีวิตแบบชาวนาชาวบ้าน เศรษฐกิจชุมชน ที่มีชีวิตผูกพันกับเรือกสวน ไร่นา เริ่มจางหายไป จนกล่าวว่าแทบหมดไป ภาพชาวนาเดินไปทำงานในทุ่งนาเป็นกลุ่มๆทุกเช้า การทักทายสอบถาม ตะโกนไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบนั้น ไม่ปรากฏให้เห็นระบบจิตใจ เป็นคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไป ระบบการผลิตแบบดั้งเดิมแลกเปลี่ยนแรงงานในชนบทลดน้อยลง ปรับเปลี่ยนไปเป็นระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราเข้ามาแทนที่ ทั้งสภาพการเดินทางเปลี่ยนจากการใช้เกวียนเป็นการบรรทุกด้วยรถยนต์เป็นพาหนะความจำเป็นในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนทุกันนี้ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตที่เคร่งเครียดตึงเครียดและมีความเปราะบางทางอารมณ์มากขึ้น สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันล้วนเป็นผลมาจากความเจริญของสังคมและการไหล่บ่าของวัฒนธรรมทุนนิยมทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ได้ทำให้เศรษฐกิจชุมชนลดความสำคัญลงไป ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆที่ยังคงมีอยู่ในหมู่บ้านปัจจุบัน ก็สักแต่ว่าเป็นเพียงประเพณีเท่านั้นหาได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชน ซึ่งจากผลกระทบเหล่านี้ล้วนมาจากการเปลี่ยนแปลงต่อแก่นสารทางสังคม Social Issue[๙] การเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาใช้ เป็นทัศนคติที่มีผลกระทบต่อการปรับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนส่งผลต่อประเพณีท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมาช้านานตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ล้วนแสดงถึงจิตสำนึกในชุมชนร่วมกัน เพื่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ความผูกพันในกลุ่มเครือญาติความลักษณะของครอบครัวสังคมไทยในท้องถิ่นนั้น ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับแนวคิด ระบบความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีผลต่อความผาสุกร่มเย็นต่อสภาพจิตใจของชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่เดิมจนตราบทุกวันนี้ ในสภาพการณ์ปัจจุบันการเสื่อมคลายในความเชื่อ ศาสนาตลอดจนศูนย์กลางของชุมชนเปลี่ยนจากวัดเป็นตลาด ร้านค้าในชุมชนและในขณะเดียวกันผู้อาวุโส ผู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ลดความหมายวามสำคัญลง จากการเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือ แสดงให้เห็นถึงสังคมของคนในยุคเก่าเสื่อมคลาย ความเจริญทันสมัย กระแสสังคม

---

[๙] บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข, **รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล : กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๒).หน้า ๖๒.

ภาวะเศรษฐกิจเข้ามาปรับเปลี่ยน เป็นตัวกำหนดคุณค่าของประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนทดแทนปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ คุณพ่อประดับ ก้อนแก้ว[๙] แสดงทัศนะต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบันว่า “ในแง่ของงานประเพณีในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากอดีตนั่นคือการจัดการประกวดแข่งขันมีเงินรางวัล ทำให้รูปแบบของเทียนพรรษาเปลี่ยนแปลงไป หากเดิมนั้นเราทำเทียนก็เพื่อรักษาประเพณีแต่ปัจจุบันรวมถึงอนาคตอันใกล้ การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังคงเน้นความสำคัญของการแข่งขันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมากกว่า”ทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความเชื่อ แนวคิดการทำเทียน การจัดขบวนแห่การจัดการและการสืบสานวัฒนธรรม ทำให้ชาวบ้านปัจจุบันมีความเชื่อความศรัทธาในประเพณีแห่เทียนพรรษาน้อยลง ทำเทียนเพื่อการประกวดเป็นเชิงธุรกิจ ผู้ร่วมขบวนแห่มิได้ร่วมด้วยใจ ใช้เทียนไม่ตรงกับความเชื่อดั้งเดิมทางศาสนาและกระบวนการสืบสานไม่ได้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง

ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่มีคุณค่ามีความหมายในสังคมอุบลราชธานีไม่ได้เป็นเพียงอดีตที่เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนในรุ่นก่อนแล้วผ่านเลยไป แต่ประเพณีจะย้อนกลับมาดำเนินการใหม่เมื่อถึงช่วงเวลาจากการที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาปัจจุบันถูกปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปโดยเยาวชน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดดำเนินการการปฏิบัติประเพณีในกลุ่มจึงเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของงานประเพณีที่เน้นความสนุกสนาน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีจึงเป็นประเพณีที่คนทุกกลุ่มทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม และเข้ามากำหนดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างโดดเด่น กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต่างใช้งานประเพณี เป็นเวทีแสดงพลังความสามารถในการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดแก่กลุ่มตนเอง จากผลการปรับเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป การเสื่อมคลายด้านความเชื่อทางศาสนา ความสนใจต่อเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ลดน้อยลง งานศักดิ์สิทธิ์ลดบทบาทลงไป ไม่ได้คงอยู่อีกต่อไป มุมมองจากคนภายนอกนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเพียงงานสนุกสนานโดยไร้ประโยชน์เท่านั้น ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานีจะเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งใหม่ให้แก่ความเป็นตัวตนของชุมชนเพื่อท้าทายการพัฒนาจากภายนอกชุมชนนั่นเอง

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี

๒. ศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา : บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อวิถีชีวิตและการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชนอุบลราชธานี และศึกษา

[๙] สัมภาษณ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ผู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี (เก็บข้อมูลช่วง เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘).๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

กระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา ในกลุ่มเยาวชนอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทเยาวชนกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ใน ๔ ด้าน คือ ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี และด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาในการศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยเอกสารตำราและหนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวกับบทบาทเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในปัจจุบัน จึงมีรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งกำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา คือเจ้าอาวาสหรือตัวแทนวัด ผู้นำชุมชน หัวหน้าช่างเทียน และเยาวชน เป็นต้น

กล่าวถึงความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่ความเชื่อในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ความเชื่อดังกล่าวนี้ทำให้เกิดเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นจารีตดั้งเดิมของชาวอีสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยชาวอีสานถือเป็นตัวบทกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตหากไม่ยึดถือปฏิบัติจะเป็นการผิดธรรมเนียม เป็นวิถีที่ต้องดำรงอยู่กับความเชื่อที่ต้องปฏิบัติทั้ง ๑๒ เดือนโดยมากแล้วจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและชีวิตคนในท้องถิ่นซึ่งถือเป็นแก่นของชีวิตของชาวอีสาน ในเรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากความเชื่อตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ในแง่ของวิวัฒนาการการจัดทำ ที่ได้แบ่งออกเป็น ๓ สมัยด้วยกัน ได้แก่ สมัยต้น สมัยกลาง และสมัยใหม่

สมัยต้นจะเป็นช่วงที่เริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นแค่เพียงการรวมกันของชาวบ้านนำเทียนมามัดรวมกันไปถวายแด่พระสงฆ์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่อมาเมื่อกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาเป็นข้าหลวงแทนพระองค์ในราว พ.ศ.๒๔๔๔ จึงได้เริ่มมีการจัดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาซึ่งจัดขึ้นแทนบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับเจ้านายที่มาเป็นข้าหลวงประจำมณฑลอีสานที่จังหวัดอุบลราชธานีทรงเห็นว่ามีผู้คนทะเลาะวิวาทกันและมีผู้คนบาดเจ็บจึงทรงดำริให้ยกเลิกไป

ต่อมาได้มีช่างผู้มีความชำนาญการในการทำเทียนพรรษาเกิดขึ้นอาทิเช่น นายโพธิ์ ส่งศริ ซึ่งถือเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำลวดลายติดลงบนต้นเทียนพรรษา ต่อมาในสมัยกลางได้มีผู้พัฒนาทำแบบแม่พิมพ์ขึ้นมาโดยใช้ปูนปลาสเตอร์เพื่อใช้แทนหยวกกล้วยซึ่งใช้ครั้งเดียวแล้วต้องทิ้งไป ผู้ที่คิดค้นได้แก่ นายอารีย์ สินสวัสดิ์ และนายประดับ ก้อนแก้ว ในช่วงนี้เองที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นงานประเพณีประจำปีของจังหวัด ในช่วงนายชอบ ชัยประภา เจ้ามาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานีมีการจัดทำต้นเทียนพรรษามากยิ่งขึ้นทั้งยังมีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและการแห่เทียน โดยเริ่มมีนางฟ้าประจำต้นเทียนมีขบวนฟ้อนรำเข้าร่วมขบวนแห่ด้วย

ส่วนในสมัยใหม่การทำต้นเทียนพรรษาได้เพิ่มประเภทของต้นเทียนพรรษาขึ้นอีก ๑ ประเภท จากเดิมซึ่งมีประเภทมัดติดลายและติดพิมพ์ได้แก่ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักผู้ริเริ่มได้แก่นายคำหมา แสงงาม ในราวพ.ศ. ๒๕๐๒ การทำเทียนพรรษาได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับจนกระทั่งในปี ๒๕๑๐ การจัดทำและแห่เทียนพรรษาที่ได้ดำเนินมากกว่า ๓๐ ปี ได้มีการงดทำต้นเทียนพรรษาโดยพุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการรวมตัวของพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่งมีพระมหาถวัลย์ อาจารสุโภ(พระปริยัติโกศล ป.ธ.๙ M.A.)วัดทุ่งศรีเมืองเป็นแกนนำและที่ปรึกษาสมาคม อดีตหัวหน้าศาล

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นนายกสมาคม นายสำราญ พร้อมภูล พาณิชย์จังหวัดฯสมัยนั้นเป็นเลขาธิการสมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนา โดยให้ทางสมาคมเป็นผู้จัดทำเมื่อถึงวันเข้าพรรษาก็ให้มารับเอาต้นเทียนพรรษาไปถวายวัดซึ่งจะไม่มีขบวนแห่เทียนพรรษาไม่มีการสมโภสต้นเทียนไม่มีการประกวด(เพราะเทียนเหมือนกันหมดทุกต้น) และไม่มีการดีดสีตีเป่าหรือรื่นเริงสนุกสนานใดๆทั้งสิ้นและในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนและจัดเป็นงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีระดับชาติและงานประเพณีก็ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการแห่เทียนพรรษานั้นมี ๔ ขั้นตอนได้แก่การทำต้นเทียนพรรษา การนำต้นเทียนเข้าร่วมขบวนแห่ การรวมเทียน และการถวายเทียนส่วนของการทำเทียนนั้นมีหลายขั้นตอน แต่ละประเภทก็มีขั้นตอนทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันโดยมากแล้วจะใช้เวลาในการทำประมาณ ๔๕ – ๕๐ วัน ค่าใช้จ่ายในการทำเทียนแต่ละต้นนั้นมีราคาสูงตามอัตราส่วนและจำนวนของช่างที่มาทำ เมื่อเสร็จในขั้นตอนของการทำแล้วจะเป็นการนำต้นเทียนเข้าร่วมในขบวนแห่ก่อนวัน แห่ ๑ วันซึ่งตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี ต้นเทียนที่นำมารวมกันในวันแห่นั้นบางวัดจะมีการตกแต่งเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นดอกไม้ประดับรถ และจะมีการฉีดน้ำเพื่อให้ความเย็นแก่ต้นเทียนในตอนกลางคืนจะมีการประดับไฟกระพริบหรือหลอดนีออนให้กับต้นเทียนเพื่อให้เห็นความสวยงามของต้นเทียนการตัดสินนั้นจะทำตั้งแต่การสังเกตการณ์มีการให้คะแนนเป็นระยะมีการตรวจเยี่ยมและจะตัดสินผลในสันรวมเทียน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ซึ่งในการประกวดต้นเทียนนั้นจะตัดสินในวันรวมเทียนเพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังมีความสวยงามสมบูรณ์อยู่แต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผลจะประกาศหลังจากมีการแห่เทียน(หลังจากที่มีการแห่เทียนพรรษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว)และมีขบวนของการแสดงร่วมอยู่ด้วยเช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นเมือง สมัยก่อนมีการประกวด แต่ในปัจจุบันเป็นเพียงการเข้าร่วมเท่านั้นในส่วนของการถวายนั้นจะถวายหลังจากเสร็จสิ้นการแห่โดยนำไปถวายวัด

ด้วยเหตุนี้ประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่มีค่าควรแก่การศึกษาและการสงวนไว้เป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุผลดังนี้

๑.ประเพณีนั้นเป็นวัฒนธรรมแระจำชาติที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ได้แสดงถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านานของสังคมไทย จึงสมควรที่คนไทยควรภูมิใจในการเป็นชาติไทยร่วมกัน

๒.ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญการมีอารยะธรรมและเกียรติประวัติที่สามารถทัดเทียมกับประเทศอื่น

๓.ประเพณีท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทยแสดงว่าคนไทยนั้นมีลักษณะเป็นของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืนมาจากชาติอื่นเสียทั้งหมด ย่อมเป็นสิ่งที่ควรค่าในความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

๔.ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในท้องถิ่น ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความเป็นคนชุมชนเหมือนๆ กัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืนและเสริมความมั่นคงของชาติ

๕.ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและเป็นปัจจุบันแสดงถึงวิถีชีวิตแบบชุมชนของท้องถิ่นการสนใจประเพณีท้องถิ่นแสดงว่าตนในชุมชนให้ความสำคัญแก่ตัวของตัวเองผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีอันดีงามของคนในท้องถิ่นเท่ากับดูถูกตนเอง

๖.ประเพณีท้องถิ่นเป็นสิ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงความศรัทธา ความเชื่อทางด้านศาสนาแสดงให้

เห็นถึงความผูกพันใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมทางการปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนได้เจ้ามามีส่วนร่วมโดยทีการทำบุญสะสมความดีเป็นสิ่งสำคัญ

๗.ประเพณีและศาสนาให้ความหมายในด้านวิถีดำเนินชีวิตของคนในสังคม แสดงถึงความสุขความร่มเย็นในสังคม มีการประกอบอาชีพที่พึงพิงกับธรรมชาติ มีชีวิตอย่างเรียบง่าย

จากประเพณีแห่เทียนพรรษาของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เทียนพรรษาได้สะท้อนแนวคิดที่เป็นความเชื่อทางอภิปรัชญาว่า ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ การทำเทียนพรรษาเป็นการสร้างสรรค์ทางด้านจิตใจ เช่น การทำบุญ การได้บุญคือการทำจิตใจเป็นสุข และการได้ปัญญาเพื่อเป็นการเสริมสร้างจิตใจให้เกิดความสว่าง มีปัญญาเฉลียวฉลาดดุจแสงสว่างของเทียน การกระทำดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์มีความสุขและในธรรมชาติของมนุษย์ยังดำเนินไปตามกฎแห่งกรรมมีการเวียนว่าตายเกิดเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าเมื่อทำบุญย่อมได้บุญ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าและการทำบุญด้วยการถวายเทียนก็เป็นการสร้างบุญเพื่อให้ตนเองมีปัญญาเฉลียวฉลาดทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า

ดังนั้นสังคมไทยรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้านทั้งทางด้านการประกอบอาชีพจะเห็นได้ว่าเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมกันมากขึ้นสังคมไทยเลี้ยงดูบุตรด้วยเงินมากขึ้นมากกว่าการเลี้ยงด้วยความรักความอบอุ่นเหมือนแต่ก่อนทั้งทางชีวิตความเป็นอยู่ สังคมไทยในปัจจุบันอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว การรับค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบันนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมที่มากมายเช่นกัน ในสังคมปัจจุบันนั้นวัยรุ่นสมัยนี้รับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆเข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากมาย เช่น การเลียนแบบการแต่งตายของชาวตะวันตก การไม่รักนวลสงวนตัวของวัยรุ่นหญิงในปัจจุบันเนื่องจากการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ผิดๆมาใช้ปัญหาที่เกิดตามมาในสังคมก็คือการท้องแบบไม่ได้ตั้งใจ เกิดปัญหาการถูกทิ้งของเด็ก ปัญหาการทำแท้ง การใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยของคนในสังคมปัจจุบันเนื่องจากการอยากได้อยากมีความหรูหรา จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้อยู่ที่การนำมาปรับใช้ เทคโนโลยีที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์ก็มีมากมายและที่เกิดโทษก็มีมากมายเช่นกัน ปัจจุบันวัยรุ่นมักจะมีค่านิยมที่เลียนแบบเพื่อนโดยที่ไม่คิดคำนึงว่าความสามารถทางการเงินของตัวเองเป็นเช่นไรทั้งนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดๆ ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานทำให้ได้ผลงานที่เป็นมาตรฐานและรวดเร็ว ทำให้ผลิตสินค้าเพื่อการจำหน่ายได้รวดเร็ว ส่วนทางด้านเกษตรกรรม เกษตรกรได้นำเครื่องจักรกลมาใช้ในการปะกอบอาชีพทำให้ย่นระยะเวลาในการทำงานได้เร็วขึ้นและผลผลิตที่ได้ทีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการรับเอาค่านิยมทางวัฒนธรรมมาปรับใช้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียเราจึงควรใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสมและควรแก่การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยที่เป็นเอกลักษณ์มาแต่ช้านานนั้นไว้ด้วยเพื่อดำรงสืบทอดต่อไปยังลูกหลาน

วัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมมากันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันวัฒนธรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเนื่องจากวัฒนธรรมไทยได้รับเอาอิทธิพลจากชาวต่างชาติเข้ามาทำให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้จดจำวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทางกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดโครงการต่างๆเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยให้ดีขึ้น

โดยเน้นในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้วัยรุ่นไทยมีส่วนร่วมและปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นที่เชิดหน้าชูตาให้แก่ประเทศไทย ให้ชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวเห็นถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศไทยและประทับใจในวัฒนธรรมของไทย

ในปัจจุบันเยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติ เช่น วัฒนธรรมของชาวอังกฤษซึ่งจะเห็นได้ชัดจาการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการพูด การเจาะตามร่างกายต่างๆและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งในสมัยก่อนพ่อแม่จะสอนให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือนรักนวลสงวนตัวแต่งตัวเรียบร้อยรัดกุมมิดชิด ไม่เป็นที่ล่อตาล่อใจจากเพศตรงข้ามโดยไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีและรักเดียวใจเดียวและภาษาในการพูดจะพูดชัดเจนถูกหลักภาษาไทยอักขระถูกต้องและไม่มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกาย

วัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป จากที่ผู้หญิงเคยแต่งตัวรัดกุมมิดชิดเป็นกุลสตรีไทยก็ได้แต่งตัวกันแบบนุ่งน้อยห่มน้อยซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในปัจจุบัน การใช้ภาษาพูดในปัจจุบันจะใช้คำวิบัติพูดกันในหมู่วัยรุ่นซึ่งทำให้ภาษาไทยเสื่อมเสียได้ มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกายซึ่งถือเป็นการทรมานตนเอง และที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งถือเป็นเรื่องไม่สำคัญเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นการนำเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาใช้ในทางที่ผิด ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากดังนั้นทุกๆภาคส่วนของประเทศไทยจึงช่วยกันรณรงค์ให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันปฏิบัติตามและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยโดยการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนแต่ละคนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีเยาวชนอยู่จำนวนมาก

ในเมื่อวัฒนธรรมไทยได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันดังนั้นเราควรที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้วัฒนธรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของไทยก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยและที่คนไทยเรามีความมั่นคงอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะเรามีเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมไทยที่เป็นวิถีชีวิตของเรา แต่เวลานี้เยาวชนไทยไม่สนใจ ซึ่งถ้ายังเป็นอย่างนี้ต่อไป**วัฒนธรรมอาจจะหายไปได้** เพราะวัฒนธรรมจะต้องมีการสืบทอด ซึ่งผู้ที่จะสืบทอดวัฒนธรรมไทยได้ดีก็คือวัยรุ่นไทย แต่ถ้าเยาวชนหรือนักเรียนไม่ยอมรับ และไม่ยอมสืบสานวัฒนธรรมเราก็จะค่อยๆสูญไปและ**วัฒนธรรมของไทยสูญไป เราก็จะสูญชาติเมื่อนั้น** เหมือนกับที่ผู้นำของบางประเทศกล้าออกมาประกาศว่า ประเทศของเขาล่มสลายแล้วเพราะไม่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง

ด้วยเหตุที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ผ่านการปรับเปลี่ยนมายาวนานได้แสดงถึงระบบการคิดของคนในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของชุมชนในด้านหนึ่ง คือการได้มีโอกาสร่วมพบปะสังสรรค์ เมือถึงเทศกาลความสนุกรื่นเริงของกลุ่มหนุ่ม-สาวอันถือว่าเป็นบุคคลรุ่นใหม่ของชุมชนที่จะมีส่วนในการอนุรักษ์ เห็นคุณค่าและจรรโลงประเพณีท้องถิ่นได้เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องทุกปี ความหมายในเรื่องของศาสนาถูกเบี่ยงเบนไปความหมายของประเพณีไม่ได้รับการซึมซับอยู่ภายใต้จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ซึ่งในอดีตพิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีใดใด มักจะถูกนำไปเชื่อมโยงในความสัมพันธ์กันระหว่างหมู่บ้านและวัดอยู่เสมอชุมชนกับวัดจึงมีความผูกพันกันอยู่โดยตลอดมา แนวคิดในพิธีกรรมโดยเฉพาะกลุ่มของเยาวชน มักจะเข้าไปส่วนร่วมแสดงในฐานะตัวแทนในเวทีของงานประเพณีอยู่เสมอ กลุ่มเยาวชนจึงเป็นพลังสำคัญการประสานความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับวัดอยู่เนืองๆการได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น การได้แสดงออกถือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตชาวบ้านของชาวอุบลราชธานี ในสมัยก่อนการเข้าไปมีส่วนร่วมของงานประเพณีมักเป็นกลุ่มเยาวชนที่พ้นภาวะหน้าที่วัยเรียนไป เด็กหนุ่มในวัยเรียนจะเป็นกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งของชุมชน ที่ต่างฝ่ายถูกแยกออก

จากกลุ่มที่ชัดเจน แต่การประสานสัมพันธ์กันของคนสองกลุ่มในรูปแบบของการได้เข้าไปมีส่วนร่วมเล็กๆน้อยๆในการจัดเตรียมงาน การที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยกับกลุ่มพี่ๆจากการเฝ้าสังเกตคนหนุ่ม-สาวรุ่นใหญ่ ได้แสดงออกถือเป็นการถ่ายทอดรับเอาแนวปฏิบัติมาได้อีกทางหนึ่งโดยทางอ้อมร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นอย่างง่ายๆ การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นขนบธรรมเนียมที่ชาวอุบลราชธานีได้ปฏิบัติมาเป็นเวลานานนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อันเกี่ยวเนื่องมาจากคำสอนในทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัดและชุมชนเป็นผู้มีบทบาทริเริ่มในการทำต้นเทียนพรรษา เป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกฝนเยาวชนหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาขั้นตอนวิธีการทำต้นเทียนพรรษา โดยมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

๑.ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีและประเภทของต้นเทียนพรรษาที่คุ้มวัดกับชุมชน และเยาวชนมีบทบาทในการสร้าง

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลฯ ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ และแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษาจัดให้มีขึ้นทุกปี ในแต่ละปีจะมีการตั้งชื่องานแห่เทียนพรรษาที่แตกต่างกันตามความสำคัญของแต่ละปี เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นต้นมา งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีชื่องานแต่ละปี ดังนี้

ปีพ.ศ.๒๕๔๒ มีชื่องานว่า **"งานแห่เทียนพรรษา เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชา"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่มาของ "เทียนเฉลิมพระเกียรติฯ" ที่ทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๔๓ มีชื่องานว่า **"หลอมบุญบูชา ถวายไท้นวมินทร์"** มีความหมายว่า การหล่อเทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานี เพื่อบำเพ็ญกุศลร่วมกัน การหล่อหลอมจิตศรัทธาให้เป็นหนึ่งเดียว เปรียบประดุจการหลอมบุญบูชา เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระมหากษัตริย์

ปี พ.ศ.๒๕๔๔ มีชื่องานว่า **"งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบลฯ"** เนื่องจากเทียนพรรษาได้วิวัฒนาการไปจาก **"ภูมิปัญญาดั้งเดิม"** จนแทบจะจำเค้าโครงแต่โบราณไม่ได้ จึงได้มีการหันกลับมาทบทวนการจัดงานแห่เทียนพรรษา ตามภูมิปัญญาของชาวอุบลฯ ตั้งแต่เดิมมา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีชื่องานว่า **"โรจน์เรือง เมืองศิลป์"** ด้วยเหตุที่ ททท.ได้เลือกงานแห่เทียนพรรษจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่โดดเด่นที่สุดของประเทศในเดือนกรกฎาคม ตามโครงการ **"เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน"**

ปี พ.ศ.๒๕๔๖ มีชื่องานว่า "**สืบศาสตร์ สานศิลป์"** เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นการ "สืบทอดศาสนาและสืบสานงานศิลปะ" ดังคำกล่าวที่ว่า "เทียนพรรษา คือ ภูมิศิลปะแห่งศรัทธา" เพื่อความกระชับ จึงใช้ ชื่อว่า "สืบศาสน์ สานศิลป์"

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีชื่องานว่า **"ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ ๗๒ พรรษา มหาราชินี"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนารถ พระแม่-แม่พระ ของแผ่นดิน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีชื่องานว่า "**น้อมรำลึก ๕๐ ปี พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ"**

เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๖-๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จเยือนอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติแก่ชาวอุบลฯ เป็นล้นพ้น เพราะตั้งแต่สร้างบ้านเมืองมาเกือบ ๒๐๐ ปี ยังไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดเสด็จเยี่ยม หรือทรงใกล้ชิดกับราษฎรอย่างไม่ถือพระองค์เช่นนี้ ชาวอุบลฯ ทุกหมู่เหล่า ต่างพร้อมน้อมรำลึกด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเหล้าล้นกระหม่อม พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าฯ ชาวอุบลฯ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีชื่องานว่า **"๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษาเทิดราชัน"** เพื่อแสดงความจงรักภักดี ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง"** เนื่องจากเป็นปีมหามงคล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี พระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย และการน้อมนำแนวพระราชดำรัสมาใช้ดำรงชีวิต

ปี พ.ศ.๒๕๕๑ มีชื่องานว่า **"เมืองอุบลบุญล้นล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน"** เนื่องจากอุบลราชธานี มีสมญานามว่า "เมืองแห่งดอกบัวงาม" ซึ่งดอกบัว เป็นพฤกษชาติที่มีคติธรรมทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อุบลราชธานีจึงมีวัฒนธรรมประเพณี ทำบุญทุกๆ เดือน คือการยึดถือฮีตสิบสอง คองสิบสี่ (ฮีตสิบสอง คือจารีตที่ปฏิบัติแต่ละเดือน ตลอดปี จนเป็นประเพณีสืบต่อมา

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีชื่องานว่า **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง"**เนื่องจากอุบราชธานีเป็น "อู่อารยวัฒนธรรม อุดมอริยทรัพย์ อริยสงฆ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี" **ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม** จึงเป็นความรุ่งเรือง สว่างไสว อุดมสมบูรณ์ ในธรรมที่สำคัญยิ่ง ๓ ประการ คือ พุทธธรรม อารยธรรม และธรรมชาติ ประกอบกับ การทำบุญเข้าพรรษาที่อุบลราชธานี มีชื่อเสียงมานานนับร้อยปี จึงเป็นที่รวมทำบุญเข้าพรรษาของประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วโลก ที่มาทำบุญเดือนแปดที่เมืองอุบลฯ จึงเป็นการบำเพ็ญกุศล ได้รับ **"บุญล้ำเทียนพรรษา"** โดยทั่วหน้ากัน พร้อมกันนี้ยังได้เสนอเน้นคำขวัญ **ประชาพอเพียง** ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าประชาชนพลเมือง จะมีความพอเพียงได้ ก็ด้วยคุณธรรมความพอเพียง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำชีวิตให้อยู่ดีมีสุข ยินดีในสิ่งที่ได้ พอใจในสิ่งที่มีอยู่เป็นที่มาของชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี ๒๕๕๒

ปี พ.ศ.๒๕๕๓ มีชื่องานว่า "**ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล"** เนื่องจากเมืองอุบลราชธานี มี “ธรรม” ๓ ประการ คือ**พุทธธรรม** ชาวอุบลฯ มีความฝักใฝ่ในธรรม **อารยธรรม** คืออุดมด้วยอารยทรัพย์ อารยสงฆ์ และธรรมชาติ ตามถิ่นที่ตั้งเมืองอุบล คือ ดงอู่ผึ้ง จึงเป็นความรุ่งเรือง หรือ **"ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม"** และที่ตั้งเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี คือ **ดงอู่ผึ้ง** ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาก สำนักพระราชวัง ได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลฯ ไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน ประกอบกับ อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์เทียนพรรษา ออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ **งามล้ำเทียนพรรษา** และเนื่องจากประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดจาก **ภูมิปัญญาชาวอุบลราชธานี** เป็น “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน”

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีชื่องานว่า "ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" ใช้ชื่องานต่อเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี ๒๕๕๓ กำหนดจะจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง โดยปีนี้จะมีความพิเศษกว่าทุกปี คือ มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ เป็นการนำเทียนประเภทแกะสลักและติดพิมพ์ มารวบรวมในต้นเทียนเดียวกัน โดยฝีมือช่างเทียนระดับอาจารย์ ๙ ท่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น การเฉลิมฉลองในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา และเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีชื่องานว่า "๑๑๑ ปี ลือเลื่อง ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล" เพื่อรำลึกในโอกาสครบรอบ ๑๑๑ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในหัวเมืองมณฑลอีสาน ได้ดำริให้มีการแห่ขบวนเทียนพรรษารอบเมืองเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๔๔ สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ.๒๕๕๖ มีชื่องานว่า "สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" ย้อนตำนาน ๑๑๒ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ อุบลราชธานีมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีที่แสดงออกมาซึ่งความสามัคคีของชาติพันธุ์ที่หลากหลายกระจายทั่วทุก ๒๕ อำเภอ เป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการ "สืบฮีตวิถีชาวอุบล" โด่งดังไปทั่วโลก และงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้สะท้อนความงามแห่งศิลป์ที่ทรงคุณค่า หลอมรวมกับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในธรรม ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข สงบร่มเย็น และพอเพียง เป็นแก่นแท้แห่งถิ่นไทยดีที่ชาวอุบลฯ ขอเชิญชวนทุกท่าน "ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี" สำหรับปีนี้ กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ ๑-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีชื่องานว่า "๑๑๓ ปี งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ๒๕๕๗ และเฉลิมฉลอง ๒๒๒ ปี อุบลราชธานี" ย้อนตำนาน ๑๑๓ ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ และเป็นวาระที่เมืองอุบลราชธานี ครบรอบ ๒๒๒ ปี แห่งการสถาปนาเมืองอุบลราชธานีศรีวะนาลัยประเทศราช เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๕

ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ ๑๕-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ถาวรสืบไป และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยตามนโยบายของรัฐบาล ที่กำหนดให้ปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย และในปี ๒๕๕๙ ก็ไม่มีชื่องานมีแต่ประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาเท่านั้น แต่งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจะมุ่งเน้นเพื่อการท่องเที่ยวและการอนุรักรักษาสืบทอดการทำเทียนให้เยาวชน นักท่องเที่ยวได้ศึกษารู้จักการทำเทียนพรรษา และกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบต่อประเพณีการทำเทียนพรรษาเชิงการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ซึ่งภายในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา อุบลราชธานี ประจำปี ๒๕๖๐ มีการจัดกิจกรรม

ที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดขบวนแห่เทียนพรรษา อีกทั้งยังได้มีการจัดทำต้นเทียนไว้ตามจุดต่างๆ ประกอบไปด้วยต้นเทียนทศชาติชาดก (๑๐ ชาติสุดท้ายก่อนเป็นพระพุทธเจ้า) โดยมอบหมายให้ชุมชน/อำเภอ/คุ้มวัด จัดทำต้นเทียนทศชาติชาดกทั้ง ๑๐ ชาติ เรียงลำดับกันไป โดยมีคุ้มวัดที่ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

๑. อำเภอตระการพืชผล จัดทำต้นเทียน เตมีย์ชาดก (พระเตมีย์ใบ้)

๒. คุ้มวัดกลาง จัดทำต้นเทียน มหาชนกชาดก (พระมหาชนก)

๓. คุ้มวัดท่าวังหิน จัดทำต้นเทียน สุวรรณสามชาดก (สุวรรณสาม)

๔. คุ้มวัดนาควาย จัดทำต้นเทียน เนมิราชชาดก (พระเนมิราช)

๕. อำเภอนาจะหลวย จัดทำต้นเทียน มโหสถชาดก (พระมโหสถ)

๖. คุ้มวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จัดทำต้นเทียน ภูริทัตชาดก (พระภูริทัต)

๗. อำเภอเขมราฐ จัดทำต้นเทียน จันทกุมารชาดก (พระจันทราช)

๘. ชุมชนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบล (วัดป่าใหญ่) จัดทำต้นเทียน นารถชาดก (พระพรหมนารถ)

๙. คุ้มวัดแสนสุข จัดทำต้นเทียน วิทูรชาดก (พระวิธูร)

๑๐. อำเภอเขื่องใน จัดทำต้นเทียน เวสสันดรชาดก (พระเวสสันดร)

๑๑. คุ้มวัดเลียบ จัดทำต้นเทียน ตรัสรู้

๒. บทบาทของเยาวชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ด้วยความสำนึกในอดีตจึงถือเสมือนว่าเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตในสังคมทุกคนในสภาวะที่ คนในสังคมเก่า สร้างความเป็นผู้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมในชุมชนลูกหลานจะหนักแน่น และมีพลังมากกว่า เมื่อได้พิจารณาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นกับอดีต ดังจะเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ถูกประสาน ร้อยรัด เชื่อมโยงคนในรุ่นอดีตกับสังคมที่ในอดีตที่ผ่านมายาวนาน แต่ไม่ได้ ผ่านเลยไป จิตวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นได้รับการสืบทอดด้วยความเคารพยำเกรง ความสัมพันธ์นี้แน่นแฟ้น จนกลายเป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอดีตกับปัจจุบันกลายเป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของนิรันดรกาลซึ่งจะหวนกลับคืนมาทุกครั้งที่เริ่มประเพณีใหม่ นั้นคือการหวนกลับคืนมาของอดีต เป็นปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ความเก่าแก่ของงานประเพณีในชุมชนท้องถิ่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้ถูกทำให้เลือนหายไปจากความสำนึกของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นเก่าหรือคนรุ่นใหม่ เพราะเท่าที่ผ่านประสบการณ์มายาวนานสำนึกในอดีตยังตราตรึงแน่นอย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิตและแนวความคิดของคนในชุมชน

แม้การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในสังคมท้องถิ่นชนบท ก็คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทรรศน์ หรือ วิธีคิดวิธีให้คุณค่าและวิถีปฏิบัติ มีรากฐานอยู่บนโลกทัศน์ชีวทัศน์แบบใหม่ กระบวนทรรศน์ใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่ในสังคมเมืองในกลุ่มผู้รู้ ผู้มีการศึกษาเท่านั้น แต่ยังได้ขยายไปสู่หมู่บ้านในท้องถิ่น ชนบท ชุมชนสังคมเก่าที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนสภาพสังคมที่คนในท้องถิ่น ได้พัฒนาตนเอง เพื่อให้ปรับ ตนเองอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ ชุมชนจอมทองก็ไม่อาจหลีกพ้น จากการปรับเปลี่ยนภาวะทางสังคมของตนเองได้ เมื่อภาครัฐได้เข้ามาพัฒนาท้องถิ่น มีการขยายสาธารณูปโภคอันเป็นปัจจัย พื้นฐานในด้านการผลิต สร้างความเจริญทันสมัยของการสื่อสารและ เทคโนโลยี

ตลอดจนการศึกษาในชุมชนที่ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วตามรูปแบบสังคมตะวัน ตกสภาพสังคมของคนในชุมชนก็ปรับเปลี่ยนไป การศึกษาในชุมชนจอมทองแต่เดิมการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนจะมีครูที่อยู่ใกล้ชิดอยู่ในชุมชนเป็นผู้สั่งสอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับเคารพ นับถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการก่ายทอดการเรียนรู้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้วยการมีประสบการณ์ เป็นเสมือนครูแห่งชุมชน ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียน ชุมชน วัด การศึกษาในท้องถิ่นอดีตจึงอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้สอนความรู้ในด้านศาสนา ชุมชนเป็นแหล่งส่ง เสริมการเรียนรู โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนใกล้ชิดกับชุมชนโดยที่มีครูเป็นผู้อบรม สั่งสอนความรู้ใน สิ่งที่อยู่ในชุมชน แต่ในปัจจุบันระบบการศึกษาหลักสูตรการศึกษาที่มีการเลียนแบบสังคมตะวันตกเนื้อหาความไม่ใช่ สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น แต่เป็นความเป็นท้องถิ่นที่มีอย่างหลากหลายและห่าง ไกลจากชุมชนยิ่งขึ้น ภาครัฐส่งเสริมกระจายการศึกษาไปยังท้องถิ่นมากขึ้นเพียงใด การพัฒนาด้าน การเรียนรู้ยิ่งทำให้คนในชุมชนห่างไกลจากสังคมคนเองมากกว่ากระบวนการเรียนรู้อย่างไม่จบไม่สิ้น สามารถนำไปประยุกต์กับการคำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้ จึงทำไท้เยาวชนในสังคมท้องถิ่นที่หาวิธีเพิ่มจากการเรียนให้แก่ตนเองอย่างต่อเนื่อง และห่างไกลชุมชนท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมของคนในชุมชนปรับเปลี่ยนไปไม'เพียงแต่จะมีรูปแบบเหมือนแต่ก่อนในอดีตแต่ปรับเปลี่ยน แต่ได้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่นั้นเป็นเพียงอดีตที่ผ่านเลยไปแต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นนิรันดรการจะหวนกลับคืนมาทุกปีอีกครั้งหนึ่ง เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยที่เจริญขึ้นดังเห็นได้จากความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงทุกคนมีจิตสำนึกจากความร่มมืออย่างใกล้ชิด การเตรียมงานประชุมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนถึงวันประเพณี กลุ่มพระสงฆ์ในวัด กลุ่มแม่บ้าน พ่อบ้าน ผู้ใหญ่ กลุ่มเยาวชน หนุ่ม สาว และทุกคนในหมู่บ้าน ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งในปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนว่าทางภาครัฐ หน่วยงานเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้สนับสนุนมีการส่งเสริมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจนโดดเด่นติดอันดับโลกเรื่องประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานียิ่งขึ้นไปจนส่งผลให้รับรู้ถึงการอนุรักษ์หวงแหนประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาสู่การมีบทบาทของเยาวชนในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา การสร้างต้นเทียนพรรษามีแรงจูงใจความเชื่อในการจัดสร้างต้นเทียนพรรษาเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักและด้วยเหตุผลสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑) จังหวัด อุบลราชธานีเป็นเมืองพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง ๔ องค์ คือ สมเด็จพรมมหาวีระวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) สมเด็จพระมหาวีระวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร) สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต) และสมเด็จมหาวีระวงศ์ (มานิต ถาวโร) มีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระและวิปัสสนกรรมฐาน เช่น พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม พระอาจารย์ขาว อนาลโย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นต้น

๒) ชาวอุบลราชธานี เป็นผู้มีใจเป็นกุศลใฝ่ธรรม มีความเชื่อว่า การถวายเทียนพรรษาเป็นผลให้บังเกิดปัญญาเฉียบแหลม มีความเฉลียวฉลาดสมกับเป็นพลเมือง เมืองนักปราชญ์

๓) อุบลราชธานีตั้งเมืองที่ดงอู่ผึ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาจนปัจจุบัน สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งที่จังหวัดอุบลราชธานีไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน

เพราะที่อุทยานแห่งชาติ “ภูจองนายอย” ซึ่งอยู่ติดพรมแดนประเทศไทยกับประเทศลาว และเขมร เป็นดงอู่ผึ้งอีกแห่งหนึ่งของอุบลราชธานี

๔) ชาวอุบลราชธานีให้ความใส่ใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใดๆ แด่พระรัตนตรัย จะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งดงามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังผญาสุภาษิตได้กล่าวไว้ว่า “แนวได๋ถวาย” (ถวย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เฮานิได้งามนำเผิน” แปลความหมายได้ว่า สิ่งใด ๆ ที่นำถวายให้พระสงฆ์ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด เราจะได้งามทั้งกายและใจ บรรพชนได้อบรมสั่งสอน เรื่องนี้มาแต่อดีตกาล ลูกหลานสืบสานจนเป็นธรรมเนียมต่อๆ มาจนปัจจุบัน

๕) อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขา วิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน

๖) งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี มีเจตนาส่งเสริมพระพุทธศาสนา บูชา พระรัตนตรัยตามเป้าหมายดั้งเดิม อีกประการหนึ่งเป็นการถวายสักการะพระมหากษัตริย์ ในวโรกาส พระราชพิธีสำคัญ แต่ละปีโดยลำดับตลอดมา ชาวอุบลราชธานีได้น้อมเกล้าฯถวายความจงรักภักดีโดยทั่วกัน

จากบทบาทของเยาวชนและวัด ในระยะแรกนั้นจะยังมีไม่มากนักในด้านการสร้างการจัดทำ แต่จะเป็นเพียงผู้รับถวายต้นเทียนพรรษาจากคณะพุทธศาสนิกชนที่มีศรัทธา ได้ร่วมมือกันจัดทำขึ้นแล้วนำเทียนพรรษาเหล่านั้นไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในคุ้มวัดของตนเองพร้อมกับผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานต่างๆ ตามความสะดวก ซึ่งเยาวชนนั้นมีบทบาทมากในการจัดทำต้นเทียนแต่ละครั้ง เพราะถือว่าเป็นสถานที่รวบรวมญาติพี่น้องกลุ่มวัยรุ่นที่มีศรัทธาได้ร่วมกันทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มบ้านตนเอง เพราะในแต่ละปีโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้จะเป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะในการตกแต่งประดับประดาเทียนพรรษาให้สวยงาม แล้วจะนำไปถวายพระสงฆ์

๒) ด้านประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจาก “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็งประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีจึงเชิดชูเทิดทูน ๓ สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงจิรัฐิติกาล หลอมใจถวายเทียนพรรษา น้อมบูชาพระรัตนตรัย ศรัทธาธรรมนำชาติไทย ถวายไท้มหาราชัน ชาวอุบลราชธานีต้องนึกคิดไว้ว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นทุนทางสังคม ที่บรรพบุรุษสั่งสมนับร้อยปี มีจิตวิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสู่สากลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องยึดมั่นแก่นแท้ของเทียนพรรษาเป็นสิ่งสำคัญ แล้วผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กลมกลืนกันอย่างลงตัว ไม่ขัดเขินในลักษณะ “อนุรักษ์ของเดิม ก่อนส่งเสริมของใหม่” จึงเป็นหน้าที่ของลูกหลานชาวเมืองอุบลที่ต้องอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีเทียนพรรษายืนยงคงอยู่คู่อุบลราชธานีตลอดไป

ตั้งแต่อดีดประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านจะเป็นผู้นำต้นเทียนไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่วัด ก่อนที่จะไปถวายก็จะมีการตกแต่งเทียนให้มีความสวยงาม แล้วค่อยเอาไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ที่จะอยู่จำพรรษาได้ใช้จุดให้แสงสว่างเพื่อทำกิจของสงฆ์ ชาวบ้านก็จะมีการบอกบุญกันทั่วหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันบริจาคเทียนหรือว่าขี้ผึ้งแล้วช่วยกันหล่อให้เป็น

เล่มๆ ขนาดต่างๆ ตามความเหมาะสม แล้วค่อยร่วมกันนำไปถวายแก่วัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา จึงได้เกิดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งในปัจจุบันประเพณีแห่เทียนพรรษาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่ชาวบ้านเดินแห่เทียนไม่มีขั้นตอนพิธีกรรมอะไรมากมาย ทุกวันนี้ต้องมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ การจัดงานใช้ระยะเวลา ๑-๙ วัน มีขบวนแห่ที่อลังการ มีการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เทียนที่ใช้แห่ก็มีการแตกต่างให้สวยงามมากขึ้น มีองค์ประกอบของเทียนที่หลากหลาย จนเกิดวัตถุประสงค์ในการแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดเพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนทุกวันนี้การทำเทียนพรรษาที่เน้นเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต้นเทียนแต่ละต้นก็มีการลงทุนที่สูงใช้งบประมาณในการดำเนินการมากขึ้น แต่ก็ไม่ทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพราะกลุ่มเยาวชนได้ตระหนักและรู้ซึ่งถึงคุณค่าของประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษามากยิ่งขึ้นไปอีก

๓) ด้านการให้ความรู้และการเผยแพร่ประเพณี การจัดงานแห่ประเพณีเทียนพรรษาแต่ละปีของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะว่าคุ้มวัดและชุมชนเป็นแหล่งศูนย์รวมสร้างต้นเทียนพรรษาและให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว วัดที่สร้างต้นเทียนพรรษาควรจะมีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นขั้นตอนหรือควรที่มีการสร้างหลักสูตรการทำต้นเทียนพรรษาประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ปลูกฝังให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีแห่เทียนพรรษา ถือว่าเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคมและชุมชน ทั้งยังเป็นการปลุกมโนธรรมสำนึกของประชาชนให้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมให้เกิดขึ้นระดับหนึ่ง

การที่จะเผยแพร่ประเพณีแห่เทียนพรรษาได้นั้น เยาวชนต้องจะอยากจะทำ เพราะเยาวชนให้ความสำคัญ การสืบทอดจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีศรัทธาอยากที่จะทำ มีภูมิภาคใจ ทำอย่างไรจะให้เยาวชนลูกหลานได้เห็นความสำคัญของจุดนี้ แล้วการสืบทอดก็จะเกิดขึ้นเองเพราะว่ารักและห่วงแหนจึงจะเกิดความร่วมมือขึ้นในของเยาวชนกับวัดและชุมชนได้ในที่สุด เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ศรัทธาความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า การทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่ละวัดจะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์รวม

การจะมีการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้เยาวชน เข้าวัดทำเทียนร่วมมีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์รวมในการให้ความรู้ในด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาประเภทต่างๆ ให้มีการถ่ายทอดวิชาการในการติดพิมพ์และการแกะสลักเทียนทุกขั้นตอน ให้เด็กได้เรียนรู้ และมีการถ่ายทอดต่อๆไป ตลอดจนหาวิธีการทำให้เทียนพรรษาอยู่ได้นานในสภาพการณ์ปัจจุบัน และอยากให้หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการผู้ใหญ่ เข้ามาส่งเสริมอย่างยั่งยืน

๔) ด้านการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์พลังแห่งความทันสมัยและผลกระทบต่อค่านิยมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ปัญหาในประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเกิดจากการทำเทียนพรรษาเพื่อประกวดประชันขันแข่งแก่งแย่งกัน ก่อให้เกิดความ แตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน อาฆาตเคียดแค้น ไม่สร้าง

ความสามัคคีไม่เป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ อีกทั้งสิ้นเปลืองเงินทองโดยไม่คุ้มค่า ทำให้ต้นเทียนมีงบประมาณมาจากการรับบริจาค และจากการสนับสนุนของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แต่ไม่เพียงพอต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษาต้นหนึ่ง เพราะว่าต้นเทียนต้นหนึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดสร้างประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงเป็นปัญหาที่คุ้มวัดและชุมชนต้องหาทุนทรัพย์มาเพื่อจัดสร้างต้นเทียนพรรษาดังกล่าว

จึงเกิดปัญหางานประเพณีแห่เทียนพรรษามีมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกวดประชันแข่งขันกันจนเกินงาม ควรแข่งขันอย่างสร้างสรรค์,สมานฉันท์,กัลยาณมิตร โดยแบ่งประเภทการประกวดกระจายออกไปให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะ,ชื่นชมร่วมกัน วิธีการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานนี้ แต่ละปีมีปัญหามาตลอดต้องหาทางแก้ไขเป็นปีๆไป ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นรูปธรรมที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น “กองทุนชาวอุบลฯ คนละบาทอนุรักษ์เทียนนักปราชญ์เมืองอุบลฯ” เป็นต้น จงนึกคิดอยู่เสมอว่า “ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นทุนทางสังคมที่สะสมนับ ๑๐๐ ปี มีจิต วิญญาณและเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี ที่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยงคงอยู่คู่เมืองอุบลราชธานี ตลอดไป

ผลจากการพัฒนาความเจริญในสังคม เศรษฐกิจของชุมชน ฟ้าให้การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนไปให้ทันกับความทันสมัยที่เข้ามาในชุมชน การต่อสู้ดินรนในการหาเลี้ยงครอบครัว กับภาระงานที่หนักขึ้นฟ้าให้การใช้เวลาช่วงของงานบุญ วันสำคัญทางศาสนามีน้อยลง การไปทำบุญที่วัดของคนในชุมชน ยังคงมีให้เห็นในช่วงวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น เช่น ในวันเข้า พรรษา วันออกพรรษา วันสงกรานต์ ส่วนวันพระอื่นคนหนุ่ม-สาวรุ่นใหม่เข้าร่วมน้อยลงไม่ค่อยให้ ความสำคัญการปลูกฝังจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ในชุมชนจึงมีน้อยลง พร้อมกับภาระหน้าที่ที่ต้อง เร่งรีบ การดำเนินชีวิตประจำวันมีอิทธิพลมากกว่า การพัฒนาให้ความเจริญทันสมัยฟ้าได้อย่างรวดเร็วจึงฟ้าให้คนในชุมชนขาดความสนใจในความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนมากยิ่งขึ้น

จากการพัฒนาจะสามารถฟ้าให้คนได้รับความสุข ความสบายมากกว่า จึงมองไม่เห็นในความสำคัญที่จะอนุรักษ์ในงานประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้อีกต่อไป จิตสำนึกในการสร้าง บุญกุศลการสืบทอด อนุรักษ์งานประเพณีจึงเป็นเพียงการรื้อฟื้นอดีตที่ผ่านมาให้กลับมาใหม่ โดย ไม่ได้ใส่ความรู้สึก การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในงานประเพณีเช่นดังเดิม

งานประเพณีจึงเป็นเพียงการจัดกิจกรรมการร่วมคันของคนในหมู่บ้านที่สมาชิกทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ โดยไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ เป็นการเฉลิมฉลองที่บุคคลภายนอกและทุกคน ก็จะสามารถเข้าร่วมในงาน ได้โดย ไม่รู้สึกแตกต่างไปจากคนอื่นในงานประเพณีนอกจากนี้การเข้ามามีอำนาจของฝ่ายปกครองท้องถิ่นยังได้ฟ้าให้ชุมชนสูญเสียอำนาจในการต่อรอง การตัดสินใจของตนเองไปการจัด ประเพณี เพื่อตอบสนองชื่อเสียง สาระความบันเทิง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนเท่าบัน ระบบการคิดของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีการคิดในรูปแบบเดียวกัน ประเพณีไม่ได้ตอบสนองความรู้สึกร่วมกันของชุมชนเป็นเพียงวัฒนธรรมความบันเทิง ที่เผยแพร่ออกไปสู่สังคมอื่นที่สามารถจัดสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ได้ ความสนุกสนาน ความครึกครื้นอาจกลายเป็นแบบอย่าง เป็นต้นแบบที่สร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มหนุ่ม-สาว กลุ่มวัยรุ่นเอาอย่างที่เหมาะสม ถูกต้อง ฟ้าให้ความเป็นท้องถิ่นบันได้สูญหายไป

การแก้ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีใน

ปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านบุคลากร คือต้องมีการให้ความรู้และสืบทอดวิธีการสร้างต้นเทียนแต่ละประเภทให้เป็นระบบมากขึ้น มีหลักสูตรการสอนที่ชัดเจนโดยฝึกจากเยาวชนที่สนใจทำให้เกิดช่างเทียนรุ่นใหม่มาทดแทนรุ่นเก่าจะได้มีช่างเทียนพรรษาที่เพียงพอ

๒) ด้านเยาวชนต้องมีความร่วมมือกันในการที่จะให้ความรู้ ไม่ควรที่เน้นการสร้างต้นเทียนเพื่อหวังผลในการส่งเข้าประกวดมากเกินความพอดี เมื่อเยาวชนที่ทำต้นเทียนพรรษาส่วนมากก็เพื่อต้องการฝึกหัดทำเทียนพรรษาเท่านั้น ทางวดและชุมชนก็มุ่งที่จะส่งเทียนเข้าประกวดกับจังหวัด การลงทุนจึงตามมา เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่สวยงาม การลงทุนทำเทียนพรรษาเป็นเงินมากขึ้นกว่าเท่าตัวทุกๆปี จึงเกิดขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชน ต้องเร่งรีบหาหนทางในการที่จะทำให้ชุมชนตนเองได้รับรางวัลชนะเลิศ จึงต้องมีการว่าจ้างนายช่างที่มีฝีมือมาทำเทียนพรรษาให้กับวัดหรือชุมชนของตนเอง จึงทำให้คนในชุมชน และเยาวชนมีส่วนร่วมน้อยในการทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี

๓) ด้านงบประมาณ หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ควรที่จะมีการประเมินงบประมาณในสร้างต้นเทียนแต่ละต้น และเข้าไปให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณให้มีความเพียงพอต่อการดำเนินการทำต้นเทียนแต่ละต้น ถ้าเช่นนั้นก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษามีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่าเศรษฐกิจเหมือนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแง่ลบ เช่น บทบาทของวัดและชุมชนในอดีตทำเทียนพรรษา ไม่มีการลงทุน มีรูปแบบการทำแบบเรียบง่าย นำเทียนมารวมกัน หรือมีการฟั่นเทียนรอบศีรษะแล้วนำมารวมกันถวายวัด การใช้จ่ายหรือการลงทุน จึงไม่มีความจำเป็นเพราะว่าขี้ผึ้งสามารถหาเก็บได้ตามป่า แต่ในปัจจุบันต้องมีการซื้อขี้ผึ้งเพื่อมาทำเทียน การลงทุนจึงมีความจำเป็น เพราะว่าความต้องการของมนุษย์ ที่จะทำเทียนให้มีความยิ่งใหญ่ มีการประกวด มีการแข่งขัน การทำต้นเทียนจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีองค์ประกอบหลายๆอย่างเข้ามา เพื่อให้มีความสวยงาม จำเป็นต้องใช้ “เงิน” ยิ่งต้นเทียนมีขนาดใหญ่ เงินที่ลงทุนก็เพิ่มตามขนาดของต้นเทียนพรรษา ผลที่ตามมาคือมีการลงทุนมากขึ้น เพราะว่าถ้าวัดหรือชุมชนใดมีทุนในการทำต้นเทียนย่อมมีโอกาสที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศได้ ทำให้บางวัดหรือชุมชนเลิกทำเทียนพรรษาเลยเพราะไม่มีเงินทุนทรัพย์ที่เพียงพอ เป็นต้น

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายสำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปบูรณาการสำหรับการบริหารจัดการส่วนงาน
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับการทำงานให้ประสบผลสำเร็จแก่บุคลากร
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากร

๒. ด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สถาบันการศึกษานำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปประยุกต์ในการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาวัฒนธรรมไทย วิชาศาสนาและพิธีกรรม อื่น เพื่อปลูกฝังกับบัณฑิตรุ่นใหม่มีความสอดคล้องกับสภาพที่ปรากฏจริงของสังคม

- สถาบันการศึกษานำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชาที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์ เพื่อความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

๓. ด้านการพัฒนาและส่งเสริม

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายบริการฝึกอบรม นำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรม และหรือสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับเยาวชน บุคลากรของท้องถิ่น

- หน่วยงานส่วนท้องถิ่นส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคลากร เช่น ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการสร้างหรือมอบรางวัลให้กับบุคคลดีเด่นด้านคุณธรรมแห่งปี เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเตอร์เน็ต http://www.mculp.ac.th ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์อยู่ในระหว่างดำเนิน

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) : พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนคร)

๒. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) : Phrabaidika Suphot Ketnakorn

๓. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : ๓๓๔๙๘๐๐๐๔๐๔๑๔

๔. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

๕. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทร ๐๘-๐๔๘๕-๔๔๖๒ e-mail bob๒๕๒๙@gmail.com

๖.ประวัติการศึกษา : น.ธ. เอก พธ.บ. สังคมศึกษา ศษ.ม.สังคมศึกษา ปร.ด.บริหารการศึกษา

๗. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ : (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

๘. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยหัวหน้าโครงการวิจัย :

- ๒๕๕๑ ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๒ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอุบาสิกาบงกช สิทธิพล (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๔ ขบวนการพุทธใหม่ในประเทศไทย (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๕ ศึกษาวิธีการเผยแพร่แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระสงฆ์ในจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธรและนครพนม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
- ๒๕๕๖ ศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๘ บทบาทการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)
- ๒๕๕๙ ประวัติศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหลักพุทธธรรม สมัยลพบุรี (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)

๙. ผลงานด้านวิชาการ :

- ร่วมเขียนตำราเรียนรายวิชา คณิตศาสตร์เบื้องต้น
- เอกสารประกอบการสอนรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา
- เอกสารประกอบการสอนรายวิชา สมาธิศึกษา
- บทความเรื่อง สืบสานสายสัมพันธ์ อุบลราชธานีศรีวนาไลย : เชียงรุ่งแสน หวีฟ้า
- บทความเรื่อง ทัศนศึกษา : บูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามกรอบ TQF

๑๐. รางวัลที่ได้รับ :

- ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลชนะเลิศบทความ“ชุมชนวิถีพุทธ” เนื่องในวาระฉลองพุทธชยันตี จาก สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

- ๒๕๕๗ ได้รับรางวัลและโล่เกียรติคุณ “นักวิจัยระดับ ดี” จาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ๒๕๕๙ ได้รับใบเกียรติคุณ “นักวิจัยระดับเกียรติบัตร” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ร่วมวิจัย ๑

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) : พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

๒. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) : Phrakru Wutthidhambundit นามสกุล Sripacho

๓. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : ๓-๔๑๒๐-๐๐๑๓-๒๐๙-๑

๔. ตำแหน่งวิชาการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์

๕. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ตำบลกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘๑-๗๙๐-๘๔๖๔, (E-mail) naretes๙๙@hotmail.com

๖. ประวัติการศึกษา

น.ธ.เอก, ป.ธ.๔

ปริญญาตรี พธ.บ. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาตรี ร.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปริญญาโท รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปริญญาเอก Ph.D. (Public Administration) Nagpur University India.

๗. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ : โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Word, Excel, Power Point, SPSS.

๘. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ

- หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)
- หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดและชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)
- หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)
- หัวหน้าโครงการวิจัย "ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์มูลกัจจายนะอักษรธรรมอีสาน " ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)
- ผู้ร่วมงานการวิจัย"ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถาอักษรธรรมอีสาน จังหวัดอุบลราชธานี" ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ผู้ร่วมวิจัย ๒

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) : พระศิวเดชน์ ญาณวโร (สมโคตร)

๒. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) : PHRA SIWADET YANAWARO (SOMKOTE)

๓. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก : ๑๘๓ วัดมหาวนาราม พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๘-๙๔๕-๔๕๖๕

E-mail : si-wa-@hotmail.com

๔. ประวัติการศึกษา :

ปริญญาตรี พธ.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาโท ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

๕. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ :

สามารถใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์ได้ , สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารได้

๖. ประสบการณ์การทำงาน :

- ครูสอนโรงเรียนกิตติญาณวิทยา
- ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต มจร.วิทยาเขตอุบลราชธานี
- อาจารย์อัตราจ้าง สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มจร.วิทยาเขตอุบลราชธานี
- นักจัดการงานทั่วไป (ลูกจ้าง) มจร.วิทยาเขตอุบลราชธานี
- นักจัดการงานทั่วไป สังกัดสำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี

ผู้ร่วมวิจัย ๓

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) : นายไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

๒. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mr.Chaiyasit Udomchoke namorn

๓. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : ๓๓-๔๑๕๐-๐๐๘๙๗-๒๕-๘

๔. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๕. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก : ๓๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

๖. ประวัติการศึกษา :

น.ธ.เอก

ปริญญาตรี : ศน.บ. (รัฐศาสตรการปกครอง) เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : รป.ม. (การบริหารภาครัฐ) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ปริญญาโท : พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาเอก : กำลังศึกษาปริญญาเอกรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปี ๒๕๕๘

๗. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ : ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Word, Excel, Power Point, โปรแกรม SPSS.

๘.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- ผู้ร่วมงานวิจัย"การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุความเชื่อชาวพุทธที่มีต่อศาลดอนเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุบลราชธานี" ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

- หัวหน้าโครงการวิจัย "ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์มูลกัจจายนะอักษรธรรมอีสาน" ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

- ผู้ร่วมงานการวิจัย"ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกถาอักษรธรรมอีสาน จังหวัดอุบลราชธานี" ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)

ผู้ร่วมวิจัย ๔

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) : นายกวีพล ศรีหะมงคล

๒. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mr. kaveepol seehamongkol

๓. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : ๑๔๘๐๓๐๐๑๐๑๙๙๑

๔. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตร และเลขานุการสาขาวิชาภาษาอังกฤษ สังกัดวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

๕. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก : บ้านเลขที่ ๑๙๑ บ้านค้อ หมู่ ๑๒ ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทร. ๐๙ – ๐๖๒๐ – ๘๐๑๘, ๐๘ – ๗๙๘๘ – ๗๗๘๒

E-Mail: kavipon.konrock@gmail.com

๖. ประวัติการศึกษา :

เปรียญธรรม ๖ ประโยค., น.ธ.เอก.

ปริญญาตรี : พธ.บ. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (เกียรตินิยมอันดับสอง)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : พธ.ม. สาขาวิชาภาษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย